

GA-130

РУДОЛФ ЩАЙНЕР

ЕЗОТЕРИЧНО

ХРИСТИЯНСТВО

И ДУХОВНОТО РЪКОВОДСТВО

НА ЧОВЕЧЕСТВОТО

Цикъл от 23 лекции
държани през 1911 и 1912 г. в различни градове
на Европа

превод от немски: ДИМО ДАСКАЛОВ

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение от Мария Щайнер от 1947.....	7
Христовият Импулс в хода на историческото развитие	
Лугано, 17. Септември 1911, Първа лекция	13
Локарно, 19. Септември 1911, Втора лекция	31
Буда и Христос. Сферата на Бодисатвите.	
Милано, 21. Септември 1911	51
Розенкройцерското християнство	
Нойшател, 27. Септември 1911, Първа лекция	71
Нойшател, 28. Септември 1911, Втора лекция.....	87
Етеризацията на кръвта. Наместа на етерния	
Христос в развитието на Земята	
Базел, 1. Октомври 1911	102
Йешу бен Пандира подготвителят за разбиране на Христовия Импулс.	
Кармата като съдържание на живота	
Лайпциг, 4. Ноември 1911, Първа лекция	135
Лайпциг, 5. Ноември 1911, Втора лекция	159
Христовият Импулс като действителен живот	
Мюнхен, 18. Ноември 1911, Първа лекция	182
Мюнхен, 20. Ноември 1911, Втора лекция	202
Вяра, любов, надежда три степени в човешкия живот	
Нюрнберг, 2. Декември 1911, Първа лекция	210
Нюрнберг, 3. Декември 1911, Втора лекция	237
Миров Аз и човешки Аз. Микрокосмически свръхсетивни Същества.	
Природата на Христос.	
Мюнхен, 9. Януари 1912	262
Зората на новия окултизъм	
Касел, 27. Януари 1912, Първа лекция	295

Касел, 29. Януари 1912, Втора лекция	307
Основно настроение спрямо човешката карма Виена, 8. Февруари 1912	318
Интимности на кармата Виена, 9. Февруари 1912	338
Фактът на преминалия през смъртта божествен импулс. „Пет Великдена“ от Анастасиус Грюн Дюселдорф, 5. Май 1912	358
При освещаването на антропософския клон „Кристиян Розенкройц“ Хамбург, 17. Юни 1912	395
Мисията на Кристиян Розенкройц, нейният характер и задачи. Гаутама Буда и неговата мисия на Марс. Нюшател, 18. Декември 1912	405
Допълнение	
Значението на годината 1250 Бележки от лекция в Кьолн, 29. Януари 1911	421
Седемте принципа на Макрокосмоса и тяхната връзка с човека Бележки от лекция в Кьолн, 28. Ноември 1911.....	428
Звездното небе над мен моралният закон вътре в мен Бележки от лекция в Сент Гален, 19. Декември 1912.....	434
Послеслов	442

ВЪВЕДЕНИЕ

Мария Щайнер

Теософското общество, основано от Е.П. Блаватска, имаше задачата да даде окултен тласък на растящия в Европа интерес към източната духовност, който през средата на 19. столетие беше пробуден от Шопенхауер и други бележити мислители. “Secret doctrine” Тайното учение – на Е.П. Блаватска се оказа едно сензационно съчинение, чрез което Теософското общество намери бързо разпространение сред англоезичните народи. В него християнството не беше взето под внимание. Опитът на някои розенкройцерски окултисти да поставят християнството в центъра на новото течение, използвайки медиумните способности на авторката, беше предварително отклонен. Обаче необходимостта от хармонизиране на източната и западната мъдрост отдавна вече беше назряла. Прадревната мъдрост на миналото трябваше да се влее в новото човечество, чието спасение беше постигнато чрез Мистерията на Голгота.

По същия начин, както някога още младото и изпълнено с вяра християнство прие в себе си вълната на арабизма, а с нея и науката, така че възгледът за природата прерастваше в естествените науки, сега, изпадналото в материализма и изсушено човечество на нашето време трябваше да бъде отново оживено чрез проникването с познанията за прадревната мъдрост. Това стана по пътя на запознаването с будистката мъдрост и доведе дотам, че учението за Кармата и прераждането можа да бъде прието и разбрано от много души. Научните трудове на Макс Мюлер, Ойсен и други бележити философи откриха на европейците един свят на завладяваща духовност и на изпълнени с живот образи. Въпреки това ключът за разбиране на тези светове трябваше да бъде даден също и на интелектуалната наука. За тази цел съчинението на Блаватска и на нейните ученици не беше достатъчно; трябваше да бъдат намерени подходящи личности като посредници. Благодарение на особеното устройство на нейния телесен организъм, Е.П. Блаватска беше един инструмент, особено достъпен за влиянията от духовните светове. Нейната силна воля я правеше подходяща за изпълнението на трудни задачи в служба на човечеството; обаче характерът ѝ беше често пъти подвластен на различни настроения и когато нейният темперамент вземаше превес, идваха кризите и дори подмяната на поставените цели. Или с други думи: За нея, като духовно проницаем инструмент, се водеше борба от страна на окултния свят.

За да бъде превърнато знанието от окултните светове в една наука за Духа, която да бъде постепенно овладяна от хората чрез сериозно изучаване, на това знание трябваше да се посвети един човек, който

владееше съвършено своя характер и своя темперамент и можеше да обгърне с поглед, и да борави с цялото знание на своето време, човек, който владееше отделните научни области до степен, която го правеше способен да се противопоставя срещу възраженията и най-острата критика. Той трябваше да има на разположение един железен и въпреки това гъвкав физически организъм, за да устоява срещу връхлитащите го нападения.

Този човек беше намерен в лицето на Рудолф Щайнер. Той прекара своята младост, бихме казали, в една дружелюбна самотност и непрекъснато учене. Едва излязъл от детството, той беше принуден да се издържа с преподаването на частни уроци, а после и като възпитател. Тези обстоятелства подготвиха още в ранната му младост неговата по-късна дейност като лектор и писател. Понеже животът в Духа беше за него нещо естествено, той напълно съзнателно си постави задачата да отправи към себе си всички възражения, които критичният материалист има срещу откровенията на Духа, без да си спестява и най-малките подробности. Той обозначи това като „вмъкване под кожата на Дракона”. Тази тежка борба беше за него едно задължение. Защото в противен случай той не би си признал правото да воюва в името на човечеството. Тази битка имаше за цел да постигне победата на Духа над абстрактния интелект. Едва тогава той би могъл да постави делото на Буда в хармонично единство с делото на Христос; едва тогава, когато сам би извоювал победа над вътрешния противник, напирал към него по скритите си и потайни пътища, той би могъл да посочи спасителните пътища чрез Христовото дело. – Въоръжен по този начин, той се изправи като представител на прадревната мъдрост, такава, каквато тя му се откри в светлината, струяща от Мистерията на Голгота.

В средите на Теософското общество веднага прозвуча сигнал за тревога. То прозря дълбокото въздействие, което учението на Рудолф Щайнер оказваше върху душите, търсещи Христос. Теософското общество поиска да предпази своите членове от опасността да изневерят на ориенталската идея като приемат учението на д-р Щайнер. Неговите теми за планирания в Генуа конгрес на европейските секции на Теософското общество имаха за съдържание: Будистката мъдрост на западната езотерика. На тези теми теософите противопоставиха своето учение, според което Христос Исус е инкарниран в тялото на едно индийско дете, наречено Кришнамурти. Една такава фрапантна разлика изключваше всякаква възможност за научни дебати, каквито бяха предвидени в Генуа, и сега – след като делото на Рудолф Щайнер е добре известно – ние виждаме, че тези дебати щяха да бъдат едно твърде

рисковано начинание. По-добре беше изобщо да не се стъпва върху това тресавище и конгресът беше отменен в последния час.

Ето защо д-р Щайнер – както и някои други – след като беше отпътувал за Италия, можа да говори само в по-интимен кръг от негови последователи. Стенографи не можаха да бъдат осигурени. Все пак същественото беше запазено, благодарение на неколцина предани сподвижници, които водеха записки, въпреки че накрая ръцете им натежаха в огъня и вдъхновението на изговорените думи. Нека тук да си припомним най-вече лекциите в Локарно и Нойенбург, изнесени от нашата скъпа сътрудничка Агнес Фрийдлендер, намерила смъртта си в резултат на белодробно възпаление през 1942 в един концлагер. Тя принадлежеше към тези, чиите души бяха дълбоко завладени от преобразяващите импулси на Христовата Мистерия.

Като се има предвид избраната за Генуа тема

„От Буда към Христос”, в изнесените сега лекции по най-естествен начин се получи така, че бяха осветлени духовно-научните връзки между Буда и Христос: както онези от миналото, достигнали до нас, благодарение на есейската мъдрост в Евангелията, така и тези, които съществуват и до днес. Ето кое придава особения характер на тези лекции и те не биха могли да бъдат разбрани без да се има предвид историческото развитие на мистерийната мъдрост.

Обаче самите лекции не са съхранени в техния цялостен вид поради липсата на пълни записки. Фактът, че не можахме да осигурим опитен и сигурен в своята работа стенограф, ни изглежда като един отведен удар от страна на противниковите сили. Предлаганите лекции – наред с кратките бележки от изнесеното в Касел – представляват отчасти фрагментарни откъси, отчасти допълнително скрепени бележки. Обаче главните насочващи линии са запазени. Направен беше и опит те да бъдат свързани. Опитът не винаги постига стилово убедителна форма, но за сметка на това Духът е още повече насърчен да изостри своята мисловна и познавателна сила.

Наред с изтъкването на особения характер, присъщ на следхристиянската Духовна наука, целта на изнесените през 1911 и 1912 година лекции беше: Да посочи значението на Кармата като фактор, определящ съдбата и възможността за вникване в нейните интимни подробности. Общото протичане на лекциите можа да бъде възпроизведено главно с отделни образи – а що се отнася до логическите връзки, записките се оказаха твърде недостатъчни и събраните от тук и там бележки, както и ключови думи, следва да се разглеждат само като спомагателни знаци – но въпреки това насоката на духовните импулси, дадени от д-р Щайнер, е съвсем ясна и може би оправдава опита за това

сбито изложение; така чрез медитативна работа и задълбочавайки нашите души, тези духовни импулси могат да продължат своето по-нататъшно действие.

ХРИСТОВИЯТ ИМПУЛС В ХОДА ИСТОРИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

Лугано, 17. Септември 1911

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Понеже тук се виждаме толкова рядко, първо ще говорим върху нещо по-общо. А после, след като сме се събрали в един толкова малък, интимен кръг, ще можем да отговорим на едно друго желание, което би могло да възникне. Ще бъде добре да обсъдим в общи линии някои неща, засягащи същността на човека и то във връзка с цялата същност на нашия свят. И така, в тези лекции ще говорим за същността на човека не толкова според описанията в моята книга „Теософия“ – защото всеки би могъл да почерпи достатъчно сведения от нея – а по-скоро ще разгледаме човешкото същество откъм неговата вътрешна страна.

Когато размишляваме върху себе си като човешки същества, предварително трябва да отбележим, че ние възприемаме заобикалящия ни свят чрез нашите сетива, че получаваме едни или други сетивни впечатления и едва след това можем да размишляваме върху него. Тези две съставни части от човешкото същество непрекъснато застават пред нашата душа. Когато например вечер изгасим светлината и преди да загасим, още веднъж си припомняме впечатленията от деня, ние знаем: През целия ден ние сме били изложени под въздействията на света. И сега – знаем това – ние размишляваме, сега с нашата душа ние сме потопени в отзвучието на това, което се разиграва вътре в нас като отговор на външните впечатления. Ако се абстрахираме от обикновените, тривиални отношения, ние отбелязваме това, което протича в нашата душа като нещо индивидуално, като един спомен от изтеклия ден. Само благодарение на това, че сме интелигентни и индивидуални човешки същества, ние сме в състояние да направим така, че светът да премине пред нас под формата на образи; нещо, за което току-що стана дума.

Обаче за нашия духовен живот тази индивидуална характеристика е дълбоко свързана с външните впечатления. Когато по време на деня наблюдаваме света, сетивните впечатления и мислите непрекъснато преливат едни в други. И вечер, когато вече не сме смущавани от никакви сетивни впечатления, а оставяме впечатленията свободно да преминават през нас, тогава знаем съвсем точно: Това са образите на онова, което сме изживели във външния свят. Нашите впечатления от външния свят и това, което представляваме като индивидуални човеци, се сливат. Всичко това се слива. Но, както всички ние знаем, съществува една възможност

да направим този индивидуален елемент в нас все по-жив и по-жив, да му придаваме една все по-точна и поточна форма. И това е възможно чрез вече познатите средства, описани например в моята книга „Как се постигат познания за висшите светове?“ Тази е първата опитност, до която можем да стигнем в нашия вътрешен живот, а именно, да почувствуваме, че с нашите мисли ние не сме вече безусловно зависими от външния свят. Когато примерно някой може да поражда в себе си мисли върху това, какво е ставало на Стария Сатурн, на Старото Слънце или на Старата Луна, тогава той наистина има такива висши мисли. Защото естествено, нито един човек не може да получи външни впечатления от това, което се е случило на Стария Сатурн, на Старото Слънце или на Старата Луна. Но не е нужно да отиваме толкова далеч. Когато в спокоен час се запитаме: Колко много неща са се променили в моите понятия от младостта насам? – това вече е една самостоятелна, индивидуална преценка спрямо външния свят. Когато градим житейски възгледи или максими, ние чувствуваме, че интелектуалният елемент в нас става все по-самостоятелен и все по-самостоятелен. Тази нарастваща самостоятелност на индивидуалния елемент има голямо значение за човека. Какво означава за човека да стане самостоятелен? Какво означава човек да изгражда житейски максими чрез такива изживявания, които са независими от външните впечатления – не чрез разни теории и учения? Това означава, че той става по-самостоятелен в своето етерно тяло. Това е първата стъпка от един продължителен процес. В началото човек съвсем не забелязва, че в етерното му тяло възниква една следа; а края е, че той може да го направи изцяло независимо от физическото тяло. Докато началото се свежда до една едва доловима самостоятелност, в края имаме пълно освобождаване на етерното тяло и възможност за възприятия с етерното тяло. И тогава ние започваме да възприемаме заобикалящия ни свят именно чрез това самостоятелно етерно тяло. Този начин на възприемане е възможен дори и тогава, когато не сме стигнали кой знае колко далеч с вътрешните мистични изживявания. Ние ясно разбираме това също и тогава, когато си припомним какво представлява нашето възприемане във физическото тяло. Ние възприемаме нещата с нашето физическо тяло благодарение на факта, че нашите сетива са самостоятелни. Нашите очи са самостоятелни, нашите уши са самостоятелни. Ние можем самостоятелно да възприемаме света на цветовете, света на звуците. Но ако бихме възприемали света чрез нашата интелигентност, ние не бихме могли да вършим това. Ако нещата опират до интелигентността, всичко е единство, нищо не е разграничено в отделни области. Ние не можем да възприемаме света с етерни очи и етерни уши, както вършим това в отделните области на сетивата, а

възприемаме етерния свят изобщо. И когато се опитваме да говорим за етерните възприятия, винаги трябва да напомняме колко всеобхватни са етерните изживявания. Аз не бих искал да говоря за това, докъде могат да се разпрострат този вид изживявания, а само да изтъкна, че когато човек вижда как се образуват житейските максими, той същевременно може да възприеме и част от природата на етерния свят.

Който може да вижда в етерния свят и постепенно се убеждава в съществуването на един повисш свят, той може по вътрешен път да стигне до заключението, че в основата на физическото тяло стои именно етерното тяло. Когато става дума за етерното тяло, ние би трябвало да се ориентираме благодарение на някои важни разяснения, както и благодарение на нашите непосредствени изживявания. След като знаем, че едно етерно тяло пронизва физическото тяло, за нас вече няма да е странно, когато примерно окултистът се опита да обясни какво представлява т.н. „парализа“: В този случай по един абнормен начин настъпва това, което иначе става и при нормалното окултно обучение. Лесно може да се случи на някой човек, неговото етерно тяло да се оттегли от физическото тяло. Това физическо тяло става самостоятелно и възниква възможността за „парализиране“, понеже физическото тяло е лишено от оживотворяващото го етерно тяло. Но за да разберем по-добре ежедневието, не е нужно да отиваме чак до толкова сложни явления като парализата. Какво представлява например един ленивец? Ленивецът е такъв човек, чиито етерни сили са недостатъчни още при неговото раждане или пък те са занемарени поради неговата небрежност. И той се опитва да подобрява нещата като премахва оловната тежест на своето етерно тяло и да го олекотява по всеки възможен начин. Обаче изходната точка на едно истинско лечение се намира само в астралното тяло: чрез неговото активизиране се стига до подсилване на етерното тяло. Тук трябва да си изясним и нещо друго. Всъщност етерното тяло е носител на целия наш интелект. Когато вечер заспиваме, фактически в етерното тяло остават всички наши представи и спомени. Човекът оставя своите мисли в етерното тяло и ги намира там едва сутринта. Когато отделяме от себе си етерното тяло, ние се лишаваме от цялата структура на нашите изживявания.

Обаче това етерно тяло е така устроено, че когато го изследваме по духовно-научен път, там ние действително можем да установим как в хода на времето човекът е подложен на много повече изменения, отколкото обикновено смятаме. Всички ние знаем, че човекът преминава през различни инкарнации. Има дълбок смисъл в това, че ние отново и отново се инкарнираме. Но хората са късогледни. Те вярват, че човешката природа винаги е била организирана по един и същи начин. Човешката

организация се променя от едно столетие в друго, само че не е възможно това да се установи външно.

Във фините извивки на предния дял на мозъка се намира един орган, който се е формирал там едва през 14., 15. век. Това е една органическа форма, съответстваща на чисто интелектуалния живот. Това е една органическа форма, съответстваща на чисто интелектуалния живот, характерен за тези столетия. Лесно можем да си представим, че е невъзможно да възникне едно такова образуване, без да настъпят, макар и малки, съответните изменения в целия човешки организъм. Всъщност човешката организация непрекъснато се променя, обаче тези промени могат да бъдат проследени само чрез Хрониката Акаша. Измененията в етерното тяло могат да бъдат констатирани най-добре именно там. И тогава ние установяваме, че хората в древна Гърция и в древен Египет са имали съвършено други етерни тела. Всички потоци на техните етерни тела са били други.

А сега, за да стигна до една мисъл, която може да бъде плодотворна за нас, аз бих искал първо да вмъкна една междинна забележка, да обърна именно внимание на това, че човекът може да приеме, да допусне съществуването на множество светове още в обикновения живот. Човекът потъва в сън без да знае, че прониква в един друг свят. Че той проспива този свят, че не знае нищо за него, това не е никакво доказателство, че той не съществува. Но в този свят проникват по определен начин другите светове. Когато човекът се намира във физическия свят, той възприема чрез сетивата. Когато се оттегля вътре в себе си – не. Тогава той има един интелектуален свят и този интелектуален свят граничи с физическия. Но освен вече развития интелектуален елемент, той намира в себе си още два напълно други, напълно различни от него елементи. Може ли човек да развие тези елементи? Едно просто размишление може да покаже, че съществува един по-особен свят, отколкото този на простото размишление. Той е налице, когато можем да си кажем: Като хора, ние влагаме морал в нашите чувства. Това е светът, в който свързваме едно чувство на симпатия или на антипатия с напълно определени изживявания. Този свят се простира над интелектуалното изживяване, надвишава го. Някой проявява към друг човек благосклонност и това ни харесва, или неблагосклонност и това не ни се нрави. Това е нещо съвършено различно от изпитаното по чисто интелектуален път. Простото размишление не може да направи да се роди в нас чувството, дали едно деяние е морално или неморално. Могат да съществуват много надарени с ум интелектуални натури, които нямат никакво разбиране, никакво чувство за отблъскващото естество на едно егоистично действие. Това е един свят сам за себе си, същия свят, който забелязваме, когато се

удивляваме от красивото и възвишеното в произведенията на изкуството или намираме грозното за отблъскващо. Това, което ни възвисява при произведенията на изкуството, ние можем да обхванем не с интелекта, а само с нашия духовен живот. Така ние можем да кажем: Чрез това в нашия живот прониква нещо, което надвишава интелектуалното. Когато един окултист наблюдава една душа в такъв момент, който тя изпитва отвращение при едно неморално действие или приятно чувство при едно морално такова, тази душа се докосва до една по-висока степен на душевен живот. Простото размишление е една по-ниска степен на душевния живот, отколкото приятното или неприятното чувство при моралните или неморалните действия. Когато човек постига по този начин в подсиленото етерно тяло по-интензивно чувство за моралното и неморалното, тогава може да се констатира не само едно постоянно укрепване на етерното тяло, а и също едно по-голямо укрепване, засилване на астралното тяло, едно особено прищпорване на астралните сили. Така щото ние можем да кажем: Един човек, който има особено фин усет за моралните и неморалните действия, постига особено мощни сили в астралното тяло, докато този, който укрепва своето етерно тяло само интелектуално – например чрез упражнения, които засилват паметта – може да стигне много далеч в ясновиждането, но той не може да излезе извън етерно-астралния свят, защото в него действа само интелектуалният елемент. Ако човекът иска да се издигне над астралния свят, той трябва да прави такива упражнения, които изразяват симпатия към моралните и антипатия към неморалните дела. Тогава всъщност ние се издигаме до един свят, който стои зад нашия, но е по-висш от астралния. Тогава ние се издигаме в небесния свят. Така щото ние можем да кажем: Във великия свят на невидимото небесния свят на Макрокосмоса отговаря на това, което живее в нас по отношение на моралните и неморалните впечатления, астралният свят отговаря на това, което в нас е интелектуално-физическо възприятие на физическия свят. Това, което се развива в интелектуалния елемент, отговаря на астралния свят. Онова, което може да бъде развито по отношение на моралните или неморалните действия, отговаря на небесния свят, на света на Девакана.

Но в човешката душа съществува и един друг елемент. Съществува още разлика между харесването на едно морално действие и това да се чувстваме задължени също да изпълним това, което ни харесва в едно морално действие или да не изпълним едно неморално действие. Да се чувстваме задължени, това е най-висшето, до което човек може да стигне днес в света.

Това, което разглеждаме като един вид степенуване на човешката душа, следователно е:

1. Сетивният човек.
2. Интелектуалният човек. Това е този, който стои срещу първия невидим свят.
3. Морално-чувстващият естетически човек, който изпитва приятност или неприятност при моралното или неморалното действие.
4. Морално-действащият човек.

На това, че човек не само чувства вътрешно най-висшите морални импулси, но и ги изпълнява, външно отговаря на висшия свят на Девакана, светът на разума, където царуват Съществата, които представляват абсолютно разумното в света. Когато човек може да схване, че в света на неговите морални импулси съществува един сянков образ от най-висшия свят, от който той е произлязъл, тогава той е разбрал много неща за Макрокосмоса.

И така, ние имаме физическия свят и света на разума, моралния свят или небесния свят на низшия Девакан, и Разумния свят или висшия свят на Девакана. Космическите светове хвърлят в нас сянковите образи на сетивния свят: интелектуалния свят, интелектуалното ясновиждане; естетическия свят: Морално чувстване; светът на Разума: Моралните импулси за действие. Чрез един вид себепознание човекът може да възприема в себе си тези различни степени.

Но цялата тази конфигурация на човека се е изменила в течение на времената. Такъв, какъвто човекът е днес, той не е бил същия през време на древна Гърция или на древен Египет. В миналото, в древна Гърция, човекът е бил такъв, че висши Същества са направлявали и ръководели в него душевния елемент. Ето защо тогавашният човек е чувствувал нещо като едно самопонятно задължение към тези Същества. Сега ние се намираме във времето, когато човекът е ръководен чрез интелектуалния елемент и затова той чувства нещо като едно естетическо-морално задължение спрямо тези Същества. Обаче в миналото би било невъзможно някой да помисли, че когато е налице един морален импулс, е възможно той да върши нещо друго. Още в древна Гърция човекът имаше такъв усет спрямо харесването или нехаресването, че той трябваше да действа съобразно това усещане.

Но дойдоха по-новите времена, когато човекът не се чувства вече задължен по отношение на естетическия елемент, което се изразява също и в афоризма „Върху вкуса не може да се спори. Но с онези, които вече са развили вкуса си, ние можем да постигнем съгласие”.

Това, което човекът чувствуваше по-рано в естетическата и моралната област, днес той го чувства като необходимост в интелектуалната

област: Да има определено ръководство, така че да не мисли както иска, а да се ръководи от логическите закони на мисленето. С това обаче ние сме слезли на по-ниската степен, която съществува като човешки изживявания. Сега ние се намираме на преходната степен, както може да се забележи. Ако вземем именно последните хилядолетия, ние ще видим, че физическото тяло на човека все повече и повече пресъхва, че човекът се е изменил. Преди няколко хилядолетия човешкото тяло беше значително помело и гъвкаво. То се е втвърдило все повече и повече. Напротив, в етерното тяло също е станало съвършено друго, нещо, което човекът можеше да почувства по-слабо поради това, че това етерно тяло е минало през едно възходящо развитие. Има голямо значение фактът, че ние се намираме в онзи момент, в който човекът трябва да съзре, че неговото етерно тяло трябва да стане друго. Това е събитието, което ще се разиграе именно в двадесетото столетие. Докато от една страна се появява засилването на интелектуалния елемент, от друга страна етерното тяло става толкова по-самостоятелно, така щото хората трябва да забележат това. Известно време след Христовото Събитие хората не мислеха така интелектуално, както днешните хора. Това мислене в интелектуалната област има за ефект, че етерното тяло става все по-самостоятелно, че то се използва като интелектуален елемент. И при това може да се забележи, че то е минало скритом през едно развитие, което дава възможност да бъде видян Христос в етерно тяло. Както някога Христос беше виждан физически, сега Той ще може да бъде виждан етерно. Така щото в това двадесето столетие настъпва едно виждане на Христос като естествено събитие, също както някога апостол Павел Го беше видял. Определен брой хора ще могат да виждат Христос в етерния свят. Така че те също ще познаят Христос, дори и ако биха били изгорени всички Библии. Тогава ние не ще се нуждаем от никакво предание, защото ще Го виждаме конкретно. И това е събитие, имащо подобно значение също както онова, което се разигра на Голгота. В следващите столетия хората все повече и повече ще стигнат до това да виждат Христос. Следващите три хилядолетия на Земята ще бъдат посветени на едно такова развитие, че етерното тяло ще става все по-чувствително, че определени хора ще изживеят както това, така и други събития. Аз искам да спомена само още едно събитие: Ще има все повече хора, които ще искат например да направят нещо и тогава ще почувстват подтика да изоставят своето намерение, да се въздържат и да не го изпълнят. Тогава те ще имат едно видение и ще забелязват все повече и повече: Това, което ще настъпи в бъдеще, е кармическото последствие на това, което съм направил. Някои „изпреварващи“ личности вече са тук и

те са стигнали толкова далеч, че усещат такива неща. А децата ще имат подобни изживявания все по-често и по-често.

Има голяма разлика между това, което изпитват школуваните ясновидци и това, което е описано тук, защото то ще бъде изживявано по естествен начин. Школуваният ясновидец изживява Христос от незапомнени времена чрез определени упражнения. Когато на физическото поле срещна един човек, аз го имам пред себе си; ясновидчески аз мога да го водя на свършено други места; тогава аз не заставам непосредствено срещу него. Да възприема човек ясновидчески Христос е станало все повече възможно. Но да го срещне човек поради това, че сега Той стои различно по отношение на човечеството, а именно така, че помага някому от етерния свят, това е нещо, което – вън от нас – е един факт, независещ от нашето ясновидско развитие. Започвайки от двадесетото развитие, определени хора ще могат да Го срещат в течение на следващите три хиляди години, ще Го срещат обективно като етерна форма. Това е нещо различно от положението, когато някое същество се издига до там, че вижда Христос чрез вътрешното си развитие.

С това обаче висшето Същество, което наричаме Христос е поставено в една друга верига на развитието, отколкото когато говорим за Буда. Бодисатвата, който се издигна до ранга Буда, беше роден в дома на цар Судходана и в неговата двадесет и девета година се издигна до ранга Буда, т.е. оттогава той вече нямаше нужда да се превъплъщава на Земята. Когато едно такова Същество, един Бодисатва става Буда или Учител, това означава едно вътрешно развитие, само едно по-висше развитие, през което може да мине всеки човек. Едно езотерично обучение е само начало на това, което води до издигането в ранга Буда. То няма нищо общо с това, което става около хората. Такива хора се явяват в определени времена, за да тласнат света по-напред. Обаче такива събития са напълно различни от Христовото Събитие. Христос не беше произлязъл от друга човешка индивидуалност, той дойде от Макрокосмоса, докато всички Бодисатви са били винаги свързани със Земята.

Следователно, трябва да ни бъде ясно, че докато говорим за Същества, наричани Бодисатви или Буда, ние съвсем не засягаме Христос. Защото Христос е едно макрокосмическо Същество, което се свързва със Земята едва чрез Кръщението в реката Йордан. Това беше физическата манифестация. После идва етерната манифестация, след нея – астралната и после една още по-висша. Обаче тогава хората ще трябва да са стигнали в своето развитие дотам, че да могат да изживеят тази по-висша степен. Това, което хората могат да изживеят, принадлежи към общите земни закони. Съществото, което наричаме Христос, както и с други имена, ще

произведе също и това, което можем да наречем: Спасението на всички земни души и тяхното преминаване към Бъдещия Юпитер, докато всичко друго ще отпадне заедно със Земята. Антропософията не е нещо произволно, а нещо важно, което трябваше да дойде в света. Светът трябва да се научи да разбира Христовото Същество, което живя три години на Земята. Това стана в началото на нашето легоброене.

В моята книга върху „Духовното ръководство на човека и човечеството” Вие ще намерите по-големи подробности относно двете момчета Исус. Христовото Събитие бе подготвено от една личност, която беше свързана със сектата на Есеите, а именно Йешу бен Пандира, който се роди преди двете момчета Исус да се бяха родили в Палестина. Така че трябва да се прави разлика между тях и Йешу бен Пандира, когото Хекел, наред с другите, също очерни по един недостоеен начин. От това много висше Същество, от Йешу бен Пандира, води своя произход главно Евангелието на Матей като подготовка на това, което трябваше да стане.

Как трябва да си представим отношението на този Йешу бен Пандира към Исус от Назарет?

Преди всичко, индивидуалностите нямат нищо общо помежду си, освен че единият беше подготвител за идването на другия; обаче като индивидуалностите нямат нищо общо. Но фактът е такъв, че в едното от момчетата Исус, а именно това, за което говори евангелистът Лука, имаме една загадъчна индивидуалност, която трудно може да бъде разбрана поради това, че още щом се роди, тя можа да проговори по такъв начин, че майката можа да я разбере. Тази индивидуалност, която евангелистът Лука описва, не беше интелектуално развита, а безкрайно първична и елементарна по отношение на моралните чувства. В астралното тяло на тази индивидуалност действа индивидуалността на Буда.

Буда, след като той стана Буда, беше едно Същество, което вече нямаше нужда да се инкарнира на Земята. Докато беше още Бодисатва, той се инкарнираше. След като стана Буда, той действа на Земята от висшите светове, а именно по времето, когато се роди Исус от Евангелието на Лука, той действуваше чрез неговото астрално тяло. Силите, които изхождаха от Буда, се намираха в астралното тяло на това момче Исус. Следователно, в течението на Исус от Назарет се намира също и течението на Буда.

Напротив, това което източните писания казват, е вярно също и за западните окултисти: че в момента, когато Бодисатва се издига до ранг Буда, на негово място идва един друг Бодисатва. В момента, когато Гаутама Буда стана Буда, тази индивидуалност на Бодисатва бе приета от Земята и оттогава на Земята действа един нов Бодисатва. Този нов

Бодисатва ще се издигне до ранг Буда в определено време. Това време е точно определено: Пет хиляди години след озарението на Буда под дървото Боди. Около три хиляди години след нашето време светът ще изживее инкарнацията на Майтрейя-Буда, която ще бъде последната реинкарнация на Йешу бен Пандира. Този Бодисатва, който ще дойде като Майтрейя Буда, който ще се прероди във физическо тяло също и в нашето столетие – обаче не като Буда – ще си постави като задача да даде на човечеството всички истински понятия за Христовото Събитие.

Истинските окултисти признават инкарнациите на Бодисатва, на по-късния Майтрейя-Буда. Също както всички хора ще претърпят едно развитие на етерното тяло, такова развитие ще претърпи и тази индивидуалност. Колкото повече човечеството се приближава до момента, когато новият Бодисатва ще стане Майтрейя-Буда, тази индивидуалност ще претърпява едно особено развитие, което в неговите най-висши стадии ще бъде в известно отношение нещо, както Кръщението на Исус от Назарет: Тя ще изпита една смяна на индивидуалността. И в двата случая в същото тяло ще бъде приета една друга индивидуалност. Те живеят като деца в света и след определени години тяхната индивидуалност бива сменена. Това не е едно непрекъснато развитие, а такова, което претърпява прекъсване, какъвто бе случаят и при Исус от Назарет. При него имаме една смяна на индивидуалността в дванадесетата година, след това отново при Кръщението, извършено от Йоан. Такава една смяна ще настъпи именно при Бодисатвата, който става Майтрейя-Буда. Тези индивидуалности биват като внезапно оплодени от една друга индивидуалност. Особено Майтрейя Буда ще живее до тридесетата година с определена индивидуалност и след това ще стане една смяна, каквато ние имаме при Кръщението на Исус в реката Йордан. Обаче Майтрейя-Буда винаги ще бъде познат по това, че когато ще бъде между хората, те не ще знаят нищо за тази смяна на индивидуалността. Тогава той ще се яви внезапно.

Този е характерният знак за всички Бодисатви, които стават Буда, че те водят един никому неизвестен живот. В бъдеще човешката индивидуалност ще бъде предоставена все повече сама на себе си. За Бодисатвата ще бъде характерно, че той ще ходи много години непознат по света и после ще бъде познат по това, че чрез своята вътрешна сила той ще действва като напълно самостоятелен човек. В течение на хилядолетия, а също и от окултисти на новото време е било познато като изискване неговото същество да остане непознато през младостта до раждането на Разсъдъчната душа, дори до раждането на Съзнателната душа, и той да изпълни своята мисия само чрез себе си и чрез никой друг.

Ето защо е толкова важно да бъдем неотстъпчиви до определена точка. Всеки истински познавач на окултизма би намерил за комично, ако му се каже, че в двадесетия век трябва да дойде един Буда, тъй като всеки окултист знае, че Буда ще дойде едва пет хиляди години след Гаутама Буда. Обаче един Бодисатва може да бъде вълпътен и това ще стане.

Това е нещо, което принадлежи към главното оръжие на окултиста: Че Майтрейя-Буда ще бъде непознат в неговата младост. Ето защо аз от години насам подчертавах, че има един основен принцип на окултизма: Преди някой да е достигнал определена възраст, определени центрове никога не ще му дадат поръчение да говори за окултни учения. Това беше подчертавано години наред. Когато говорят по-млади хора, те могат да го вършат с най-добри намерения, обаче те не го вършат по окултно поръчение.

Майтрейя-Буда ще прояви своята мисия чрез собствена сила. Той ще се яви така, че никой не ще може да му помогне, освен силата на неговото собствено душевно същество.

Разбирането за цялото Земно развитие е една необходимост, за да стигне човек до истинската теософия. Онези, които не развиват това разбиране, ще доведат нещата дотам, че модерното теософско движение да запустее.

ХРИСТОВИЯТ ИМПУЛС В ХОДА НА ИСТОРИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

Локарно, 19. Септември 1911

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Днес се обръщам към Вас със сърдечно задоволство – тук всред мирните планини и при изгледа на чудесното езеро – и ще говоря за онези неща, които най-силно ни интересуват като благовестия, като факти на духовния живот. И когато свързва нещата с най-очевидния факт, който засяга особено онези, които са събрани тук, за да посетят нашите планински приятели, ще се изправим пред факта, че редица от нашите приятели са се оттеглили, може би не в планинска самотност, но все пак всред царувания в планините мир и всред планинска красота. И ако тогава някой запита: Какво се крие в основата на нашите сърца като подтик, като желание? – ние трябва да намерим този подтик, това желание твърде сродно с днешния копнеж на човека за духовен живот въобще. И може би не ще бъде никаква илюзия, ако приемем, че там навън в света съществува същият подтик, същият стремеж както този, който е довел някои хора тук, в усамотението всред планината.

Човекът или знае, или предчувства, че във всичко, което ни заобикаля като природа, като гори и планински върхове, като стихии и

бури, царува една духовност, която според изказването на една бележита западноевропейска личност, е вече духовност, която е по-последователна, отколкото действието, чувствуването и мисленето на човека. Ние би трябвало да сме завладени от предчувствието, че във всичко, което ни заобикаля като гори и планински върхове, като планини и езера, говори Духът. И в Духовната наука ние все повече и повече ще съзрем как от всичко, което ни заобикаля в природата, от всичко, което ни носи като твърда почва, това което говори от тях, е Дух. Ние се обръщаме към прадревните времена и си казваме: Ние произхождаме от духовното минало, чеда сме на старите времена. Така, както създаваме нашите произведения на изкуството, както прилежно се занимаваме с това, което ни прави способни да се справяме със света, така и нашите прадеди са създали техните сечива. И това, което ни заобикаля като природни явления, е дело на Боговете в прадревните времена. Когато се изпълваме с едно такова чувство, тогава цялата природа постепенно се превръща в това, което тя е била за всяка Духовна наука от всички времена. Тя се превръща за нас наистина в една илюзия, Майя, обаче в една илюзия, която е велика и красива затова, защото е произведение на божествено-духовния свят. И така, когато излизаме вън в природата, ние се движим сред паметниците на духовната работа на древни предземни времена. Тогава ни завладява онова велико, онова силно чувство, което може да породи едно задълбочаване на чувството за природата и да ни проникне с топлота.

Когато задоволяваме нашето чувство за природата чрез Духовната наука, тогава трябва да ни завладее и нещо друго: Че в известно отношение е една привилегия да можем да бъдем в Духа на природата. Колко много хора живеят днес главно в културните градове и не могат да доловят вече нищо от възвисяващото, от Божествено-Духовното в природата! И когато наблюдаваме природата с поглед, заострен от Духовната наука, ние знаем колко вътрешно е свързано онова, което наричаме морален живот – което за духовния живот е най-висшето, към което имаме стремеж в този живот – тогава ние знаем колко тясно е свързано това, което чувстваме в природата с това, което наричаме морал.

Може би е казано парадоксално, обаче е вярно, че онези които трябва да учат в града що е едно овесено, едно ръжено, едно ечемичено зърно, как изглеждат тези зърна, са за съжаление също отделени в своите сърца от най-дълбоките извори на морала, който трябва да царува в съществуването. Когато размислим върху това, ние трябва да считаме като привилегия факта, че можем да бъдем близо до изворите на Духа на природата, защото тогава едно такова чувство от само себе си се свързва с едно друго, което подсилено от Духовната наука, трябва да живее в

света – истината за реинкарнациите. Първоначално ние се докосваме до тази истина като до нещо, в което вярваме: Истината за повтарящите се земни съществувания на човека. Обаче как една душа да остане будна за тази истина в наши дни, когато виждаме по колко различни пътища хората минават през живота, където съществува такова рязко неравенство, което по необходимост трябва да бъде разлято по нашата земя. Тогава човекът, който има привилегията да бъде близо до изворите на природата, чувствава добре, че не само има пълното основание да бъде доволен, че може да знае истините на Духовната наука, но чувствава също цялата отговорност, цялото задължение да познава духовния живот. Защото какво ще отнесат като най-добро до Портата на смъртта онези хора, онези души, които днес имат привилегията да се наслаждават на мир и здраве в природата? Какво ще отнесат там те като свое най-добро нещо?

Когато хвърлим поглед върху това, което може да бъде научено от духовните Същества, които стоят по-близо до нас, отколкото беше случаят в деветнадесетото столетие, какво можем да научим ние? Можем да научим най-вече това, че в нашата найдълбока душа, в нашето най-дълбоко чувствуване можем да вземем със себе си нещо друго в следващите прераждания, именно когато се проникнем с Духовната наука, а не когато стоим далеч от нея. Днес ние наистина не сме заставени да приемем това, което Духовната наука може да ни даде като едно абстрактно учение, като една теория. Това, което Вашите души приемат, това което навлиза в тях като една теория, то съществува затова, за да се превърне цялото в живот. И това, което става по този начин живот, действа при някои хора още днес, още в тази инкарнация; ако то не се превърне в пълноценен живот, действието му ще се прояви в следващите инкарнации. Всичко това се превръща в действителен, в непосредствен живот, представа за който можем да имаме само тогава, когато се вслушаме в онзи пророчески глас, който казва: Накъде отива това развитие? То преминава с всичките си плодове в непосредственото външно съществуване. И онова, което днес можем само да кажем, да изговорим, да въплътим в нашите думи, се превръща в поглед, в поглед при по-младите, в поглед при повъзрастните, в поглед, който ощастливява.

Всички, които не са могли да се докоснат до топлината и светлината на Духовната наука, за да стигнат за самите себе си до плодовете на тази Духовна наука, ще почувствуват тогава блаженството, което един такъв поглед дава! Всичко онова, което може да бъде външна личност, занаят ще има в себе си онзи огън, за който това, което днес е теория, ще бъде отоплителният материал. Днес само една малка група хора иска да бъде

носител на това, което в бъдеще ще стане достойние на всички хора, които се нуждаят от него: от истинските плодове на човешката любов и на човешкото състрадание. Ние изучаваме Духовната наука не за собствено удоволствие, не заради нашето задоволство, а за да получим нежни, благославящи ръце, да получим нежния поглед, който действа вече чрез това, че се излъчва от очите, за да разпространяваме онова, за което окоето е извор, извор на всичко онова, което наричаме духовно виждане. Хората, които могат именно да живеят така близо до природата, би трябвало сега да обърнат внимание как в сегашно време всичко се променя, всичко става друго! Нещата се променят, променят се именно във великия Космос.

Никак не е правилно, когато се казва: Природата не прави никакви скокове. Напротив, в природата постоянно има скокове. Вижте например онези скокове, които наблюдаваме при растенията: От листата до цветовете, от цветовете до плодовете. Когато от яйцето се излюпва пиленцето също имаме един скок. Няма по-неверни думи от тези, че природата не прави никакви скокове. Навсякъде има скокове, внезапни скокове. И така, ние живеем във времето на един такъв преход. Ние сме минали през една календарна година, която има голямо значение: Годината 1899. Началото на двадесетото столетие е важно за цялото културно развитие чрез изтичането на това, което от източния свят се влива в западния, смесва се там, за да изгрее онова, което може да бъде именно всмукано направо от природния живот като нещо оживотворяващо нашия най-дълбок душевен живот.

Онези, чийто дух е пробуден, ще могат да виждат нови Същества всред процесите на природата. Докато човекът, който не е станал още ясновидец, въпреки тъгата относно неударжимото умиране на природата, ще изживява винаги нещо освежаващо в природата, онзи, чиито ясновиждащи сили се пробуждат ще вижда как от умиращата природа се раждат нови елементарни Същества. Докато в грубия физически свят ще може да се вижда твърде малко от великата промяна, от великия прелом в поврата към двадесетото столетие, духовно отворената душа ще чувствава: Времената се променят и ние имаме задължението да подготвим духовното познание. Ще бъде все повече и повече важно да се вземат под внимание такива неща и да се внасят в съзнанието. Защото от волята на хората зависи дали те приемат в себе си такива неща за благо и спасението на човечеството или ги оставят с безразличие да минат покрай тях. Тогава те се превръщат в нещастие за човечеството.

С това обърнахме внимание върху следното: В поврата към двадесетото столетие ще се роди, така да се каже, едно ново царство от природни Същества, което извира от природата като един нов извор и

става видим за хората и достъпен за тяхното изживяване. И още нещо. Без съмнение една човешка душа, която не би могла да изпита радост от цъфтежа на полетата, е много посредствена, но към това се прибавя и нещо друго. Онези, които ще бъдат в състояние да изживеят като природен факт това, което току-що бе описано, ще запазят такива впечатления не чрез обикновената памет, а по съвършено друг начин. Те ще могат да пренесат в бъдещето това, което блика от природата като нови елементарни Същества, както семената вършат това от зимата към пролетта. Това, което е било изживяно през пролетта и което е било изживяно през есента, в миналото не е зависело едно от друго: лъчезарността на природата през пролетта и тъгата при умиращата природа през есента. Онова, което Космосът отдава от своята памет, прави така, че част от това, което изживяваме през есента, да бъде пренесена в пролетта. Когато оставим да действуват в нас елементарните сили на есента, ние можем да чувствуваме по един нов начин какво ще ни бъде дадено в бъдеще. Всичко в бъдеще ще изпита нещо ново и наш дълг е да подготвим чрез познанието на духовното едно ново разбиране за това. Защото Духовната наука не е дошла в света поради произвола на хората, а защото в небесата стават нови неща, които могат да бъдат възприемани само тогава, когато резултатите на духовното изследване бъдат приети от хората. Ето защо Антропософското движение се появи в света.

Както е в природата, така е и в моралния живот: И тук душевният живот изпитва едно преобразуване. Ще се явят някои неща, за които днес хората нямат никакво предчувствие. Бих искал да спомена като пример само едно нещо: Ще има все повече и повече хора, а това ще се прояви особено при децата – при които ще бъде така, че когато човек иска да извърши това или онова в бъдеще, да извърши едно или друго дело в света, нещо в душата му ще проговори така, че той ще се почувства заставен да се откаже от някои действия и да се вслуша в нещо, което му се подсказва от духовния свят. Пред него примерно ще застане един факт, който ще стои пред очите му като видение. Това видение първоначално ще го засегне по един твърде особен начин. Тогава – ако се е запознал поотблизо с Духовната наука – той ще се досети, че в това видение му се дава кармическия насрещен образ на току-що извършеното от него деяние. По този начин на душата се обръща внимание: Ти трябва да работиш така, че да се издигнеш и да се включиш в еволюцията на бъдещето. Ще се окаже, че никое действие не става без да има своето обратно действие върху извършилия го. И това ще се превърне в един подтик, който ще регулира нашия морален живот. Така моралните импулси ще бъдат постепенно потопени в нашата душа като една Карма,

когато се подготвим да отворим нашите очи и нашите уши за това, което ни говори от духовните светове.

Ние знаем, че ще мине още дълго време, докато хората се научат да виждат Духа. Но това ще започне в двадесетото столетие и в течение на три хиляди години все повече хора ще го постигат. Следващите три хилядолетия човечеството ще посвети на това. Обаче за да могат да станат такива неща, също по разпореждане на духовното ръководство на човечеството, главните течения на развитието ще текат така, че все повече хора ще стигат до проникването в едно разбиране на окултния живот така, като това бе описано днес.

Тук имаме две главни течения. Първото е известно чрез това, че съществува една така наречена западна философия и че онова, което са елементарни понятия за духовния свят, произхожда от чистите основи на философията. И забележително е онова, което се получава при един преглед на това, което постепенно се е случило в науката на западната култура. Ние виждаме там как някои хора стават чисто интелектуални, как други стоят на почвата на религиозния живот, но същевременно са изпълнени от това, което може да даде само стоящото зад всичко виждане на духовния свят. Навсякъде виждаме да блика от западната философия един духовен живот. Искам да спомена само Владимир Соловьев, руския философ и мислител, един истински ясновидец, макар и през своя живот да е можал да вникне с поглед само три пъти в чисто духовния свят. Първият път като деветгодишно момче, втория път в Британския музей и третия път – когато се е намирал в пустинята на Египет и е имал пред себе си египетското звездно небе. Тогава в него нахлу нещо, което може да бъде видяно само с ясновидския поглед. Като резултат, в него разцъфтя онова, което се изрази като пророчески поглед в развитието на човечеството. Избликва това, което Шелинг и Хегел бяха постигнали чрез чистото усилие на Духа. Тъй като те стояха самотни на височините на мисълта, ние можем да ги поставим и тук на върха, на който впоследствие ще стоят и всички образовани хора. За всичко това се е говорило в течение на последните столетия и особено в последните четири столетия. Когато обгърнем с поглед това и го обработим с методите на практическия окултизъм – и това стана в последно време – за да изследваме именно това, което чисто интелектуалните глави са премислили от Хегел до Хекел, ние ще видим също, че тук действуват окултни сили. И тук се получава един твърде забележителен резултат: Можем да говорим за едно чисто вдъхновение именно при тези, които най-малко ни изглеждат такива. Кой вдъхнови всички тези духове, които стоят на чисто интелектуална основа? Кой разпали този духовен живот, който говори от всяка книга, който слиза надолу чак до ниските колиби?

Откъде идва всичко това, което е абстрактен духовен живот в Европа и представлява такъв забележителен резултат?

Всички ние знаем как се е стигнало до едно велико събитие, което е описано на много места. Някога една велика индивидуалност, свързана с общочовешкото развитие, една от онези индивидуалности, които назоваваме с името Бодисатва, се въплъти в царствения дом на Судходана. Всички ние знаем, че тази индивидуалност беше определена да се издигне до следващия ранг, който идва след този на Бодисатва. Всеки човек, който се издига по-високо и стига до ранга Бодисатва, трябва да стане един Буда в неговото последно въплъщение. Какво означава този ранг Буда? Какво означава това особено при онзи Бодисатва, който като Гаутама Буда стига до ранг Буда? Той означава, че Буда – и такъв е случаят при всеки Буда – няма вече нужда да се въплъщава на Земята в едно тяло от плът. И така, като всеки Буда, Гаутама Буда впоследствие беше определен да действа от духовния свят. Той не трябваше вече никога да ходи физически по земята; обаче онова, което беше постигнал от едно въплъщение в друго, го правеше способен непрекъснато да действа в нашата земна култура.

Първото велико дело, което той извърши, което както посочих в Базел, Буда трябваше да извърши като чисто духовно Същество, беше това, че изпрати в астралното тяло на онова момче Исус, което Евангелието на Лука ни описва, силите, които са изразени в смисъла на думите, чути от пастирите в нощта на Рождество Исусово: „Изявяват се духовните Същества на висините и мир да бъде между хората на Земята, които имат добра воля”.

Когато нашите души са докоснати от онези думи, в които ангелски Същества витаят в ореола на ангелското дете, ние трябва да знаем, че в онази аура на Исус действуват силите на Нирманакайя на Буда. Оттогава духовните сили на Буда бяха присъединени към най-висшите индивидуалности в извършващите се дела, за които говори Мистерията на Голгота. Така че неговите сили продължават да действуват също в мирогледното течение на западните философи. От духовния свят той самият е подтика на живота, който проникна до разума, но след това се заблуди.

Когато днес четем Лайбниц, Шелинг и Соловьев, и се запитваме: Как са били инспирирани те? – това е станало чрез Съществото, родило се в двореца на Судходана, което се издигна от Бодисатва до Буда и след това продължаваше да действа безкористно. Той е действувал по-нататък толкова безкористно, че днес можем да се върнем назад в миналите времена без да чуем на Запад да се е споменавало името Буда. Вие не ще намерите името на станалия Буда Бодисатва дори при Гьоте! Но той

живее във всичко, това Вие знаете. Той е намерил толкова голямо разбиране, че продължава да живее безименно в западната литература. Това знаеше също Средновековието; но тогава хората от Средновековието не ни го разказваха по този начин. Те разказваха нещо друго.

В осмото столетие живееше Йоан от Дамаск, който написа една книга под формата на роман. Върху какво? Той разказва, че някога е живял един бележит учител, който станал учител на Йозафат, който запознал Йозафат с това, което е Тайното Учение, съдържащо великите християнски истини. И когато проследим всичко това, в целия разказ намираме изключително дълбоки истини. Намираме също разкази от будистката литература. Проследявайки същия въпрос, стигаме до една легенда, която разказва как Буда продължил да живее по-нататък, обаче не в земна човешка форма, а в животинска форма, във формата на един заек. И когато един брахман вървял и намерил един заек – който бил маската на Буда – брахманът му се оплакал за мизерията на хората във външния свят, тогава Буда се хвърлил в един огън, който сам си приготвил и се опекар, за да помогне на хората. Брахманът го взел и го пренесъл на Луната. След като знаем, че Луната е символ на една вечно съществуваща мъдрост, която живее в сърцата на хората, ние виждаме, че в старите легенди е било изградено и представено едно съзнание за саможертвата на Буда.

Каква е задачата на Буда там навън, в света на Духа? Задачата е да разпадва постоянно в нашите сърца онези сили, от които може да бъде извлечена висшата мъдрост. Ето как трябва да разбираме това течение, което тече през целия свят. То е представено също и в една, макар и абстрактна форма, която съществува през нашето столетие. Обаче ние трябва да се стремим да познаем окултното значение на всяка една духовна форма. Към това течение се прибавя другото, което е получило своето начало в Мистерията на Голгота, което се е съединило с течението на Буда в едно необходимо цяло и което също трябва да приемем в земния живот. Това течение, което изхожда от Голгота и в което трябва да участвуват всички хора, идва при хората не само вътрешно; то е едно такова течение, което прониква цялото наше земно съществуване.

Докато в течението на Буда, както във всяко друго, имаме нещо, което засяга всички нас като хора, в Христовото Същество имаме един космически елемент. Всички Бодисатви принадлежат към индивидуалностите, които преминават живота си тук, на Земята, принадлежат на Земята. Индивидуалността на Христос идва от Слънцето и стъпва на Земята едва при Йоановото Кръщение; тя живя само три години във физическото тяло на Исус от Назарет. Характерно за тази

индивидуалност на Христос е, че на нея е определено да действа само в период от три години в земния свят. Това е същото онова Същество, за което загатна Заратустра като го нарече Аура-Маздао, който стои зад видимото Слънце, същото онова Същество, за което възвестиха свещените Риши и за което гърците говореха като за Същество, стоящо в основата на Плерома (Пълнота). Това е Съществото, което постепенно стана Дух на Земята, стана аура на нашата Земя, откакто неговата кръв протече на Голгота. Първият човек, който можа да го види без посредничеството на физическото тяло, беше Павел.

Така чрез Събитието на Голгота стана нещо, което донесе едно съвършено ново протичане на фактите в нашето Земно развитие. По-рано всичко съществуваше на Земята за да позволи на хората да възприемат чрез най-разнообразните религии най-различните понятия. Това, което действуваше от религията на Буда, когато неговото Същество изпращаше своите лъчи в астралната аура на Исус и за което аз разказах, че от самата природа душата ще познае и почувствува нещо ново, то не означава нищо друго, освен следното: Както индивидуалността на Христос слезе чрез Кръщението, извършено от Йоан във физическото тяло, живя в него до Събитието на Голгота и беше налице по този начин като физическо събитие на физическото поле, занаяпред тя ще започне също така една нова деятелност в етерния свят. Следователно можем да говорим за едно физическо въплъщение от Кръщението в реката Йордан до Събитието на Голгота, а сега можем да говорим за едно етерно проявление на Христос.

Когато етерното тяло се развива също и чрез есенни впечатления, които човек натрупва в себе си, ще бъде възприеман етерният Христос. Защо дойде физическият Христос? За да може човекът да се развие по високо и да стане способен да вижда постоянно Христос в етерния свят.

Ето защо можем да заявим: В тази лекция ние се позоваваме на онези елементарни Духове, които се проявяват в природата и ни насочват към осмисляне на нашите действия, към вслушване във вътрешното слово, така че във всички разгръщащи се пред нас събития, които се групират около един център, ние виждаме: хората, които правилно се издигат в духовния свят – и тук аз имам предвид не духовно школувания ясновидец, който винаги е можел да намери Христос, а хората в тяхното естествено развитие – че тези хора ще виждат Христос като етерно събитие: Него, който ще действа в мировите събития само от етерния свят. Ние виждаме как всички тези събития се групират около бъдещото Христово събитие. И когато вземем цялото духовно развитие в неговото движение напред, ние виждаме: Жертвуващият се в огъня на Любовта Буда е вдъхновителят на нашата Духовна наука.

Онези хора, които четат такива неща, като „Изпитания на душата”, която аз успях да представя в Мюнхен, и които се досещат къде се крият тайнствените сили, сочещи към това, което се намира около нас в природата, които обръщат внимание на мъдростта на бъдещето, даже когато мъдростта на бъдещето се счита от мнозина за глупост на настоящето, както и мъдростта на настоящето често пъти е глупост на бъдещето, са забелязали, че занаят ще съществува една химия, проникната от Христовия Импулс и т.н. Всичко, което се разпростира навън в природата, идва от Духа. Така цветето е едно етерно същество и от друга страна чрез това цвете Духът е проникнал отвън в Земята. В основата на всичко това не стоят лишени от живот молекули. В това, което израства като форми от Земята, ни се показва найвисшия смисъл. Хората ще познават не само чрез вярата, те ще станат непосредствено знаещи.

С това ние поставихме пред нашата душа второто течение, което трябва да се съедини с първото. Бъдещите години на Земята ще донесат много изненадващи неща. Във всички неща, които ще се явят по такъв начин, ще можем да виждаме Христовия Принцип, докато Импулсът на Буда ще бъде долавян повече вътрешно. Ето защо само чрез разбиране за онези възвишени намерения, които се осъществяват чрез духовното ръководство на света, ще ни стане ясно как можем да проследим Христовия Импулс, какъв е той и как в хода на историческото развитие насочва една индивидуалност в друга. Какво предлага за познавателния стремеж на мислещия човек едно такова явление, каквото се представя на Запад, където всяко мислене се изразява по начина на Галилей – да речем, за да имаме един пример – или също на Изток по начина на Владимир Соловьов? Когато разгледаме това, ние разбираме колко обективно действа Христовият Импулс. По същия начин можем да открием Христовия Импулс във всичко, което става навън в света.

Велики неща ще се случват през следващия културен период. Това, което в Четвъртата културна епоха се роди само като един сън на великия мъченик Сократ, то ще съществува там като действителност. Какво представляваше впрочем този велик импулс на Сократ? Той искаше този, който изживява един морален закон да вниква в него така, че да е обзет от него, да действа също като морален човек по съответния начин. Нека помислим колко далече сме още от това, колцина могат да кажат: това трябва да стане – но колко малко са тези, които притежават необходимата вътрешна сила, силата на морала! За да бъдат моралните учения така ясно прозрачни и моралните чувства така сигурно развити, за да няма нищо, което познаваме без да имаме импулса да го изпълним с жар, за да може това да узрее действително в човешките души, да бъде то не само

разбрано, за да не бъде другояче, освен един морален импулс да се превърне в дело – това зависи от факта, хората да се вживеят в двете горепосочени духовни течения. Тогава под влиянието на тези две течения ще узреят все повече хора, които ще могат да преминат от чувствуването, от моралното познание, от моралния импулс – към действието.

И от какво зависи тези две течения да се слоят, за да могат хората вътрешно, чрез Буда, да стигнат до Христос? Как ще бъде постигнато това? Благодарение на факта, че задълженията на Бодисатва никога не остават неизпълнени. В момента, когато Бодисатва стана Буда, едно друго същество дойде до неговия сан, едно друго същество зае службата на Бодисатва. И тогава дойде онази индивидуалност, за която знаем, че живя около сто години преди Исус от Назарет в ордена на есеите. Една личност, която за съжаление бе оклеветена и криво разбрана, например от писателя Целзус и особено от Хекел в неговата книга „Мирова загадка“. Онази личност, която следователно беше действувала едно цяло столетие преди Мистерията на Голгота, известна под името Йешу бен Пандира, беше едно от възплъщението на онзи Бодисатва, който стана приемник на Гаутама, издигнал се от Бодисатва до ранга Буда. Той ще действуваше още като Бодисатва в течение на три хиляди години отсега нататък и след това, когато се изпълнят пет хиляди години от неговата дейност като Бодисатва, също ще стане Буда. Всеки сериозен окултист знае, че пет хиляди години след озарението на Гаутама Буда под дървото Боди онази индивидуалност, която заема неговата служба като Бодисатва, ще е станала Майтрея-Буда. Дотогава той ще се възплъщава още често. А после, когато ще са изминали пет хиляди години, ще се роди едно учение: Учението на Майтрея-Буда, на Буда на Доброто, когато това, което се казва, в същото време ще действуваше морално. Днес не съществуват думи, които биха могли да опишат това състояние на нещата. Това може да бъде видяно само в духовния свят и, за да го приеме, човек трябва първо да узрее за него. Особеното при този Майтрея-Буда е, че той ще трябва да подражава по определен начин на това, което се е случило при Събитието на Голгота.

Ние знаем как индивидуалността на Буда е проникнала в Исус от Назарет и продължава да действуваше върху Земята само отвън. Всички, които живеят като Бодисатви и стават Буди, имат на Земята съдбата, която всеки сериозен окултист може да види: В тяхната младост донякъде те са неизвестни, непознати хора. Онези, които знаят нещо за тях, виждат в тях може би надарени хора, но не виждат, че са проникнати от съществото на Бодисатва. Така е било винаги и така ще бъде и в двадесетия век. Само във времето между тридесетата и тридесет и третата година на тяхната възраст – същото време, което е изминало от

Кръщението на Исус в реката Йордан до Голгота – те ще могат да бъдат познати. Тогава става едно преобразяване с човека, който ще пожертвува до известна степен своята индивидуалност, както индивидуалността на Исус остави да проникне в него Христос.

Въплъщенията на Бодисатва, които са тези на бъдещия Майтрея-Буда, се явяват в неизвестни хора. Те действуват като отделни хора и чрез тяхната собствена сила. Майтрея-Буда също ще действа чрез своята собствена сила и противоположно на даващите тон хора. Той ще остане неизвестен в своята младост. И когато в тридесет и третата си година пожертвува своята индивидуалност, той ще се появи така, че в неговите думи ще действа морално това, което той изразява с думи. Пет хиляди години след като Буда бе озарен под дървото Боди, неговият приемник ще се издигне до ранг Буда и ще бъде носител на морално действащите слова. Сега ние казваме: „В началото бе Словото”. Тогава ще можем да казваме: В лицето на Майтрея-Буда ни е даден най-великия Учител, който се е явил, за да изясни на хората Христовото Събитие в неговия пълен смисъл. Особеното при него ще бъде, че като най-велик Учител той ще донесе най-великото и възвишено слово.

Тъй като великото събитие, което трябваше да бъде донесено в света по правилен начин, е било така често погрешно разбирано и продължава да се разбира погрешно, ние трябва да полагаме усилия да се подготвим за това, което трябва да дойде. И когато искаме да се приближим до Духа там, където Духът на природата ни говори също и морално, ние трябва да си кажем: В известно отношение цялата Духовна наука е една подготовка, за да се научим да разбираме такива думи, които бяха казани по отношение на миналото събитие, когато говорихме за поврата на времената.

Нови времена бяха настъпили, когато Йоан Кръстител проповядваше за Христос. Днес също можем да говорим за нови времена, спрямо които е необходима промяна в нашето отношение. Въпреки великите културни средства, които ще дойдат във външния свят, разбирането на човек трябва да се промени така, че неговата душа да има нещо повече и така той да вниква в духовния свят, който ще се изяви по нов начин именно в наше време. Дали нещо от него ще стане видимо тук, в този живот или пред Портата на смъртта, или при новото раждане – ние не само ще видим този свят, но и ще сме в състояние да действаме от този нов свят. И най-доброто, което се намира често пъти в нас, ще прояви своето действие благодарение на това, че от Портата на смъртта, от другия свят ще бъдат изпращани към нас нови сили. И след като сме минали през Портата на смъртта по такъв начин, че сме вникнали в цялата

необходимост от промяна на нашата епоха, за която си позволих да говоря днес, ние също ще сме в състояние да изпращаме тези нови сили.

Буда и Христос

СФЕРАТА НА БОДИСАТВИТЕ

Милано, 21. Септември 1911

В този час бих искал да Ви говоря за факти, които принадлежат главно към моралния и етичен свят и които са в състояние да поставят пред нашата душа мисията на Духовната наука.

Всички ние сме проникнати от великата истина на учението за прераждането, за повторението на земните съществувания и трябва да си изясним, че това повторение на нашия живот има своя добър смисъл в развитието на нашата Земя. Когато се запитаме: Защо повтаряме този земен живот? – ние получаваме от окултните изследвания отговора, че в редуващите се Земни епохи изживяваме напълно различни неща на физическото поле, когато отново се явяваме на това поле. Нашите души са изживели нещо друго в онези инкарнации, които са последвали непосредствено след великата атлантска катастрофа, нещо друго в предхристиянските времена, нещо друго изживяват те в наше време.

Само накратко искам да спомена, че във времената, които са последвали великата атлантска катастрофа, нашите души са имали в тогавашните тела определено елементарно ясновидство. Това ясновидство, което беше естествено за хората от миналите времена, постепенно е изчезнало. И онази епоха, която е отнела на хората най-много от силите на старото ясновидство, е Гръцко-римската културна епоха, Четвъртата културна епоха от следатлантското време. От онова време насам човекът се развива така, че постига големи успехи на физическото поле; към края на сегашната следатлантска епоха той постепенно ще добие отново ясновидската сила.

Сега ние живеем в Петата следатлантска културна епоха. Като Първа следатлантска културна епоха броим Древно-индийската, като Втора – Древноперсийската, като Трета – Египетско-халдейската, като Четвърта – Гръцко-римската. Самите ние се намираме в Петата културна епоха. Нашата епоха ще бъде последвана от Шестата и Седмата културни епохи. След това Земята ще бъде отново застигната от една велика катастрофа, подобна на катастрофата, с която завърши Атлантската епоха.

Изхождайки от окултните изследвания, ние можем да дадем за всяка една от тези културни епохи, за Петата, Шестата и Седмата следатлантски културни епохи една главна характеристика на човешкото развитие. В нашата Пета следатлантска културна епоха главната характерна черта на еволюцията е интелектуалната, развитието на ума. В

Шестата, която ще последва нашата, главната характерна черта на човешкото развитие ще бъде тази, че душите на хората ще имат напълно определени чувства по отношение на това кое е морално и на това, което е неморално. Особено фини ще са отношенията на симпатия към добронамерените и състрадателни постъпки, а тези на антипатия спрямо зложелателните постъпки ще са изпълнени с едно величие, за което хората досега едва ли са имали някакво предчувствие.

Тази Шеста културна епоха ще бъде последвана от Седмата, в която моралният живот ще бъде още повече задълбочен. Докато през Шеста културна епоха хората ще изпитват дълбока радост при добрите и благородни дела, в Седмата културна епоха една такава дълбока радост ще бъде последвана от един морален импулс, т.е. от едно желание да извършат това, което е морално. Съществува голяма разлика между това да изпитваш дълбока радост при едно морално действие и да извършиш действие, което е морално. Така че можем да кажем: Нашата културна епоха е епоха на интелигентността, на ума; тя ще бъде последвана от културната епоха, която можем да наречем епоха на естетическото задоволство по отношение на доброто и естетическото отвращение по отношение на злото, а Седмата ще бъде епоха на действия морален живот.

От всичко онова, което ще настъпи за човечеството в бъдещите културни епохи, сега в човешките души съществуват само зародишите и можем да кажем, че всички тези заложи, които човекът има – интелектуални заложи, заложи на симпатия и антипатия спрямо моралните действия, заложи за моралните импулси – имат определена връзка с висшите светове. Нашите интелектуални заложи се намират в едно свръхсетивно отношение към това, което наричаме астрално поле. Нашите симпатии и антипатии спрямо доброто и злото се намират във връзка с това, което наричаме нисшия Девакан. А светът на моралните импулси в душата се намира в отношение спрямо полето на висшия Девакан. Така че можем да кажем: През нашата епоха в човешката душа действуват силите на астралния свят, през Шестата епоха в човешката душа ще действуват повече силите на нисшия Девакан, а през Седмата културна епоха в нашето човечество ще действуват особено силите на висшия Девакан.

От това можете да видите, че е понятно защо в предходната Четвърта, Гръцко-римска епоха силите на физическото поле бяха главно тези, които действуваха в човешката душа. Ето защо гръцката култура създаде такива чудесни пластични произведения на изкуството, чрез които тя изрази предимно човешката форма в условията на външното физическо поле. Ето защо обаче хората от тази епоха бяха особено склонни да изживеят

онова Същество, което ние наричаме Христовото Същество, главно в условията на физическото поле и то под формата на едно човешко тяло.

За да разберем сега цялото културно развитие, което ще последва и към което се насочват нашите души, добре е да разгледаме по-дълбоко особеностите на нашата душа в следващите инкарнации. Днес, в нашия интелектуален период, за всички души интелектуалността и моралността стоят една до друга. Днес някой може да бъде много морален човек и да не бъде никак умен.

В Четвъртата културна епоха един народ пророчески видя това състояние – моралността и интелектуалността да стоят една до друга – и този народ е древно-еврейският народ. Ето защо представителите на древния еврейски народ се стараеха да установят една изкуствена хармония между моралността и интелектуалността, докато например при гърците съществуваше една по-скоро естествена хармония. Днес от документите на Хрониката Акаша можем да разберем как ръководителите на древно-еврейския народ се стремяха да установят тази хармония между моралността и интелектуалността. Те имаха символи, които точно познаваха, така че когато гледаха тези символи по определен начин и ги оставяха да действуват върху тях, можеше да се създаде определена хармония между това, което е добро, което е морално и това, което е мъдро. Свещениците, които ръководеха еврейския народ, носеха тези символи на гърдите си. Символът на моралността се наричаше Урим, а символът на мъдростта се наричаше Тумим.

Когато еврейският свещеник искаше да намери за едно деяние дали то е същевременно морално и мъдро, той се оставяше под въздействието на Урим и Тумим по един наистина забележителен начин и според резултатите от това въздействие у него се пораждаше една изкуствена хармония между моралността и интелектуалността. Работата беше там, че чрез тези символи се упражняваше действително магическа сила, едно магическо действие, установяваше се магическа връзка с духовния свят.

Сега ние имаме задачата да постигнем това, което тогава се предизвикваше чрез тези изкуствени символи, да го постигнем в бъдещите инкарнации чрез вътрешното развитие на душата.

А сега нека да си представим еволюционните фази през Петата, Шестата и Седмата следатлантски културни епохи, за да видим как интелектуалността, естетизмът и моралността ще действуват върху нашите души.

Докато през нашата епоха, през Петата културна епоха, нашата интелектуалност може да остане запазена, дори когато не изпитваме никакво удоволствие от моралните деяния, през Шестата културна епоха положението ще бъде съвършено различно. През Шестата културна

епоха, следователно от третото хилядолетие нататък, неморалното ще действа парализиращо върху интелектуално стга. Който е интелектуален и същевременно неморален, ще понижи своята интелектуалност до едно сумрачно състояние именно поради неморалността. И за бъдещото развитие на човечеството това ще има все по-голямо значение, така щото онзи човек, който е неморален, не ще може да разполага вече с никаква интелектуалност, защото тя ще бъде възможна само чрез моралните деяния. А през Седмата културна епоха не ще има вече нито един човек, който да е умен и в същото време да не е морален.

Но сега би било добре, ако насочим нашето внимание върху моралните сили при отделните човешки души в сегашните инкарнации. Защо в хода на нашето развитие човек въобще може да стане неморален? Нека поставим този въпрос. Това идва оттам, че при своите поредни инкарнации човекът е навлязъл все по-дълбоко във физическия свят и поради това е получил все повече подтици, валидни само за физическия свят.

Днес една душа е толкова по-неморална, колкото повече подтици, идващи от низходящия еволюционен цикъл действуват върху нея. Този факт директно се подчертава от един много интересен резултат на окултното изследване.

Вие знаете, че когато човекът минава през Портата на смъртта, той „съблича“ своето физическо и своето етерно тяло, че за кратко време след смъртта той има обратен поглед върху целия свой земен живот. После идва времето на един вид сънно състояние. И след няколко месеца или години човекът се събужда в астралното поле, в Камалока. Събуждането е последвано от живота в Камалока, който се състои в това, че ние изживяваме по обратен път всичко онова, което сме изживели в своя минал земен път, но с тройно по-голяма бързина. В началото на живота в Камалока за всеки човек се ражда едно много важно събитие. За по-голяма част от хората от нашата Европа или въобще от по-новата културна епоха настъпва едно събитие, което се състои в това, че в началото на живота в Камалока една духовна индивидуалност ни показва като на един вид списък всичко онова, което сме извършили под влияние на егоизма в нашия последен земен живот, всичко, в което сме съгрешили. Колкото по-нагледно си изобразите този процес, толкова по-правилно ще си го представите: като че действително в началото на живота в Камалока един образ иска да се представи с регистъра на нашия физически живот.

Този е важният факт, който – естествено – не може да бъде доказан по-нататък, защото може да бъде доказан само чрез окултна опитност: Че

поголяма част от хората с европейско светоусещане ще познаят в този образ Мойсей. Това е един факт, за който винаги се е знаело в розенкройцерските изследвания от Средновековието насам и който бе потвърден чрез много дълбоки изследвания именно през последните години.

От това Вие можете да разберете, че в началото на живота в Камалока човекът чувства една много голяма отговорност спрямо предхристиянските сили за всичко онова, което го е увлякло надолу. И по отношение на окултния живот индивидуалността на Мойсей се явява като онази, която иска сметка за беззаконията, които стават в наше време.

Онези Същества, онези Сили, които отново издигат човека нагоре в духовните светове, се делят на две категории: Такива, които го издигат нагоре по пътя на Мъдростта и такива, които го издигат нагоре по пътя на Моралността. Всички онези Сили, които пораждат предимно интелектуалния напредък, тръгват от една позната Вам забележителна индивидуалност от Четвъртата следатлантска културна епоха, а именно: Импулсът за пълното с мъдрост развитие на душата, който води началото си от Гаутама Буда. Забележително е, че според окултното изследване именно най-остроумните и най-важните мисли на нашата културна епоха са произлезли от Гаутама Буда. Това е толкова по-забележително като се знае, че почти до неотдавна в Западна Европа, до Шопенхауер, името Гаутама Буда беше почти непознато. Това е напълно разбираемо, защото във времето, когато беше син на цар Судходана, Гаутама Буда се издигна от ранга Бодисатва до този на Буда, а да стане някой Буда, това означава, че съответната индивидуалност не се инкарнира вече на Земята в тяло от плът.

Наистина, работата стои така, че пет до шест столетия преди началото на нашето летоброене онази индивидуалност, която от Бодисатва стана Буда, не се е инкарнирала повече в едно физическо тяло и не може да се инкарнира в едно физическо тяло. В замяна на това тя изпраща от висшите светове, от свръхсетивните светове долу на Земята силите, вдъхновявайки всички носители на културата, които все още не са проникнати от Христовия Импулс. Съзнанието за това съществуваше в една прекрасна легенда, която Йоан от Дамаск е записал и която стана прочута във всички европейски страни през Средновековието. Това е легендата за Валаам и Йозафат, която всъщност ни показва как онзи, който е станал приемник на Буда – защото Йозафат е буквалното преобразуване на името Бодисатва – е бил запознат с християнските импулси именно от Валаам. Тази легенда, която после беше забравена, ни разказва, че приемникът на Буда е бил запознат с християнските импулси от един представител на християнството на име Валаам и тя иска да ни

покаже, че фактически онзи Бодистава, който дойде след Гаутама Буда беше приел християнските импулси в своя собствен душевен живот. И наистина е така. Защото вторият импулс, който освен импулса на Буда продължава да действа сега в общочовешката еволюция, това е Христовият Импулс и този импулс е онзи, който занапред ще е в съответствие с издигането на човечеството до моралността. Ето защо можем да кажем: Макар и учението на Буда да е в неговия особен смисъл морално учение, то е именно едно морално учение, докато Христовият Импулс не е едно учение, а една сила. Той действа като морална сила, която все повече и повече се оформя така, че действително пронизва човечеството с моралност.

През Четвъртата следатлантска културна епоха това Христово Същество, което слезе от космическите висини, трябваше да се покаже първо във физическо тяло. В нашата Пета културна епоха интелектуалните сили ще се кондензират така, че човекът ще стане способен да вижда Христос не вече като физическа, а като етерна форма. Това събитие ще започне още от нашето, от двадесетото столетие. От тридесетте, четирдесетте години на това столетие ще се явят отделни хора, които ще са развили своя индивидуален живот до такава степен, че ще виждат етерния образ на Христос, както по времето на Исус от Назарет хората са виждали физическия Христос. И в следващите три хилядолетия ще се явяват все повече и повече хора, които ще виждат този етерен Христос, докато приблизително три хиляди години след нашето летоброене на Земята ще има достатъчен брой хора, които не ще се нуждаят от никакви Евангелия или от други документи, за да знаят за Христос, понеже те ще го виждат в душата си.

Следователно, трябва да бъдем наясно върху факта, че през Четвъртата следатлантска епоха хората бяха способни да виждат само физическия Христос и поради тази причина Той дойде във физическо тяло. В нашата епоха, в нашето време и по-нататък до третото хилядолетие хората постепенно ще станат способни да виждат етерния Христос. Ето защо Той никога не ще дойде отново в едно физическо тяло. Ако се замислим, че днес, когато човек навлиза в Камалока и му се иска сметка от една морално действаща индивидуалност, от Мойсей, който се свързва все повече с Христовия Импулс, ние ще разберем как ще стане това, което аз мога да опиша като едно преобразуване на образа на Мойсей. Какво ни показва впрочем Мойсей, когато застава пред нас с регистъра на нашите грехове? Той ни показва какво стои от едната страна, от страната на прегрешенията спрямо нашата Карма. Наистина е важно за една душа в нашето време, че чрез вдъхновението на будизма може да бъде разбрано учението за Кармата, но и че след смъртта действителността на Кармата

ни се показва чрез старозаветния образ на Мойсей. Но когато душите се проникнат все повече и повече със свръхсетивния Христос, образът на Мойсей ще се превърне в този на Христос Исус. А това не означава нищо друго, освен че: Нашата Карма идва във връзка с Христос, Христос се свързва с нашата собствена Карма.

Много интересно е да се наблюдава, че в смисъла на учението на Буда, Кармата остава нещо абстрактно. Тази Карма на будизма има нещо безлично. В бъдещите инкарнации на хората Христос все повече се сраства с Кармата. Нашата Карма ще получи нещо реално живо, нещо жизнеспособно.

Нашите предишни стадии на развитие, нашите минали животи могат да бъдат обхванати с думите: *Ex deo nascimur*, От Бога сме родени. Ако насочим нашето развитие така, че вместо Мойсей да срещнем Христос, с когото тогава нашата Карма ще се срастне, това може да бъде изразено чрез съществуващото от тринадесетото столетие християнско-розенкройцерско течение с думите: *In Christo morimur*, В Христос умираме.

Също както някой може да стане един Буда на физическото поле, така човешката душа може да постигне способността да срещне Христос в смъртта само на физическото поле. Един Буда е първо един Бодисатва, но той се издига до ранг Буда във физическото въплъщение и след това няма нужда вече да идва на Земята. Разбирането за Христос така, както го обяснихме сега, ние можем да постигнем само на физическото поле. За да стане възможно това в следващите три хилядолетия, хората трябва да развият във физическия свят способността да виждат свръхсетивния Христос и ето защо Духовната наука е тук. Тази е нейната мисия: Да създаде условията, с чиято помощ у хората да възникне разбирането за Христос именно тук, във физическия свят, след което те ще могат и да Го виждат.

Дали тогава във времето, когато Христос ще действа в човечеството като етерен Христос, ние ще се намираме в едно физическо тяло или ще бъдем в живота между смъртта и новото раждане, това няма значение, ако още тук сме развили способността да Го виждаме. Да предположим например, че един човек не би могъл да види Христос в своето сегашно физическо въплъщение поради това, че умира рано. Но ако е постигнал тук разбирането за това, той ще може да Го вижда после, между смъртта и новото раждане. Онзи, който стои далеч от духовния живот и не постига никакво разбиране за Христос, ще остане далеч от познанието за Христос, включително до следващия си земен живот, когато евентуално би могъл да се издигне до въпросното познание. Следователно, с напредването на човече ството през трите културни епохи, през Петата,

Шестата и Седмата, Христовият Импулс ще завладява все повече и повече Земята. Когато бе казано сега, че през Шестата културна епоха интелектуалността ще бъде възпирана от неморалността, от друга страна ние трябва също да разберем, че онзи, който тогава ще е парализирал своята интелектуалност чрез неморалността, ще трябва да се обърне с всичката си сила към Христос, за да се издигне чрез Него към моралността. Само това ще може да му възвърне моралната сила.

Това, което Ви казах, е изследвано точно от тринадесетото столетие насам, откакто съществуват розенкройцери, но то е също една истина, която някои окултисти са знаели във всички времена.

Ако някой твърди, че физическото Христово Събитие, явяването на Христос в едно физическо тяло, би могло да стане два пъти на Земята, той би твърдял в окултно отношение същото нещо, както ако някой би казал, че една везна ще работи по-добре, ако тя би имала две опорни точки вместо една. В действителност тригодишният живот на Христос, неговото пребиваване в тялото на Исус от Назарет е същото, каквото е центърът на тежестта на Земята. И както кобилицата на една везна може да се опира само на една точка, така и еволюцията на Земята може да има само един център на тежестта.

Учението за моралното развитие е нещо съвсем различно от импулса за това морално развитие.

Още преди да настъпи Събитието на Голгота, приемникът на Буда, следващият Бодисатва беше тук, за да подготви това събитие и за да го проповядва в своя кръг. Този Бодисатва, който дойде след Буда, беше например инкарниран в личността на Йешу бен Пандира едно столетие преди раждането на Исус от Назарет. Следователно, трябва да правим разлика между инкарнацията на Йешу бен Пандира

– един Бодисатва, дошъл след Гаутама Буда – която стана едно столетие преди нашето летоброене, и раждането на Исус от Назарет, което стана в началото на нашето летоброене, онзи Исус, който в продължение на три години от неговия живот беше проникнат от космическото Същество, което наричаме Христос.

Онзи Бодисатва, възплътен в Йешу бен Пандира, който се реинкарнира също и в други личности, постоянно ще идва на Земята, докато след около три хиляди години отсега нататък, ще се издигне до ранг Буда и ще има своята последна инкарнация като Майтрейя-Буда. Онази индивидуалност, която беше индивидуалността на Христос, живя само три години на Земята, в тялото на Исус от Назарет и вече никога няма да се появи на Земята в едно физическо тяло.

В Петата културна епоха тя ще се появи в етерно тяло, в Шестата културна епоха – в астрално тяло и в Седмата Културна епоха – в един

велик космически Аз, който е сходен с една велика групова душа на човечеството. Когато човекът умира, от него отпада неговото физическо тяло, неговото етерно тяло, неговото астрално тяло, а неговият Аз преминава в следващата инкарнация. Точно така стоят нещата и с нашата планета Земя. Онова, което е физическа част от нашата Земя, ще отпадне в края на Земния период и съвкупността от всички хора, съвкупността от всички човешки души ще премине в Бъдещия Юпитер, т.е. в следващото планетарно състояние на Земята. От стadiите на развитие, до които ще е стигнала, тя ще премине в следващия стадий на Земното развитие, а именно в Юпитеровото състояние. И както при отделния човек човешкият Аз е център на неговото по-нататъшно развитие, същото значение ще има Христовият Аз за цялото човечество, Азът, потопен в човешките астрални и етерни тела, онова, което отива по-нататък, за да одушеви в следващото планетарно развитие Юпитеровото съществуване.

Ние виждаме, следователно, как слезлят на

Земята Христос, изхождайки от едно физически-земно човешко същество, постепенно се развива като етерен Христос, като астрален Христос, като Азов Христос, за да бъде като Азов Христос Дух на Земята, който след това ще се издигне нагоре заедно с всички хора до още по-високи степени.

Какво правим днес ние, когато изучаваме Духовната наука? Ние правим онова, което така ясно са възвествявали източните учения, когато Бодисатва, който беше син на цар Судходана, се беше издигнал до ранг Буда. Тогава източните учения бяха наясно върху факта, че следващият Бодисатва, който ще стане впоследствие Буда, ще има задача да разпространява по лицето на Земята ученията, които ще покажат на хората Христос в истинска светлина. Така следващият Бодисатва, който се възплъти в Йешу бен Пандира, а по-нататък и в други личности, стана Учителят, проповядващ Христовия Импулс. И легендата ни показва това много добре в разказа на Валаам и Йозафат, като Валаам, един християнски учител, поучава Йозафат, т.е. Бодисатвата. Ето защо източните учения наричат този Бодисатва „Носител на Доброто”: Майтрейя-Буда. И ние знаем от окултните изследвания, че този Майтрейя-Буда ще притежава словото по такъв начин, за който днешните хора не могат да имат още никаква представа. Днес с ясновиждащия поглед можем да надникнем в по-висшето развитие на света, а именно как Майтрейя-Буда ще поучава след три хиляди години. Ние бихме могли да предадем много от неговите поучения в символични рисунки. Обаче днес не бихме имали възможността за това, понеже човечеството все още не е узряло да изговаря такива думи, каквито ще изговаря Майтрейя-Буда.

Гаутама Буда е дал велики интелектуални учения: за правилното говорене, за правилното учене, за правилното мислене и т.н. в така наречения осемстепенен път: Майтрейя-Буда ще борави с такива думи, които чрез тяхната магическа сила ще се превръщат в непосредствени морални импулси за хората, които ги слушат. И ако за него би имало един евангелист Йоан, той би трябвало да говори за него различно от всичко онова, което евангелистът Йоан е говорил за Христос. Докато в Евангелието на Йоан се намират думите: „И словото стана плът“; евангелистът Йоан на Майтрейя-Буда би трябвало да каже: „И плътта стана Слово“.

Това, което ще излиза от устните на МайтрейяБуда ще бъде протъкано по един чудесен начин от мощта на Христос. Днес нашите окултни изследвания показват, че дори външно погледнато МайтрейяБуда ще следва примера на Христовия живот. Когато в древни времена една велика индивидуалност се явяваше като учител на човечеството, това се проявяваше още от ранна младост в особените заложби, в душевността на съответното дете. Обаче наред с това винаги съществува и едно друго развитие, което протича така, че хората забелязват една пълна промяна на съответната личност при определена нейна възраст. Когато съответният човек достига определена възраст, става така, че неговият Аз напуска телесните си обвивки и в тях навлиза един друг Аз. Най-великият пример за това е самият Христос Исус, когато в тридесетата година на Исус от Назарет Христовата индивидуалност завладя неговите тела.

При всички въплъщения на Бодисатва, който ще стане Майтрейя-Буда, се установява, че именно в това отношение той ще живее в смисъла на Христос. При всички въплъщения на Бодисатва хората не ще знаят при израстването на детето, както и при неговата младост, че той ще стане един Бодисатва. Винаги, когато Бодисатва се ражда, виждаме, че в неговата тридесет до тридесет и първата година една друга индивидуалност завладява неговите тела. Никога този Бодисатва не ще се яви така, че да прояви качествата на Бодисатва още в най-ранна младост. Но в тридесетата до тридесет и първата година той ще се яви с други качества, съвършено различни от дотогавашните, защото една друга индивидуалност е завладяла неговите тела. Индивидуалностите, които ще завладеят по този начин личността на друг човек са такива, каквито са живели в древни времена и ще се явят не като едно или друго дете, а именно като индивидуалности от рода на Мойсей, Авраам, Изекиил. Така е с Бодисатва и в нашето столетие, който по-късно, след около три хиляди години, ще стане Майтрейя-Буда. Би било чисто окултно дилетантство, ако някой твърди, че този Майтрейя-Буда би могъл да бъде познат като такъв още от млади години. Той се проявява в неговата

собствена сила едва между тридесетата и тридесет и първата година, без преди това някой да му е обръщал внимание; той ще убеждава хората чрез своята собствена сила. И хората биха разбрали най-добре, че някъде не се казва истината, ако някой би твърдял за един човек, по-млад от тридесет години, че в негово лице има един Бодисатва. Ето по какво ще се познае истинността. Такива твърдения са били правени постоянно. Трябва да припомним само това, че в седемнадесетото столетие се появи една индивидуалност, която твърдеше, че е възплъщение на Месия, на Христос. Тази личност носеше името Сабатай Зеви, който се роди в седемнадесетото столетие, представи се за Христос и множество хора от цяла Европа, от Испания, Франция, Италия дойдоха да му се поклонят в град Смирна.

Несъмнено, в наши дни хората изпитват отвращение хората изпитват отвращение от това да признаят нечия гениалност. Напротив, за тях е много удобно да възвеличат авторитета на една или друга личност. Важно е днес Духовната наука да бъде утвърждавана така, че да се опира колкото е възможно по-малко на вярата и авторитета.

Много от нещата, които казах днес, могат да бъдат проверени единствено със средствата на окултното изследване. Обаче аз Ви призовавам не да вярвате, а да проверявате нещата с всичко, което познавате от живота на историята, въобще с всичко, което можете да опитате. Аз съм напълно спокоен, защото колкото по-точно проверите нещата, толкова по-точно ще ги намерите потвърдени. В епохата на интелектуализма аз не апелирам към Вашата вяра в авторитета, а към интелектуалното проверяване на нещата от Ваша страна. И Бодисатва на двадесетото столетие не ще апелира към някои предвестници, които ще го прокламират за Майтрейя-Буда, а ще се уповава на силата на своето собствено слово и ще се утвърждава в света като напълно самостоятелна личност.

Приблизително тези биха могли да бъдат думите, с които можем да резюмираме това, което бе казано днес: В нашето общочовешко развитие действуват две течения. Едното е течението на Мъдростта или течението на Буда, най-висшето учение за Мъдростта и сърдечната доброта. За да може това учение на Буда да се влее действено във всички сърца, необходим е Христовият Импулс.

Второто течение е течението на Христос, което ще издигне човечеството нагоре към интелектуализма през естетицизма до моралността. И най-великият учител на Христовия Импулс ще бъде винаги приемникът на онзи Бодисатва, който винаги отново ще се инкарнира и след три хиляди години ще стане Майтрейя-Буда. Защото истина е това, което казват източните документи: Че точно пет хиляди

години след като Гаутама Буда получи своето озарение под дървото Боди, Майтрейя-Буда ще се възплъти за последен път на Земята.

Редицата от Бодисатви и Буди няма нищо общо с космическото битие на Христос и в тялото на Йешу бен Пандира беше инкарниран не Христос, а Бодисатва. Христос беше възплътен във физическото тяло само веднъж в продължение на три години, а Бодисатва се явява отново във всяко столетие, докато стигне до степената Майтрейя-Буда.

Така ние виждаме как Духовната наука има днес задачата да бъде един синтез на религиите. Можем да обхванем едната форма на религията в будизма, другата форма на религията в християнството. И колкото повече напредваме в бъдещото развитие на човечеството, толкова повече религиите ще се обединяват, както Буда и самият Христос се обединяват в нашите сърца.

С това ние хвърлихме един поглед в духовното развитие на човечеството и съзряхме необходимостта от духовно-научното оживяване, което трябва да бъде една подготовка за разбирането на онова, което се развива в напредващата култура, за да получим едно разбиране за това, което става в развитието на човечеството.

РОЗЕНКРОЙЦЕРСКОТО ХРИСТИЯНСТВО

Нойшател, 27. Септември 1911

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Изпитвам особено дълбоко задоволство да бъда за пръв път в този новооснован клон, който носи възвишеното име „Кристиян Розенкройц“ и благодарение на това ще имам възможност да говоря за пръв път по-подробно върху Кристиян Розенкройц. В какво се състои тайната на Кристиян Розенкройц? За една вечер не може да бъде казано всичко за тази личност и все пак днес ние ще говорим за самия Кристиян Розенкройц, а утре вечер ще говорим за неговото дело.

Да се говори за Кристиян Розенкройц, това предполага едно голямо доверие в мистериите на духовния живот, едно доверие не само в личността, но и в големите тайни на духовния живот. Да бъде основан един нов клон, това винаги предполага и вяра в духовния живот.

Кристиян Розенкройц е една индивидуалност, която действа както когато е инкарнирана, така също и когато не е инкарнирана в едно физическо тяло; тя действа не само като физическо същество и чрез физически сили, а преди всичко духовно чрез по-висши сили.

Както знаем, човекът живее не само за себе си, а е свързан с великото развитие на човечеството. Когато обикновеният човек мине през смъртта, неговото етерно тяло се разлага във Вселената. Обаче от разлагащото се етерно тяло винаги остава една част и така сме заобиколени от остатъци

на етерните тела на умрелите – за наше благо или за наша вреда. Те действуват върху нас в добрия и в лошия смисъл според това, дали самите ние сме добри или лоши. В този смисъл ние се намираме под всевъзможните въздействия, идващи от етерните тела на едни или други велики индивидуалности. От етерното тяло на Кристиан Розенкройц също се излъчва една голяма сила, която може да действува върху нашата душа и нашия Дух. Сега задачата ни се свежда до това, да опознаем тези сили. И ние като розенкройцери апелираме именно към опознаването на тези сили.

В по-тесен смисъл, розенкройцерското движение получи своето начало през тринадесетото столетие. Тогава тези сили действуваха необикновено силно и от този момент съществува едно течение на Кристиан Розенкройц, което оттогава непрестанно действува в духовния свят. Съществува един закон, според който на всеки сто години това силово течение се изразява особено мощно. Това се потвърждава сега в теософското движение. В своите последни екзотерични изказвания Кристиан Розенкройц сам обърна внимание върху това.

През 1785 година бяха публикувани езотеричните откровения на розенкройцерите в книгата „Тайните фигури на розенкройцерите” от Хинрикус Мадатанус Теозофикус. В тази публикация се съдържат частични указания върху това, което е действувало през изминалите сто години като розенкройцерско течение и което после беше отразено в текстовете, събрани и резюмирани от Хинрикус Мадатанус Теозофикус. И отново сто години покъсно виждаме действието на розенкройцерското течение, изразено в съчиненията на Е. П. Блаватска, особено в книгата „Разбулената Изида”. Някои неща от съдържанието на гореспоменатата книга са предадени с думи в книгата на Блаватска. Въпреки че на места тази книга е доста обърквана, тя съдържа голяма част от онази западна окултна мъдрост, която все още остава наразкрита. Интересно е да сравним книгата „Тайните фигури на розенкройцерите” от Хинрикус Мадатанус Теозофикус със съчинението на Е. П. Блаватска. Най-напред трябва да обърнем с поглед първата половина на публикацията, която е замислена в смисъла на „Фигурите”. Във втората част Блаватска се отклонява малко от розенкройцерското течение. В своите по-късни съчинения Е. П. Блаватска се отклони от розенкройцерското духовно течение и следва да правим разлика между първите и по-късните нейни съчинения, макар и още в първите да се промъква нещо от некритичния дух на Е. П. Блаватска.

Ако обърнем с поглед особеността на човешкото съзнание в тринадесетото столетие, ние ще видим, че примитивното ясновидство постепенно е изчезнало. Знаем, че по-рано всички хора са имали едно

елементарно ясновидство. В средата на тринадесетото столетие настъпи най-ниската точка в това отношение. Тогава внезапно изчезна всякакво ясновидство. За всички хора настъпи една духовна тъмнина. Даже най-озарените духове нямаха вече никакъв достъп до духовните светове и когато описваха духовните светове, те трябваше да се ограничат с това, което им беше останало като спомен. Хората черпеха сведения за духовните светове само от преданията или от това, което можеха да им кажат посветените чрез пробуждането на спомена за това, което бяха изживели по-рано. Но за кратко време също и тези духове не можеха да вникват с поглед в духовния свят.

Това кратко време на затъмнение трябваше да настъпи, за да бъде подготвена характерната черта на нашата настояща епоха, а именно: интелектуалната, опираща се на разума култура. Ето кое е същественото за Петата следатлантска културна епоха. През време на Гръцко-латинската културна епоха днешната култура на разума не съществуваше в тази форма. Тогава вместо умственото мислене доминиращо беше непосредственото виждане. Човекът се срастваше, така да се каже, непосредствено с това, което виждаше и чуваше; да, човекът тогава се срастваше също и с това, което мислеше. Тогава не се е умувало така много, както това става и трябва да става днес, защото това умуване е задача на Петата следатлантска културна епоха. Но след време ясновидството на човека ще започне отново да се събужда и тогава ще може да се развие ясновидството на бъдещето.

Розенкройцерското течение е възникнало през тринадесетото столетие. Тогава, през тринадесетото столетие, за посвещението трябваше да бъдат избрани особено подходящи личности. Самото посвещение можа да бъде възстановено едва след изтичането на този кратък период на затъмнение.

На дадено място в Европа, за което още не може да се говори – но не след дълго това ще може да стане – бе създадена една висша духовна ложа, един колегиум от дванадесет мъже, които бяха приели в себе си целия сбор от духовната мъдрост на древните и новите времена. Става дума за това, че в онзи период на тъмнина живееха дванадесет човека, дванадесет изтъкнати духове, които се обединиха, за да подпомогнат напредъка на човечеството. Всички те не можеха да виждат непосредствено в духовния свят, обаче можеха да пробудят в себе си спомена за това, което бяха изживели чрез тяхното минало посвещение. И Кармата на човечеството се стече така, че в седем от тези индивидуалности беше въплътено това, което беше останало от човечеството като остатъци от древната Атлантска епоха. В моята книга „Тайната наука” вече е казано, че в лицето на седемте свещени Риши, учителите на Древно-индийската културна епоха, беше пренесено това,

което бе останало от Атлантската епоха. Седемте мъже, които отново бяха възплътени през тринадесетото столетие, които бяха част от колегиума на дванадесетте, бяха именно онези, които можеха да насочат поглед назад върху седемте течения на древната Атлантска епоха от развитието на човечеството и върху това, което продължаваше да живее от тези седем течения. Всяка една от тези седем индивидуалности можеше да оплодотвори за тогавашното и сегашно време само едно течение. Към тези седем се прибавиха други четири индивидуалности, които не можеха да насочат поглед назад върху отдавна минали стари времена, а само върху това, което човечеството беше усвоило като окултна мъдрост през четирите следатлантски културни епохи. От тези четирима първият можеше да насочи поглед назад върху Древно-индийската епоха, вторият – върху Древно-персийската епоха, третият – върху Египетско-халдео-асиро-вавилонската епоха, четвъртият – върху Гръцко-латинската културна епоха. Тези четирима се съединиха със седемте в колегиума на мъдрите мъже през тринадесетото столетие. Най-после една дванадесета личност имаше, така да се каже, най-малко спомени, но тя беше най-интелектуалната между тях и беше развила особено склонността си към външните науки. Тези дванадесет индивидуалности не живееха само в съдържанията на западния окултизъм, а дванадесетте течения на мъдростта действаха заедно, образувайки един цялостен образ. Гьоте е загатнал това по един твърде особен начин в своето стихотворение „Тайните“.

Следователно, трябва да говорим за дванадесет индивидуалности. Нека сега да потърсим изходната точка на една нова култура в средата на тринадесетото столетие. По това време духовният живот беше достигнал една мъртва точка в своето развитие. Тогава достъпът до духовните светове беше затворен дори и за най-високо развитите личности. Тогава се събра този висш духовен колегиум. Дванадесетте мъдреци се събраха на едно място в Европа, за което още не може да се говори. Те представляваха целостта на цялото духовно знание на тяхното време и застъпваха седемте духовни направления.

В този колегиум на дванадесетте съществуваше отчасти само едно възпоминателно ясновиждане и интелектуална мъдрост. Седемте приемници на седемте Риши си спомняха тяхната стара мъдрост, другите пет застъпваха мъдростта на петте следатлантски културни епохи. По този начин дванадесетте представляваха цялата атлантска и следатлантска мъдрост. Дванадесетият беше човек, който владееше до най-висока степен интелектуалната мъдрост на своето време, докато другите, които тогава също бяха лишени от прякото духовно виждане,

черпеха познание чрез вглъбяване в спомените за техните минали инкарнации.

Обаче изходната точка на една нова културна епоха беше възможна само чрез това, че един тринадесети се яви сред дванадесетте. Този тринадесети не беше никакъв учен в смисъла на тогавашното време. Той беше една индивидуалност, която е била инкарнирана по времето на Мистерията на Голгота. Той се беше подготвил за своята мисия чрез една смирена душевност, чрез един пламенен и отдаден на Бога живот. Това беше една велика душа, един благочестив, вътрешно дълбоко мистичен човек, който не само изгради тези качества в хода на своя живот, а и беше роден с тях. Ако си представите един млад човек, много благочестив, постоянно моещ се горещо на своя Бог, Вие ще имате пред погледа си образ на този тринадесети. Този тринадесетият израстна изцяло под грижите и възпитанието на дванадесетте и получи от всеки един онази мъдрост, която всеки един от тях можеше да му даде. Този тринадесетият бе възпитан с най-голяма грижа и бяха взети всички мерки да не се допусне върху него да бъде упражнено друго влияние, освен това на дванадесетте. В тази своя инкарнация от тринадесетото столетие той растеше като слабо, хилаво дете; ето защо възпитанието, което му даваха дванадесетте, се разпростираше чак до неговото физическо тяло. Дванадесетте обаче, всеки един от които беше така проникнат от своята духовна задача и дълбоко проникнат от християнството, имаха съзнанието, че официалното християнство на Църквата беше само една карикатура на истинското християнство. Те бяха изпълнени с величието на християнството, но външно бяха считани за негови врагове. Всеки един се съсредоточаваше само в една част на християнството. Техният стремеж беше да обединят в едно велико единство различните религии. Те бяха убедени, че в техните дванадесет течения се съдържа целият духовен живот и всеки действуваше според своите сили върху ученика. Те имаха за цел да постигнат един синтез на религиите, обаче имаха съзнанието, че тази цел не може да бъде постигната чрез някаква теория, а чрез въздействието на духовния живот. А за това беше необходимо едно съответно въздействие върху тринадесетия.

Докато духовните сили на този тринадесетия нарастваха до безкрайност, неговите физически сили бързо намаляваха. Стигна се дотам, че той прекъсна почти всякаква връзка с външния живот, изчезна всякакъв интерес към физическия свят. Той живееше само за духовното развитие, за което получаваше подтик от дванадесетте. В него имаше едно отражение на мъдростта на дванадесетте. Работата стигна дотам, че тринадесетият отказваше всякаква храна и все повече слабееше. Тогава настъпи едно събитие, което можеше да се яви само веднъж в историята.

Това беше едно от събитията, което можеше да настъпи само тогава, когато – заради плодовете, които такова едно събитие трябваше да донесе – макрокосмическите сили действуват съвместно. След няколко дни тялото на тринадесетия стана напълно прозрачно и той беше като мъртъв дни наред. Около него се събираха дванадесетте в определени периоди от време. От техните уста се разливаше в тези моменти цялото знание и цялата мъдрост. Те вливаха в тринадесетия своята мъдрост в кратки формули, които бяха като молитви, докато тринадесетият лежеше като мъртъв. Можем да си представим най-добре дванадесетте в кръг около тринадесетия. Това състояние завърши така, че душата на тринадесетия се пробуди като една нова душа. Той беше изпитал едно голямо преобразуване на своята душа. В нея имаше нещо като едно цялостно ново раждане на дванадесетте мъдрости, така щото и дванадесетте можаха да научат от тринадесетия нещо напълно ново. Но чрез това също и неговото тяло беше оживотворено по такъв начин, че това оживотворяване на напълно прозрачното тяло не може да бъде сравнено с нищо. Ученикът можеше да говори сега за напълно нови изживявания. Дванадесетте можаха да разберат, че той беше минал през Павловото изживяване пред Дамаск: това беше като едно повторение на видението на апостол Павел пред Дамаск. Сега в течение на няколко седмици тринадесетият възпроизведе цялата мъдрост, която беше получил от дванадесетте, обаче в една нова форма. Тази нова форма беше такава, като че ли беше дадена от самия Христос. Това, което той им разкри, те нарекоха истинско християнство, синтез на всички религии и те правеха разлика между това истинско християнство и християнството на епохата, в която живееха. Тринадесетият умря сравнително млад и след това дванадесетте се посветиха на задачата да запишат в имажинации това, което им беше разкрил тринадесетият, защото това можеше да стане само така. Ето как се родиха символичните образи и фигури, които се съдържат в сборника на Хинрикус Мадатанус Теозофикус и в съобщенията на Е. П. Блаватска в книгата „Разбулената Изида”. Трябва да си представим окултния процес така, че плодът на посвещението на тринадесетия се запази като остатък от неговото етерно тяло в атмосферата на Земята. Този остатък действуваше инспириращо върху дванадесетте, както и върху техните следващи ученици, така че от тях можа да се роди розенкройцерското окултно течение. Обаче това етерно тяло продължи да действа по-нататък и то проникна след това етерното тяло на преродилия се тринадесети.

Индивидуалността на тринадесетия се прероди още през четиринадесетото столетие, приблизително към средата на четиринадесетото столетие. В това си възплъщение тази индивидуалност

живя повече от сто години. Той бе възпитан по един подобен начин в кръга на учениците и последователите на дванадесетте, обаче не така отчужден от света, както в предходната си инкарнация. Когато стана на двадесет и осем години, той се посвети на един чуден идеал. Той трябваше да пътува и да напусне Европа. Първо отиде в Дамаск, където за него още веднъж се повтори събитието, което Павел изживя там. Това изживяване трябва да бъде определено като плод на един зародиш от предишната инкарнация. Всички сили, бликащи от чудотворното етерно тяло на индивидуалността на тринадесетия бяха останали непокътнати и след неговата смърт нищо от тях не премина в общия миров етер. Това беше едно устойчиво етерно тяло, което оттогава остана непокътнато в етерните сфери. Същото това фино духовно етерно тяло отново озари и изпълни със своите лъчи, действайки от духовния свят, новото възплъщение на индивидуалността в четиринадесетото столетие. Ето защо тя бе подтикната да изживее още веднъж събитието от Дамаск. Това е индивидуалността на Кристиан Розенкойц. Той беше тринадесетия в кръга на дванадесетте. След тази инкарнация той вече беше назван така. Езотерично, в окултен смисъл той е Кристиан Розенкойц още в тринадесетото столетие, а екзотерично той е наречен така едва в четиринадесетото столетие. И учениците на този тринадесетия са последователи на другите дванадесет в тринадесетото столетие. Те са розенкойцерите.

При своето прераждане в четиринадесетото столетие Кристиан Розенкойц пропътува през целия свят. И след като прие цялата мъдрост на дванадесетте, оплодена чрез великото Христово Събитие, на него му беше лесно да усвои в течение на седем години цялата мъдрост на тогавашното време. Когато след седем години отново се завърна в Европа, той прие като ученици най-развитите ученици и последователи на дванадесетте и всъщност тогава започна същинската работа на розенкойцерите.

Благодарение на чудотворните излъчвания, идващи от етерното тяло на Кристиан Розенкойц, можа да възникне един напълно нов възглед за света. Това, което бе изработено от розенкойцерите до наше време, е външна и вътрешна работа. Външната работа имаше за цел да бъде изследвано това, което се намира зад Майя, зад илюзията на материята. Розенкойцерите искаха да проучат това, което е Майя на материята. В основата на целия Макрокосмос стои един етерен Макрокосмос, едно етерно тяло, също както и човекът има едно етерно тяло. Съществува един вид преход между по-грубите и по-фините субстанции. Нека да насочим погледа си към границата между физическата и етерната субстанция. Това, което се намира между физическата и етерната

субстанция, няма нищо подобно на себе си в света. То не е нито сребро, нито злато, нито олово, нито мед. Тук ние имаме нещо, което не би могло да се сравни с някаква друга физическа субстанция, а представлява есенцията на всичко. Това е една субстанция, която се съдържа във всички други физически субстанции, така че другите физически субстанции могат да бъдат считани като модификации на тази единна субстанция. Стремещт на розенкройцерите беше да гледат по ясновидски начин на тази субстанция. Те виждаха подготовката за развитие на едно такова виждане в повишената действеност на моралните сили на душата, която правеше тогава видима тази субстанция. Те виждаха силата за това виждане в моралните сили на душата. И тази субстанция действително беше виждана и открита от розенкройцерите. Те откриха, че тази субстанция живее под определена форма в света, в Макрокосмоса, както и в човека. Навън в света, извън човека, те почитаха тази субстанция като великата одежда, като великата дреха на Макрокосмоса. В човека те виждаха възникването на тази субстанция в хармоничното взаимодействие между мисленето и волята. Те виждаха силите на волята не само в човека, но също и в Макрокосмоса, например в светкавицата и гръмотевицата. Те виждаха също и силите на мисленето от една страна в човека и след това навън в света, в дъгата, в утринната зора. За постигането на една такава хармония между волята и мисленето розенкройцерите търсеха силата в излъчването на етерното тяло на тринадесетия, на Кристиан Розенкройц. Установено беше, че всички техни открития трябваше да останат сто години като тайна при розенкройцерите и едва след това, след сто години, тези открития на розенкройцерите можеха да бъдат изнесени в света. Едва след като върху тях биваше работено сто години, те можеха да бъдат обсъждани по съответен начин. Така от седемнадесетото до осемнадесетото столетие беше подготвено това, което през 1785 година намери своя израз в съчинението „Тайните фигури на розенкройцерите“.

От голямо значение е също да се знае, че във всяко столетие розенкройцерската инспирация беше давана така, че никога носителят на вдъхновението не бе назоваван външно. Например днес може да се говори публично само за такива тайни, за такива събития, които са станали преди сто години, защото това е времето, което трябва да изтече, преди да се говори външно, публично за тях. Хората са изложени на голяма опасност да бъдат съблазнени и да обожават такъв личен авторитет като светец – което би било най-лошото нещо. Това е твърде близо до човешката природа. Обаче това премълчаване не е само една необходимост против външните съблазни на честолюбието и на високомерието, срещу които хората все пак биха могли да се защитят, но

преди всичко срещу окултните нападения, които постоянно биха били насочвани срещу една такава индивидуалност. Ето защо условието да се говори за един такъв факт едва след сто години, е нещо необходимо.

Вследствие на работата на розенкройцерите, от столетие на столетие етерното тяло на Кристиан Розенкойц ставаше все по-силно и по-мощно. То действуваше не само чрез самия Кристиан Розенкойц, но и чрез всички, които ставаха негови ученици. От четиринадесетото столетие насам Кристиан Розенкойц постоянно се е инкарнирал. Всичко, което се проповядва като теософия, е подсилено от етерното тяло на Кристиан Розенкойц и онези, които проповядват теософията, се оставят да бъдат осенени от това етерно тяло, което може да действа върху тях, както когато Кристиан Розенкойц е инкарниран, така и когато не е инкарниран на Земята.

Граф дьо Сен-Жермен беше екзотеричното прераждане на Кристиан Розенкойц през осемнадесетото столетие. Само че това име беше приписано и на други лица, така че не всичко, което се казва тук и там за граф дьо Сен-Жермен важи и за действителния Кристиан Розенкойц. Днес Кристиан Розенкойц е отново възплътен. Излъчванията на неговото етерно тяло инспирираха съчинението на Е.П.Блаватска „Разбулената Изида“. Влиянието на Кристиан Розенкойц невидимо действуваше и върху Лесинг и тъкмо то го вдъхнови да напише своята книга „Възпитанието на човешкия род“ (1780 г.). Поради нарастващия прилив на материализма ставаше все по-трудно хората да бъдат инспирирани в смисъла на розенкойцерството. След това в деветнадесетото столетие настъпи върховата точка на материализма. Така много неща можаха да бъдат дадени само частично. През 1851 година проблемът за безсмъртието на душата бе решен от Виденман в смисъла на прераждането. Неговото съчинение бе наградено. Още към 1850 година Дросбах писа в смисъла на прераждането от психологична гледна точка.

Така излъчванията на етерното тяло на Кристиан Розенкойц продължиха да действуват и през деветнадесетото столетие. Едно обновление на теософския живот можа да настъпи, защото малката Кали Юга (Тъмната епоха) изтече през 1899 година. Ето защо днес достъпът на духовния свят е по-лесен и духовното развитие е възможно в много по-голям размер. Отдадеността към засилващото се етерно тяло на Кристиан Розенкойц ще може да донесе на хората новото ясновидство и ще събуди висши духовни сили. Но това ще бъде възможно само за онези хора, които правилно следват школата на Кристиан Розенкойц. Досега за целта беше необходима езотерична розенкойцерска подготовка. Обаче двадесетото столетие има мисията да направи това тяло толкова мощно, че то да действа също и екзотерично. Онези, които ще бъдат

завладени от това тяло, ще могат да изживеят събитието, което апостол Павел изживя пред Дамаск. Досега това етерно тяло действуваше само в школата на розенкройцерите; през двадесетото столетие ще има все повече и повече хора, които ще могат да изживеят явяването на Христос в етерно тяло. Броят на онези, които ще бъдат способни да Го виждат, ще нараства все повече и повече. Ние трябва да припишем това ново Христово пришествие на великата работа, извършена от дванадесетте и тринадесетия през тринадесетото и четиринадесетото столетие.

Когато станете инструмент на Кристиян Розенкройц, тогава ще бъдете сигурни, че и най-малката Ваша душевна работа, ще пребъде във вечността.

Утре ще говорим за делото на Кристиян Розенкройц. Днес един неопределен подтик към Духовната наука минава като течение през човечеството. И ние можем да сме сигурни, че там, където учениците на розенкройцерството се стремят сериозно и съвестно напред, ще бъдат създавани вечни стойности. Дори най-незначителната духовна работа ни води все по-нагоре. Ето защо е необходимо да проявим разбиране и почит към свещеното дело.

РОЗЕНКРОЙЦЕРСКОТО ХРИСТИЯНСТВО

Нойшател, 28. Септември 1911

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Днес моята задача ще бъде да Ви разкажа нещо относно делото на Кристиян Розенкройц. Това дело започна през тринадесетото столетие, трае до днес и ще продължи във вечността. Първото действие на това дело е естествено онова, което вчера казахме за посвещението на Кристиян Розенкройц и което чухме за процесите, разиграваци се между колегиума на дванадесетте и тринадесетия. Когато след това Кристиян Розенкройц се прероди в четиринадесетото столетие и тогавашната му инкарнация продължи повече от сто години, неговото дело се състоеше главно в поучението на учениците на дванадесетте. През това време едва ли някой друг се запозна с Кристиян Розенкройц, освен неговите дванадесет. Това не трябва да се схваща така, като че Кристиян Розенкройц не е ходил и между другите хора, а само така, че другите хора не го познаваха. Общо взето това положение се е запазило и днес. Обаче етерното тяло на Кристиян Розенкройц действуваше постоянно в кръга на учениците и неговите сили действуваха във все по-големи кръгове и фактически днес вече много хора са в състояние да бъдат обхванати от силите на това етерно тяло.

Онези, които Кристиян Розенкройц иска да направи свои ученици, са избирани от него по един особен начин. Важно е избраният да обърне

внимание на определено събитие или на няколко събития в своя живот. Този избор от Кристиян Розенкройц става така, че някой човек стига в своя живот до една решаваща повратна точка, до една кармична криза. Да предположим например, че някой човек се готви да извърши нещо, което би го довело до смъртта. Такива неща могат да бъдат от най-различно естество. Човекът върви по един път, който може да стане много опасен за него, може би в близост до една пропаст, без той да забележи това. Случва се тогава, че съответният човек, намиращ се може би само на няколко стъпки от пропастта, чува един глас: Спри! – така, че той трябва да спре, без да знае защо. Може да има хиляди подобни случаи. За отбелязване е обаче, че това е само външният знак, но най-важният знак на външното духовно призоваване. Към вътрешното призоваване принадлежи това, че избраният човек се е занимавал с нещо духовно, с теософия или с друга духовна наука. Външното събитие, което Ви дадох за пример, е един факт във физическия свят. Гласът, който се чува обаче, не е човешки глас. Събитието е нагласено винаги така, че съответният човек знае много точно, че гласът е дошъл от духовния свят. Първоначално някой може да мисли, че един човек е скрит някъде и че гласът идва от него, обаче когато ученикът е узрял, той открива, че в живота не се е намесила никаква физическа личност. Накратко казано, работата стои така, че благодарение на това събитие, ученикът знае много точно, че съществуват съобщения от духовния свят. Такива събития могат да се случат в живота веднъж, а също така и често пъти. Сега трябва да разберем въздействието на всичко това върху душата на ученика. Ученикът си казва: По милост ми е подарен един по-нататъшен живот; първият ми живот беше загубен. Този нов, подарен по милост живот, дава на ученика светлина през целия му следващ живот. Той има тогава определено чувство, което можем да предадем с думите: Без това мое розенкройцерско преживяване аз бих бил мъртъв. По-нататъшният живот не би имал същата стойност без това събитие.

Може да се случи обаче един човек да е преживял това един или няколко пъти и въпреки това да не дойде веднага до теософията или Тайната наука. Обаче по-късно може да се яви споменът за едно такова изживяване. Мнозина от тези, които присъствуват тук, могат да проверят своя минал живот и да констатират, че подобни събития са се случвали в живота им. Но днес хората обръщат твърде малко внимание на подобни неща. Изобщо трябва да сме наясно, че минаваме покрай много важни събития без да ги забележим. Това е едно указание за начина, по който става призоваването на по-висшите ученици на розенкройцерството.

Такова едно събитие или ще мине покрай съответния човек без да бъде забелязано и тогава впечатлението се заличава и той не счита това

събитие за нещо важно, или да предположим, че такъв човек е внимателен и не счита това изживяване за незначително. Тогава той стига може би до мисълта: Всъщност ти се намираще тук, пред една кармическа криза, всъщност в този момент твоят живот трябваше да свърши, ти щеше да изгубиш своя живот; ти беше спасен само чрез нещо, което е близко до случайността. От този час нататък един втори живот беше прибавен към първия живот. И ти трябва да считаш втория живот като подарен и да се отнасяш към него съобразно този факт.

Когато едно такова изживяване пробужда в един човек вътрешното настроение, че от този час той счита своя живот като нещо подарено, това прави днес един такъв човек последовател на Кристиян Розенкройц. Защото тъкмо този е неговият начин да призовава душите при себе си. И онзи, който може да си спомни за едно такова изживяване, може да си каже: Кристиян Розенкройц ми даде знак от духовния свят, че аз принадлежа към неговото течение. Кристиян Розенкройц прибави към моята Карма възможността за едно такова изживяване.

Този е начинът, по който Кристиян Розенкройц избира своите ученици. Така избира той своята общност. Когато изживява подобни неща съзнателно, човек си казва: Тук ми бе показан един път, аз трябва да вървя по него и да видя, доколко мога да поставя своите сили в служба на розенкройцеровството. Онези обаче, които не са разбрали знака, ще стигнат по-късно до това, защото щом знакът е бил направен веднъж, човек не може вече да се освободи от него.

Фактът, че човек може да има едно изживяване от описания род, произхожда от това, че в периода между неговата последна смърт и неговото последно раждане този човек се е срещнал с Кристиян Розенкройц в духовния свят. Именно тогава Кристиян Розенкройц ни е избрал, вложил е в нас един волев импулс, който ни довежда до такива опитности. Този е начинът, по който се проследяват духовните връзки.

За да проникнем по-нататък в нещата, нека да поговорим за разликата между обучението, давано от Кристиян Розенкройц в миналите времена и това от по-късните времена. По-рано това обучение беше повече естествено-научно, днес то е повече духовно-научно. Така например по-рано се е говорело повече за природните процеси и тази наука се наричала алхимия, а доколкото тези процеси са ставали вън от Земята, тази наука се наричала астрология. Днес се опираме по-скоро на духовните изследвания. Когато разглеждаме например редуващите се една след друга следатлантски културни епохи, Древно-индийската култура, Древно-персийската, Египетско-халдео-асиро-вавилонската култура, Гръцко-латинската култура, от това разглеждане ние се запознаваме с естеството на човешкото душевно развитие.

Средновековният розенкойцер изучаваше природните процеси, които считаше за земни процеси на природата. Така например той различаваше три различни природни процеса, които считаше за трите велики процеса на природата.

Като първи важен процес ще посочим следния: Образоването на солта. Всичко, което в природата се отлага от един разтвор като твърдо вещество, което може да се утаи, средновековният розенкойцер наричаше сол. Но когато средновековният розенкойцер гледаше това образуване на солта, представата му за него беше свършено различна от тази на днешния човек. Защото наблюдаването на един такъв процес трябваше да действа като една молитва в душата на човека, който искаше да го опознае отблизо. Ето защо средновековният розенкойцер се стремеше да си обясни какво би трябвало да стане в неговата душа, ако и в нея също би станало това образуване на солта. Той разсъждаваше така: Човешката природа непрекъснато се унищожава чрез инстинктите и страстите. Нашият живот би бил едно непрестанно разлагане, един процес на гниене, ако бихме се отдали само на желанията и страстите. И ако човек действително иска да се защити срещу този процес на гниене, той трябва постоянно да се отдава на чисти, стремящи се към духовното, мисли. Касаеше се за по-висшето развитие на неговите мисли. Средновековният розенкойцер знаеше, че ако в една инкарнация не води борба със своите страсти, в следващата инкарнация той ще се роди с предразположение към една или друга болест, но ако пречисти своите страсти, в следващата инкарнация ще е предразположен към добро здраве. Процесът, преодоляващ чрез духовна работа силите, водещи към разлагане – това е микрокосмическото образуване на солта. Така ние можем да разберем как за средновековния розенкойцер един такъв природен процес можеше да се превърне в най-смирена молитва. Наблюдавайки образоването на солта, средновековните розенкойцери си казваха с чувство на най-чисто смирение: Тук божествено-духовните сили са работили от хиляди години насам така, както в мен действуват чистите мисли. Зад Майя, зад илюзията на природата аз се прекланям пред мислите на Боговете, на божествено-духовните Същества. – Ето какво знаеше средновековният розенкойцер и той си казваше: Когато се оставям под въздействията на природата и изпитвам такива чувства, аз правя самия себе си подобен на Макрокосмоса. Ако разглеждам този процес само външно, аз се отделям от Бога, отпадам от Макрокосмоса. Така усещаше нещата средновековният теософ или розенкойцер.

Едно друго изживяване беше това на „разтварянето“: Един друг природен процес, който също така можеше да доведе средновековния розенкойцер до състояние на молитва. Всичко онова, което можеше да

разтвори нещо друго, средновековният розенкройцер го наричаше живак. Сега за средновековния розенкройцер отново възникваше въпросът: Кое е съответното качество в човешката душа? Кое душевно качество действа така, както вън в природата действа живакът? Средновековният розенкройцер знаеше, че това, което отговаря на този живак в душата, означава всички форми на любов в душата. Той различаваше нисши и по-висши процеси на разтваряне, както съществуват нисши и повисши процеси на любовта. И така наблюдаването на процеса „разтваряне” отново се превръщаше в молитва и средновековният розенкройцер си казваше: Вън в света Любовта на Бога е действувала хиляди години така, както любовта действа в моята вътрешна същност.

Третият важен природен процес за средновековния теософ беше горенето – това, което настъпва, когато едно външно вещество се изгаря в пламъци. И отново средновековният розенкройцер търсеше вътрешния процес, който отговаря на това горене. Той виждаше този вътрешен душевен процес в пламенното отдаване на Бога. И той наричаше всичко, което може да изгори в пламъци, сяра или Sulphur. В етапите на Земяното развитие той виждаше процеса на едно постепенно пречистване, подобно на един процес на горенето или процес на сярата. Както знаеше, че някога Земята ще бъде пречистена чрез огъня, така той виждаше също един процес на горене в пламенното отдаване на Бога. В Земяните процеси той виждаше работата на Боговете, които гледат нагоре към още по-възвишени Богове. И така, проникнат от голямо смирение и дълбоки религиозни чувства, той – наблюдавайки процес на горене – казваше: Сега Боговете принасят жертва на по-висшите Богове. И когато после средновековният теософ сам възпроизвеждаше в лабораторията процеса на горене, той чувствуваше: Аз правя това, което Боговете правят, когато се жертвуват пред по-висшите Богове. Той считаше себе си за достоен да пристъпи към един такъв процес на горене в своята лаборатория само тогава, когато се чувствуваше проникнат от такова настроение на пожертвувателност, когато сам чувствуваше в себе си желанието да се отдаде, жертвайки се, на Боговете. Силата на пламъка изпълваше средновековния теософ с велики, дълбоки религиозни чувства и той си казваше: Когато виждам навън в Космоса пламъка, аз виждам мислите, любовта, жертвеното настроение на Боговете.

Средновековният розенкройцер сам предприемаше в своята лаборатория тези процеси и тогава експериментирацията се отдаваше на наблюдение на образуването на солта, на разтварянето и на горенето, при които той се отдаваше на дълбоки религиозни чувства и долавяше връзката с всички сили на Макрокосмоса. Тези душевни процеси

презвизикваха у него: първо мисли на Боговете, второ Любов на Боговете и трето – жертвоприношения на Боговете. И тогава този розенкройцер откриваше, че когато предприема един процес на образуване на солта, в него самия възникват такива чисти, пречистващи мисли. При един процес на разтваряне той се пробуждаше за любовта, проникнат беше от божествената Любов. В процеса на горене той се чувствуваше разпален към жертвена служба, тласкан да се пожертвува на олтара на света.

Ето какво изживяваше експериментирацията. И ако някой е присъствувал като ясновидец на един такъв експеримент, той би видял промяна в аурата на човека, който провежда опита. Аурата, която преди експеримента е била много смесена, изпълнена може би с горещи желания, с инстинкти, на които се беше отдал съответният човек, след експеримента ставаше едноцветна. Първо, при експеримента на образуването на солта тя добиваше цвета на медта

- чисти божествени мисли – след това, при експеримента на разтварянето тя добиваше сребърен цвят

- божествена Любов – и най-после, при експеримента на горенето добиваше цвета на блестящото злато

- жертвена Любов на Боговете или жертвоприношение на Боговете. И алхимиците казваха тогава, че от аурата са постигнали субективната мед, субективното сребро и субективното злато. И последствието от това беше, че онзи, който беше изпитал подобно нещо, който изживяваше действително вътрешно един такъв експеримент, беше напълно проникнат от божествена Любов. Следователно, в резултат на всичко това, човекът се изпълваше с чистота, любов и пожертвувателност. И чрез тази жертвена служба средновековните теософи постигаха определено ясновидство. Така средновековният теософ можеше да се досети как зад това, което е Майя, илюзия, духовни Същества позволяваха на нещата да се раждат и да умират. И благодарение на това той разбираше тогава кои стремежи в нашата душа действуват благоприятно и кои не. Той се научаваше да познава нашите собствени сили на раждането и силите на умирането. Средновековният теософ Хайнрих Кунрат нарече в момент на озарение този процес „Закон на раждането и на умирането”.

Наблюдавайки природата, средновековният теософ вникваше в закона на възходящото и низходящото развитие. науката, която усвояваше чрез това, той изразяваше в определени знаци, в имажинативни образи и фигури. Това беше един вид имажинативно познание. Това, което беше охарактеризирано вчера като „Тайните фигури на розенкройцерите” е резултат от гореизложеното.

Така работеха най-добрите алхимици от четиринадесетото до осемнадесетото столетие и дори до началото на деветнадесетото

столетие. Върху тази действително морална, етическа, интелектуална работа не е публикувано нищо. Това, което е публикувано, третира само чисто външните експерименти. То е написано от тези, които са практикували алхимията като самоцел. Лъжливият алхимик изхождаше от това да създава вещества. Той виждаше в експериментите при изгарянето на веществата само добиването на материални резултати. Обаче истинският алхимик не придаваше никаква стойност на веществото, което получаваше накрая. За него важни бяха вътрешните изживявания, докато се образуваха веществата, мислите, които се раждаха в него, изживяванията, които имаше в себе си. Ето защо съществуваше един строг закон, съгласно който средновековният теософ, който при експериментите създаваше злато и сребро, да не взема за себе си никаква печалба. Той трябваше само да подарява произведените метали. Днешният човек няма вече правилна представа за тези експерименти. Той няма никакво предчувствие за това, което експериментиращият може да изживее. Средновековният философ можеше да изживее цели душевни драми в своята лаборатория, например когато добиваха антимон, експериментиращите виждаха много важни морални процеси.

Ако тези неща не бяха се случили тогава, ние не бихме могли днес да се занимаваме с розенкройцерство в духовно-научния смисъл. Това, което средновековният розенкройцер изживяваше при наблюдаването на природата, е една свещена естествена наука. Това, което той изживяваше като мисли и чувства на пожертвуване, като големи радости, като велики природни процеси, също като страдания и тъга, като възвисяващи и радостни събития по време на експериментите, които предприемаше, всичко това действуваше върху него спасително и освобождаващо. Всичко това обаче почива сега в най-вътрешните дълбини на човека, всичко, което тогава бе вложено там.

Как да намерим сега ние тези скрити сили, които тогава водеха до ясновидство, как да ги намерим отново? Ние ще ги намерим чрез това, че изчаваме Духовната наука и чрез сериозна медитация и концентрация се отдаваме напълно на вътрешния живот на душата. Чрез такова вътрешно развитие, занимаването с природата става отново едно жертвоприношение. За целта хората трябва да минат през това, което днес наричаме Духовна наука. Хиляди хора трябва да се отдадат на Духовната наука, да водят един вътрешен живот, за да може в бъдеще духовната истина да бъде отново възприемана зад илюзията на външната природа. Тогава, в бъдеще, една макар и малка група хора ще може да изживее събитието на Павел от Дамаск и ще вижда етерния Христос, който свръхсетивно ще навлиза между хората. Обаче първо човекът

трябва отново да стигне до духовното наблюдение на природата. Който не познава целия вътрешен смисъл на работата на розенкройцерите, може да вярва, че човечеството се намира още на същата степен, както преди две хиляди години. Преди да бъде изминат този процес, който е възможен единствено чрез Духовната наука, човекът не ще може да стигне до духовното виждане. Има много хора, които са благочестиви и добри, които не признават Духовната наука, обаче всъщност са теософи.

Чрез събитието при Кръщението в реката Йордан, когато Христос слезе в тялото на Исус от Назарет и чрез Мистерията на Голгота човечеството стана свободно да вижда и да изживява Христос в етерно тяло още в това хилядолетие, започвайки от

1930 година. Христос се яви на Земята само веднъж в едно физическо тяло и хората трябва да разберат това. Новото идване на Христос означава хората да виждат Христос свръхсетивно в етерното тяло. Ето защо всеки, който иска да върви по истинския път на развитие, трябва да си изработи способността да вижда с духовното око. Човечеството не би постигнало никакъв напредък, ако Христос би трябвало да се яви още веднъж във физическо тяло. Следващият път той ще се изяви в етерно тяло.

Всичко, което различните религиозни изповедания можаха да дадат, то бе събрано чрез Кристиан Розенкойц и колегиума на дванадесетте. Ефектът от това се свежда до следното: всичко онова, което отделните религии са дали, към което са се стремили и за което са копнеели техните последователи, ще бъде намерено в Христовия Импулс. Развитието на следващите три хилядолетия означава: Да бъде създадено и подпомогнато разбирането за този Христов Импулс. Започвайки от дванадесетото столетие, всички религии ще бъдат обединени в Мистерията на розенкойцерите. И това ще бъде възможно в следващите три хилядолетия, защото вече няма да е нужно човечеството да бъде поучавано от това, което документите съдържат, а чрез виждането на Христос хората сами ще се научат да разбират събитието, което Павел преживя пред Дамаск. Самото човечество ще мине през събитието на Павел.

Пет хиляди години след озарението на Буда под дървото Боди ще се яви Майтрейя-Буда или пресметнато от днес нататък след три хиляди години. Той ще бъде приемникът на Гаутама Буда. Върху този въпрос не е възможен никакъв спор между истинските окултисти. Както западните, така и източните окултисти са еднородни върху това. Следователно, две неща са сигурни:

Първо, че Христос можеше да се яви само веднъж във физическо тяло и че от двадесетото столетие нататък той ще се яви в етерно тяло.

Наистина в двадесетото столетие ще се явят велики индивидуалности, например онзи Бодисатва, който е приемник на Гаутама Буда, който след три хиляди години, пресметнато отсега нататък ще се издигне до ранг Буда и ще носи името Майтрейя-Буда. Обаче никой истински окултист не ще посочи в двадесетото столетие един физически въплътен човек като Христос, никой истински окултист не ще очаква Христос да се яви през двадесетото столетие във физическо тяло. Според всеки истински окултист едно такова твърдение е погрешно. Но Бодисатва ще обърне вниманието именно върху Христос.

Второ, Бодисатва, който се яви в лицето на Йешу бен Пандира, ще се яви като Майтрейя-Буда едва след три хиляди години, считано отсега нататък. Именно действителните индийски окултисти биха се учудили, ако някой би искал да твърди, че Майтрейя-Буда може да се яви по-рано. Обаче в Индия може да съществуват и такива окултисти, които не са действителни окултисти, а преследвайки странични цели говорят още сега за един вече инкарниран Майтрейя-Буда. Едно правилно отдаване на теософията на розенкройцерите и едно истинско преклонение пред Кристиан Розенкойц могат да предпазят всекиго от изпадане в тези грешки.

Всички тези неща ще бъдат обсъждани в средите на розенкройцерството по такъв начин, че те ще могат да бъдат проверявани чрез разума. Всички тези неща могат да бъдат проверени чрез здравия разум. Моля Ви да не ми вярвате по силата на авторитета, а считайте всичко, което казвам само като повод за размисъл и го проверявайте след това сами. Аз съм напълно спокоен, че колкото повече проверявате, толкова повече ще намерите, че теософията или Духовната наука е нещо разумно. Колкото помалко вяра в авторитет, толкова повече разбиране за Кристиан Розенкойц. Ние ще познаем Кристиан Розенкойц толкова по-добре, ще го познаем най-добре, когато се вгълбим напълно в неговата индивидуалност и осъзнаем, че духът на този Кристиан Розенкойц продължава да съществува. И колкото повече се приближаваме до този велик дух, толкова повече сила ще приемем. От етерното тяло на този велик предводител, който постоянно ще бъде тук, можем да очакваме много сила и съдействие, когато ще го молим за помощ.

Ние ще можем да разберем също и странното боледуване на Кристиан Розенкойц, когато се задълбочим в духовно-научната работа. През тринадесетото столетие тази индивидуалност живя в едно физическо тяло, чиито сили бяха отнети и то стана прозрачно, така че няколко дни той лежа като мъртъв и през това време прие от дванадесетте тяхната мъдрост, а изживя също и събитието на Дамаск.

Нека духът на истинското розенкройцерство да царува и да действава инспириращо в този окултен кръг. Сега работата на този антропософски кръг може да продължи и нека онези, които са събрани тук, да подпомагат според силите си своите събратя от Нойенбург като им изпращат добри мисли, за да може духът на основания тук кръг да просъществува напред във времето. Колкото повече се приближаваме до великото дело и продължаваме работата в този дух, толкова по-бързо ще постигнем целта. Аз бих искал постоянно да напомням за нашата голяма и многообещаваща работа и да умолявам великия предводител на Запада за неговата помощ. Нека, следователно този кръг да бъде един от градивните камъни на храма, който бихме искали да съградим. Ние открихме този кръг в духа на Кристиян Розенкройц и нека да работим по-нататък именно в духа на Кристиян Розенкройц.

ЕТЕРИЗАЦИЯТА НА КРЪВТА. НАМЕСАТА НА ЕТЕРНИЯ ХРИСТОС В РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЯТА

Базел, 1. Октомври 1911

Несъмнено себепознанието на човека е едно изискване към нашата душа през всички времена, в които хората са се стремили към познание – мистично, реалистично или някакво друго. Обаче както многократно съм подчертавал при други случаи, това себепознание на човешката душа не е така лесно, както мнозина от антропософите си представят понякога. И трудностите на човешкото себепознание са нещо, което антропософът постоянно трябва да поставя пред душата си, защото от друга страна това себепознание е нещо крайно необходимо, ако искаме въобще да стигнем до една достойна човешка цел в мировото битие, до едно действително достойно за човека съществуване и поведение.

Днес най-напред ще се занимаем отчасти с въпроса защо себепознанието трябва да бъде трудно за човека. Човекът е сложно същество и когато говорим за човешкия душевен живот, за човешкия вътрешен живот, съвсем не бива да си представяме този душевен, този вътрешен живот като прост, елементарен, а следва да имаме търпението и постоянството да проникваме в него все по-дълбоко, за да можем постепенно да разберем действително това чудесно устройство, тази чудесна организация на божествено-духовните Същества, каквато се явява човекът. Преди да вникнем в същността на познанието две неща могат да ни се сторят очебийни в живота на човешката душа.

Също както магнитът има северен полюс и южен полюс, както във външния свят светлото и тъмното се явяват като главни отсенки на светлината, така и душата има, така да се каже, два душевни полюса на нейното съществуване. Тези два полюса се проявяват, когато

наблюдаваме човека в две положения, в две състояния на живота. Една такава жизнена ситуация възниква тогава, когато виждаме, да речем, един човек, стоящ на улицата, потопен напълно в съзерцаването на едно красиво, величествено, необикновено природно явление. Ние виждаме как той не помръдва нито ръка, нито крак, как почти не отвръща поглед от природното явление или от предмета, който му прави впечатление и който той наблюдава, а забелязваме, че той е ангажиран с вътрешните образи на това, което вижда пред очите си. Ние казваме: Той е потънал в съзерцание, представя си заобикалящия го свят. Това би било едно положение, на което бихме искали да се спрем.

Едно друго положение би било следното: Някой човек върви по улицата и се чувства обиден, чувства се уязвен. Без много да размисля, обхванат от гняв и поддавайки се на този гняв, той нанася удар или нещо подобно на този, който го е обидил. Тук ние виждаме една проява на онези сили, които произхождат от гнева. Ние виждаме тук импулси на волята и можем много добре да си представим, че тези импулси не са били предхождани от особено много мисли и представи, че може би съответният човек не би нанесъл удар, а че би възпрепятствувал избухването на гнева, ако би размислил повече. Така ние имаме пред себе си две крайни действия: Едното, което се представя пред нас като една представа, при което съзнателната воля е напълно заличена и другото, при което е заличен мисловния живот и при което веднага се преминава към изпълнението на един волев импулс. Тези са двете неща, които ни представят въобще двата крайни полюса на човешката душа. Импулсивността на волята е единият полюс; безволевото отдаване на едно съзерцание, представата, мисленето, докато волята мълчи – този е другият полюс. Така ние бихме имали фактите чисто екзотерично, чрез самото наблюдаване на външния живот.

А сега можем да отидем малко по-дълбоко и да навлезем в онези сфери, в които се справяме едва тогава, когато се опрем на окултното изследване. Тогава пред нас се изправя една друга полярност, а именно полярността между будността и спането. Ние добре знаем какво означава в окултно отношение сънят и будността. Според елементарните понятия на нашето антропософско познание ние знаем, че при будността четирите съставни части на човешкото същество – физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Азът – се проникват една в друга и действуват съвместно. При съня обаче физическото и етерното тяло остават в леглото, докато астралното тяло и Азът са излъчени в онзи огромен свят, който граничи непосредствено с нашия физически свят. Ние бихме могли да разгледаме тези факти също и по друг начин. Бихме могли да се запитаем как стои всъщност работата с разглеждането на живота, как

стои работата с разглеждането на представите и мисленето от една страна, и с волята и нейните импулси при будността и при спането от друга страна.

Виждате ли, когато отидем по-дълбоко, оказва се, че при неговото настоящо физическо съществуване в известно отношение човекът всъщност постоянно спи. Само че през нощта той спи различно, отколкото през деня. Чисто външно Вие можете вече да си представите това, понеже знаете, че през деня човек може да се пробуди окултно, може да стане ясновиждащ и да вижда в духовния свят. В сравнение с това виждане, обикновеното физическо тяло е заспало и можем да кажем, че когато човекът се научава да използва своите духовни сетива, настъпва един друг вид пробуждане. И по отношение на нощния сън е ясно, че човекът спи. Така че можем да кажем: Обикновеният сън е едно спане по отношение на външния физически свят, а съвременното дневно съзнание е едно спане по отношение на духовния свят.

Ние можем да си представим тези факти и по един свършено друг начин. Когато отидем по-навътре в нещата, забелязваме, че в обикновеното будно състояние на своя физически живот, човекът има обикновено твърде малко власт над своята воля. Волята е нещо, което се изплъзва твърде много от дневния живот. Разгледайте внимателно какво ние наричаме човешка воля. Вие ще се убедите колко малко владее човек през време на дневния живот своите волеви импулси. Разгледайте колко малко от това, което вършите от сутрин до вечер, произтича действително от собственото мислене и изработване на представи, от личното, индивидуалното решение. Когато някой чука на вратата и казвате: Влез!, Вие едва ли ще наречете това едно действително решение на Вашето собствено мислене и на Вашата собствена воля. Когато сте гладни и сядате на трапезата, невъзможно е да кажете, че това е едно Ваше волево решение, защото то е предизвикано от процесите във Вашия организъм. Сега опитайте да поставите пред погледа си Вашия дневен живот и ще видите колко малко е повлияна волята от човешкия център. Коя е причината за това?

Според окултизма нещата стоят така, че по отношение на волята човекът денем всъщност спи, т.е. той съвсем не живее в своите волеви импулси. Ние можем да си изработваме все по-добри и по-добри понятия и представи, дори да станем по-морални, по-изтънчени хора, обаче по отношение на волята не можем да сторим абсолютно нищо. Когато пораждаме в себе си по-добри мисли, ние косвено действваме върху волята, обаче по отношение на самата воля, такава, каквато се проявява в живота, ние не можем да упражняваме никакви въздействия, защото във всекидневния живот нашата воля може да бъде директно повлияна само

по един заобиколен път, по заобиколния път чрез съня. Когато спите, Вие не мислите, не си служите с представи. Представите и мисленето изчезват при заспиването.

Напротив, волята се пробужда, прониква в нашия организъм отвън и го оживява. Ето защо сутрин ние се чувствуваме укрепнали. Защото това, което прониква в нашия организъм е от волево естество. Че ние не възприемаме тази работа на волята, че не знаем нищо за нея, ще ни се стори напълно вероятно, когато размислим, че нашето мислене, нашите представи заспиват, когато ние заспиваме. Ето защо искаме да дадем първо един повод за по-нататъшно размишление, за по-нататъшна медитация. Вие ще установите, че колкото повече напредвате в себепознанието, толкова повече се убеждавате в истинността на това изречение: Човекът спи по отношение на своята воля, когато е буден и спи по отношение на своето мислене, когато спи. Денем спи волята, нощем спи животът на представите.

Ако човекът няма съзнание за това, че волята не спи през нощта, то иде оттам, че той разбира бодърствуването само в представния живот. Волята не спи през нощта, а действа като един истински огнен елемент, работи над тялото за да възстанови това, което е било изразходвано през деня.

Следователно в човека има два полюса: Волевите импулси и животът на наблюдението, на представите и в тези два полюса хората се отнасят напълно противоположен смисъл. Това обаче са само два полюса. Целият душевен живот се състои в различните нюанси между тези два полюса и сега ние ще се приближим още повече до този душевен живот като се опитаме да свържем този душевен живот, микрокосмическия душевен живот, с това, което познаваме като по-висши светове. От това, което бе казано, видяхме, че единият полюс на нашия душевен живот е животът на представите.

Този живот на представите е нещо, което за външния, материалистично мислещ човек, се явява като нещо недействително. Нали често чуваме да се казва: Ах, представите и мислите са само представи и мисли! Който говори така, иска да покаже, че когато имаме в ръката си парче хляб или месо, това е една действителност, но че една мисъл е само една мисъл. Счита се, че човекът не може да яде мисли, ето защо те не са нещо действително, а „само” мисли. Но защо те са само мисли? Защото това, което човекът нарича свои мисли се отнася към това, което всъщност са мислите, както един сянков образ към самия действителен предмет, който го произвежда. Когато имате едно цвете и гледате образа на неговата сянка, тогава образът на сянката сочи към цветето, към действителността. Така е също и с мислите. Положението е такова, че човешкото мислене е сянков образ на представи и Същества, които се намират в един по-висш

свят, в света, който наричаме астрално поле. И Вие ще си представите всъщност правилно мисленето, ако си представите тук човешката глава

– аз я нарисувах само схематично. В тази глава се намират мислите, които искам да представя чрез тези щрихи. Обаче тези мисли, които се намират в главата, ние трябва да си ги представяме като живи Същества – тук горе в астралното поле. Там действуват най-различните видове Същества, там гъмжи от представи и действия, които хвърлят своите сянькови образи върху човека и тези процеси се отразяват в човешката глава като мислене. Вие ще имате правилна представа за тези неща, ако помислите: От Вашата глава постоянно се отправят течения към астралното поле и тези течения са сенките, които опосредствуват мисловния живот във Вашата глава. (Вж. схемата). Но освен това, което наричаме мисловен живот за човешката душа съществува и един друг живот. В обикновения живот ние правим разлика между – това не е съвсем точно, но аз го казвам, за да имаме представа за него от ежедневието – в обикновения живот правим разлика между живота на мислите и живота на чувствата. Между чувствата различаваме такива на приятност, на симпатия и чувства на неприятност, на антипатия. Първите се пораждаат, когато виждаме справедливи действия, действия, изразяващи благоволение, а антипатия изпитваме при действия, изразяващи зложелателство, зла воля, несправедливи действия. Това е вече нещо?

повече от чистото мислене, то е нещо различно. Ние можем да си представяме нещо, да мислим нещо по отношение на изцяло неутрални обекти. Обаче тези душени изживявания на симпатия и антипатия ние изпитваме само при красивото, доброто или по отношение на лошото, грозното. Както всичко онова, което възниква като мисли, сочи към астралното поле, така всичко, което свързано със симпатия и антипатия, сочи към това, което наричаме нисшия Девакан. И също както преди малко начертах линиите, свързващи астралното поле с представите, с мислите, така бих могъл сега да очертая линиите, свързващи чувствата на симпатия и антипатия с Девакана или с небесния свят. Вътре в нас, предимно в нашите гърди, се разиграват процеси на небесния свят или на Девакана като чувства на симпатия и антипатия спрямо красивото и грозното, спрямо доброто и лошото или злото. Така че с това, което можем да наречем наши чувства по отношение на морално-естетическия свят, ние носим в нашата душа сяньковите образи на нисшия Девакан, на небесния свят.

После в човешкия живот съществува нещо трето, което трябва добре да различаваме от чистото предпочитание към доброжелателните действия.

Има разлика в това дали стоим някъде и наблюдаваме едно смислено, доброжелателно действие и изпитваме чувство на приятност, или дали ние самите поставяме волята си в действие, за да извършим самите ние едно доброжелателно действие. Аз бих нарекъл приятното чувство към красивите, добри действия и неприятното чувство към лошите и грозни действия естетически елемент, а това, което тласка човека да върши добро – морален елемент. Моралното стои по-високо от чисто естетическото, чистото задоволство стои по-ниско, отколкото това, човек да се чувствава подтикнат да върши добро или зло. Доколкото нашата душа се чувствава подтикната към действия, доколкото тя чувствава моралните импулси, тези импулси са сянкovi образи на висшия Девакан, на горния небесен свят.

Ние можем много добре да си представим, че тези три, стоящи една над друга душевни дейности, чисто интелектуалната на мисленето, на представите, на съзерцанието, естетическата на приятността и неприятността, и моралната в импулсите спрямо злото и доброто, че тези различаващи се едно от друго изживявания на човешката душа са микрокосмически образи на това, което във великия свят навън в Космоса е разположено едно над друго в трите свята: астралният свят, който се отразява като мисловен свят, интелектуален свят; деваканическият свят, който се отразява като естетически свят на приятността и неприятността; висшият деваканически свят, който се отразява като моралност.

Мисли: Сянкovi образи на
Същества (Будност)
от астралното поле

Симпатия и Сянкovi образи
Антипатия: на Същества (Сънуване)
от нисшия Девакан

Морални Сянкovi образи
импулси: на Същества (Сън)
от висшия Девакан

Ако сега свържем това твърдение с казаното порано за двата полюса на човешката душа, ние трябва да чувстваваме именно интелектуалния полюс като един полюс, като онзи полюс, който доминира предимно над будния дневен живот, а именно, когато сме будни по отношение на интелектуалния живот. През време на деня човекът е буден по отношение на своя интелект, през време на съня той е буден по отношение на своята

воля. Но понеже тогава той спи по отношение на своя интелект, той няма съзнание за това, което върши със своята воля. Обаче това, което наричаме морални принципи и импулси, действа косвено във волята. И действително човек се нуждае от съня, за да може това, което приема чрез мисловния живот като морални импулси, да се разгърне в ефективни действия. Истина е: Такъв, какъвто е днес човекът в обикновения живот, той може да извърши нещо правилно само в интелектуалната област; нещо по-малко може той в моралната област – тук ние разчитаме на една помощ от света на Макрокосмоса.

С това, което живее в нас, ние можем да напреднем в интелектуалната област, в стъпките на моралното усъвършенствуване трябва да ни помогнат Боговете. Ето защо ние потъваме в сън: за да можем да се потопим в божествената воля, където не можем да проникнем с нашия безсилен интелект и където божествени сили превръщат в сила на волята това, което приемаме като морални принципи, където те влагат в нашата воля онова, което иначе можем да приемем само в нашите мисли.

Между тези два полюса, между полюса на волята, който бди през нощта, и интелектуалния полюс, който бди през деня, се намира естетическият кръг, който постоянно съществува в човека. Защото през деня човекът е напълно буден. Само най-прозаичните, най-големите филистери бодърствуват винаги, когато са будни. Всъщност хората трябва да сънуват нещо и през деня, те трябва да могат да сънуват нещо също и през време на будността, трябва да могат да се отдават на изкуството, на поезията или на друга жизнена дейност, която не е насочена към грубата действителност. Тези, които постъпват така, създават една връзка, чието обратно въздействие освежава, оживотворява цялото ни съществуване. Да се остави човек на такива мисли, това е така да се каже нещо, което прониква като сънуване в будния живот. И Вие знаете, че заспивайки, ние сънуваме; тогава ние имаме действителните сънища, които навлизат в нашето съзнание по време на съня. Това е нещо, от което всички хора се нуждаят, всички, които не искат да водят само един прозаичен, сух, нездрав дневен живот. А сънуването настъпва и без това през нощта, човек няма нужда да го призовава. И тъкмо това е средното, което стои между двата полюса на нощното и дневното сънуване: способността да живеем във фантазията.

Така ние имаме и тук нещо троично в душата: Интелектуалният живот, чрез който действително сме будни и носим в себе си сянките образи на астралното поле, когато през деня се оставяме на мислите, така че да възникват най-полезните хрумвания на всекидневния живот, както и великите открития. А през време на съня, когато сънуваме, когато тези сънища се явяват в нашето спящо съзнание, тогава в нас се отразяват

образите на висшия небесен свят или на висшия Девакан. А когато после работим през време на съня и отпечатваме в нашата воля моралност – това ние не можем да възприемаме направо, а само в нейните действия, когато сме в състояние да пренесем през нощта това влияние на божествено-духовните Същества в нашето мислене, тогава импулсите, които приемаме, са отражения от горния Девакан, от горния небесен свят. Това са моралните импулси и явявания, които живеят в нас и които ни позволяват да кажем: „Всъщност човешкият живот е оправдан само чрез това, че ние поставяме нашите мисли в служба на доброто и красивото, и оставяме нашата интелектуална дейност да бъде проникната от истинския глас на божествено-духовния живот, оставяме я да бъде проникната от моралните импулси“.

Това, което представяме по този начин като човешки духовен живот първо чрез едно външно екзотерично разглеждане, а след това чрез едно донякъде мистично разглеждане на живота, се получава от по-дълбокото окултно изследване. И тогава ни се показва онова, което сега описахме вече външно като процеси, което ясновидството може да установи също и при човека. Когато днес човекът стои пред нас в будно състояние и ясновидското око го наблюдава, то констатира, че от сърцето към главата непрекъснато се движат определен светлинни лъчи. Ако искаме да нарисуваме това схематично, тук би трябвало да изобразим областта на сърцето и после от тази област теченията, които отиват към мозъка и обгръщат вътре в главата онзи орган, който в анатомията е описан като епифизна жлеза. От сърцето към главата поемат един вид светлинни лъчи и там те обгръщат епифизата. Тези течения възникват поради това, че човешката кръв е една физическа субстанция, едно вещество, което постоянно се превръща в етерна субстанция, така че в областта на сърцето става един постоянен преход на кръвта във фина етерна субстанция и тази етерна субстанция тече нагоре към главата и – просветвайки – обгръща със своите течения епифизата. Този процес, етеризирането на кръвта, може постоянно да се наблюдава при будния човек. Но различно е положението при спящия човек. При спящия човек положението е такова, че ако тук бихме имали областта на мозъка и тук областта на сърцето, окултният наблюдател би възприемал едно постоянно течение, идващо отвън, а също и от задната страна и отиващо към сърцето. Обаче тези течения, които при спящия човек се вливат отвън, от мировото пространство, от Макрокосмоса във вътрешността на това, което лежи в леглото като физическо и етерно тяло, когато ги изследваме, ????????

представяват нещо твърде забележително. Тези лъчи са твърде различни при различните хора. Спящите хора са твърде различни едни от

други и ако тези, които все още са поне малко суетни биха знаели колко лошо се издават за окултния поглед, когато заспиват на публични събрания, щяха да се предпазват от такова заспиване, защото това е нещо, което наистина ги издава.

Фактически работата стои така, че моралните качества се показват до висока степен в особеното оцветяване на това, което при съня се влива в човека, така че онзи човек, който следва нисши морални принципи има едно съвършено друго течение в сравнение с това на един човек с високи морални принципи. Тук няма никакъв смисъл човек да се крие през деня. По отношение на висшите мирови Същества човек не може да се скрие. Положението е такова, че при един човек, който има и най-леката склонност към не твърде морални принципи, постоянно се вливат кафяво-червени и всякакъв вид други, клонящи към червено-кафявото, лъчения. А при онези, които имат високи морални идеали, се явяват лилаво-виолетови лъчения. В момента на събуждането и в момента на заспиването в областта на епифизата се разиграва един вид борба между това, което тече отгоре надолу и това, което тече отдолу нагоре. Интелектуалният елемент тече отдолу нагоре във формата на светлинни действия при будния човек, а това, което е всъщност от моралноестетическо естество, тече отгоре надолу. И в момента на събуждането или на заспиването теченията, отиващи нагоре и тези, отиващи надолу, се срещат и тогава може да се прецени дали някой е особено умен и има нисши принципи, тъй като в областта на епифизата се разиграва една силна борба, или дали той има добри принципи и срещу тях тече неговата интелектуалност: Тогава се показва едно спокойно разпространение на блещукащо светлинно явление около епифизата. В момента на събуждането или на заспиването тази епифизна жлеза е потопена в едно малко море от светлина. И по това дали в момента на събуждането или на заспиването епифизната жлеза е заобиколена от една спокойна светлина, се показва моралното превъзходство. Така в човека се отразява неговото морално състояние. И тази спокойна светлина се простира често пъти далеч до областта на сърцето. Така в човека се проявяват две течения, едното от Макрокосмоса, другото микрокосмическо.

Ние бихме измерили цялото значение на това как тези две течения се срещат в човека само тогава, когато от една страна премислим това, което първо бе казано за душевния живот повече външно, а именно как той се проявява в неговата троична полярност на интелектуалното, естетическото и моралното, което тече отгоре надолу, от мозъка към сърцето, докато от друга страна стигаме до цялото значение на казаното, ако поставим пред погледа си съответното явление в Макрокосмоса. Днес

това съответно явление трябва да бъде описано като резултат на най-грижливи окултни изследвания от последните години, изследвания, предприети от истинските розенкройцери. Макрокосмическите процеси следва да бъдат разглеждани в съответствие с микрокосмическите. Защото се оказва – и Вие все повече ще се убеждавате в това – че също и в Макрокосмоса се разиграват процеси, сходни на тези в Микрокосмоса.

Както в областта на човешкото сърце става едно постоянно превръщане на кръвта в етерна субстанция, един подобен процес става също и в Макрокосмоса. Ние ще разберем това, когато обърнем нашия поглед към Мистерията на Голгота и към онзи момент, когато кръвта на Христос Исус изтича от Неговите рани. Тази кръв не трябва да бъде разглеждана само като химическа субстанция. По силата на всичко онова, което бе описано като природа на Исус от Назарет, тя е нещо твърде особено. Когато тази кръв изтече и се вля в Земята, на нашата Земя бе дадена една субстанция, която, съединявайки се със Земята, се превърна в едно събитие от най-голямо значение за следващите времена на Земята. Това е нещо, което можеше да настъпи само веднъж. Какво стана с тази кръв по-нататък? Нищо друго, освен това, което иначе става в сърцето на човека. В хода на Земното развитие тази кръв претърпя един процес на етеризиране. И както нашата кръв струи като етер от сърцето нагоре, така от Мистерията на Голгота насам в Земния етер живее етеризираната кръв на Христос Исус. Етерното тяло на Земята е проникнато от това, в което се превърна кръвта, която изтече на Голгота. А това е твърде важно. Ако то не бе се случило, ако не се бе случило всичко онова, което стана чрез Христос Исус, тогава в човека биха съществували само процеси, които описахме преди малко. Но така след Мистерията на Голгота съществува една постоянна възможност в тези поемащи отдолу нагоре течения да струи също и действието, произлизащо от етерната кръв на Христос.

Благодарение на факта, че в етерното тяло на Земята се намира етерната кръв на Исус от Назарет, заедно с етеризиранта човешка кръв от сърцето нагоре към мозъка тече онова, което представлява етеризираната кръв на Исус от Назарет, така щото в човека си дават среща не само процесите, описани по-рано; сега там си дават среща двете течения: Течението на същинската човешка кръв и течението, носещо кръвта на Христос Исус. Обаче едно свързване на тези две течения става само тогава, когато човек проявява правилно разбиране за това, което се съдържа в Христовия Импулс. Иначе не може да стане никакво свързване, иначе двете течения се отблъскват взаимно, отново се раздалечават едно от друго. Ние постигаме разбиране само тогава, когато го усвояваме с оглед на всяка отделна епоха от Земното развитие. Във времето, когато Христос Исус живя на Земята, правилно разбиране на

предстоящите факти можеха да проявят онези, които идваха при неговия предтеча Йоан Кръстител и се оставяха да бъдат кръстени чрез формулата, която е изразена в Евангелието. Те получаваха Кръщението, за да променят греха, т.е. стигналата до край Карма на техния минал живот и за да научат, че сега най-важният Импулс на Земяното развитие ще слезе в едно физическо тяло. Обаче развитието на човечеството напредва по-нататък и за нашето днешно време е важно човекът да се научи да разбира, че трябва да се издигне до духовно-научното познание и постепенно да разпали онова, което тече от сърцето към мозъка по такъв начин, че то да се отвори за антропософията. Последствието от това ще бъде, че той ще може да приеме това, което започва да действа от двадесетото столетие нататък: етерният Христос вместо физическия Христос от Палестина.

Защото ние сме стигнали до онази точка, където етерният Христос навлиза в Земяния живот и първоначално ще стане видим само за малък брой хора, които ще развият едно естествено ясновидство. След това през следващите три хиляди години той ще става видим за все повече хора. Всичко това трябва да настъпи, то е едно природно събитие. Че то приближава, е също така вярно, както и това, че през деветнадесетото столетие станаха открития, свързани с електричеството. Че определен брой хора ще видят етерния Христос, че ще преживеят събитието от Дамаск, тази е истината. Важното ще бъде обаче хората да се научат да наблюдават, да издебват момента, когато Христос ще започне да се приближава към тях. Ще минат само малко десетилетия и за хората, особено за тези, намиращи се в младежка възраст, ще възникне такъв случай – това се подготвя сега вече навсякъде: Някой човек ще отиде тук или там и ще изживее това или онова. Само ако действително е изострил своя поглед чрез занимания с антропософия, той ще може вече да забележи, че внезапно около него се намира някой, който идва за да му помогне, да му обърне внимание на това или онова и главно, че Христос застава срещу него – той обаче ще мисли, че там има един физически човек. Обаче ще установи, че става дума за свръхсетивно Същество по това, че то веднага изчезва. Или някой, който с потиснато сърце стои притихнал и измъчен в своята стая, изведнъж ще усети, че вратата се отваря: Всъщност етерният Христос е този, който се явява, за да му прошепне утешителни думи! Христос ще стане за хората един жив носител на утеха! Днес може да изглежда чудноватото, но все пак е вярно: Някога, когато хората ще седят заедно, дори и в по-голям брой, без да знаят и да очакват, те ще видят етерния Христос! Това ще бъде Той самият, ще дава съвети, ще отправя своите думи към събраните хора. Към тези времена отиваме ние. Ето кое е положителното: Онова, което ще

навлезе в развитието на човечеството като един положителен градивен елемент.

Не бива да казваме нищо против големите културни придобивки на нашето време; те са необходими за благо и освобождението на хората. Но каквото и да вземете в овладяването на външните природни сили, то все пак ще бъде нещо малко и незначително в сравнение с това, което ще бъде дадено на човека, който ще преживее в душата си пробуждането чрез Христос, който ще навлезе в културата на човечеството. Христос ще внесе градивните сили в културата на човечеството.

Ако вземем първите следатлантски времена, ние ще видим, че тогава хората са изграждали своите жилища различно от днес. Те са използвали всичко, което е растяло и само са го подпомагали по някакъв начин. Те са изграждали така даже и царските дворци като са подпомагали природата, преплитали са едни в други клоните и растенията и т.н. Ние градим цялата култура на външния свят от развалините. И в следващите години Вие още по-добре ще разберете колко много други неща в нашата култура са продукти на разрушението.

Самата светлина се разрушава в нашия следатлантски Земен процес. До времето на Атлантида Земяният процес беше прогресиращ, оттогава насам той е разрушаващ се, разлагащ се. Какво представлява светлината? Тя се разлага и разлагащата се светлина е електричество. Това, което познаваме като електричество, е светлина, която сама се разрушава сред материята. А химическата сила, която претърпява едно преобразуване в хода на Земяното развитие е магнетизъм. Но ще се появи още една сила, трета сила. И ако днес за хората електричеството се явява като нещо, което произвежда чудеса, тази трета сила ще повлияе върху културата по един още по-чуден начин. И колкото повече ще прилагаме тази сила, толкова повече Земята ще се превърне в един мъртъв труп, за да може това, което е духовното естество на Земята, да премине и да се превърне в Бъдещия Юпитер. Силите трябва да бъдат приложени, за да разрушат Земята, за да може човекът да се освободи от Земята и с това Земяното тяло да отпадне. Докато Земята се намиреше в един възходящ процес, хората не правеха това, защото само разлагащата се Земя може да използва голямото културно постижение на електричеството. Колкото и странно да звучи това днес, то трябва обаче да бъде казано на хората. Ние трябва да разберем процеса на развитието и само така хората ще се научат да оценяват по правилен начин нашата култура. Чрез това ще научим, че е необходимо Земята да бъде разрушена, иначе Духът няма да е свободен. Обаче ние ще се научим също да оценяваме и положителното: проникването на духовните сили в нашето Земено съществуване.

Така ние виждаме великия, мощен напредък в това, че на Христос беше необходимо да ходи три години в едно добре подготвено физическо тяло, за да стане видим за сетивните очи. Но чрез това, което стана през време на тези три години, хората узряха, за да могат да виждат онзи Христос, който ще ходи в етерно тяло, който ще може да действа също така реално в Земния живот, както физическият Христос по времето на палестинската действителност. Ако не разглеждат такива неща с неясни сетива, хората ще знаят, че имат работа с етерното тяло, което ще ходи сред физическия свят, но те ще знаят, че това е единственото тяло, което може да действа във физическия свят, както иначе действа едно човешко физическо тяло. Това етерно тяло ще се различава от едно физическо тяло само по това, че същевременно то ще бъде на две, три, даже на стотици места, което е възможно само за една етерна, не обаче и за една физическа форма. И последиците за човечеството ще са тези, че двата полюса, за които споменах по-рано

– интелектуалният и моралният полюс – ще се съединяват все повече и повече, ще се слеят в едно цяло. Това ще бъде постигнато чрез факта, че в течение на следващите хилядолетия хората ще се научат все повече и повече да виждат етерния Христос в света. Те ще бъдат все повече и повече проникнати – също и през дена – от прякото действие на доброто в духовните светове. Докато сега волята спи през деня и човекът, общо взето, може да действа косвено чрез представите, в течение на следващите хилядолетия ще става все повече така, че чрез това, което от нашите дни нататък действа в човечеството и което идва от Христос, действията на човека ще стават все по-правилни.

Това, за което Сократ мечтаеше, че добродетелта е нещо, което може да се учи, ще настъпи действително. И на Земята все повече и повече ще съществува възможността за това не само нашия интелект да бъде пробуждан и насърчаван чрез ученията, а чрез тези учения да бъдат разпространявани също и морални импулси. Шопенхауер беше казал: Да проповядваш морал е лесно, обаче да основеш морал е много трудно. Защо е така? Защото всъщност с проповядването не се разпространява никакъв морал. Човекът може много добре да разбира моралните принципи и да не ги изпълнява. За повечето хора важат думите на апостол Павел: Духът е силен, обаче плътта е слаба. Всичко това ще се измени чрез факта, че моралният огън ще се заражда именно в този етерен образ на Земята. Обаче благодарение на този факт хората все повече ще разбират необходимостта от моралното и неговите импулси. С това те ще преобразят Земята, тъй като все повече ще чувствуват, че моралното принадлежи на Земята. И в бъдеще неморални ще могат да бъдат само онези хора, които ще получават помощ от неморалното, които

ще бъдат обсебени от зли демони, от ариманически, азурически Същества, и ще се стремят към това обсебване. Това е бъдещото състояние на Земята: ще има достатъчен брой хора, които все повече ще учат моралното и същевременно ще укрепват основанията на морала; но ще има също и такива, които по тяхна свободна воля ще искат да се отдават на злите Същества и ще изграждат един господар на злото, който ще воюва срещу добрите. Никой няма да бъде принуждаван, всеки ще е свободен в своето решение. После на Земята ще дойде онова време, когато ще настъпи това, което както много други неща се съдържа единствено във величествените определения на източния окултизъм, на източната мистика, когато тази морална атмосфера ще е нарастнала до висока степен. За този момент източната мистика говори от няколко хилядолетия насам. Особено силно говори тя след идването на Буда за онова бъдещо положение, когато Земята ще бъде потопена в една морална етерна атмосфера. И още от времето на великите Риши пред източната мистика е стояла една надежда на бъдещето, че ще дойде този импулс за Земята и че той ще се дължи на Вишва-Карман или, както казваше Заратустра, на Аура Маздао. Така тази мистика се досещаше, че този морален импулс, тази морална Земя атмосфера ще се поражда от Съществото, което наричаме Христос и тъкмо в него, в Христос, влагаше своята надежда тази източна мистика.

Средствата на източната мистика не достигаха, за да може тя да си го представи, но тя можеше да си представи онова, което щеше да настъпи като последици от това събитие. Източните мистици можеха да си представят, че потопените в огъня, в светлината на Слънцето чисти Акашови форми ще се появят в течение на пет хиляди години след озарението на Буда като един вид войнство на този, който не може да бъде познат чрез източната мистика. Наистина, това е една забележителна представа: Ще дойде нещо, което ще направи възможно чрез една пречистена морална атмосфера на Земята да бродят Синове на светлината и на огъня, невъплътени във физическа форма, а като чисто Акашови форми. Но тогава ще бъде налице също и Учителят, пет хиляди години след озарението на Гаутама Буда, който ще учи хората какво представляват тези чудни форми, тези чисти огнени и светлинни форми. Този учител ще бъде Майтрейя Буда, който ще се яви три хиляди години след нашето време, който отново ще може да поучава хората за Христовия Импулс.

Така източната мистика се съединява с християнското познание на Запада в едно красиво, чудно единство. И става ясно също, че онзи, който ще се яви три хиляди години след нашето време като Майтрейя-Буда дотогава постоянно ще идва на Земята, въплътен като Бодисатва, като

приемник на Гаутама Буда. Едно от неговите възплъщения беше това около сто години преди началото на нашето летоброене в лицето на Йешу бен Пандира. Този Йешу бен Пандира е същият онзи, който някога ще стане Майтрейя-Буда и който дотогава постоянно ще се преражда на всеки сто години, а именно още не като Буда, а като Бодисатва. Също в нашата епоха, сега в двадесетия век, от този Бодисатва, който някога – не сега, а някога ще стане Майтрейя Буда, изхождат най-важните учения за Христовото Същество и за Синовете на огъня, или както ги наричат индийците – Агнишватас.

Онова, по което човек ще може да познае този, който някога ще стане Майтрейя-Буда, е нещо добре познато на всички истински мистици от Изтока и на тези, които притежават християнско знание. Онзи, който някога ще стане Майтрейя-Буда и който, за разлика от Синовете на огъня, ще се явява като Бодисатва във физическо тяло, ще може да бъде познат по това, че докато е млад никой човек не ще предчувствува каква индивидуалност се крие в него. Винаги ще бъде така, че онези, които разбират нещата, ще познаят при един такъв човек, че в него е възплътен Бодисатва едва между неговата тридесета и тридесет и пета година. Тогава настъпва нещо като един вид смяна на личността. И самият Майтрейя-Буда ще бъде разпознат от човечеството именно в тридесет и третата година на неговия живот. Както Христос Исус започна своето дело в тридесет и третата си година, така Бодисатвите, които отсега нататък ще проповядват Христос, ще бъдат разпознати в тридесет и третата година на техния живот. И самият Майтрейя-Буда, който като преобразен Бодисатва ще говори за великите тайни на съществуването с велики, мощни слова, за които днес не може да се даде никаква представа, той ще говори на един език, който първо трябва да бъде създаден, защото днес никой човек не би могъл да намери думите, с които някога Майтрейя-Буда ще говори на хората. Днес не може да се говори така на хората, понеже все още не съществува физически орган за това. От устата на озарения ще се разливат не само учения, а неговите учения ще вливат в човешките души морални импулси, морални подтици. Такива думи още не могат да бъдат изговорени от един физически ларинкс. Сега те могат да съществуват само в моралните светове.

Антропософията е подготовка за всичко това, което ще дойде в бъдеще. Онези, които приемат сериозно развитието на човечеството, искат развитието на душите да не потъне в блатото, а да върви напред така, че Земята действително да стане свободна в нейната духовна част, да остави своята по-голяма част да отпадне като един труп, защото хората могат да провалят цялото дело. Онези, които искат мировото дело да успее, трябва да постигнат истинско разбиране за духовния живот чрез

това, което днес наричаме „антропософия“? Така антропософията става един дълг, познанието става нещо, което чувстваваме, нещо, по отношение на което носим отговорност. И когато се научим да чувстваме и да упражняваме волята си по този начин, когато нашите чувства се пораждат от тези мирови тайни и ни подтикват да бъдем антропософи, тогава цялостното ни светоусещане е правилно. И тогава антропософията не бива да бъде за нас нещо, което задоволява нашето любопитство, а тя трябва да стане нещо, без което ние просто не можем да живеем. Едва в този случай ние ще чувстваме в правилния смисъл, едва тогава ще живеем като живи градивни камъни в онази велика сграда, която трябва да бъде построена в душите на хората и която ще може да се разпростре над хората.

Така антропо софията е отварянето спрямо истинските мирови явления, както те ще застанат пред хората на бъдещето, пред нашите собствени души, независимо от това дали ще бъдем във физическо тяло или ще се намираме вече в живота между смъртта и новото раждане. Този поврат ще ни засегне, независимо дали ще бъдем във физическо тяло или ще сме отхвърлили това физическо тяло. Само че хората трябва да постигнат разбиране за тези събития още докато се намират тук на Земята във физическо тяло, понеже между смъртта и едно ново раждане те ще бъдат засегнати от това, което ще настъпи. За онези, които постигнат разбиране за Христос сега във физическо тяло, за тях ще бъде все едно дали ще живеят още на Земята, когато настъпи момента да видят Христос, или ще са минали вече през Портата на смъртта. Обаче онези, които сега отхвърлят разбирането на Христос, ако са минали вече през Портата на смъртта, по времето, когато настъпи това събитие, ще трябва да чакат до следващото въплъщение, защото основата не може да бъде положена между смъртта и новото раждане. Обаче когато основата веднъж е положена, тя продължава да съществува и Христос ще бъде видим за съответните хора също и между смъртта и новото раждане.

Така антропософията става за нас нещо, което ние изучаваме не само с оглед на физическия живот, а нещо, което има стойност също и тогава, когато ще сме минали вече през Портата на смъртта.

Ето какво исках да прибавя относно разбирането на човека, а сега ще отговоря и на някои въпроси. Себепознанието е нещо трудно, защото човекът е устроен така, че той е свързан с всички висши светове и Същества. Това, което се намира в нас, са сянкovi образи на великия свят и това, което е нашият организъм, което съставлява така наречените наши съставни части, нашето физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и нашият Аз, за божествените Същества това са отделни светове. Това, което при нас е физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз, то е

единият свят, другият свят е по-висшият, небесният свят. За божествено-духовните Същества съставните части на човешкото същество са висши божествено-духовни светове. Човекът е нещо толкова сложно, понеже той е едно действително отражение, един действителен огледален образ на духовния свят. Това трябва да го доведе до съзнанието за неговото човешко достойнство. Обаче, изхождайки от това познание, че сме наистина един образ, но и че сме още твърде далеч от това, което трябва да бъдем, по околния път на това познание ние градим познанието, което ни кара наред със съзнанието за нашето човешко достойнство да постигнем също истинската скромност и смирение по отношение на Макрокосмоса и неговите Богове.

ЧАСТ ОТ ОТГОВОРИТЕ НА ВЪПРОСИ, ЗАДАДЕНИ СЛЕД ЛЕКЦИЯТА

Въпрос: Как трябва да разбираме „говоренето на езици” при апостол Павел?

Отговор: При някои хора може да се случи по изключение „говоренето на езици” да съществува не само в будно състояние, но в това говорене да преминава нещо, което иначе съществува само при съзнанието, което човек има по време на сън. Това е явлението, за което говори апостол Павел. Гьоте се изказва по този въпрос от същата гледна точка. Той е написал две много добри студии върху този феномен.

Въпрос: Как занаят ще разбираме утешителните думи на Христос?

Отговор: Хората ще чувствуват тези утешителни думи сякаш чрез своето собствено сърце. Това може да наподобява физическото чуване.

Въпрос: Какво представляват химическите сили и вещества по отношение на духовния свят?

Отговор: В света съществуват определен брой вещества, които могат да се съединяват и да се разединяват. Това, което наричаме химизъм, е проектирано във физическия свят от света на Девакана, така че в съединението на две вещества според техните атомни тегла имаме едно сярково отражение на два музикални тона от хармонията на сферите. Химическото родство на две вещества във физическия свят е едно сярково отражение от света на хармонията на сферите. Числовите отношения на химията са действително израз на числовите отношения на хармонията на сферите. Тази хармония на сферите вече е замлъкнала поради съгъстяването на материята. Ако бихме довели веществата физически до едно етерно разреждане и бихме могли да възприемаме атомните числа като вътрешен формиращ принцип, ние бихме чували хармонията на сферите. Ние имаме физическия свят, астралния свят,

нисшия Девакан и висшия Девакан. Ако бихме слезли с едно тяло още по-надолу, отколкото до физическия свят, тогава бихме стигнали до подфизическия свят, в подастралния свят, в по-долния или в лошия долен Девакан. Лошият астрален свят е областта на Луцифер, лошият нисш Девакан е областта на Ариман и лошият висш Девакан е областта на азурическите Същества. Когато изтласкаме химизма подолу от физическия свят, от физическото поле, в лошия нисш деваканически свят, тогава се ражда магнетизмът, а когато изтласкаме светлината в подматериалното, т.е. с една степен по-долу от материалния свят, ражда се електричеството. Когато изтласкаме това, което живее в хармонията на сферите още по-надолу до областта на азурическите Същества, тогава се появява една още по-страшна сила, която не ще може да бъде държана още дълго време в тайна. Трябва само да си пожелаем, че когато дойде тази сила, която трябва да си представим като много, много помощна от най-силното електрическо разтоварване и която във всеки случай ще се прояви, тогава трябва да си пожелаем хората да нямат вече нищо неморално в себе си преди тази сила да бъде дадена на човечеството чрез един откривател.

Въпрос: Какво представлява електричеството?

Отговор: Електричеството е светлина в подматериално състояние. Там светлината е „пресована“ по най-тежкия начин. На светлината трябва да припишем също един вид вътрешност, тя е във всяка точка самата тя. Топлината може да се разпространява в пространството в три направления, при светлината трябва да говорим за едно четвърто направление: тя е четворно разширена, като четвърто направление тя има вътрешността.

Въпрос: Какво ще стане с труп на Земята?

Отговор: Ние имаме като остатък от развитието на

Луната нашата Луна, която се върти около Земята. Също така от Земята ще остане един остатък, който ще се върти около Юпитер. След това о статъците ще се разложат постепенно в мировия етер. На Венера вече няма да има остатък. Първоначално тя ще се яви като чиста топлина, после ще се превърне в светлина и отново ще премине в духовния свят. За Земята остатъкът ще се превърне в труп. Това обаче е един път, който не трябва да бъде следван от човека, защото в този случай той би бил изложен на ужасни мъки. Обаче все пак с този труп ще заминат определени Същества, тъй като чрез това те ще се развият още по-високо.

Към отговорите на поставените въпроси: В подфизическия свят се отразяват:

Астрален свят	Област на Луцифер
Нисш Девакан	Област на Ариман

ЙЕШУ БЕН ПАНДИРА – ПОДГОТВИТЕЛЯТ ЗА РАЗБИРАНЕ НА ХРИСТОВИЯ ИМПУЛС. КАРМАТА КАТО СЪДЪРЖАНИЕ НА ЖИВОТА

Лайпциг, 4. Ноември 1911

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Когато в Духовната наука освен физическия свят разглеждаме и други свръхсетивни светове и казваме, че човекът стои във връзка не само с този физически свят, а също и със свръхсетивните светове, може да възникне въпросът: Какво намираме в човешката душа преди да стигнем до някаква ясновидска способност, кое е свръхсетивно, кое ни дава указание за това, че човекът стои във връзка със свръхсетивните светове? Или с други думи: Може ли също и обикновеният човек, който няма никаква ясновидска способност, да забележи нещо в душата, да изживее нещо, което стои във връзка с висшите светове? Нашата днешна, както и утрешна лекция ще бъде посветена главно на този въпрос.

Когато разглеждаме човешкия душевен живот, той се дели главно на три части, които в известно отношение са независими една от друга, но все пак стоят в тясна връзка помежду си.

Първото нещо, което застава пред нас, когато разглеждаме самите себе си като душа, е нашият живот на представите, който в известно отношение включва нашето мислене и нашето спомняне, нашата памет. Споменът и мислите не са нещо физическо, те принадлежат на невидимото, на свръхсетивните светове. В своя мисловен живот човекът има едно указание за наличието на по-висшите светове. Какво представлява този живот на представите, всеки може да си състави един възглед за това по следния начин: Даден човек застава пред един предмет и започва да го разглежда. После той се обръща на обратната страна. Той не е забравил веднага предмета, а запазва в себе си един негов образ. Така ние имаме представа за света около нас и можем, когато говорим за живота на представите, да ги разглеждаме като една част от нашия душевен живот.

Ние можем да съзрем една втора част от нашия душевен живот, когато се запитаем: Нямаме ли ние по отношение на нещата и на Съществата още нещо в душата си, освен нашите представи? Да, ние имаме също и нещо друго. То е това, което наричаме чувства на любов и на омраза, което в нашето мислене наричаме симпатия и антипатия. Ние намираме, че едно нещо е красиво, друго грозно, обичаме едното, мразим другото, намираме, че едно е добро, а друго лошо. Ако искаме да резюмираме това, което се явява тук в нашата душа, можем да говорим за душевни

вълнения. Животът на чувствата е нещо напълно различно от живота на мислите, на представите. В живота на чувствата имаме едно много по-интимно, по-вътрешно указание за това, което е невидимо, отколкото при живота на представите. Животът на душевните вълнения е една втора част от нашия душевен живот. Така ние имаме вече две съставки на душата, две форми на нейните прояви – животът на представите и животът на душевните вълнения.

Ние забелязваме една трета съставна част на душата, когато казваме, че намираме дадено нещо не само красиво или грозно, не само добро или лошо, а се чувствуваме подтикнати да извършим това или онова, имаме импулса да действваме. Когато предприемаме да извършим нещо велико или само да уловим един предмет, тогава в нашата душа също трябва да има един импулс, един подтик, който ни дава повод за това. Тези импулси, тези подтици се превръщат постепенно в навици и не е нужно при всичко, което вършим, да прилагаме подтици. Когато например излезем навън и сме си поставили за цел да отидем на гарата, ние не си поставяме намерението да направим първата, втората и третата крачка; ние отиваме именно на гарата. В основата на всичко това стои третата съставна част на нашия душевен живот – нашите волеви подтици, нещо, което е напълно извън видимото.

Ако сега свържем поставения в началото въпрос: Притежава ли обикновеният човек опорна точка, за да приеме съществуването на по-висши светове? – с тези три свойствени на човека импулса, ние трябва да вземем под внимание и живота на сънищата, как той се отнася към трите елемента на душата – импулса на мислите, душевното вълнение и импулса на волята. Ние можем да различим ясно тези три отделни части на нашия живот: живота на представите, живота на душевните вълнения и нашите волеви импулси. Когато размислим малко върху нашия душевен живот, ние можем да направим ясна разлика между тези три отделни части.

Да вземем първо живота на представите. Този живот на представите протича през целия ден, именно когато не сме лишени от мисли. Ние имаме представи през целия ден и когато вечерта сме уморени, първо се замъгляват представите. Те като че ли се превръщат в един вид мъгла. Те отслабват все повече и повече и накрая можем да заспим. Този живот на представите, какъвто го имаме на физическото поле, трае следователно от събуждането до заспиването. Един човек не би могъл да си представи, че ако действително спи – следователно не така, както спи ясновидецът – той е в състояние да продължава своя мисловен живот по същия начин. Животът на мислите, съответно животът на представите, който ни

изпълва от събуждането до заспиването, трябва да угасне и едва тогава можем да заспим.

Обаче човекът трябва да си каже: Представете, които има и които непрекъснато са го занимавали през деня, и които той винаги има, ако не дреме напълно, не са никаква пречка за заспиването. Че това е така виждаме най-добре, когато преди заспиване се отдаваме на особено оживени представи, например задълбочавайки се в една трудна книга. Когато сме мислили наистина интензивно, ние заспиваме най-добре и когато не можем да заспим, добре е да вземем една книга или да се занимаем с нещо, при което се налага да мислим напрегнато, например когато изучаваме една математическа книга. Това ще ни помогне да заспим, а именно когато се занимаваме с нещо, което е от дълбок интерес за нас, например един роман, който съдържа много неща, представляващи интерес за самите нас. Тук се проявяват нашите душевни вълнения и животът на нашите душевни вълнения е нещо, което ни пречи да заспим. Когато си лягаме с развълнувана душа, когато знаем, че сме обременили душата си с нещо, или когато изпитваме особена радост в душата си, радост, която още не е угаснала, тогава много често се въртим в леглото и не можем да заспим. Следователно, докато представите, които не са придружени от душевни вълнения, ни изморяват така, че лесно заспиваме, напротив чувства, онова, което вълнува нашата душа, вълнува я силно, ни пречи да заспим. Невъзможно е да направим едно разделение, което е необходимо, когато искаме да проникнем в състоянието на съня. От това можем вече да видим, че животът на нашите душевни вълнения се отнася поразлично към цялото наше съществуване, отколкото живота на нашите представи.

Ако искаме да направим необходимата разлика, ние обаче следва да вземем под внимание и нещо друго, а именно нашите сънища. На първо време човек би могъл да вярва – когато се намира под въздействието на сънищата – че това са представи, които продължават своето съществуване в съня. Когато обаче проверим нещата съвсем точно, ще забележим, че животът на нашите представи не продължава в нашите сънища. Това, което има свойството да изморява нашата душа, не продължава по време на съня. Подобно нещо се случва само тогава, когато нашите представи са свързани със силни душевни вълнения. Душевните вълнения са тези, които се явяват в образите на сънищата. За да разберем това, трябва обаче да проверим точно нещата. Например: Някой сънува, че е отново млад и преживява това или онова. Веднага след това сънят се променя и става нещо, което обаче е съвсем ненужно той да го е преживял. Явява се едно събитие, което е чуждо на неговия спомен, защото той не го е преживял на физическото поле. Обаче се

появяват познати лица. Колко често се случва при сънуването да се виждаме заплетени в действия, при които се намираме заедно с приятели и познати, които отдавна не сме виждали. Обаче когато проверим точно, трябва да си кажем, че в основата на това, което възниква в сънищата, стоят душевните вълнения. Може би ние все още сме свързани с някогашния приятел, не сме се откъснали напълно от него. Вероятно съществува още някое душевно вълнение, което е свързано с него. В сънищата не се явява нищо, което да не е свързано с душевни вълнения. Съобразно с това тук трябва да направим определено заключение, а именно: Щом представите, които нашето будно съзнание опосредствува, не се явяват в сънищата, това е едно доказателство за факта, че те не преминават в съня. Щом душевните вълнения ни пречат да заспим, това доказва, че те не ни напускат, че трябва да са налице, за да могат да се явяват в образите на сънищата. Това се дължи на факта, че душевните вълнения са много по-вътрешно свързани с истинското същество на човека, отколкото живота на представите. Ние внасяме душевните вълнения също и в съня. Следователно, те са една съставна част на душата, която остава свързана с нас също и по време на съня. Противоположно на обикновените представи, душевните вълнения са нещо, което преминава с нас в съня, което следователно е свързано много по-тясно с човешката индивидуалност, отколкото обикновеното мислене, което не е пропито с душевни вълнения.

Как стои работата с третата съставна част, с волевите импулси? Тук също можем да приведем един вид пример. Обаче това могат да наблюдават само онези хора, които обгръщат с поглед момента на заспиването по един фин начин. Когато човекът е постигнал чрез обучение определена способност да наблюдава този момент, това наблюдение е извънредно интересно. Първо нашите представи ни се явяват обгърнати като в мъгла, външният свят изчезва и човек има чувството, че неговото душевно същество се чувства разширено навън от неговото тяло, като че ли той не е вече притиснат в границите на кожата, а се влива в елементите на Космоса. Със заспиването може да бъде свързано едно голямо чувство на приятност. Може би много малко хора стигат до него, обаче ние можем да доловим този момент, ако проявим достатъчно внимание. Пред погледа се явяват добрите, а също и лошите волеви импулси, които сме имали и забележителното е, че по отношение на добрите волеви импулси човек чувствава: Това е нещо, което е свързано с всички здрави сили на волята, което ни освежава. И когато преди да заспи, човек получава по този начин добрите волеви импулси, застанали пред душата, той се чувствава по-свеж и изпълнен с жизнени сили и тогава често пъти възниква чувството: О, да може този

момент да остане завинаги! Да може този момент да продължи вечно! Тогава човек усеща как тялото е напуснато от душата, тогава идва един тласък и човек преминава в сън.

Не е нужно човек да бъде някакъв ясновидец, за да изживее това, нужно е само да наблюдава душевния живот. От това следва нещо твърдо важно. Нашите волеви импулси действуват преди заспиването и ние ги усещаме като нещо, което ни оплодява. Ние чувствуваме извънредно голямо укрепване. По отношение на чистите душевни вълнения трябваше да кажем, че те са свързани с нашата индивидуалност по-тясно, отколкото с нашето обикновено мислене, отколкото с нашето обикновено образуване на представи. Така че за това, което са нашите волеви импулси, трябва да кажем, че това е нещо, което не само остава при нас по време на съня, а нещо, което се превръща в едно засилване, в едно укрепване на нашия живот. Животът на нашите волеви импулси е свързан с нашия живот още по-вътрешно, отколкото душевните вълнения и който наблюдава често момента на заспиването, чувствува, че когато не може да се върне към никакви добри волеви импулси от изтеклия ден, този факт действува така, като че нещо в него бива умъртвено от това, което преминава в състоянието на сън. Следователно, волевите импулси са свързани със здравето и болестта, с нашата жизнена сила.

Ние не можем да виждаме мислите. Ние виждаме букета от рози първо с обикновените средства на физическото възприемане. Обаче когато човек се обръща или се отдалечава, образът на предмета остава в него. Той не вижда предмета, но може да си го представи. Следователно, животът на нашите мисли е нещо свръхсетивно. Нашите вълнения, нашите волеви импулси, дори и когато се превръщат наистина в дела, остават нещо свръхсетивно. Но същевременно ние знаем, когато вземем под внимание всичко, което казахме досега, че животът на нашите мисли, който не е проникнат от нашите волеви импулси, е най-малко тясно свързан с нас. Но някой би могъл да помисли, че току-що казаното се опровергава от това, че на следващия ден нашите представи от предния ден отново се явяват пред душата, че можем да си спомним за тях. Да, ние трябва именно да си спомним. Трябва да извикаме в паметта си нашите представи отново по свръхсетивен начин.

С нашите душевни вълнения, с нашите чувства, работата стои вече различно, те са свързани именно по-тясно с нас. Когато лягаме да спим, изпълнени с разкаяние, на другата сутрин ще доловим, когато се събудим, че нашата глава е като замъглена или нещо подобно. Когато изпитваме разкаяние, ние го долавяме на следващия ден като слабост, като тежест, като замайване на нашето тяло; а радостта чувствуваме като сила, като приповдигнатост. При това не е нужно да си спомняме за това, което е

било; то е налице, преминало е заедно с нас в съня и е живяло с нас. Нашите чувства са по-плътни, потясно свързани с нашата вечна същност, отколкото нашите мисли.

Обаче който не може да наблюдава своите волеви импулси, той чувствава, че при събуждане, те вече са налице. Те винаги са на мястото си. Може да се случи, че в момента на събуждането забелязваме как в известно отношение изживяваме това, което предния ден сме почувствували като жизнена радост чрез нашите добри морални импулси. Наистина нищо не ни освежава така, както онова, което предния ден сме оставили да проникне в нашата душа като добри волеви импулси. Ето защо можем да кажем, че най-тясно е свързано с нашето съществуване това, което наричаме наши волеви импулси.

Следователно, трите съставни части на душата се различават едни от други и когато обгърнем с поглед тези различия, ние ще разберем, че изхождайки от окултната наука с право може да се говори за това, че чрез нашите мисли, които са от свръхсетивно естество, ние се намираме в отношение със свръхсетивния свят чрез нашите представи, чрез нашите чувства стоим във връзка с един друг свръхсетивен свят, а с нашите волеви импулси стоим в отношение с един още по-друг свръхсетивен свят, който е още по-вътрешно свързан с нашето същество. Ето защо ние казваме: Когато възприемаме външно-сетивно, чрез това можем да възприемаме всичко, което се намира във физическия свят. Когато мислим, нашите представи, нашите мисли стоят в отношение с астралния свят, нашите чувства ни поставят във връзка с небесния свят, който наричаме нисшия Девакан, и светът на моралните импулси ни поставя във връзка с висшия Девакан или със света на Разума. Така човекът стои във връзка с три свята чрез мислите, чувствата и волевите импулси. И доколкото човекът принадлежи на астралния свят, той може да внася своите мисли в астралния свят, може да внася своите чувства в деваканническия свят и може да внася в по-висшия небесен свят всичко, което има в душата си като волеви импулси.

Когато разглеждаме нещата така, ние ще видим колко е права окултната наука да говори за трите свята. И когато вземем под внимание това, ние ще гледаме по съвършено друг начин на света на моралното, защото чрез света на добрите импулси ние стоим в отношение с най-висшия от трите свята, в който на първо време може да стигне човешкото същество.

Нашият обикновен живот на мислите стига само до астралния свят. Можем да имаме и найостроумните мисли и все пак: Мисли, които не са носени от душевни вълнения, от чувства, не отиват по-далеч от астралния свят, нямат никакво значение за другите светове. С това обаче Вие

разбирате основното, което е присъщо за официалната наука, за сухата, прозаична външна наука: С мисли, които не са проникнати от чувства, никой човек не може да каже нищо относно другите светове, освен астралния. При обикновени отношения мисленето на научния изследовател, на химика, на математика протича без никакви душевни вълнения, без никакви чувства: Това не отива по-далече освен до повърхността. Даже от едно научно изследване се изисква да протича именно по този начин и затова то прониква само до астралния свят.

Едва когато с мислите на изследователя се свързва възхищение или отвращение, тогава към мислите се прибавя това, което е необходимо, за да стигне в света на Девакана. Едва когато в мислите проникнат душевните вълнения, чувствата, когато чувстваме едното като добро, другото като зло, ние свързваме с мислите онова, което ги отнася в небесния свят. Едва тогава ние можем да вникнем с поглед в по-дълбоките основи на съществуването. Когато искаме да разберем нещо за света на Девакана, нито една теория не може да ни помогне. Единственото, което ни помага е ако можем с мислите да свържем и чувствата. Мисленето ни свързва единствено с астралния свят. Когато например геометрият схваща отношенията на триъгълника като символ и извлича това, което се крие в него с оглед участието на човека в трите свята, респективно неговата троичност и т.н., това му помага да се издигне по-високо. Който чувства в символите израз на душевната сила, който включва това в чувствата, в сърцето, който във всичко чувства онова, което иначе само знае, той поставя своите мисли във връзка с Девакана. Ето защо това, което ни е дадено при медитацията, ние трябва да го проникнем с нашите чувства, защото само така се свързваме със света на Девакана. Следователно обикновената, лишена от чувства наука, колкото и остроумна да бъде тя, може да свързва човека само с астралния свят.

Напротив, изкуството, музиката, живописата въвеждат човека в нисшия Девакан. Някой би могъл да възрази: Ако чувствата ни довеждат в нисшия Девакан, тогава нагоните, желанията, инстинктите биха вършили същото. И те наистина го вършат. Това обаче е само едно доказателство за факта, че с нашите чувства ние сме по-дълбоко свързани, отколкото с нашите мисли. Нашите симпатии могат да бъдат свързани също така с нашата по-нисша природа, нагоните и инстинктите също пораждат един живот на чувствата и това води до нисшия Девакан. Докато това, което имаме като погрешни мисли, ние го оставяме в Камалока, това, което сме развили като душевни вълнения, като чувства, отива с нас в света на Девакана и се „отпечатва“ в нас чак до следващата инкарнация и в последствие се проявява в нашата Карма. Чрез нашия чувствен живот,

доколкото той има тези две страни, ние или се издигаме в света на Девакана, или го принизяваме.

Напротив, чрез нашите волеви импулси, които са морални или неморални, ние или се намираме в добра връзка с висшия Девакан, или го нараняваме и трябва да изправим това в нашата Карма. Когато един човек е така лош и пропаднал, и установава с висшия свят една такава връзка, че този свят е напълно оскърбен и увреден, той бива изхвърлен навън. Обаче все пак импулсът трябва да се породи във висшия свят. Така цялото значение на моралния свят ни се показва в неговото величие, когато разглеждаме нещата по този начин.

От световите, с които човекът стои в такава тясна връзка чрез своята троична душевна природа, а също и чрез своята физическа природа, от тези светове изхождат онези сили, които могат да водят човека през света. Това означава, че когато разглеждаме един предмет на физическия свят, това може да стане само благодарение на факта, че ние имаме очи, за да го виждаме: чрез това човекът стои във връзка с физическия свят; чрез това, че той развива своя мисловен живот, той стои във връзка с астралния свят; чрез това, че развива своя чувствен живот, той стои във връзка със света на нисшия Девакан и чрез своя морален живот човекът стои във връзка с висшия Девакан.

Четири свята:	Участие на човека:	Висшият Девакан	Воля:
морални импулси			
Нисшият Девакан	Чувства:	естетически	
	идеали		
Астралният свят	Мисли:	етерна природа	
Физически свят	Телесност:	физическиматериална природа	

Човекът развива четири вида отношения към четири свята. А това не означава нищо друго, освен че той има отношения със Съществата на тези четири свята. От тази гледна точка е интересно да разгледаме развитието на човечеството, да вникнем с поглед в миналото, настоящето и близкото бъдеще.

От световите, които посочихме, изхождат сили, които проникват в нашия живот. Тук трябва първо да отбележим, че в епохата, която стои зад нас, хората бяха насочвани предимно към това да възприемат влиянията на физическия свят. Тази епоха стои вече зад нас и носи името Гръцко-латинска епоха. В тази епоха Христос действаше на Земята във физическо тяло. Понеже тук човекът беше предразположен главно към това да възприема влиянията на физическия свят, Христос трябваше да се яви на физическото поле.

Сега ние живеем в една епоха, в която се развива предимно мисленето, в която човекът получава своите импулси от света на мислите, от астралния свят. Това показва самата външна история. Едва ли можем да говорим за философи в епохата преди древните гърци, можем най-много да говорим за една подготовка на мисленето. Ето защо историята на философията започва с Талес. Едва след Гръцко-латинската епоха започва научното мислене. Интелектуалното мислене се явява едва около шестнадесетото столетие на нашата ера. Оттук и големият принос на естествените науки, при което всяко чувство, всяко вълнение е изключено от мисловната работа. И в нашата епоха хората обичат така особено много науката, защото в нея мисленето не е пропито с душевни вълнения, с чувства. Нашата наука е безчувствена и търси своя напредък в това, че не усеща нищо. Горко на този, който при един лабораторен експеримент би искал да чувствава нещо. Това е характерното за нашата епоха, че тя свързва човека най-вече с астралното поле.

Следващата епоха, която ще дойде след нашата, ще бъде вече по-духовна. Тогава при науката ще вземат участие също и чувствата. Ако тогава някой трябва да държи изпит и да бъде допуснат до науката, ще бъде необходимо той да може да чувствава светлината, която стои зад всички неща, да чувствава самия духовен свят, който е в началото на всичко. Тогава изпитната оценка на научната работа ще се състои в това да се провери дали при изпита човек може да развие достатъчно душевни вълнения, достатъчно чувства, иначе той ще пропадне на изпита. Той може да знае много, но ако няма правилните усещания и чувства, не ще може да вземе изпита. Това звучи наистина много странно, но въпреки това ще бъде така, че лабораторната маса ще бъде издигната в олтар, при който изпитът на един човек ще се състои в това, при разлагането на водата на водород и кислород да бъдат развити такива чувства, които да отговарят на това, което Боговете чувствуват, когато този процес се извършва в света. Тогава човекът ще получава своите импулси чрез една вътрешна връзка с нисшия Девакан.

И след това ще дойде епохата, която ще бъде последната преди следващата Земя катастрофа, когато чрез своите волеви импулси човекът ще стои във връзка с по-висшия свят, когато на Земята ще важи това, което ще е морално. Тогава на първо място не ще стои нито това, което човекът може да върши външно, нито интелектът, нито чувствата, а волевите импулси. Мерадавна ще бъде не сръчността, а моралните качества на човека. От този момент нататък човечеството ще е достигнало моралната епоха, в която ще стои в особена връзка с висшия Девакан.

Работата стои така, че в хода на развитието у човека ще се пробуждат все повече силите на любовта, от които той ще може да черпи своите познания, своите подтици и мотивите за своите действия.

Докато по-рано, когато Христос слезе на Земята във физическо тяло, хората не биха могли да го виждат по друг начин, освен във физическо тяло, сега в нашата епоха фактически се събуждат такива сили и способности, чрез които хората ще могат да виждат Христос не в неговото физическо тяло, а в една етерна форма, която ще съществува в астралния свят. Така още в нашата епоха, започвайки от тридесетте години нататък и още повече към средата на столетието, все по-голям брой хора ще виждат Христос като етерна форма. Този ще бъде най-големият напредък в сравнение с предишната епоха, когато хората не бяха узрели да Го виждат така. Ето какво се има предвид, когато се казва: Христос ще се яви на облаците – защото под това се разбира, че Той ще се яви в етерна форма на астралното поле. Трябва обаче да подчертаем, че в тази епоха Той ще бъде виждан само в етерно тяло. Онези, които би могъл да вярва, че Христос ще се яви отново във физическа форма, забравя напредъка на човешките сили и способности. Заблуждение е да се вярва, че едно такова събитие като явяването на Христос може да се повтори по същия начин, както то е станало вече веднъж.

Следователно, следващото събитие е това, че хората ще виждат Христос на астралното поле в етерна форма и онези, които тогава ще живеят на физическото поле и ще са приели ученията на Духовната наука, ще Го виждат. Онези обаче, които не са вече на Земята, но са се подготвили чрез духовно-научна работа, ще могат също да Го виждат в етерна одежда през времето между тяхната смърт и новото раждане. Ще има обаче също хора, които няма да са в състояние да го виждат в етерно тяло. Онези, които са пренебрегнали Духовната наука, не ще могат да Го виждат, а ще трябва да чакат до тяхното следващо прераждане, когато евентуално ще се посветят на духовното познание, за да се подготвят и да разберат това, което ще настъпи тогава. И докато хората ще са инкарнирани на Земята, няма да има никакво значение дали те са изучавали тъкмо Духовната наука или не; само че тогава явяването на Христос в етерния свят ще бъде за тях един упрек, едно мъчение, докато онези, които са се стремили към духовното познание в предходната си инкарнация, ще знаят какво виждат.

После предстои епоха, когато в човека ще се пробудят още по-висши сили. Това ще бъде епохата, в която Христос ще се изяви в още по-висша форма: в една астрална форма в нисшия Девакан. И последната епоха, тази на моралните импулси, ще бъде онази, в която хората, които ще са минали през другите степени, ще виждат Христос в Неговата Слава като

форма на най-великия Аз, като одухотворено Аз-Себе, като велик Учител на човешкото развитие във висшия Девакан.

Редът е следователно този: През Гръцко-римската епоха Христос се яви на физическото поле, през нашата епоха той ще се яви като етерна форма в астралния свят, през следващата епоха като астрална форма в полето на нисшия Девакан и през епохата на моралността като висша форма на великия Аз.

Сега можем да се запитаме защо съществува всъщност Духовната наука? Тя съществува, за да може един достатъчно голям брой хора да бъдат налице, хора, които да бъдат подготвени, когато тези събития ще настъпят. Още сега Духовната наука работи с цел хората да влязат по истински начин във връзка с висшите светове, да проникнат по правилен начин в етерно-астралното, в естетическо-деваканическото, в морално-деваканическото. В нашата епоха духовно-научното движение е онова, което се стреми да помогне на човека, стремящ се да постави своите морални импулси в правилно отношение с Христос.

Следващите три хилядолетия ще бъдат посветени на това, явяването на Христос в етерно тяло да стане възприемаемо за хората. Това явление не ще бъде достъпно само за онези, чието светоусещане е напълно материалистично. Човек мисли материалистично, когато признава само материята и отрича всичко духовно или когато принижавя духовното до материалното. Човек е материалистичен също и тогава, когато признава духовното само в материална форма. Има дори и теософи, които са материалисти. Това са онези, които вярват, че човечеството е осъдено да види Христос отново във физическа форма. Човек преодолява материализма не чрез това, че е теософ, а чрез това, че разбира: Висшите светове съществуват дори и тогава, когато не можем да ги възприемем сетивно, а трябва да се развиваме нагоре, за да стигнем до тях.

Когато извикаме всичко това пред душата си, ние можем да кажем: Христос е истинският морален импулс, който пронизва човечеството с морална сила. Христовият Импулс е сила и живот, моралната сила, която пронизва хората. Обаче тази морална сила трябва да бъде разбрана. Именно за нашата епоха е необходимо Христос да бъде възвестен. Ето защо антропософията има и тази задача, да оповести идването на Христос в етерна форма.

Преди Христо с да се яви на Земята а чрез Мистерията на Голгота, беше подготвено също и учението за Христос. И едва тогава физическият Христос беше възвестен. Главно Йешу бен Пандира беше този, който сто години преди Христос беше предтеча, вестител на физическия Христос. Той също носеше името Исус, на за разлика от Христос Исус, беше наречен Йешу бен Пандира, Исус, син на Пандира. Той живя около един

век преди нашата ера. За да знае човек това, не е необходимо той да бъде някакъв ясновидец, защото това е записано в писанията на равините и този факт е бил често пъти повод той да бъде смесван с Христос Исус. Първо Йешу бен Пандира бе убит с камъни, а после окачен на един дървен кръст. По късно Исус от Назарет също бе разпънат на кръст.

Кой беше този Йешу бен Пандира? Той беше една велика индивидуалност, която от времената на Буда – следователно около шестстотин години преди нашата ера – се е превъплъщавала почти всяко столетие, за да води човечеството напред. За да го разберем, ние трябва да се върнем назад до Съществуването на Буда. Ние знаем, че Буда е живял като царски син в дома на Сакия около пет и половина столетия преди нашето летоброене. Онази индивидуалност, която тогава стана Буда, не беше родена като Буда. Буда, онзи царски син, който донесе на човечеството учението за състраданието, не се роди тогава като Буда. Защото Буда не е никаква индивидуалност, Буда е един сан, един чин. Онзи Буда се роди като Бодисатва и се издигна до степента Буда в своята двадесет и девета година на живота си, когато беше потопен в медитация под дървото Боди, и донесе учението за състраданието от духовните висини във физическия свят. По-рано той беше един Бодисатва също и в неговите минали инкарнации и след това стана Буда. Но работата стои така, че чрез това сякаш мястото на един Бодисатва, т.е. мястото на един учител на човечеството във физическа форма остана свободно за определено време и трябваше отново да бъде заето. Когато онзи Бодисатва, родил се като царски син в дома на Сакия, се издигна до степента Буда в двадесет и деветата година на своя живот, санът Бодисатва бе веднага прехвърлен на една друга индивидуалност. Следователно, ние трябва да говорим за един приемник на Бодисатва, който тук се е издигнал до степента Буда. Приемник на Гаутама Буда – Бодисатва стана онази индивидуалност, която в миналото, сто години преди Христос беше инкарниран като Йешу бен Пандира, като един вестител, като един проповедник на Христос във физическо тяло.

Той и сега е Бодисатва на човечеството, докато някога, след три хиляди години, сметнато от днес нататък, ще се издигне от своя страна до степента Буда. Следователно, той ще се нуждае именно от пет хиляди години, за да стане от един Бодисатва един Буда. Той, който оттогава насам се е прераждал почти всеки сто години, е въплътен също и сега, и ще бъде истинският проповедник на Христос в етерна одежда, в етерно тяло, както някога беше предвестник на Христос като физически Христос. И мнозина от нас сами ще преживеят как ще има хора, които през тридесетте години ще могат да виждат Христос в етерна одежда, в етерно тяло, а по-късно в течение на това столетие ще има все повече и

повече такива хора. За да подготви това – ето защо съществува Духовната наука и всеки, който сътрудничи в делото на Духовната наука, помага за тази подготовка.

Начинът, по който човечеството е поучавано от своите ръководители, особено от един Бодисатва, който ще стане МайтреяБуда, коренно се променя в различните епохи. Така, както днес се изучава Духовната наука, тя не можеше да бъде изучавана през Гръцко-римската епоха, защото никой тогава не би я разбрал. Тогава Христовото Същество трябваше чрез своя живот предварително да покаже на хората целта на Земното развитие и Той можеше да действа само така.

Духовното изследване разпространява това учение все повече и повече вред хората и все повече и повече хората ще се научат да разбират Христовия Импулс, докато накрая самият Христос ще навлезе в тях. Днес чрез словото на ларинкса е възможно да направим разбираема целта на Земното развитие в понятия и представи, а чрез мисленето да действваме върху душите по такъв начин, че да ги разпалим и въодушевим за естетическите и моралните идеали. Обаче днешният словесен език ще бъде заменен през следващите епохи от по-силни пробуждащи импулси, отколкото е възможно днес само чрез езика. В бъдеще езикът на словото ще действа така, че в него, в самите думи ще живеят сили, които ще пренасят душевните трепети от една душа в друга, от учителя в ученика, от Бодисатва върху всички, които не ще се отвърнат от него. Тогава говорът ще бъде носител на естетическите чувства. Обаче за това е необходимо настъпването на едно ново време. В нашето време дори за Бодисатва не е възможно да упражнява такова въздействие чрез ларинкса, каквото ще бъде възможно в бъдеще.

И в последната епоха, преди войната на всички против всички, тогава ще бъде така, че както днес говорът е носител на мислите и представите, а покъсно носител на чувствата, така в последната епоха говорът ще носи и пренася от душа на душа морала, моралните волеви импулси. Днес словото все още не може да действа морално. Днес нашият ларинкс, такъв, какъвто е, съвсем не може да поражда такива думи. Но някога той ще притежава една такава духовна сила. Ще бъдат изговаряни такива думи, от които човекът ще получава морална сила.

Три хиляди години, считано от днес, гореспоменатият Бодисатва ще стане Буда и тогава неговото учение непосредствено ще влива импулси в човечеството. Той ще бъде онзи, когото древните са предвидили: Майтрея-Буда, един носител на доброто. Той има задачата да подготви хората за разбирането на истинския Христов Импулс. Той има задачата да насочва все повече и повече погледите на хората върху това, което можем да обичаме, да влива все повече и повече това, което наричаме и можем

да разпространяваме като теория, в едно морално русло, така че накрая всичко, което човекът може да притежава като мисли, да се влее в моралното. И докато днес все още е възможно някой да бъде много умен, но неморален, ние отиваме към една епоха, в която ще бъде невъзможно човек да бъде едновременно умен и неморален. Ще бъде невъзможно остроумието и неморалното да вървят ръка за ръка.

Това трябва да се разбира така: Онези, които са стояли настрана и са се противопоставили на развитието, ще бъдат противниците, които ще воюват едни срещу други. Даже онези, които днес развиват най-високата интелигентност, ако в следващата епоха не развият в себе си благородните чувства и морала, не ще имат никаква полза от своето сегашно остроумие. В нашата епоха се развива най-високата интелигентност. Тук е постигната една върхова точка. Обаче, който сега развива интелигентност, а пропуска следващите възможности за развитие, той сам ще се унищожи чрез своята интелигентност. Тогава тя ще действа като един вътрешен огън, който ще го изгаря, ще го направи толкова незначителен и слаб, че ще стане глупав и не ще може да върши нищо, един огън, който ще го унищожи в епохата, в която моралните импулси ще са достигнали тяхната върхова точка. Докато днес един човек може да бъде много опасен със своето неморално остроумие, тогава той ще стане безвреден. В замяна на това душата ще има все повече и повече морални сили, а именно такава морална сила, каквато днес човек не може да си представи. За да приеме човек Христовия Импулс в себе си, е необходима най-високата сила и моралност, така че Христовият Импулс да стане сила и живот в него.

Следователно ние виждаме, че Духовната наука има задачата да положи, да посее още сега в човечеството семена за бъдещо развитие. Обаче в Духовната наука трябва да се има също предвид това, което е валидно за цялото мироздание: Че могат да се явят грешки. Но дори и онзи, който не може още да прониква във висшите светове, може да провери точно и да види дали тук и там се проповядва правилното: там подробностите трябва да бъдат съгласувани. Изпитайте, проверете това, което се проповядва, проверете всички данни, които се изнасят за развитието на човека, за отделните фази от явяването на Христос и т.н., и ще установите, че нещата взаимно се потвърждават. Това е доказателството за истината, което може да има също и онзи, който все още не вижда във висшите светове. Тук ние можем да сме напълно спокойни: За онзи, който иска да проверява, учението за второто идване на Христос в етерно тяло, ще бъде единствено правилното.

ЙЕШУ БЕН ПАНДИРА – ПОДГОТВИТЕЛЯТ ЗА РАЗБИРАНЕ НА ХРИСТОВИЯ ИМПУЛС. КАРМАТА КАТО СЪДЪРЖАНИЕ НА ЖИВОТА

Лайпциг, 5. Ноември 1911

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

След като вчера говорихме за човешкия живот като за нещо, съставено от три части – от света на представите или мислите, от света на чувствата и от света на волевите импулси, сега за нас ще е интересно да поставим въпроса: Как трябва да протича нашето самовъзпитание, какви грижи трябва да положим за нашия душевен живот, за да можем самостоятелно да работим по съответен начин върху правилното разбиране и изграждане на тези три части от нашия душевен живот? Тук трябва да изходим първо от нашия живот на волевите импулси и да се запитаем: Кои качества трябва да развиваме най-вече, когато искаме да действуваме по благоприятен начин върху нашия волев живот?

Най-благоприятно влияние върху нашия волев живот упражнява един живот, който в цялото свое битие се насочва към едно схващане на Кармата, бихме могли също да кажем, един такъв духовен живот, който се стреми да развие като главно качество спокойствие и примирение по отношение на нашата съдба. А как всъщност бихме могли да усвоим това примирение, това душевно спокойствие по отношение на нашата съдба освен чрез това, да направим Кармата едно действително съдържание на живота.

Какво значи това: Да направим Кармата едно действително съдържание на живота? Това значи, че когато ни сполети някакво страдание или страданието на други, когато ни сполети радост или най-тежкият удар на съдбата, ние трябва не само на теория, а практически да сме наясно, че в определен по-висш смисъл самите ние сме дали повод за болезнения удар на съдбата: Това означава да развием едно такова настроение на душата, че да приемаме с благодарност една радост, но да бъдем наясно върху това, че особено по отношение на радостта не бива да прекаляваме, защото в известен смисъл е опасно да прекаляваме по отношение на радостта. Ако искаме да се развием по-високо, ние можем да схващаме радостта по следния начин: В най-голямата си част радостта е нещо, което сочи към една бъдеща съдба, а не към една съдба от миналото. В повечето случаи радостта в човешкия живот е нещо, което не сме заслужили чрез минали деяния. Ако изследваме Кармата с окултни средства, ще открием несъмнено, че в повечето случаи радостта, която изпитваме, не сме я заслужили и че трябва да разглеждаме радостта така, че да я приемаме с благодарност като нещо, изпратено ни от Боговете, като дар от Боговете и да си кажем: Това, което днес посрещаме като

радост, трябва да ни насърчи да работим така, че да приемем в себе си вливащите се чрез радостта сили и да ги приложим по един ползотворен начин. Ние трябва да разглеждаме радостта като един вид авансово разплащане за нещо, което предстои да се случи в бъдещето.

Напротив, при болката нашите деяния са били в повечето случаи такива, че ние сме я заслужили, че винаги ще намерим нейната причина в нашия настоящ живот или в нашите минали инкарнации. И тогава трябва да бъдем в най-висока степен наясно за това, че често пъти в нашия живот не сме се отнесли в съответствие с това разбиране за Кармата. В нашия външен живот ние не винаги можем да се отнасяме спрямо това, което ни носи болка така, че тя да изглежда като едно примирение със съдбата. Ние повечето пъти не разбираме закона на съдбата. Но макар и външно да не можем да се отнасяме така, главното е все пак, че вътрешно го вършим.

И ако външно не сме се отнасяли в съответствие с едно такова разбиране за Кармата, с това настроение по отношение на Кармата, все пак в дълбочината на душата трябва да си казваме, че всъщност ние самите сме били причината за всички тези неща. Да предположим например, че някой ни удари, че някой ни набие с тояга. Тогава обикновено настроението на човека е такова, че той се пита: Кой е този, който ме бие? Никой не казва: Аз самият съм този, който ме бие. Само в редки случаи хората си дават сметка, че те сами се наказват. И все пак работата е там, че ние самите сме вдигнали тоягата срещу някой друг човек в миналите дни. Да, Вие самият сте този, който вдига тоягата. Когато се налага да отстраним някоя пречка, това е Карма. Карма е, когато някой има нещо против нас. Ние самите сме тези, които си налагаме нещо, за да изправим това, което сме вършили в миналото. И така стигаме до едно правилно схващане на нашия живот, до разширението на нашия Аз, когато си казваме: Всичко, което ни се случва, идва от самите нас. Всъщност там навън се извършва нашето действие, макар и да изглежда така, като че ли някой друг го върши.

Когато изградим един такъв начин за разглеждане на нещата, тогава спокойствието, примирението с нашата съдба засилва във всички случаи нашата воля. Чрез спокойствието, което проявяваме, ние ставаме по-силни по отношение на живота, а не по-слаби. Напротив, чрез роптаене и неестествена борба срещу съдбата, ние ставаме все по-слаби и по-слаби в нашата воля.

Тук обаче трябва да разглеждаме това, което считаме като съдба, в един широк смисъл. Ние трябва да си представяме тази наша съдба така, че например да си казваме: Присъщо е на съдбата на човека, че той развива тези или онези сили в точно определена възраст. И тук често се

правят грешки във възпитанието на децата. С това част от Кармата засяга също и въпроса за възпитанието, защото възпитанието е съдба, част от Кармата, проявяваща се още в детството.

Ние отслабваме волята на един човек, когато му налагаме да учи нещо, да върши нещо, което не му подхожда. За възпитанието трябва да сме си изяснили това, което отговаря на всяка човешка възраст за общата Карма на човечеството така, че да може да се направи това, което е правилно. Едно неправилно действие е нападение срещу съдбата, срещу тези закони и е свързано с едно силно отслабване на волята. Тук не е възможно да обясня как с едно отслабване на волята е свързано всяко преждевременно събуждане на страстите и сетивните инстинкти. Всички преждевременно събудени инстинкти, желания и страсти стоят под този закон. Защото едно такова устройство, каквото имат органите на тялото, не позволява безнаказано те да бъдат натоварвани преждевременно, това е против съдбата. Всичко, което е насочено срещу човешката Карма, всички действия, които са насочени срещу съществуващите природни устройства, са свързани с отслабване на волята. Понеже вече от дълго време хората нямат никакви правилни принципи за възпитанието, всред днешното населен и е съществуват много хора, които не са прекарвали своята младост по правилен начин. Ако човечеството не се реши да подобри това, което е най-важното, възпитанието на младежта според принципите на Духовната наука, ще се раждат поколения с все послаба воля. Това се отразява дълбоко в живота на човека. Запитайте много хора как са стигнали до тяхната професия. Бъдете уверени, че в повечето случаи ще получите отговора: Но ние не знаем, про сто сме били вкарани в нашият а профе сия. Това чувство на човека, че той е бил вкаран в своята професия, че е бил заставен, това чувство на незадоволеност е също един признак на волева слабост.

Когато тази волева слабост е била причинена по начина, който обяснихме по-горе, тогава възникват и други последствия за човешката душа, а именно когато волевата слабост е породена от факта, че в младата възраст са възниквали състояния на страх, на отчаяние, на уплаха. Ще бъде все повече и повече необходимо хората да имат едно основно разбиране на по-висшите закони, за да се освободят от състоянието на отчаяние, защото именно състоянието на отчаяние е това, което можем да очакваме, ако не постъпваме според духовното познание.

Чрез материалистичен и монистичен светоглед само две поколения хора могат да се запазят със силна воля. Материализмът може да задоволи именно само две поколения: едното, което го е основало и след това неговите последователи, които са го възприели. Тази е особеността на този материалистичен и монистичен светоглед, че

онзи, който работи в лабораторията или в работилницата, който сам създава възгледа, чиито сили са напълно ангажирани с това, което изгражда в душата си, че той изпитва голямо вътрешно задоволство. Обаче който само се присъединява към тези учения, който приема наготово материализма, при него не може да бъде постигнато това вътрешно задоволство и тогава отчаянието ще се отрази обратно върху възпитанието на волята и ще предизвика волева слабост. Отслабване на волята, хора, лишени от енергия – ето какви ще бъдат последствията от този светоглед.

Втората от разгледаните вчера три страни на душевния, на свръхсетивния живот, са душевните вълнения, чувствата. Кое действа в благоприятен смисъл върху чувствата?

Когато полагаме колкото е възможно повече усилия да поддържаме едно внимание, едно голямо внимание за това, което става в заобикалящия ни свят – не мислете, че това внимание е особено често развито у хората – това може да ни е от голяма полза. Аз често посочвам един пример. В една страна променили веднъж разпореждането относно изпитите за учители и поради тази причина всички учители трябвало наново да положат изпит. Изпитващият трябвало да изпитва млади и възрастни учители. Той можел да изпита по-младите според това, което те са научили в с еминара. Но как трябвало да изпита по-възрастните? Той решил да не ги пита за нищо друго, освен за това, което те са преподавали година след година в техния собствен клас и се установило, че мнозина не са имали никаква представа за това, което те самите са преподавали!

Тази внимателност, това внимателно про следяване с жив интерес на всичко, което става в заобикалящия ни свят, е най-благоприятно за развитието, за културата на нашите душевни вълнения, на нашите чувства. Но както всичко в душата, душевните вълнения, чувствата са свързани по определен начин с волевите импулси и когато влияем в неблагоприятен смисъл върху живота на нашите чувства, ние упражняваме по този заобиколен път влияние върху волевите импулси. Ние развиваме в добрия смисъл нашите чувства, когато по отношение на нашите афекти и страсти заставаме под закона на Кармата, когато се придържаме към Кармата. И всичко това ние намираме в заобикалящия ни свят. Ние го намираме също и тогава, когато някой върши противоположното на това, което сме очаквали. Тук ние можем да си кажем: Ето, той върши именно това! Но можем също да се разгневим и да избухнем, а това е признак на волева слабост. Избухването, гневът е нещо, което връща назад както чувствата, така и волята, и действа много по-дълбоко, както скоро ще видим. Но гневът е нещо, което по

начало човек не държи здраво в ръцете си, не го владее. Той може да отвикне само постепенно от разгневяването. Това може да стане само бавно и човек трябва да има търпение със себе си. Който мисли, че може да постигне това само с едно щракване на пръстите, за него трябва да повторя разказа за един учител, който си поставил задачата да прогони гнева от своите ученици. И когато веднъж след постоянни усилия в това направление му се случило един ученик да се разгневи пред него, той самият се разгневил така, че захвърлил мастилницата по главата на детето. Този, на когото може да се случи подобно нещо, трябва дълго, дълго време да размисля върху Кармата.

Ние ще съзрем какво означава това само тогава, когато по този повод вникнем с поглед малко подълбоко в човешкия душевен живот. В душевния живот имаме двата полюса, живота на волята от една страна и живота на мислите и представите от друга страна. Чувствата стоят по средата между тези два полюса. Но ние знаем, че човешкият живот протича между съня и будно стта. И през време, когато човекът е в будно състояние, тогава е особено деен животът на представите и животът на мислите. Че волята всъщност не е будна, може да се убеди всеки, който обръща внимание на това как всъщност се ражда един волеви импулс. Първо човекът трябва да има мисъл, една представа, едва после волята изниква нагоре от глъбините на душата. Мисълта извиква волевите импулси. Когато човекът е буден, той е буден не във волята, а е буден в мисълта.

Обаче окултната наука ни учи: Когато спим, всичко е обратно. Тогава именно волята е будна и много дейна, а мисълта е бездейна. Първоначално човекът не може да знае това в нормалното си състояние, просто защото той знае чрез мислите, а тогава мислите спят. Ето защо той не забелязва как действа неговата воля. Когато се издига до ясновидство и стига до имагинативния свят на представите, тогава той вече забелязва, че волята се събужда в момента, когато мислите заспиват. И тъкмо в образите, които възприема, тъкмо в тях се промъква волята и ги събужда. Тогава образите са изтъкани от волята, така че тогава мислите спят, обаче волята е будна.

Обаче тази будност на волята е свързана с цялото човешко същество по начин, свършено различен от този на нашето мислене. Според това дали човек работи или не работи, дали е здрав или болен, дали развива спокойствие или е гневен, той постига една здрава или болна воля. И според това дали нашата воля е здрава или нездрава, според това тя работи по време на нощта върху нашето жизнено състояние чак вътре във физическото тяло. Има голяма разлика дали през деня човек развива спокойствие, примирение със своята съдба и чрез това подготвя своята

воля така, че можем да кажем: тази воля развива една приятна топлина, едно чувство на приятност – или дали той изпада в гняв. Тази нездравина на волята се влива в тялото по време на нощния сън и е причина за много болестни форми, чиято причина лекарите търсят и не я намират, защото действителните последствия, които се явяват като физически болести, настъпват едва след години или десетилетия. Само този, който обгръща с поглед големи периоди от време, може да види по посочения начин връзката между душевните и телесните състояния. Следователно волята трябва да бъде обучена също в полза на телесното здраве.

Също така ние можем да повлияем върху нашите душевни вълнения, нашите чувства, чрез спокойствие и примирение с нашата Карма, за да действуват те благотворно чак до равнището на нашата телесна организация. Напротив, ние вредим върху нашата телесна организация и с нищо не и вредим толкова много, както с нашето безразличие, с липсата на интерес към това, което става около нас. Това безразличие е нещо, което все повече и повече се разширява, то е едно качество, което изгражда по следната причина за това, че толкова малко хора се интересуват от духовните неща. Мнозина вярват, че за приемането на един материалистичен светоглед има обективни причини. Напротив, няма толкова много причини за едно материалистическо схващане на живота. Има само една причина и това е глупостта; никой човек не може да бъде материалист, без да бъде глупав. Причината е липсата на внимание спрямо заобикалящия го свят; напротив, ако човек обръща внимание на заобикалящия го свят, тогава за него навсякъде изпъква това, което може да се установи само с духовното познание. Обаче притъпеното внимание потиска чувствата и води до слабост на волята.

От особено значение е по-нататък качеството, което наричаме твърдоглавие, едно чувство, което упорито се придържа към това или онова. Нездравите чувства също поражда твърдоглавие. Тези неща често пъти приличат на змията, която сама захваща опашката си. Всичко казано по-горе може да породи също и твърдоглавието. Даже хора, които минават много невнимателно през живота, могат да бъдат твърдоглави. Хора, които имат съвсем слаба воля, ние ги виждаме да вършат именно онова, което не очакваме и слабостта на волята става все по-голяма, когато не се стараем да водим борба против твърдоглавието. Ние намираме това твърдоглавие именно при лица със слаба воля. Напротив, когато полагаме усилия, за да не развием твърдоглавието, именно тогава ще забележим, че винаги сме подобрили чувствата и сме укрепили волята. Винаги, когато някой прояви твърдоглавие и ние не се поддаваме, не отстъпваме, тогава винаги ще се оказваме по-силни в живота. Ние ще забележим плодовете, когато систематично работим против този недо

статък; чрез борбата срещу твърдоглавието ние ставаме доволни от себе си. Именно културата на чувствата е тази, която зависи от това, че ние водим борба срещу твърдоглавието, притъпяването, липсата на интерес, водим тази борба по всякакъв начин. Следователно интересът и вниманието спрямо заобикалящия ни свят насърчават чувствата и волята. Притъпяването и твърдоглавието пораждаат обратното.

За здравите чувства имаме хубавата дума „разумност“. Разумност е това, че някому хрумва нещо смислено, целесъобразно. Децата трябва да играят така, че тяхната фантазия да се раздвижва, да се събужда самодейността на тяхната душа, така че да размишляват върху тяхната игра. Те трябва да подреждат строителни материали не по модели, защото това поражда у тях само педантизъм, а не смисленост, разумност. Смислено е, когато ги оставяме да изпълняват всякакви неща в пясъка, когато ги завеждаме в гората и ги оставяме да правят кошнички от леска, а после ги насърчаваме да направят и други предмети. Неща, които възпитават определена изобретателност, развиват разумността, смислеността. Колкото и малко да се вярва, че чрез едно такова развитие на смислеността се получава спокойствие на душата, хармония на душата, задоволство в човешкия живот, все пак това е така.

По-нататък ще направим добре, когато отиваме на разходка с едно дете, да позволим на детето да прави каквото иска, ако разбира се това, което иска, не е противоречащо на възпитанието. И когато детето прави нещо, трябва да проявим към него радост, одобрение, интерес, да не се сърдим или да не бъдем лишени от интерес към онова, което детето създава от своята душа. Когато поучаваме детето, ние също трябва да свързваме нещата с формите и процесите в природата. Когато след това децата израстнат, трябва да избягваме да ги занимаваме със загадки или с ребуси от вестниците, което ражда само педантизъм. Напротив, наблюдението на природата предлага противоположното на това, което днес вестниците ни предлагат за развитието на чувствата. От един спокоен в себе си чувствен живот, от един хармоничен живот на чувствата зависи не само душевното, а също и телесното здраве, макар и понякога да има големи междинни периоди между причина и следствие.

Сега стигаме до третата страна на душевния, на свръхсетивния живот, до мисленето. Ще се отнася до мисленето, ние го развиваме особено чрез това, че развиваме качества, които привидно съвсем нямат връзка с мисленето, с представите. Чрез нищо ние не развиваме повече едно добро мислене, както чрез отдайност и вникване с погледа, с проумяване, не толкова чрез логиче ско упражняване, а когато наблюдаваме това или онова, когато използваме определени процеси в природата, за да вникнем в скритите тайни. Чрез отдайност на въпросите относно

природата и човека, чрез старанието да разберем сложни хора, чрез едно повишение на вниманието ние правим нашето мислене остроумно. Отдайност значи: старание да разгадаем нещата с мисленето, с изработването на представи. В това отношение можем да видим, че такава отдайност с ума действа извънредно благоприятно в по-късния живот.

Един подобен случай е следният: Едно малко момче показваше на своята майка чудни страни от дарбата си за наблюдение, която беше свързана с извънредно голяма отдайност и проникновеност. То казваше: „Знаеш ли, когато вървя по улицата и виждам хора и животни, това е така, като че аз се вмъквам в хората и животните. Наскоро аз срещнах една бедна жена и влязох в нея. И това, което почувствувах, беше страшно болезнено, страшно печално. – При това в дома си детето не беше виждало никаква мизерия, а живееше при съвсем добри условия. – След това, казваше детето, влязох в един кон, после в една свиня. – И то подробно описваше това, като по този начин, вниквайки в чувствата на другите, то развиваше в себе си едно особено силно състрадание, както и склонност към действия, произтичащи от състраданието.

Откъде идва това, разширеното разбиране за другите същества? Когато при този случай размислим върху това, ние стигаме до предишната инкарнация на това дете, когато то е развило гореописаната отдайност към нещата, към тайните на нещата.

Обаче за да получим ефектите от културата на отдайността, ние нямаме нужда да чакаме нашето следващо прераждане. Те се появяват дори в един единствен живот. Когато в най-ранна младост сме насочвани да развием всичко това, тогава в покъсния живот ще имаме едно ясно, проникателно мислене, докато иначе развиваме едно разкъсано, нелогично мислене. Работата стои така, че само действително духовните принципи могат да ни отведат напред в живота.

Действителни духовни принципи на възпитанието съществуваха малко или почти не съществуваха през последните десетилетия. И сега ние изпитваме последствията от това. Нашето време се отличава с едно много неправилно мислене. Човек може да изпита истинска мъка от страшно нелогичния живот на света. Който е постигнал известно ясновидство, усеща това не само така, че да си казва, това е правилно, онова е неправилно, а изпитва истинска болка, когато среща нелогично мислене, и едно приятно чувство при ясното, проникателно мислене. А това значи: човек е постигнал усет за тези неща и той може да ги решава. След като е стигнал до тук, човек може да вземе много по-правилни решения. Да, сега са възможни много по-правилни съждения върху истината и неистината. Това изглежда невероятно, но е така. Когато пред един ясновидец се

произнася нещо неправилно, тогава надигащата се в него болка му показва, че това е нелогично, неправилно. Нелогичното мислене е разпространено до висока степен, но никога нелогичното мислене не е било така разпространено, както именно в настоящата епоха, въпреки мнението на хората, че имат логическо мислене. Ето един пример, който може да звучи малко пресилено, но е типичен за едно лишено от мисъл и интерес изживяване.

Веднъж аз пътувах от Рошок до Берлин. В моето купе се качиха още двама души – един господин и една дама. Аз седях в един ъгъл и исках само да гледам навън. Скоро господинът постъпи по един странен начин – иначе той беше може би един много образован човек – той легна, след пет минути отново скочи, после отново жалостно застана. Тъй като дамата явно сметна, че той страда, тя бе обхваната от съчувствие и скоро между двамата се завърза разговор. Тогава тя му разказа, как е забелязала, че той е страдащ, но добре знае какво означава човек да е болен, защото и самата тя била болна. Каза му, че носи със себе си една кошница, в която има всичко необходимо за нейните болести. После тя каза: Аз мога да лекувам всичко, защото имам средство за всичко. Но представете си, какво нещастие ми се случи! Аз идвам от вътрешността на Русия тук, на Балтийско море, за да се възстановя и за да направя нещо за моето страдание, и когато стигнах тук, забелязах, че съм забравила у дома едно важно за мен лекарство. Сега трябва веднага да се връщам, а ето че и тази моя надежда се оказва напразна. После господинът също разказа за своите страдания и тя му даде за всяка една от неговите болести по едно лечебно средство, а той обеща да изпълни всичко и си го записа. Мисля, че това бяха около дванадесет различни рецепти. Сега тя започна да изброява поотделно своите болести; от своя страна господинът започна да я уверява, че знае всичко, което може да излекува тези болести, че против това страдание може да ѝ се помогне в този санаториум, за онова – в един друг санаториум. От своя страна дамата си записа всички адреси и просто се страхуваше, че ще пристигне в Берлин в неделен ден и вероятно всички аптеки ще бъдат затворени. И тези двама събеседници нито за миг не забелязаха странното противоречие, че всеки от тях знаеше всичко, но само за другия, а за себе си не знаеше никакво лечебно средство. Този случай беше една възможност за двама образовани хора да се окъпят в морето на безсмислиците, което се разливаше от двамата.

Ето такива неща трябва да се имат предвид, когато се предявяват изисквания към себепознанието. От себепознанието трябва да се изисква то да развива същинските връзки в мисленето, особено обаче отдайност в разглежданите неща. Всички тези неща действуват заедно в душата. Едно

такова разкъсано мислене води дотам, макар и едва след дълго време, че човек изпада в необходимостта да бъде намръщен, навъсен, хипохондричен по отношение на всичко и често пъти не знае къде да се търсят причините за това. Недостатъчното развитие на разбирането, на проникновението и на отдайността прави човека намръщен, навъсен, хипохондричен. Това, което е извънредно много необходимо за мисленето, привидно не изглежда да има някаква връзка с мисленето. Всяко твърдоглавие, всеки егоизъм действа разрушително върху мисленето. Всички качества, които са свързани с твърдоглавието и с егоизма като честолюбие, тщестлавие, всички тези неща, които привидно се отнасят за нещо друго, правят нашето мислене нездраво и се отразяват неблагоприятно върху нашето настроение. Ето защо трябва да водим борба срещу твърдоглавието и егоизма, а напротив, да развиваме по отношение на нещата и на съществата определена отдайност, определена пожертвувателност. Отдайност, пожертвувателност по отношение на най-незначителните неща и случаи действуват благоприятно върху мисленето и настроението. Действително, себелюбието, егоизмът се самонаказват чрез това, че егоистичният човек става все по-недоволен и недоволен, все повече се оплаква, че неговата личност не е получила това, което и се полага. Там, където някой долавя в себе си това, той би трябвало да се постави под закона на Кармата и да се запита, когато е недоволен: Чий егоизъм ми създаде това недоволство?

Така именно може да се покаже как могат да се развиват трите части от нашия душевен живот и как може да им се пречи, а това е извънредно важно. Ето защо ние виждаме, че Духовната наука е нещо, което действа дълбоко, дълбоко в нашия живот. Тя действа дълбоко в нашия живот, защото едно действително наблюдение върху духовните принципи може да ни помогне да се самовъзпитаем, а това е от извънредно голямо значение за живота. То добива обаче все по-голямо значение, тъй като за развитието на човечеството са минали вече онези времена, когато хората бяха ръководени от Боговете, от по-висшите Същества. Хората трябва все повече и повече да вършат много неща, без да бъдат ръководени и направлявани.

По отношение на това, което Учителите съветват относно издигането до Христос, който ще се яви в астралното поле още през настоящото столетие, едно по-голямо разбиране за този напредък на човечеството може да бъде постигнат само по следния начин: В бъдеще човекът трябва все повече и повече сам да поражда своите импулси. Точно както вчера описахме, че хората, работейки върху себе си, постепенно ще се издигнат до Христос, така и те, вътрешно свободни, ще трябва да усъвършенствуват своите мисловни, чувствени и волеви импулси. И това

може да бъде постигнато само чрез такова самообладание, самонаблюдение. Както по-рано при старото ясновидство човек получаваше своите импулси отгоре, от Боговете, така в бъдеще, развивайки едно ново ясновидство, той трябва сам да определя своите пътища. Ето защо антропософията идва тъкмо в нашето време, за да може човечеството да се научи да развива по правилен начин качествата на душата. Благодарение на това човекът ще може да посрещне това, което бъдещето му носи. Само по този начин може да бъде разбрано това, което трябва да настъпи някога, а именно, че онези, които са умни и неморални, ще бъдат изхвърлени и обезвредени.

Горепосочените качества са важни за всеки човек. Те са обаче такива, че са важни именно за онези, които се стремят по особен начин да постигнат бързо и рационално качествата, които ще бъдат все повече необходими за човечеството. Ето защо най-вече ръководителите на човечеството са тези, които се стремят да развият тези качества до особено голям размер, защото най-висшите степени могат да бъдат постигнати само чрез най-висшите качества.

Това развитие ще се осъществи най-вече от онази индивидуалност, която някога се издигна до степеня Бодисатва – когато предишният Бодисатва Гаутама се издигна до степеня Буда – която оттогава насам се е възплъщавала почти на всеки сто години и е живяла в едно такова възплъщение около сто години преди Христос като Йешу бен Пандира, като предвестник на Христос. Той се нуждае от пет хиляди години, за да се издигне до степеня Буда и тогава този Буда ще бъде Майтрейя-Буда. Той ще бъде Носител на Доброто именно поради факта – и това могат да видят онези, които са достатъчно ясновиждащи – че ще развие чрез най-строгото себевъзпитание онези сили, които ще произведат магически морални сили, ще ги развие до най-висока степен, така че ще бъде в състояние да влага чрез самото слово възвишени чувства и морал в душите на хората. Днес на физическото поле ние все още не можем да изговаряме такива думи, които биха били в състояние да породят подобно нещо. Самият Майтрейя-Буда не би могъл днес да развие такива магически слова. Днес чрез словото могат да бъдат произнасяни само мислите.

Как се подготвя той? Той се подготвя преди всичко като развива онези качества, които наричаме „добри“, развива ги до най-висока степен. Бодисатва развива до най-висока степен онова, което може да се нарече примирение, спокойствие пред съдбата, внимателност спрямо всички процеси в заобикалящия ни свят, отдайност и разбиране спрямо всички същества. И въпреки че на бъдещия Буда са му необходими много инкарнации, в своите възплъщения той се изчерпва главно в това да

наблюдава и да се вслушва внимателно във всичко, което става, макар и това, което върши сега, едва ли е толкова много, защото той изцяло се подготвя за своята бъдеща мисия. Това ще постигне чрез факта, че именно за този Бодисатва съществува един особен закон. Ние ще разберем този закон, ако вземем под внимание, че съществува възможността в определена възраст на живота да настъпи един пълен обрат в нашия душевен живот.

Най-великият такъв обрат, който е станал някога, беше този при Кръщението на Исус в реката Йордан. Там стана това, че Азът на Исус, намиращ се в тридесетата година на своя живот, напусна плътта и там влезе един друг Аз: Азът на Христос, Предводителят на Слънчевите Същества.

Един подобен обрат ще изпита и бъдещият Майтрейя-Буда. Но той ще изпита този обрат в своите въплъщения по съвършено друг начин. Бодисатва ще последва примера на Христос и онези, които са посветени, знаят че във всяко едно от своите въплъщения той ще покаже съвсем особени качества. А именно във времето от тридесетата до тридесет и третата година на неговия живот винаги ще се забележи, че в неговия живот настъпва един мощен обрат. Тогава душата ще бъде заменена, макар и не по такъв могъщ начин, както при Христос: Азът, който до тогава е живял в тялото, ще го напусне и всъщност Бодисатва ще стане съвършено различен от това, което е бил дотогава, макар че при него Азът няма да преустанови своето действие, както при Христос Исус и да бъде заменен от един друг Аз. Ето какво отбелязват всички окултисти: Той не може да бъде разпознат преди този момент, преди това преобразяване. Макар и отдаден с най-жив интерес към всичко, дотогава неговата мисия не ще изпъкне особено и когато обратът настъпи, все пак не ще може да се каже какво е станало тогава с него. Младостта му ще бъде съвършено различна от това, в което ще се преобразува той между тридесетата и тридесет и третата година.

Така той се подготвя за едно велико събитие. Това ще стане така: Старият Аз ще излезе и един друг Аз ще влезе в него. И той може да бъде една такава индивидуалност като Мойсей, Авраам, Илия. Един такъв Аз ще действа тогава известно време в това тяло; благодарение на това ще настъпят промените, за да бъде подготвен Майтрейя-Буда. Тогава той ще прекарва останалата част от своя живот с този Аз, който ще влезе в него.

Следователно това, което ще стане тогава, ще бъде като една пълна смяна. Въпреки всичко, ще настъпи това, което е необходимо, за да бъде познат Бодисатва. И тогава хората ще знаят, че когато ще се яви след три хиляди години отсега нататък и ще се издигне до степента Буда, до Майтрейя-Буда, неговият Аз ще остане наистина в него, но вътрешно той

ще бъде проникнат и от една друга индивидуалност. И това ще стане именно в неговата тридесет и трета година, в онази година, в която Христос се включи в Мистерията на Голгота. Тогава той ще се яви като Учител на Доброто, като един велик Учител, който ще подготви правилното учение за Христос, истинската мъдрост за Христос по начин, съвършено различен от този, което наблюдаваме днес. Духовната наука има да подготви онова, което някога трябва да стане на нашата Земя.

Обаче в наши дни някой може да вземе следното решение: Ние ще развиваме онези качества, които са вредни за душата, ние ще култивираме душевната притъпеност и т.н. Обаче това води до едно разхлабване на чувствата, до едно разхлабване на вътрешния душевен живот и тогава един такъв човек не ще може да изпълнява своите задачи по отношение на живота. Ето защо всеки човек трябва да счита като особена милост и благодат, ако може да постигне едно знание за бъдещите неща. Който днес има възможност да се отдаде на духовното познание, той вече вкусува милостта на Кармата.

Защото да има човек знание за тези неща, това значи той да изгради сигурност, преданост и мир в своята душа, да изгради спокойствие в своята душа и да гледа със сигурност и надежда на това, което предстои в следващите хилядолетия от развитието на човечеството. Всички хора, които могат да знаят за това, трябва да го чувствуват като особено щастие, като нещо, което призовава най-висшите сили на човека, което може да възпламени всичко в неговата душа, което изглежда, че отива към угасване, което се намира в дисхармония или в упадък. Ентузиазмът, огънят, въодушевлението се превръщат в здраве и в щастие във външния живот.

Онзи, който сериозно се запознава с тези неща, който може да развие необходимата преданост към тези неща, той ще се убеди какво щастие и вътрешна хармония му донасят те. И ако някой в нашето общество все още не е вътрешно убеден в това, той трябва да се отдаде на такова познание, че да си каже: Ако аз още не съм почувствувал това, вината е в самия мен. От мен зависи да се задълбоча в тайните, които човек може да чуе днес. От мен зависи да се чувствавам като човек, като звено от една верига, която се разпростира от началото до края на развитието, в която са потопени като членове всички хора, индивидуалности, Бодисатви, Буди, Христос. Аз трябва да си кажа: Да бъде човек звено в тази верига – ето кое аз чувствавам като едно съзнание за моето човешко достойнство. Ето кое трябва да предусетя аз.

ХРИСТОВИЯТ ИМПУЛС КАТО ДЕЙСТВИТЕЛЕН ЖИВОТ
Мюнхен, 18. Ноември 1911

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Антропософски ориентираната Духовна наука почива, както знаем, на окултната наука, която в резултатите на нейното изследване ни запознава със силите на различните епохи, позволява ни да познаем тези сили също и в нашите конкретни културни епохи. Ето защо, където и да сме събрани, трябва да говорим също и за тези вътрешни сили на нашето собствено време, за да могат задачите на Духовната наука да станат така явни, както те трябва да бъдат разбирани в дълбините на нашия живот, да насочваме нашия живот към неговите велики цели именно според окултното изследване.

А да говорим за окултните насоки на времето ще бъде добре, ако свържем нещата с онова, което от изворите на висшето, окултно изследване може да ни пренесе към това, което протича в свръхсетивния свят също и в нашето време. Освен това, като въведение ние трябва да се ориентираме върху онова, което самите ние имаме в настоящето пред нас, без да навлизаме в подробности, а само като го опишем в най-общ вид. Върху много неща можем да говорим безпристрастно само в антропософски събрания, защото нашето време е време на догматизма, на абстракцията. Заслужава да се отбележи при това, че във външния живот хората разбират погрешно този основен характер на нашето време и вярват, че мислят и действуват свободни от догмите, въпреки че са потопени дълбоко в тези догми. Те вярват, че се придържат към реалността, въпреки че се заблуждават дълбоко в най-празни абстракции. Ето защо е полезно да приближим антропософски ориентираната Духовна наука с нейните действителни факти до по-големи кръгове, за да направим възможно едно разбиране на нашата епоха, обаче както може да се предвиди, ще бъде необходимо още дълго време, докато външният свят ще поиска да напредне до едно по-дълбоко разбиране на нещата. До каква степен нашата цивилизация е в плен на догми и абстракции, можем да видим само тогава, когато я разглеждаме, изхождайки не от такива абстрактни гледни точки, а по един действително жив и непосредствен начин. Тогава ще намерим едно мисловно направление, чийто характер се състои в това, да поставя догми и да изисква един просветен човек да се придържа към тях, като при това обаче му внушава, че той се отнася напълно критично към себе си. Нещо подобно предлага така нареченото монистично движение, което обаче неправилно се нарича монистично. То извлича своите главни основания от модерната естествена наука, която черпи своите познания в по-тесен смисъл от чисто външните сетивни методи. Ако тази естествена наука би се ограничила в своето собствено и истинско работно поле, тя би могла да произведе нещо много значително, но вместо това тя води до зараждането на една нова религия. Вземат се

фактите на материалистичната наука и от тях се извеждат абстрактни догми. И всеки, който счита, че стои на върха, понеже се кълне в тези догми, вярва тогава, че другите са изостанали далече назад от него. Пренебрегва се целия живот на човешките индивиди, като на преден план остава стремежът човешките глави да се пълнят с последиците на абстрактните догми. И като резултат възникват секти от последователи на различни догми, принципи и становища, смятащи себе си за изразители на истината.

На противоположна страна трябва да стои това, което се разбира под антропософски ориентираното духовно движение. Тук не се касае за това да бъдат признати редица принципи на вярата, а на преден план да бъде поставена стойността на човешкия индивид.

Антропософски ориентираната Духовна наука води до един социален живот, който почива на човешката взаимност, основана на доверието, което една личност има в другата. В този социален живот трябва и ще се събират хората, които имат доверие един в друг. Те биха си казали така: Ти си истински човек, не защото следваш тези или онези принципи, а защото можеш да извършиш това или онова и чрез своята собствена дейност не смущаваш другите. Нищо не би било по-лошо от това, лошите навици, свързани с изграждането на секти, да се разпространят в антропософския живот. Човек не само трябва да следва другия, когато е напълно съгласен с него, но и когато не е в съгласие с другия, да запазва за себе си и за него пълна свобода и подвижност, и да действа с това схващане за индивидите възпитателно в рамките на Антропософското движение. Нашето време има твърде малко разбиране за тези неща. То се стреми към това, което е общо установено. Един счита нещо за правилно, за което пък той счита другия за неосведомен и назадничав. Това обаче не бива да се допуска в Антропософското движение. Ако едно такова разбиране не би било разпространено в материалистическия свят, хората от само себе си биха се стремили да разбират човешките индивиди в нашия смисъл и тогава скоро би се появила една научна духовност, която би трябвало да доведе до едно духовно схващане на света. Обаче хората се вцепеняват в догмите и поради това не могат да стигнат до едно такова разбиране.

Онзи, който в монистичните среди се впуска в принципите, които са застъпвани там, би могъл при едно по-точно вникване в нещата скоро да разбере, че всички изнасяни там принципи и догми съвсем не се основават на възгледите и резултатите на науката, която днес се развива, а на онези от преди петнадесет до двадесет години. Така например една видна личност в модерното научно направление каза неотдавна пред конференцията на естествениците в Кьонигсберг: Физикалните факти

напират днес в една напълно определена посока. По-рано винаги се е говорело за етер, който бил разпространен в нашата материя и вън от нея, и съществуването на този етер е било предпоставяно без познатите материални науки. Обаче скоро това се натъкна на оправдани съмнения и затова сега трябва да се запитаме какво трябва да приеме физикът на мястото на този етер.

– Отговорът гласеше: Чисто математически формули, Херцови и Максвелови уравнения, формули от понятия и идеи. Съобразно това схващане светлината се разпространява в пространството не чрез трептения на етера, а тя преодолява нематериалното пространство като вакуум в смисъла на гореспоменатите уравнения, така че съобразно това разпространението на светлината се явява свързано с понятия и идеи. Лесно би могло да се случи, че някой, който в едно монистично събрание би насочил вниманието върху някои подобни хипотези на най-новата наука, да бъде сметнат за някакъв объркан теософ, който би представил безсмислицата, да се приемат мислите като носители на светлината. Обаче такова нещо изнесе като свое научно мнение един сериозен представител на естествената наука, Макс Планк от Берлин. Следователно, ако монистите биха искали да напредват в науката, те би трябвало да приемат също и това застъпено от ръководни хора мнение. Но тъй като случаят не е такъв, една монистична религия става възможна само тогава, когато нейните последователи вярват, че стоят върху научна основа, без да знаят, че техните схващания отдавна са вече преодоленни. Само пълните с предразсъдъци догми, извлечени от резултатите на така нареченото интелектуално изследване и изводимите от тях светогледи поддържат свързани монистично мислещите хора. Напротив, антропософски ориентираният теософ се придържа към факти, по отношение на които никой не може да бъде несвободен, чрез което не се стига до образуването на секти и всяка индивидуалност може да остане свободна.

Антропософски ориентираното духовно движение е едно важно развитие на себевъзпитанието, каквото досега не е наблюдавано в настоящето. То трябва само правилно да разбере себе си и да знае, че това движение почива на основи, които могат да бъдат намерени в самото него, обаче никога вън от него.

Това може да се установи от фактите на живота. Мнозина са на мнение, че онова, което антропософски ориентираната Духовна наука може да предложи, трябва да бъде излято във философски форми според маниера на официалната наука, за да бъде доведена по този начин Духовната наука по-близо до самите официални представители на науката. Това обаче не може да бъде изпълнено, понеже е невъзможно да бъдат

направени компромиси между окултното течение на Духовната наука и едно друго движение, както например монистичното, което произлиза от характерните основни възгледи на нашето време и, следователно, има съвсем различни източници. Да бъдат допуснати компромиси между двете даже и само по форма, е нещо невъзможно. Напротив, в хода на времето трябва да бъде внесен един нов елемент. Другите не могат да разберат своите собствени принципи, не могат да ги обяснят, не могат нито един ден да разсъждават по-нататък върху тях, липсва им смелостта да извлекат логичните изводи от своите собствени принципи. При едно старателно проучване ние установяваме, че дори и в сектантските научни дисциплини има само полуистини, които Духовната наука трябва да прозре, защото тя знае: Половин или четвърт истина е нещо по-лошо от пълното заблуждение, понеже тъкмо тя заслепява обикновените, недостатъчно критични хора. Обаче антропософът е длъжен да навлезе в самия нерв на духовното движение, за да вникне във външните, материалистични, меродавни нагласи на хората, понеже понякога дори и те дават повод за осъзнаването на едни или други духовни истини.

Едно лекарско естественонаучно направление, което сериозно изследва тялото, не може да мине току-така покрай понятията и резултатите на окултното изследване, без да държи сметка за тях. Един поучителен пример за възникващите при това трудности предлага психоанализата на Зигмунд Фройд във Виена, която намира голямо и все повече нарастващо разпространение. Отначало тя се занимаваше с душевния живот, като се опитваше да изследва при душевно и телесно болните определени душевни причини в душевния живот, например отдавна забравената младост, защото беше ясно, че несъзнаваното също има своето трайно значение за по-късния живот. Един умен лекар от тази школа, д-р Бройер, се опита да постави търсещите изцеление в едно състояние на хипноза, от което после извличаше един вид изповед, за да изследва по този начин дълбочините на техните души. Всички Вие добре знаете, че се получава голямо облекчение, когато човек може да изкаже това, което го потиска. Чрез такива хипнотически изповеди често пъти е настъпвало оздравяване или подготовка за самото оздравяване. Но и без хипноза, чрез умело поставени въпроси Фройд постигаше същите резултати. Той откри освен това, че много пъти несъзнателни случки се издават в сънищата и така възникна един вид тълкуване на сънищата от страна на психоаналитичната школа. Ако сега някой би искал да каже, че тук има една благоприятна възможност да бъде установен един компромис между Духовната наука и това, което се е получило в резултат на тези усилия, такова едно мнение може да бъде определено като измамно, тъй като тук въпреки намерената четвърт истина човек скоро би видял, че

гореописаното направление води в най-големите заблуждения и би направил по-добре да остане при материалистическите тълкувания. Правилно разбраната Духовна наука трябва да отхвърля подобни неща. Това има своето дълбоко значение поради факта, че възгледите за сънищния живот на душата и изведената от тях теория са потопени в едно грубо, сетивно мислене и поради това липсва възможността те да бъдат възпитани и издигнати до духовната истина. Защото за целта е необходимо тъкмо това мислене, което предлага Духовната наука, понеже в противен случай става така, че нейните принципи се вкарват слепешком в някакви мрачни хипотези и теории, за да бъдат тълкувани единствено в материалистичен смисъл. Същото става и с школата на Фройд. Наистина тя стига до символиката на сънищата. Обаче след това тя вложи в този символизъм представите на материалистичната епоха, докато истинското схващане на Шуберт и на Фолкелт бе прокарано в Лайпциг, но без да бъде продължено. Сънищата бяха разбирани като едно символизиране на половия живот, защото нашето време е неспособно да проумее, че тази област е най-низшето откровение на безброй други светове, чието духовно значение се издига високо над нашия свят. По този начин нещата достигнаха дотам, че цялата тази изследователска област беше обгърната от един неблагоприятен елемент, предвещаващ най-тежки заблуждения. Ето защо Духовната наука може да каже по адрес на Фройдовата школа само следното: Ние следва да отхвърлим резултатите от нейното изследване, защото те са дилетантски, но ако въпреки това тази школа се запознае основно с духовното изследване, тогава резултатите от нейното изследване ще доведат до свършено други истини. Тогава хората ще започнат да разбират, че нашето време е време на интелектуалността, време на догмите, което поражда голям хаос от инстинкти и страсти, и предпочита да се движи само в интелектуалното и абстрактното.

Така в примера с Фройдовата школа ние виждаме как чрез най-безсъдържателния материализъм една голяма част от душевния живот е поставена в погрешна светлина и е принижена дотам, че хората искат да припишат всички възникващи в нея явления на сексуалната област. Това е един подход, за който също бихме могли да кажем, че той се ражда от едно лично предпочитание на изследователите, което обаче те не осъзнават и който освен това се оказва и професионално дилетантски.

Ние трябва да чувстваме в нас необходимостта, че духовното изследване трябва да отхвърля полуистините и четвърт-истините и може да приема само такива, които извлича от своите основи, защото ние виждаме, че днес Духовната наука може да даде сила да работим, черпейки от самите себе си. Бих искал да отдам голямо значение на това,

да подчертая, че моите първи книги не израстнаха от Теософията, обаче страничните наблюдатели намират за странно обстоятелството, че по-късно станах теософ. Обаче това е късогледо, тесногърдо мнение. Тези мои книги имат едно нещо в себе си: въпреки тяхното строго научно съдържание, те не се впускат в това, което иначе се счита за официална наука, те не изпадат в онзи маниер, който кара хората да вярват, че могат да дефинират нещата всеобхватно и универсално.

Духовната наука трябва да черпи един богат живот от основите на окултните извори, да не допуска никакви компромиси и да прояви една смелост, която липсва в областите, намиращи се вън от нея. Който в този смисъл не иска да допусне въобще никакви компромиси, е считан за ненадежден от онези, които постоянно искат да се отстъпва, без обаче самите те да го вършат. Спрямо това Духовната наука стои в света като едно здраво, опиращо се на себе си движение, движение от духовно естество и нейните последователи трябва винаги да имат съзнание за този факт и да виждат в него жизнения нерв на духовното движение. Понякога се случва така, че хора, имащи специални интереси, идват до Духовната наука, обаче в духовно-научния смисъл и при духовните изследвания не става въпрос за специални интереси. Такива интереси може да преследва всеки за самия себе си, но без да изисква потвърждения от страна на Духовната наука. Духовната наука трябва да проникне във всички наши културни отношения и да има смелостта да изпълни всички свои жизнени задачи по един последователен начин в една епоха, която с право се нарича интелектуалистична.

Но сега ние не бива да вярваме, че тази интелектуалност трябва да действа по същия начин в духовния живот; тук ние изхождаме от факти, които са установени по ясновидски път. Тогава намираме три основни елемента в душевния живот. Първо животът на представите и понятията, интелектуалността, която първоначално се извява само във възприятието. Ако разгледаме тази интелектуалност за самата нея, ще видим, че тя е свързана в най-широкия смисъл със сетивния свят, от който човек извлича своите представи. Обаче самите тези представи са нещо свръхсетивно. Още от самата връзка между живота на представите и възприятията следва, че животът на представите не е свързан с физическото поле. Когато се впускаме в сложни представи, когато размишляваме много и в резултат на това се изморяваме, ние спим също добре, като предполагаме, че в нашата дейност участва само животът на представите, не обаче и животът на чувствата. Ето защо ние твърдим, че животът на представите е един свръхсетивен процес, че той е свързан със следващия елемент, с астралния свят. Следователно, от астралното

поле се разливат силите, които събуждат в човешката душа живота на представите, на мислите, и го поддържат.

Вторият елемент е съставен от душевни вълнения, от чувствата, които изпълват нашата душа като удоволствие, неудоволствие, радост, страдание, грижи, любов, отвращение и така нататък. Те са потясно и поинтимно свързани с нашия Аз, отколкото представите и ни отнемат съня, защото това чувствено неспокойствие не ни позволява да проникнем в астралното поле. Така ние разбираме, че по този начин се оказваме във връзка с нисшия Девакан, който не приема нашите душевни вълнения, когато те не са чисти и ги отхвърля от онази част на астралния свят, който трябва да бъде причислен към нисшия Девакан.

Третият елемент намираме в моралната област, във волевите импулси. При заспиването онзи, който при прегледа на своя дневен живот може да погледне назад към добри дела, изпитва блажени моменти. Той вкухва едно състояние, за което може да каже: Да би било възможно това състояние да продължи, да му се наслаждавам като на един животворен елемент, който може да се разпространи като оплодяваща сила върху нашия душевен живот!

– От това ще разберем, защо окултното изследване казва: Волевите импулси сочат към висшия Девакан, който ги допуска в себе си само тогава, когато те изхождат от една чиста воля и са в съзвучие с този духовен свят. Следователно животът на представите и понятията, нашата интелектуалност стои в тясна връзка с астралния свят, животът на нашите чувства е тясно свързан с нисшия Девакан и животът на нашата воля с висшия Девакан.

Към това се прибавя още нашият сетивен живот на възприятията във физическото поле. Тези четири елемента се развиват неравномерно в хода на различните културни епохи.

Когато навлезем в такива окултни основи, ние виждаме как в Гръцко-латинската епоха се проявява животът на възприятията, как гъркът и римлянинът бяха поставени във високо ценения от тях физически свят. Нашата епоха като Пета културна епоха е тази на мисленето, на интелектуалността. Ето защо в нея разцъфтяват абстрактните науки. Следващата Шеста епоха ще запази интелектуалния живот, както в Петата епоха ние запазахме живота на възприятията, и ще се прояви главно в душевния живот на чувствата. Заобикалящият свят ще засегне човека особено от онази страна, която му причинява радост и страдание, удоволствие и болка, симпатия и антипатия в смисъла, в който днес само окултистът може вече да чувства, който е в състояние да преодолее чистата интелектуалност, като разбира определени връзки на живота без достатъчно логическо основание и вниква в тях с едно правилно чувство.

Окултистът изпитва неприятност при нелогическото, радост и душевен мир при логическото. Обаче когато застъпва нещо, което според него е очевидно вярно, днес той трябва да го обоснове много по-подробно, за да бъде то разбрано от хората. Особено при четенето на вестниците окултистът изпитва жива болка, защото именно във вестниците се намира често пъти въплътена нелогичност. Въпреки това ние трябва да ги четем – най-вече по избор – за да останем във връзка със заобикалящия ни свят. Ние не бива да вършим това както онзи учител по китайски език, който един ден крайно възбуден казва на своите колеги: Току-що научавам – това беше през 1870-1871 година – че от половин година Германия се намира във война с Франция, защото аз чета само китайски вестници.

През последната следатлантска епоха, следователно в Седмата, ще се развие моралното чувство, следователно чувството за волевите импулси. Окултните изследвания, дори и днешните изследвания вече ни показват, че някой може да бъде много умен и интелектуален, без да бъде морален. Днес интелектуалността и моралността вървят една до друга. Обаче постепенно ще се установи следното: остроумието на един проникателен човек ще бъде смущавано от неговата неморалност, така че фактически в далечното бъдеще неморалният човек ще бъде или ще стане същевременно тъпоумен. Следователно, ние напредваме към една морална епоха, когато целият ни душевен живот и по-късната интелектуалност ще станат едно цяло.

Човекът има наистина гореизброените четири елемента в своята душа, обаче в преобладаваща форма сетивното възприятие се прояви преди всичко в Гръцко-латинската епоха, към него се прибави в засилена форма интелектуалността в нашата настояща епоха; в предпоследната Шеста епоха ще преобладават чувствата, а в Седмата, последната следатлантска културна епоха – моралността и тъкмо по начин, за който днес можем само да мечтаем. Ние все още не можем да си представим нейното появяване според начина, както стори това Сократ, който считаше добродетелта като нещо, което може да се предава чрез преподаване. Обаче до Седмата епоха всичко това ще стане действителност, защото ясно забележимите вече тенденции в окултизма ни го предсказват пророчески.

И така общият духовен характер на нашата епоха е интелектуален, обаче също ствува една разлика в това, как тази интелектуалност се проявява от една страна в материалистично мислещия заобикалящ свят и от друга – в Духовната наука. Със своята интелектуалност човекът е свързан с астралния свят, обаче той може да има съзнание за това само когато се развие ясновидски и може да използва правилно тази интелектуалност. Това ще започне да се проявява във все по-голям брой

хора в течение на двадесетия век. Тогава прогресът ще се състои главно в това, че хората ще развият една възвишена интелектуалност не само за себе си, а ще могат също да пренасят тази интелектуалност в астралния свят. Чрез едно такова интелектуално постигнато ясновидство напредналите хора все по-ясно ще различават етерно видимия Христос в хода на следващите три хилядолетия. Обаче през миналата епоха, когато човекът беше свързан по един преобладаващ начин с физическото поле, Христос не можеше да се яви по друг начин, освен физически изпълтен. В настоящата епоха на интелектуалността Той може да се яви само в етерна форма. За целта Духовната наука иска да подготви хората така, че те правилно да опознаят и използват явяващите се по-късно естествени ясновидски способности, така че следващата половина на нашата интелектуална епоха ще вижда без съмнение по ясновидски начин Христос в неговата етерна форма.

Епохата на чувствата ще развие по-нататък душата и в друго отношение, за да ѝ даде възможност да проникне по съзнателен начин в нисшия Девакан и да общува с него. Тогава Христос ще се яви на определен брой хора в света на нисшия Девакан под една светлинна форма като звучащо слово, изговаряйки във възприемчивите души на хората онова Слово от своето астрално светлинно тяло, което още в праначалото действуваше в астрална форма, както излага това евангелистът Йоан в първите думи на своето Евангелие.

През моралната епоха определен брой хора ще могат да възприемат Христос така, както Той ще се яви всред висшия Девакан в своя истински Аз и в блясъка на всичко онова, което също и тогава ще може да даде на хората възможно най-висшите морални импулси. Ето как, следователно, действието на отделните културни епохи е свързано с човешката душа. От висши и все по-висши светове в човека се вливат и действуват духовните сили. Чудесни са възприятията във физическия свят, още по-чудесна е развиващата се интелектуалност и създаваната чрез нея връзка с астралния свят, обаче до най-голяма степен чудесни са душевните трепети и моралността, отнасящи се до света на Девакана.

При една логическа преценка всеки човек ще признае вътрешната логика на нашето изложение, понеже самият живот непрекъснато предлага своите потвърждения. Антропософията съзнателно се влива в развитието на света и то не само в неговите главни насоки, но и в отделните подробности. Доколкото се проявява всред деформациите на околния свят, интелектът е подчертано склонен към формулирането на едни или други догми, обаче в рамките на духовното познание интелектът сам трябва да се одухотвори, за да вникне в по-висшите постижения на окултното изследване. В подкрепа на казаното е фактът,

че през Гръцко-латинската епоха се прояви под физическа форма не друго, а Мистерията на Голгота, т.е. това, което впоследствие се разви и по-нататък, за да окаже своето одухотворяващо въздействие върху цялото човечество.

Преди всичко е необходимо човек да се научи да разбира какво означава този Христов Импулс за нашия свят. Трябва да обърнем внимание върху това, че този Христов Импулс е действителен живот, който се влива в човечеството, че Христос не е донесъл на света никакво учение, никаква теория, а импулса на един нов живот. Нека сериозно да погледнем на това.

Започвайки от Сатурновата епоха и минавайки през Слънчевата и Лунната епохи човекът разви своето физическо, етерно и астрално тяло. Азът можа да дойде едва на Земята в достатъчно подготвените тела и да се развие там по-нататък под благоприятните влияния на Христовия Импулс, защото Христос е макрокосмически това, което нашият Аз е микрокосмически. Четирите Принципа на Космоса са в многостранно отношение с нашите четири по-нисши принципи, включително и с най-важния от тях, с Аза. В нашата епоха вече изгряват и по-висшите човешки принципи. Духът-Себе, Духът-Живот и Човекът-Дух се развиват в нас с помощта на макрокосмическите Принципи, обаче не чрез четвъртия макрокосмически Принцип, а чрез това, че Същества, които за самите себе си нямат никакво макрокосмическо, а само едно микрокосмическо значение, действуват като истински учители сред човечеството, тъй като те вече са се издигнали над човека с един или повече от висшите принципи. Напротив, Христос е едно макрокосмическо Същество, което се намира на четвъртата степен на своето макрокосмическо развитие, както човекът се намира на четвъртата степен на своето микрокосмическо развитие.

Така ние трябва да правим разлика между макрокосмическите и микрокосмическите принципи, но да бъдем наясно, че първите четири макрокосмически Принципа съдържат по естествен начин в себе си всичките микрокосмически принципи от по-висше естество. Следователно, микрокосмическите същества действуват като учители и се стремят да придвижват човека напред чрез тяхното учение. Напротив, Христос, който действува като макрокосмическа действителност, не е никакъв учител, както другите учители, а се е съединил със Земята като една действителност, като Сила, като Живот.

Най-висшите Учители на редуващите се епохи са така наречените Бодисатви, които още в предхристиянското време са обърнали вниманието на човечеството върху Христос като една действителност, която сега се е съединила със Земята. Следователно, Бодисатвите

действуват преди и след земния физически живот на Христос. Така например онзи Бодисатва, който 550 години преди Христос се роди като царски син в Индия, живя 29 години като Бодисатва и поучаваше хората, после се издигна до степента Буда. Чрез това той стана една такава индивидуалност, която не трябваше вече да се явява на Земята, а да действа от духовния свят. Този Бодисатва имаше един приемник в същата минута, в която стана Буда, и този нов Бодисатва трябваше да въведе човечеството в същността на Христовия Импулс, защото около 105 години преди раждането на Христос в Палестина живя един човек, който и до днес е оклеветяван в равинската литература, Йешу бен Пандира, който трябва да разглеждаме като този Бодисатва. Исус от Назарет се различава съществено от него чрез това, че в своята тридесета година при Кръщението в реката Йордан той стана носител на Христовото Същество.

Йешу бен Пандира разпространи най-вече учението на есеите. Един от неговите ученици се наричаше именно Матай, който подобно на него обърна вниманието на своите ученици върху Мистерията на Голгота. Йешу бен Пандира бе убит с камъни от своите противници и после, за да бъде наистина презрян, бе окачен мъртъв на един кръст. Той е една личност, за установяването на която не е нужно да прибъгваме към окултното изследване, тъй като е достатъчно описан в равинската литература, макар и по криворазбран или нарочно изопачен начин. Той носеше в себе си индивидуалността на новия Бодисатва и стана приемник на Гаутама Буда. Името на неговия ученик Матай бе пренесено върху по-късни ученици и Евангелието на Матей съществуваше така да се каже още от времето на първия Матай като едно описание на ритуалите, взети от старите книги на мистерииите. Неговото главно съдържание се прояви по-късно с Христос Исус на физическото поле, като една действителност на предишните мистерийни образи, като семе на по-късните действителности. Така Христовата Мистерия беше пророчески предсказана и тя се изпълняваше образно в церемониите на мистерииите, за да се превърне по-късно в истинска действителност на физическото поле.

Бодисатва, който някога живя като Йешу бен Пандира, постоянно слиза на нашата Земя във физическо тяло и в бъдеще постоянно отново ще се превъплъщава, за да изпълни докрай своята задача, своята особена мисия, която днес е още неизпълнима. Макар и тази мисия да е предварително виждана ясновидски в нейното съвършенство, днес още никой човешки ларинкс не може да породи звуците на онзи език, който ще се говори, когато този Бодисатва ще се издигне до степента Буда. Ето защо в съгласие с източния окултизъм можем да кажем: Пет хиляди

години след Гаутама Буда следващият Бодисатва ще се издигне до степента Буда, следователно около 3000 години отсега нататък. Но тъй като той подготвя хората за моралната епоха, за целта той трябва да говори по-късно един такъв език, който следва да бъде схващан така, че всичко, което постигналият степента Буда ще изговаря, ще бъде проникнато от магнетичната сила на Доброто. Ето защо също и източното предание предсказва от хилядолетия насам: Този идващ Буда, Майтрейя-Буда, ще бъде носител на Доброто чрез Словото. Тогава той ще може да даде на човечеството учението за това, което е Христовият Импулс, и в тази епоха теченията на Буда и на Христос ще се слоят и едва чрез това Христовата Мистерия ще стане разбираема за хората.

ХРИСТОВИЯТ ИМПУЛС КАТО ДЕЙСТВИТЕЛЕН ЖИВОТ

Мюнхен, 20. Ноември 1911

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Христовият Импулс, който навлезе в развитието на човечеството, имаше такава решаваща сила, че неговите вълни ще продължат да действуват и в бъдещите епохи. В Четвъртата културна епоха той се прояви чрез това, че Христос се въплъти в едно физическо тяло. И сега ние отиваме към една епоха, в която този Импулс ще се прояви така, че хората ще възприемат Христос на астралното поле в етерна форма.

Вчера ние чухме, че в по-късни епохи Той ще бъде възприемаем в още по-висши форми в етерната и моралната сфера. Обаче като говорим така за Христовия Импулс, ние имаме действително работа с идеи, към които най-отрицателно и отхвърлящо се отнасят именно християнските църкви. За да бъде направен Христовия Импулс постепенно разбираем сред напредващото развитие на човечеството, бяха необходими важни мерки. Досега на хората липсваше именно това, да постигнат едно истинско разбиране за нещата. И който обгръща с поглед новото богословие, ще види колко безпомощни са от една страна противниците на християнството, но колко безпомощни са също онези, които вярват, че стоят на почвата на християнството. Западното теософско движение би трябвало да се превърне в онова модерно духовно течение, което пробужда истинско разбиране за християнството, черпейки от неговите първоизточници. Но срещу този стремеж възникна най-яръстна съпротива.

Ние трябва да си съставим една представа за източниците на самото християнство. Тук поради липса на време не можем да споменем всички тези източници. Ще обърнем вниманието само върху онези, които се разкриха на човечеството от тринадесетото столетие насам.

От тринадесетото столетие в духовния живот на човечеството навлезе онова духовно движение, което е свързано с името на Кристиян Розенкройц. За да може това, което е свързано с това име, да навлезе въобще в духовното движение на по-новото време, през тринадесетото столетие беше станало необходимо едно напълно определено духовно мероприятие. Тогава, когато духовният свят се беше затворил напълно за виждането на хората, се събра един важен колегиум от дванадесет мъдри мъже. Този колегиум обединяваше всичко онова, което беше натрупано дотогава като духовно вникване във връзките на света. Седем от тези дванадесет мъдреци бяха получили чрез определени окултни процеси, така да се каже, като предадено от стари времена онова, което беше дошло от свещените индийски Риши като мъдрост на човечеството, донесена от Атлантида. Четири от тези мъдри мъже бяха съединили в себе си чрез съответните окултни процеси онова, което се отнасяше за свещените тайни на индийците, персийците, египтяните и на Гръцкоримската епоха. А приносът на Петата следатлантска епоха беше представен в мъдростта на дванадесетия. Целият обхват на духовния живот беше открит пред очите на тези дванадесет мъдреци.

В онова време не се знаеше, че трябва да се прероди като дете една индивидуално ст, която беше живяла по времето на Мистерията на Голгота и беше участвувала в нея. Междувременно тази индивидуалност беше развила в различни инкарнации най-дълбокия копнеж, преданост и любов. Колегиумът на дванадесетте мъдри мъже взе това дете скоро след като то се бе родило и положи грижи за неговото израстване и възпитание. Изолирано от външния свят, детето се намираше единствено под негово влияние; те бяха неговите възпитатели също и за това, що се отнасяше до грижите за тялото. Детето се разви по един твърде особен начин, така че също и това, което то носеше в себе си като висша духовност от много инкарнации, намери израз и във външното тяло. Неговото тяло беше наистина слабо и болнаво, обаче то стана чудно прозрачно. То израстна и се разви до онова особено състояние, при което един светящ, блестящ Дух обитаваше в едно прозрачно тяло. Чрез процесите на едно извънредно мъдро възпитание, в неговата душа беше вложено това, което беше натрупано през предатлантските и следатлантските епохи. В душата на това дете бяха съединени всички съкровища на мъдростта и то чрез по-дълбоките душевни сили, а не чрез интелекта. След известно време в това дете настъпи едно твърде особено състояние. В точно определено времето престана да яде, възникна една парализа на всички външни жизнени дейности и младежът върна обратно към мъдрите мъже цялата приета от него мъдрост. Всеки един от мъдреците получи обратно това, което беше дал, обаче в преобразена

форма. Тогава дванадесетте мъже почувстваха: Едва сега ние получихме дванадесетте религии и светогледи като едно свързано единство! И оттогава в дванадесетте мъже живееше онова, което наричаме Розенкройцерско християнство.

Детето живя само кратко време. Във външния свят ние наричаме тази индивидуалност Кристиан Розенкойц. Тя беше наречена така едва през четиринадесетото столетие. В четиринадесетото столетие тази индивидуалност отново се прероди и живя повече от сто години. Но дори тогава, когато не беше въплътена, тя действуваше чрез етерното тяло и то винаги в смисъла, че чрез неговото влияние да се развива по-нататък истинското християнство, така че то да стане синтез на всички велики светогледи и религии. Кристиан Розенкойц действува и в нашето време: или като въплътен във физическо тяло, или чрез своето етерно тяло, той действува озаряващо в онова, което се разля в Западна Европа като синтез на големите религии. Днес неговото влияние става все по-голямо. Някой, който и не подозираме, се оказва избраник на този Кристиан Розенкойц. Днес ние вече можем да посочим един знак, чрез който Кристиан Розенкойц избира навсякъде своите последователи. Много хора могат да открият този знак по пътя на техния живот. Той може да се прояви по хиляди начини, обаче всички тези начини се свеждат до един тип, който можем да охарактеризираме със следното описание.

Изборът може да стане например по следния начин. Да предположим, че някой човек предприема нещо. Той се стреми към успешното изпълнение на своето начинание и се насочва устремно към това, да стигне до целта. И докато в света той настойчиво се стреми към нея това може да бъде един човек с напълно материални разбирания внезапно чува един глас: Спри с това, което искаш! И този човек ще забележи, че това не е никакъв физически глас. Но да предположим, че той се отказва от своето начинание, изоставя своето намерение. Тогава този човек ще може да констатира: Ако би продължил да действува за постигане на своето намерение, той сигурно би загинал.

Тези два елемента са необходими, за да проумеем: първо, че това, което е предизвикало човека, е дошло от духовния свят, и второ, че ако намерението действително беше осъществено, този човек щеше да умре.

Следователно, на бъдещия ученик се показва: Всъщност ти беше спасен чрез едно предупреждение, идващо от един свят, в който засега ти нямаш място. Фактически по силата на отношенията, валидни за физическия свят, в който се намиращ, ти вече си умрял и трябва да считаеш по-нататъшния си живот за един дар, поднесен за теб от духовния свят; сегашният ти живот е един подарък! И когато съответният човек се натъква на всичко това, той ще вземе решението да работи в рамките на

едно духовно движение. Ако това решение е взето, тогава изборът е станал. Така Кристиан Розенкройц започва да избира своите последователи и при достатъчно внимателно разглеждане на живота мнозина биха стигнали до едно такова вътрешно събитие.

Хората, за които може да се каже, че вече са били свързани по такъв начин с Кристиан Розенкройц или сега се свързват с него, това са онези, в които най-напред би трябвало да се роди едно подълбоко схващане на езотеричното християнство. От това духовно течение, което е свързано с Кристиан Розенкройц, произхожда най-силната мощ, за да бъде направен разбираем Христовият Импулс в нашето време. Пътят към това е бил прокаран вече много по-рано: едно столетие преди Мистерията на Голгота чрез Йешу бен Пандира, чиято главна мисия беше да подготви човечеството за идването на Христос. Той имаше един ученик, Матай, чието име бе пренесено по-късно върху неговия последовател, който живя по времето на Исус от Назарет. Най-важното, което направи този Йешу бен Пандира, се състоеше в това, че той подготви Евангелието на Матея. Това, което се отнася към него, е взето от един ритуал на посвещението от древни времена. Написването е така замислено, че съдържанието е взето от древни мистерии, така например това, което се отнася за изкушението и други неща. Всички тези процеси, засягащи развитието на човечеството, трябваше да се разиграят също и на физическото поле. Това беше написано после в съкратен вид от неговия ученик.

На Йешу бен Пандира не му беше простено найважното нещо, което той предсказа. Той беше убит с камъни и след това окачен на един дървен кръст. Тази документална книга беше запазена за някои последователи, макар и дълбоко скрита. Това, което се е случило по-късно с нея, става ясно благодарение на Йероним, великият църковен отец, който сам разказва как той е получил Евангелието на Матея от една християнска секта. Тогава е съществувал един малък кръг, в който книгата е била тайно пазена и стигнала до Йероним при особени обстоятелства. Неговият епископ му възложил да я преведе. Той сам разказва това. Обаче същевременно посочва: Книгата е написана така, че тя не бива да попада в ръцете на случайни хора. Въпреки това той я превежда така, че това, което в нея е забулено, да остане забулено и по-нататък. По-нататък Йероним допълва, че той също не я разбира. Онова, което възникна по този начин, беше написано така, че някой можеше да го изрази в обикновения език по един начин, а друг по друг начин. То беше предадено на следващите поколения в същия вид. С тези неща работата следователно стои така, че всъщност светът все още не притежава Евангелията. Ето защо е напълно оправдано, когато днес Евангелията

биват обяснявани основно с помощта на духовното изследване, когато се прибягва до Акашовата Летопис, защото само там може да бъде намерена тяхната истинска, първоначална форма.

Следва да сме наясно: В своята истинска форма християнството ще трябва да бъде извлечено от неговите развалини. Колко много е необходимо това, ни показва между другото фактът, че например през 1873 г. във Франция бяха преброени онези, за които все още можеше да се каже, че те вътрешно принадлежат на католицизма. Само една трета се оказаха в тази категория, останалите две трети не! И несъмнено това не бяха такива, които да не усещат потребност от религия.

Ние живеем именно така, че религиозните копнежи са насочени към Христос, обаче трябва да бъдат намерени отново истинските извори на християнството. И към тази цел ние виждаме как се сливат духовното течение, което изхожда от Йешу бен Пандира, и онова, което от началото на тринадесетия век е свързано с Кристиан Розенкройц.

Необходимо е още да знаем следното: Към особеностите на въплъщенията на Бодисатва принадлежи това, че той не може да бъде разпознат в неговите млади години. Между неговата тридесета и тридесет и трета година става едно мощно преобразуване, чрез което тази личност става съвършено друга. Например една такава личност на Бодисатва може да бъде завладяна в това време от една индивидуалност като тази на Мойсей или на Авраам.

Около три хиляди години след нашето време този Бодисатва ще се издигне до Майтрея-Буда. И тогава той ще действа от духовния свят така, че ще влива в човешките сърца магическа моралност. Ето как съвместно действуват течението на Майтрея-Буда и западното течение, което е свързано с Кристиан Розенкройц.

ВЯРА, ЛЮБОВ, НАДЕЖДА – ТРИ СТЕПЕНИ В ЧОВЕШКИЯ ЖИВОТ

Нюрнберг, 2. Декември 1911

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Тази вечер и утре вечер ще се опитаме да разгледаме човешкото същество и неговата връзка с окултните основи на нашата съвременност и на близкото бъдеще. От някои указания, които вече дадох тук в този клон и които можахте да чуете, Вие сте разбрали, че в известно отношение в нашето съвремие ние се намираме пред един вид ново откровение, пред един вид ново благовестие за човечеството. Ако обгърнем с поглед последните времена от развитието на човечеството, ние ще можем да разберем най-добре онова, което трябва да дойде в нашето време, ако го свържем с две други важни откровения, които

човечеството е получило. При това ние вземаме под внимание само онова откровение, което – така да се каже – се е проявило в най-близкото минало. Тези три откровения, за които става въпрос, настоящото и другите две, които са го предхождали, могат да бъдат разбрани най-добре, ако ги сравним с развитието на подрастващото дете, следователно, с развитието на човека като такъв.

Когато добре наблюдаваме детето, ние откриваме, че на първо време детето навлиза в света така, че забикалящите изцяло трябва да се грижат за него и да го пазят, че то не е в състояние да изрази това, което живее в неговата вътрешност, че също не е в състояние да изрази за самото себе си в ясни мисли това, което вълнува неговата душа. Детето още не може да говори, още не може да мисли, следователно всичко, което се случва с него, трябва да бъде поето от онези, в чийто кръг то се е родило. След това детето започва да говори. Който наблюдава точно – и това също е споменато в моята малка книжка върху „Възпитанието на детето в светлината на Духовната наука” – ще знае, че първоначално детето говори, научава се да говори чрез един вид подражание на това, което се говори в неговата среда и че всъщност на първо време, когато говори то, все още не разполага с това, което можем да наречем едно мисловно разбиране на езика. При детето не говорът идва от мислите, а обратното. Детето се научава да мисли едва в хода на говоренето, научава се да разбира с помощта на думите това, което блика от неговите смътни чувства. Така в развитието на детето ние имаме три последователни периода: Първият период е този, когато детето не може нито да говори, нито да мисли и когато всичко, което е свързано с него, трябва да се ръководи отвън; вторият период е този, когато детето може вече да говори, но не може още да мисли, и третият период, когато детето се научава да обхваща в своето съзнание мисловното съдържание на своя собствен език. С тези три периода на детското развитие може да бъде сравнено това, през което човечеството е минало и има да минава приблизително от времето, което е изтекло от няколко хиляди години и през време на християнското летоброене.

Първото откровение, дадено на човешката душа от настоящия цикъл на човечеството, за което можем да говорим тук, е откровението, което се е разляло от планината Синай и е намерило своя израз в десетте Заповеди на Мойсей. Онзи, който размишлява по-дълбоко върху истинското значение на това откровение на човечеството, което е дадено от десетте заповеди, може да наблюдава нещо чудно именно в тези десет заповеди. Обаче тези неща са такива, че те принадлежат към всекидневното благо на човека, върху което той вече не размишлява. Но започне ли да размишлява, той ще трябва да си каже: Странно, в тези десет заповеди е

дадено нещо, което откакто е било дадено, минава като закон през човечеството и което всъщност важи дори още и днес, което всъщност лежи в основата на всички законодателства по лицето на Земята, доколкото те са се присъединили постепенно към по-новата култура или са се присъединявали в течение на последните хилядолетия. Това е нещо всеобхватно, величествено, универсално; то е било разкрито на човечеството, когато му е било казано: В духовния свят съществува едно първично Същество, което има тук на Земята своето отражение, Азът, и това първично Същество може да се влее като сила в човешкия Аз така, че човекът да следва онези норми, онези закони, които са дадени в десетте заповеди.

Второто откровение беше дадено на човечеството чрез Мистерията на Голгота. Какво можем да кажем за тази Мистерия на Голгота? Даже вчера в публичната лекция ние загатнахме какво можем да кажем за тази Мистерия на Голгота. Както можем да изведем цялото телесно човечество от една родителска човешка двойка на Земята и както можем да разберем това телесно човечество като нещо, произхождащо от поколения на тази родителска човешка двойка, така също, ако правилно разбираме онова, което е най-ценното благо на нашия Аз, което през време на Земното съществуване трябва се потопи все повече и повече в нашия Аз, ние трябва да го изведем от Мистерията на Голгота. Макар древно-еврейското предание да се различава в това отношение от естествените науки на нашето време, това не е важно сега, когато приписваме кръвното родство на хората, телесната връзка на човечеството, на първата родителска двойка, на Адам и Ева, които следователно са живели някога на Земята като първични физически личности, като прародители на човечеството и можем следователно да кажем, че това, което тече в човешките артерии като човешка кръв, води началото си от тази първична човешка двойка. Така също, от друга страна можем да припишем това, което можем да приемем като най-ценно в нашите души, като свещено и най-скъпо благо, което поражда едно постоянно чудо в човешките души, което можем да приемем в нас като съзнание, че в нашата душа може да живее нещо, което е по-висше от нашия обикновен Аз, когато следователно изследваме произхода на това, което е най-ценното благо на човека, всичко това ние можем да припишем на Този, който възкръсна от гроба на Голгота. Защото това, което възкръсна тогава от гроба на Голгота, живее в онези човешки души, които изпитват едно вътрешно пробуждане, то продължава да живее в тези души също така, както кръвта на Адам и Ева продължава да живее в телесните човеци. Ние трябва да виждаме във възкръсналия Христос един вид родоначалник на човечеството: духовният Адам, който прониква в

човешките души, ако те са изживели своето пробуждане, и тепърва ги довежда до техния пълен Аз, до онова, което действително оживява човешкия Аз. Както телесният живот на Адам тече във физическите тела на хората, така и онова, което е възкръснало от гроба на Голгота, тече в душите на тези, които намират пътя към него. Това е второто откровение, което е дадено на човечеството, а именно, че то получи благовестието за това, което стана чрез Мистерията на Голгота.

Ако с десетте заповеди на хората беше дадено нещо, което ги ръководи външно, ние можем да сравним това ръководство с онова, което външният свят прави за детето. Както хората, заобикалящи детето, вършат това, което е необходимо за него, така ръководството чрез древно-еврейския народ върши за човечеството същото нещо, върши го за едно човечество, което, така да се каже, още не може нито да говори, нито да мисли. Обаче човечеството също се научи да говори, с други думи научи нещо, което може да се сравни само с научаването на говора от детето, а именно: От Евангелията хората получиха един вид разбиране за Мистерията на Голгота, това разбиране стигна до ушите и сърцата на хората, тази Мистерия на Голгота оживя в чувствата, в усещанията на хората, оживя в онези душевни сили, които се явяват за нас, когато, да речем, се оставяме под въздействието на многозначителните и покъртващи сцени от Евангелията, изобразени от големите художници, когато се оставяме под въздействието на обичайните картини, представящи поклонението на пастирите пред Младенеца, поклонението на източните мъдрци, бягството в Египет и т.н. Това, което се появи в света, това, под чието въздействие хората се оставят оттогава насам, всичко то ни отвежда към Евангелията; то стана достъпно за разбирането на хората така, че те се научиха да говорят по свой начин за Мистерията на Голгота.

Сега в това отношение ние отиваме към третата епоха, която може да бъде сравнена с това, че в своя собствен говор детето стига до мисловното съдържание; сега то може да доведе до своето съзнание това, което се крие в неговия говор. Ние се приближаваме към онова откровение, което трябва да ни донесе пълното съдържание, мисловното съдържание, духовното и душевно съдържание на Евангелията. Защото Евангелията не са били разбрани от човечеството по-добре, отколкото детето разбира говора преди да се научи да мисли. В световноисторическо отношение хората трябва да се научат чрез Духовната наука да мислят мисловното съдържание на Евангелията. Едва сега те могат да се оставят под въздействието на цялостното духовно съдържание на Евангелията. Обаче това е свързано с едно друго велико събитие, което човечеството може да почувствува как то се приближава и

което ще настъпи още преди изтичането на 20. век. Това е събитието, което можем да обрисуваме пред нашата душа приблизително по следния начин. Ако свържем още веднъж нещата с Мистерията на Голгота, оказва се, че тогава онзи Христос, който възкръсна от гроба на Голгота, остана свързан със Земята, остана свързан така, че можа непосредствено да обхване всяка отделна човешка душа и да пробуди във всяка отделна човешка душа Аза до една по-висока степен на съществуването. Когато говорим по този начин за Мистерията на Голгота, можем да кажем, че Христос стана Дух на Земята. И оттогава Той остана Дух на Земята. Обаче в нашето време настъпва една важна промяна в отношението на Христос към човечеството, която ще бъде свързана с това, което всички Вие малко или много вече знаете и то се състои в новото откровение на Христос, в новия начин, по който Той ще се открива на хората.

Обаче ние можем да охарактеризираме това ново откровение също и по друг начин. Но тук трябва да вземем под внимание това, което настъпва, когато човекът минава през Портата на смъртта. Това, което трябва да бъде казано сега, е нещо, което не можеше да бъде изложено досега в книгите.

Когато човекът е минал през Портата на смъртта и е преживял онова време, в което може да обгърне с поглед своя досегашен земен живот, когато е изживял времето до момента, когато отхвърля своето етерно тяло, когато човекът преминава във времето на Камалока, той застава пред два образа, пред две фигури. Обикновено се споменава само едната от тези две фигури, обаче заради пълнотата на нещата можем да кажем – и това, което разказвам сега, е един действителен факт за всеки истински окултист: Преди навлизането в периода на Камалока човекът застава пред две фигури. Обаче това, което разказвам сега, важи само за хората на Запада, както и за всички онези хора, които през последните хилядолетия са имали връзка с културата на Запада. И така, след смъртта си човекът застава пред две фигури: Мойсей е едната от тези фигури; човекът знае много точно, че се явява пред Мойсей, който държи пред него плочите на закона – през Средновековието наричаха това „Мойсей със строгия закон” – и човекът има ясното съзнание колко се е отклонил в най-вътрешната страна на своята душа от закона. Другата фигура е тази, която се нарича „Херувимът с огнения меч”, който се произнася относно това отклонение. Става дума за едно изживяване, което човекът има след смъртта, така че в нашия духовнонаучен смисъл можем да кажем: Това, което застава тук пред човека чрез тези две фигури, чрез Мойсей със строгия закон и чрез Херувима с огнения меч, установява, така да се каже, кармическата равностетка.

През нашата епоха този факт започва да се променя. И тази промяна е съществена. Ние можем да охарактеризираме въпросната промяна по следния начин: През нашата епоха Христос става господар на Кармата за всички онези хора, които след смъртта са минали именно през току-що казаното. Христос влиза в своята служба на съдия.

Нека да си представим по-точно този факт! Всички ние знаем от духовно-научния светоглед, че имаме една кармическа равностетка на живота, че за определени дела, които стоят в едната страна на нашата счетоводна книга, за всички разумни дела, за всички хубави дела, за всички добри дела следва да изпитаме кармическо изравнение, но същото важи и за всички лоши, грозни, неистинни дела и мисли. От една страна важно е това, че в по-нататъшното протичане на неговия земен живот човекът изживява за самия себе си тази кармическа равностетка, но важно е също и друго: Че онова, което човек може да изживее благодарение на факта, че има добри, красиви дела в своята кармическа сметка, или което трябва да изживее поради това, че има зад себе си лоши дела, той може да го изживее в най-различните събития. Обаче ние не знаем предварително по какъв начин ще изживеем изправянето и изравнението на това или онова наше дело в бъдещия живот. Да предположим, че някой човек е сторил това или онова зло, той трябва да извърши нещо добро, което да изправи злото. Обаче той може да извърши доброто по два начина, така че за него това ще означава еднакво усилие, независимо дали от него се ползват само малко хора или така, че със същото старание, то да принесе добро за много хора. Че в бъдеще нашата кармическа равностетка ще се изравнява така, т.е. занаяпред ще бъде поставена в един такъв ред на света, когато сме намерили пътя към Христос, че видът на нашето кармическо изправяне трябва да доведе до възможно най-голямото добро за хората в останалата част от Земяното развитие, това ще бъде грижа на Този, който започвайки от нашето време, става господар на Кармата, ще бъде грижа на Христос.

С прехвърлянето на съдийската служба за човешките дела върху Христос е свързано обаче и това, че Христос ще се намеси и непосредствено в човешката история. Не в едно физическо тяло, но затова пък за онези хора, които все повече и повече ще постигнат способността да възприемат етерния Христос, за тях Христос ще се намеси в историята на Земяното човечество. Тогава ще има например хора, които ще са извършили това или онова, които ще са извършили някакво дело. Тогава тези хора ще доловят подтика – и започвайки от нашето столетие, в бъдещите три хилядолетия ще има все повече такива хора – тези хора ще доловят, че трябва да отстъпят от тяхното действие. Защото пред тях ще изникне нещо като един знаменателен сънищен

образ. В този сънищен образ те ще видят като на сън нещо, което изглежда, като че е тяхно собствено действие, обаче не ще могат да си спомнят да са извършвали някога това, което им се явява в този образ. Обаче онези, които не ще са се подготвили за това, че нещо подобно ще дойде в развитието на човечеството, ще считат всичко това само за някакъв плод на една фантазия или на една болна душа. Онези обаче, които са се подготвили добре чрез новото откровение, чрез това трето откровение на последния цикъл на човечеството, което ще настъпи в нашето време чрез Духовната наука, те ще знаят, че това са израстващи нови способности, които им позволяват да виждат в духовния свят. И те ще знаят, че образът, който се явява пред тяхната душа, е едно предизвестие на онова кармическо дело, което трябва да настъпи някога в бъдеще, било още в този живот, било именно в следващите земни съществувания, за да създаде изправянето на това, което сме извършили. Накратко казано, хората постепенно ще добият способността да виждат като в сънищен образ кармическото изправяне, изправящото действие, което ще трябва да стане в бъдеще. Следователно ние виждаме как и в нашето време можем да кажем, както Йоан Кръстител казваше, кръщавайки хората в реката Йордан: Изменете вашето душевно настроение, вашето душевно състояние, защото идват нови времена, в които се пробуждат нови способности.

Обаче този вид възприемане на Кармата ще се прояви в бъдещето човечество още и чрез това, че в едно такова виждане директно ще се яви тук или там етерният образ на Христос, действителният Христос, така както той живее на астралното поле, без да е въплътен в едно физическо тяло, но както се явява на Земята, видим за новопробудилите се способности на хората като Съветник, като Покровител на хората, които имат нужда от съвет или помощ, или утеха в самотата на техния живот. Ще дойдат времена, когато, да речем, хората ще се почувствуват натъжени чрез това или онова и изпаднали в мизерия, в нещастие. Все повече и повече ще настъпват такива времена, когато това, което е помощ от един човек за друг, ще има все по-малко значение и стойност, защото силата на индивидуалността, индивидуалният живот на човека ще нараства все повече и повече, и все повече ще намалява това, което е ставало в древни времена, когато един човек можеше да действа, помагайки душевно за душата на друг човек. В замяна на това обаче тук и там ще се появява великият Съветник – Христос в етерна форма.

Най-добрият съвет, който може да ни бъде даден в бъдеще, е този, който укрепва и засилва нашата душа, за да проумеем все по-ясно: колкото повече напредваме към бъдещето, било още в тази инкарнация – и това несъмнено важи особено за младежта – било в следващата

инкарнация, толкова повече хората ще са в състояние да разпознават великия Съветник, който в същото време ще бъде и съдия на Кармата за бъдещото човечество: Христос в неговия етерен образ.

За хората, които още сега се подготвят за това Христово Събитие на двадесетото столетие, не ще има никаква разлика дали тогава, когато Христовото Събитие ще настъпи в широк размер, те ще са изпълтени в едно физическо тяло, или ще са минали през Портата на смъртта. Защото също и онези, които са минали през Портата на смъртта, ако са се подготвили тук за Христовото Събитие, ще могат след смъртта да постигнат истинско разбиране и отношение към Христовото Събитие, обаче не и онези, които са минали, без да обърнат внимание, покрай третото благовестие, донесено на човечеството, покрай Духовната наука. Защото подготовката за Христовото Събитие трябва да се проведе тук, във физическото тяло. Онези, които минават през Портата на смъртта, без да са обърнали поглед към Духовната наука в настоящото възплъщение, ще трябва да чакат следващото възплъщение, докато отново могат да постигнат правилното разбиране за Христовото Събитие. Действително, който никога не е чул на физическото поле за това Христово Събитие, той не може да постигне необходимото за него разбиране там, между смъртта и едно ново раждане, а ще трябва да чака, докато отново дойде във физическото поле, където ще може да се подготви.

Така, независимо кога човешкото същество ще умре в сегашната инкарнация, то стои пред великото горепосочено събитие, пред преминаването на Христос към неговата служба на съдия, пред възможността Христос да се намеси, в етерно тяло, от астралното поле, непосредствено в развитието на човечеството, да стане видим между хората, да се явява тук и там.

Обаче тази е особеността в развитието на човечеството, че стари, несвързани така много с духовното развитие качества на човека, все повече и повече изгубват своето значение. Когато обгърнем с поглед развитието на човечеството от Атлантската катастрофа насам, ние можем да кажем: От големите различия, които са се подготвили през Атлантската епоха, в сегашните хора са възникнали онези разлики, които наричаме расови разлики и в известен смисъл можем да говорим за една древно-индийска раса, за една древно-персийска раса, за една египетска раса, за една гръцко-латинска раса, а в нашето време можем да говорим за една пета раса. Обаче сега вече понятието за раса престава да има истински смисъл. Положението няма да бъде такова, каквото е било например в предишни епохи; Шестата културна епоха, която ще последва нашата настояща, не ще се разпространи от някакъв пространствен център; важното е друго: Теософията ще се разпространява всред

човечеството – но не както в началото, когато хората имаха само едно смътно съзнание за необходимостта от теософското движение и ще се превърне в едно учение, независимо от расата, народа и пола. Онези, които са минали през Духовната наука, ще се вляят в Шестата културна епоха от всички раси и ще основат по цялото лице на Земята една културна епоха, която не ще почива вече на едно понятие за раса, понеже то ще изгуби своето значение. Накратко казано, това, което има значение в света на Майя, във външната пространственост, ще изчезне. Ето какво трябва да се научим да разбираме постепенно, като се развиваме по-нататък с духовно-научното движение. В началото това не беше разбрано. Ето защо виждаме – четейки иначе забележителната книга „Будисткият Катехизъм” на Олкот – как възниква усещането, като че ли расите постоянно ще се разгръщат като някакъв вид кръгове. Обаче тези понятия загубват своето значение и занаяд ние трябва да бъдем наясно: Тези начални стадии на теософското движение са вече преодоленни и през Шестата културна епоха не ще можем да придаваме на понятието „раса” никакъв смисъл.

Следователно всичко, което е пространствено ограничено, ще изгуби своето значение. Ето защо онзи, който разбира пълния смисъл на развитието на човечеството, ще може също да разбере, че Христовото явление, както то ще протича през следващите три хилядолетия, не може да бъде такова, че Христос да бъде ограничаван в едно пространствено ограничено тяло. Даже ако съобщителните средства се развият извънредно силно и някой от Южна Америка се нуждае от помощ, а Христос би бил в Европа, ако Христос би бил ограничен в едно физическо тяло, той би трябвало да пътува до Южна Америка с балон, ако там ще трябва да окаже най-бърза помощ. Дори ако си представим по още по-елементарен начин нарастващата скорост при преодоляването на пространството: Всичко, което Христос ще има да върши при своето ново идване на Земята като помощ за хората, винаги ще бъде ограничавано в рамките на това, което едно същество би могло да стори, намирайки се в едно физическо тяло. Обаче Христос няма да бъде ограничаван нито във времето, нито в пространството. Понеже духовното същество не е свързано с пространствените порядки, онзи, комуто Христос трябва да помогне със своето непосредствено явяване, ще получи помощ на единия край на Земята, както и този, на когото трябва да се помогне на другия край. Новото проявление на Христос не е свързано с пространствени граници и с едно физическо тяло от плът. Само онзи, който не иска да разбере нищо за духовния напредък на човечеството, за това, което постепенно преобразява духовно всички събития, само той ще се опитва да прави връзка между Христовото Същество и човешкото физическо

тяло. Ние вече посочихме фактите, свързани с това трето откровение и как в това трето откровение настъпва нещо, което вече допринася за осветлението, за проясняването на Евангелието.

Евангелието е езикът, говорът. Духовната наука в нейното отношение към Евангелието е мисловното съдържание на Евангелието. Както говорът се отнася към детското съзнание, така Евангелието, както то беше оповестено, се отнася към новото Откровение, което идва непосредствено от духовния свят, към това, което Духовната наука трябва да бъде за човечеството.

Ние трябва да сме наясно, че в действителност имаме една определена задача, една задача, свързана с разбирането, когато долавяме първо от несъзнателната част на душата, а след това все по-ясно и ясно нашата принадлежност към антропософията. Ние трябва да считаме като един вид призоваване от страна на мировия Дух, като една милост и благодат от страна на творящите, ръководещи мирови Духове, когато нашето сърце ни насочва днес към това ново благовестие, което се прибавя като трето след благовестието от Синай и това от реката Йордан. Тази е задачата на това ново благовестие: да ни позволи да познаем целия човек, да насочим нашето внимание все повече и повече към факта, че това, за което първоначално има съзнание, е обгърнато от други съставни части на човешкото същество, на човешката природа, които обаче имат значение за целия живот на човека. И необходимо е нашите приятели да се запознаят от най-различни гледни точки с това, което представляват тези съставни части на човешкото същество.

Днес, изхождайки от вътрешността на човека, искаме да кажем някои неща относно човешкото същество. Тук нашите приятели знаят първо, че когато изходим от Аза, от истинската централна ядка на човека, намираме като най-близка обвивка, като най-близкото тяло това, което наричаме с повече или по-малко абстрактното име „астрално тяло”. После, отивайки по-нататък към външната страна, намираме така нареченото „етерно тяло” и още понататък към външната страна – „физическото тяло”. Обаче, когато насочим поглед към действителния живот, ние бихме могли да говорим и по друг начин върху тези тела, върху тези обвивки на човека. И днес искаме да обхванем непосредствено от живота това, което несъмнено може да бъде опознато само от представите на окултизма, което обаче може да бъде напълно разбрано и от едно безпристрастно наблюдение на живота.

Днес някой, който е високомерен и надменен, и е станал такъв чрез това, което наричаме естественонаучен светоглед, дори казва: Времената на вярата са отдавна минали, вярата принадлежи към детската степен на

човечеството. Днес човечеството е напреднало и стигнало до познанието, днес човек трябва да знае всичко, а не само да вярва.

Това може да звучи без съмнение болезнено, но всъщност тук няма никакво разбиране, защото при такива неща трябва да бъдат повдигнати също и някои други въпроси, и особено този, дали днешното човечество е напреднало благодарение на външните науки? Или един друг въпрос: Означават ли нещо за човечеството различните факти, свързани с вярата? И дали изобщо вярата е присъща на човешката природа? Естествено, може да се стигне дотам, че поради едни или други причини хората да се отдръпнат от вярата. Обаче както понякога хората си позволяват за кратко време да вършат вредни неща за своето здраве без те да си причиняват видими поражения, често се случва и следното: Хората престават да вярват в ценностите на своите предшественици, но това е същото, което би се получило, ако за известно време хората се опълчват срещу своето здраве и изчерпват старите сили.

Няма значение дали човекът отхвърля вярата или не я отхвърля, защото в човешката душа вярата представлява една съвкупност от сили, които принадлежат към жизнените сили на душата. Нещата не се свеждат до това, дали ние искаме да вярваме или не, а до това, че ние разполагаме с онези жизнени сили на душата, които намират израз в думата „вяра“, и че душата се отдръпва, опустява и пресъхва, ако тя не може да вярва в нещо.

Впрочем има хора, които макар и да не познават естествените науки, са по-умни от хората с днешните естественонаучни възгледи. Те не заявяват направо: Аз вярвам в това, което не зная!, а твърдят: Аз вярвам в това, което зная! – Знанието е само фундаментът на вярата. Ние все повече се издигаме до онези сили, които в човешката душа представляват „сили на вярата“. В нашата душа ние трябва да разполагаме с нещо, което може да надзърне в свръхсетивния свят, с нещо, което може да насочи всички наши мисли и представи в областта на свръхсетивния свят. Когато не разполагаме с тези сили, които са обозначени с думата „вяра“, нещо в нас пресъхва, ние се втвърдяваме и повяхваме както листата през есента. Човечеството може да мине известно време и без вяра, обаче след известно време такова състояние не може вече да продължава. И ако човечеството действително изгуби вярата, то би видяло в следващите десетилетия какво би означавало това за развитието му. Тогава чрез изгубените сили на вярата хората биха се движили насам-натам така, че никой не ще знае вече добре какво трябва да направи, за да се справи с живота, че никой не може да съществува в света, защото ще има страх, загриженост и опасение пред това или онова. Накратко казано, онзи живот, който трябва да блика толкова свежо в нашата душа, може да бъде даден само чрез силите на вярата.

Това е така, защото в скритите глъбини на нашето същество, първоначално невъзприемаемо за нашето външно съзнание, почива нещо, в което е вложен нашият истински Аз и това, в което е вложен нашият Аз, в което почива нашият Аз, веднага се проявява, когато престанем да го оживяваме. То е това, което можем да наречем онази човешка обвивка, онова човешко тяло, в което живеят силите на вярата, което можем да наречем „душа на вярата”, или ако щете „тяло на вярата”. И това е същото онова човешко тяло, което досега наричахме по-скоро абстрактно „астрално тяло”. Силите на вярата са най-важните сили на астралното тяло и както е правилно да употребяваме израза „астрално тяло”, също така правилно е да употребяваме израза „тяло на вярата”.

Второто нещо, което трябва да се намира в скритите глъбини на човешкото същество като сили, е това, което изразяваме с думата „любов”. Любовта е не само нещо, което свързва хората чрез съответни връзки, а нещо, от което се нуждае всеки отделен човек. Човек, който не може да развие никакви сили на любовта, опустява и пресъхва. Нека само да си представим един човек, който действително е така изпълнен с егоизъм, че не може да обича. Всъщност, ако такива хора съществуваха – дори и само до определена степен – и бихме могли да ги наблюдаваме, те биха представлявали една печална гледка: тези, които не са в състояние да обичат, които прекарват живота си в една или друга инкарнация без да пораздат в себе си онази жива топлина, която възниква само тогава, когато ние обичаме някого или нещо в този свят. Една печална гледка са онези личности, които не могат това, печално е да виждаме как те минават през света, обгърнати от пустота и празнина; защото силата на любовта е такава жизнена сила, която пробужда и съживява нещо, което е спотаено още по-дълбоко в нас, една още по-дълбока сила, отколкото тази на вярата.

И също както сме поставени в едно тяло на вярата, което от други гледни точки наричаме също „астрално тяло”, така сме поставени и в едно тяло на любовта, което в Духовната наука сме се научили да наричаме от други гледни точки „етерно” или „жизнено” тяло. Защото силите, които действуват от глъбините на нашето същество в посока нагоре, изхождайки от нашето етерно тяло, са онези сили, които се изразяват чрез това, че човекът може да обича, да обича на всички степени от своя живот. Ако човекът можеше да отстрани изцяло силата на любовта от своето същество, а това не може да стори дори най-егоистичният човек, защото, слава Богу, към това, което човек може да се стреми егоистично, принадлежи също и това, че той може да обича нещо: За да употребим едно подходящо сравнение, да речем, когато онзи, който не може вече да обича нещо, той често пъти, ако е алчен за пари, започва

да обича парите и по този начин все пак замества благотворната сила на любовта с една друга сила, която се корени в слепия егоизъм – тогава обвивките, поддържани от силите на любовта, след като в човека не е останала дори следа от любовта, биха се свили и увехнали и фактически тогава човекът би издъхнал поради липсата на любовта. Увяхването на силите на любовта означава също и увяхване на силите на етерното тяло, понеже етерното тяло е същевременно и тяло на любовта.

Така в центъра на човешкото същество, в централната същност на човека имаме Аза. Този Аз е обгърнат от една следваща обвивка, от тялото на вярата, а тялото на вярата е отново обгърнато от тялото на любовта.

Когато отидем по-нататък, ние стигаме до още една категория сили, от които се нуждаем в живота. Ако ние не можем да имаме тези сили, ако не можем да разполагаме с тях, тогава това се отразява на нашето външно човешко същество по един забележителен начин. Това, от което се нуждаем в живота като сили в най-висшия смисъл на думата, като оживителни сили, това са силите на надеждата, на сигурността за бъдещето. Без надеждата човек не може да направи въобще нито крачка в своето съществуване, доколкото това съществуване принадлежи на физическия свят. Понякога обаче той говори твърде странно, когато например не иска да разбере, че в известно отношение за него е необходимо да знае какво ще му се случи между смъртта и новото раждане. Той казва: Каква нужда имаме да знаем това, ние не знаем даже какво ни очаква на следващия ден, а защо е нужно да усвояваме познание за това, което става между смъртта и едно ново раждане?

Но действително ли не познаваме следващия ден? Ние не познаваме нещо относно следващия ден, което е важно за подробностите на нашия свръхсетивен живот или по-грубо казано: Ние не знаем например дали на следващия ден ще бъдем живи, дали в утрешния ден също ще имаме утро, обяд и вечер, както и днес. Но когато днес, като дърводелци, сме направили една маса, тя ще съществува и на следващия ден, когато днес сме изработили един чифт ботуши, някой ще може да ги обуе на следващия ден и когато сме посели семената, ние знаем, че те ще израстнат на следващата година. Фактически ние знаем това, от което се нуждаем за бъдещето. Ако събитията на бъдещето не протичат ритмично и възникват неочаквано, животът във физическия свят би бил невъзможен. Ако някой би направил днес една маса, без да бъде сигурен, че през нощта тя няма да бъде разрушена, ако би посял семена, без да има предчувствието, че от тях ще израстне на следващата година посев, той никога не би предприел тези действия. Ние се нуждаем от надеждата

именно за физическия живот, защото надеждата поддържа целия физически живот.

Нищо не може да възникне във външния физически свят без надеждата. Ето защо също и силите на надеждата са свързани с последната обвивка, с последното тяло на нашето човешко същество, с нашето физическо тяло. Това, което силите на вярата са за астралното тяло, силите на любовта за етерното тяло, същото са силите на надеждата за физическото тяло. Ето защо човек, който не би могъл да се надява, който би се отчаял от това, което трябва да предполага за бъдещето, би вървял в света така, че това би се отразило на неговото физическо тяло. Нищо не подхранва така много грубите бръчки и умъртвяващите сили на нашето физическо тяло, както липсата на надежда. Можем да кажем: Централната ядка на нашето същество е обгърната от тялото на вярата, или от астралното тяло, от тялото на любовта, или от етерното тяло, и от тялото на надеждата, или физическото тяло. И ние разбираме физическото тяло в неговото истинско значение само тогава, когато обхванем с поглед това, което е: че в действителност то няма външни физически сили на привличане и отблъскване – това е един материалистичен възглед – а главно това, което в нашите понятия познаваме като сили на надеждата. Ето какво е заложено фактически в нашето физическо тяло. Надеждата изгражда нашето физическо тяло, а не силите на привличането и отблъскването. Именно в това отношение ние можем да разберем, че новото откровение, откровението на Духовната наука ни дава това, което е правилно.

Какво ни дава тази Духовна наука? Чрез това, че ни запознава с всеобхватния закон на Кармата, със закона на повтарящите се земни съществувания, тя ни дава онова, което в духовно отношение ни прониква с надеждата, също както съзнанието, че утре Слънцето ще изгрее, че семената ще израстнат като растения. Тя ни показва, че това, което виждаме като нещо умиращо във физическото поле, като нещо превръщащо се на прах, когато минем през Портата на смъртта, че това физическо тяло ще бъде отново изградено за един нов живот от силите, които ни проникват като сили на надеждата, стига да разбираме Кармата. Духовната наука дарява човечеството с най-мощните сили на надеждата.

Ако тази Духовна наука като едно ново откровение би била отхвърлена от хората на настоящото време, хората естествено биха се явили на Земята и в своите следващи инкарнации. Защото животът не престава поради това, че хората не знаят нищо за законите на живота. Хората биха се въплъщавали и занаят, обаче в тези човешки прераждания би настъпило нещо твърде странно. Да, в тези прераждания би настъпило следното: Постепенно в своите тела хората биха се превърнали в един

деградираше, увяхващ род, в един род, който накрая би разполагал с толкова осакатени тела, че хората не биха могли да вършат нищо. Накратко, ако съзнанието не поддържа онази силна надежда, която се влива в нас чрез сигурното познание, което черпим от закона на Кармата и от закона за повтарящите се земни животи, тогава човечеството би било сполетяно от едно изчерпване, от едно пресъхване в бъдещите инкарнации. Човечеството проявява вече тенденция да ражда умиращи, изсъхващи тела, тела, които в бъдеще биха станали все по-рахитични, даже и по отношение на костната система. Новото откровение, което ще се прояви не само като теория, а като живителни сили, преди всичко като живителни сили на надеждата, ще внесе мозък в костите, жизнена сила в нервите.

Вяра, Любов, Надежда са три степени на човешкото същество, които принадлежат на цялостното здраве и на цялостния живот, без които човекът не може да съществува. И също както едно тъмно помещение не може да бъде място за работа, ако не бъде осветлено, така и човешкото същество не може да съществува в неговата четворна природа, ако неговите три обвивки не са пропити, разпалени, проникнати и възпламенени от вярата, любовта и надеждата, от онова, което са основните сили на нашето астрално тяло, на нашето етерно тяло и на нашето физическо тяло. Припомнете си само как новото откровение внася в света мисловното съдържание на стария език! Нима Евангелското откровение не отправя към нас трите чудни думи, звучащи през всички времена като израз на мъдростта: вяра, любов, надежда!

Обаче хората не разбраха това откровение в цялата негова връзка с човешкия живот, те го разбраха толкова малко, че само в някои области е запазено правилното редуване на тези три сили. Вярно е, че понякога се казва: Вяра, любов, надежда, защото това отговаря на правилното редуване, обаче хората не разбраха достатъчно мисловното съдържание и често пъти казват: вяра, надежда, любов, което е погрешно, защото не можем да кажем: Астрално тяло, физическо тяло, етерно тяло, ако искаме да изброяваме в истинския ред. Тези неща са били объркани приблизително по същия начин, както детето, което не познава още мисловното съдържание на говора, понякога обърква реда на думите.

Така се случва с всичко, което се отнася за второто откровение; то бива проникнато от мисловното съдържание. Това преследвахме ние например в обясненията върху Евангелията. Какво са били досега тези Евангелия? Нещо, което можеше да назидава хората, което можеше да ги прониква с велики, мощни сили и чувства, което можеше да даде на човечеството едно сърдечно разбиране за Мистерията на Голгота. Но да вземем най-простото нещо, че хората въобще едва сега започнаха да размишляват

върху Евангелията! И когато започнаха да размишляват върху Евангелията, те веднага намериха в тях противоречия и само Духовната наука ще покаже как могат да се обяснят тези противоречия. Така хората едва сега ще се оставят под въздействието на онова мисловно съдържание, което е дадено на човечеството под формата на един говор, идващ от свръхсетивните светове. С това ние обърнахме внимание върху най-важното и най-същественото събитие на нашата епоха; върху новото проявление на Христос в етерното тяло. И това ново проявление – с оглед на целия характер на нашата епоха – вече не може да бъде свързвано с физическото тяло.

Ние обърнахме внимание върху това, че Христос ще се яви на Земята в неговата служба на съдия – за разлика от страдащия Христос на Голгота – като триумфиращ Христос, като господаря на Кармата, който беше предусетен от онези, които рисуваха Христос от Последния съд. Когато хората рисуват или описват това в образи, те представят нещо, което ще се случи в определен момент от времето. В действителност това е нещо, което започва от двадесетия век и ще продължи до края на Земята. Съденето започва от нашето двадесето столетие, това ни показва редът на Кармата. И ние видяхме колко безкрайно важно е за нашето време, че това откровение се дава на човечеството, така че даже неща като Вяра, Любов, Надежда могат да бъдат правилно оценени чрез него.

Нека онези, които винаги могат да вярват само в материалното, да го вършат така, както днес много хора постъпват по отношение на събитията от Палестина. Докато Йоан Кръстител казваше: Променете настроението на душите, царствата небесни са вече близо; приемоте човешкия Аз, който вече няма нужда да се излъчва, за да премине в духовния свят – с това ясно и просто е казано за какво става дума, казано е, че със събитията от Палестина е дошло времето, когато свръхсетивното може да просияе в човешкия Аз, така че небесата да слязат до човешкия Аз – докато по-рано Азът трябваше да се потопи в безсъзнанието, за да стигне до тях. Онези, които тълкуват всичко материалистично, казват: Да, Христос е държал сметка за слабостите и грешките, за предразсъдъците на своето време и затова е възвестил на лековерните, че хилядогодишното царство ще се осъществи или ще настъпи една голяма Земна катастрофа. Обаче подобно нещо не се случи. Но вече имаше една катастрофа, която действително стана, само че тя беше забележима единствено за Духа. Онези, които са лековерни и суеверни, вярват, че Христос е възвестил едно буквално слизане от облаците, но това са материалистични тълкуватели на нещо, което Христос е разбирал и вложил в своите думи. Така и днес може да има хора, които тълкуват материалистично това, което трябва да се схваща духовно и когато то не

се случва, те започват да мислят върху въпроса така, както се е мислило върху събитията преди осъществяването на хилядогодишното царство. Днес някой гледа към Христовото събитие така състрадателно и казва: Но да, в това отношение Христос също е хранел вратата на своето време. Той е мислил за едно скорошно идване на Царствата небесни на Земята. Това беше една слабост на Христос, считаха те и после хората видяха – така казват големите богослови – че Царствата небесни не слязоха на Земята.

Може да се случи така, че хората да посрещнат и нашето ново откровение по такъв начин, че след известно време, когато вече подемът на човешките способности ще се намира в пълен ход, да кажат: Ето, нищо от това, което вие възвестихте, не дойде!

– Те изобщо не предполагат, че всичко предсказано вече е тук, само че те не виждат нищо! Всичко това ще се повтори. Антропософията като такава ще събере заедно голям брой хора, докато дойде времето за изпълнение на това, което бе показано от личности, които познават истинския смисъл на това, как новото откровение и новите свръхсетивни факти ще навлязат в развитието на човечеството и оттам, първо протичайки по същия начин, ще се усилят все повече и повече през следващите хилядолетия, докато човечеството отново не стане свидетел на нови велики откровения.

За това ще говорим утре.

ВЯРА, ЛЮБОВ, НАДЕЖДА – ТРИ СТЕПЕНИ В ЧОВЕШКИЯ ЖИВОТ

Нюрнберг, 3. Декември 1911

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Вчера ние се опитахме да си изградим една представа за това, колко важно е в човешкия живот да влезе в действие това, което можем да наречем свръхсетивното откровение на нашата епоха. Обърнахме внимание върху факта, че в последния цикъл на човечеството това откровение може да бъде наречено третото, че именно по определен начин можем да го поставим на една линия с Откровението от планината Синай и с Откровението през времето, когато се разигра Мистерията на Голгота.

Но ние не бива да схващаме тази характеристика на нашето време, така че да стигнем само до някои теоретически или само научни усещания, свързани с това ново откровение, а действително, като антропософи, трябва все повече и повече да се издигнем до познанието, че в своето развитие човечеството ще пропусне нещо съществено, ако се държи далече от това наше настоящо и бъдещо благовестие. Вярно е, че отначало целият външен живот би минал по определен начин, дори и ако

това благовестие би било сметено като плод на една объркана фантазия, вярно е също, че някои хора не ще почувствуват отначало вредните последствия, които ще се родят чрез незачитането на това, за което става дума тук, обаче антропософите трябва да бъдат наясно върху факта, че душите, които днес живеят в човешките тела, безразлично какво приемат те сега в себе си, отиват към определено бъдеще. И това, което бих искал да кажа първо, засяга всички души, защото то е нещо, което принадлежи към поврата на времената, който се извършва в наши дни.

Душите, които днес са въплътени на Земята, всъщност са преминали през онзи стадий, чрез който човекът напредва до един вид действително Азово съзнание. Обаче това съзнание се е подготвяло в течение на развитието още от древната Атлантска епоха насам. Но също и за хората от по-старите времена, за хората, живели до времената, когато Мистерията на Голгота отбеляза великия поврат, това съзнание ежедневно беше заличавано от един друг вид съзнание, което днешният човек изобщо не познава. Съвременният човек различава, общо взето, само обикновеното будно съзнание между пробуждането и заспиването, и състоянието на сън, когато съзнанието е напълно понижено или заличено. Между тези две форми на съзнанието съвременният човек различава също онова междинно състояние, което наричаме сънищно състояние или състояние на сънуването. Но този съвременен човек знае, че за нас сънищата са нещо, което трябва да считаме в действителност за един вид изключително състояние. Вярно е, че чрез сънищата в съзнанието възникват от дълбините на душевния живот определени процеси, но те се явяват твърде неясни в обикновения сънищен живот, така че човек едва ли може винаги да бъде в състояние да изтълкува по правилен начин това, което сочи без съмнение към дълбоки свръхсетивни процеси на неговия живот.

За да стигнем чрез един такъв факт по-лесно до една характеристика на онова междинно състояние, за което говорих и което древното човечество все още познаваше, нека да вземем обикновения случай на един сън, който всъщност е създал много главоблъсканици за един по-нов тълкувател на науката за сънищата, защото той можеше да го обясни само по външен, материалистичен начин. Един твърде забележителен сън! Това е, следователно, един сън, който вземам от науката за сънищата, която, както изтъкнах в отговорите на зададените ми въпроси, съществува днес също както физиката и химията, макар и малцина да ги разбират както трябва. Там е отбелязан следният сън. Ние можем да го изнесем тук, защото той е характерен сън. Бих могъл да спомена също и такива сънища, които не са взети от литературата, но бих искал да разгледам именно този, защото е създал особени трудности именно в

литературата на днешното време, която не може да вникне в такива неща. Случаят е следният.

Една родителска двойка горещо обича своя син. Синът израства за радост на родителите. Но един ден той се разболява. За няколко часа неговото състояние се влошава извънредно много и след един ден синът минава през Портата на смъртта. Следователно, според външните изживявания на въпросната родителска двойка техният син им е отнет съвсем неочаквано. Самият син е бил изтръгнат от един богат с надежди живот. Естествено, родителската двойка тъгува дълбоко за своя син. През месеците след смъртта, в сънищата както на мъжа, така и на жената се появяват неща, които напомнят за техния син. Но след продължително време, след като изтекли много, много месеци както майката, така и бащата сънуват една нощ един и същ сън. Те сънуват, че им се явява техният син и че този умрял син им съобщава, че е бил само привидно умрял и ако те проверят нещата, ще разберат, че той е бил погребан жив.

И двамата, майката и бащата, си разказват това, което са сънували предната нощ. Те са хора, които според техния начин на мислене, считат за уместно да подадат молба до съответните учреждения, за да разрешат ексхумацията на техния син. Но такъв, какъвто е нашият съвременен живот, властите не могат да бъдат склонени към подобно нещо, молбата им бива отхвърлен. Двамата родители продължиха да тъгуват. Обаче съответният изследовател на сънища, който сам отбелязва този сън и може да разсъждава само материалистично върху него, изпитва сега големи трудности. Нали така, на първо време е много лесно някой да каже: Е, това е напълно понятно. Тези родители непрекъснато са мислили за техния син, защо да не е възможно веднъж да го сънуват и двамата; това се разбира от само себе си. – Обаче едно нещо му създаде особено затруднение, а именно, че и двамата родители сънуват през една и съща нощ същия сън. Тогава той стига до едно твърде странно обяснение и всеки, който чете това обяснение, ще почувствува цялата обърканост на това обяснение. Той казва: Ние не можем да обясним това по друг начин, освен да предположим, че само единият от родителите е имал този сън; той се събужда и тогава другият, който не е сънувал, започва да твърди същото. На първо време това обяснение е за съвременното съзнание твърде приемливо, но то съвсем не прониква дълбоко в нещата. Аз изрично споменах, че за този, който е добре запознат със сферата на сънищните изживявания, не е никак рядко няколко души да сънуват един и същ сън и то едновременно.

А сега нека се опитаме да вникнем и да се ориентираме в това сънищно изживяване от гледна точка на Духовната наука. Според проучванията на Духовната наука ние, естествено, знаем, че когато човек е минал през

Портата на смъртта, той продължава да живее като индивидуалност в свръхсетивния свят; знаем още че всички неща и същества в света стоят в определена връзка и по-нататък, че когато някой е починал и останалите тук на Земята насочват интензивно техните мисли и чувства към мъртвия, се създава една силна връзка с обитателите на другия свят. Защото не е вярно, че останалите тук на физическото поле хора нямат никаква връзка с тези, които са починали и се намират в свръхсетивния свят. Живите имат постоянно една такава връзка, стига само да насочват своите мисли и чувства към мъртвите. Истината е тази, че при съвременната организация на човечеството живеещият на физическото поле човек не може да осъзнае наличието на такъв род връзки. Обаче от това, че някой не знае нещо, не бива да се заключава, че съответното нещо не съществува. Това би било едно твърде повърхностно заключение. Иначе онези, които седят сега тук в това помещение и не виждат Нюрнберг, лесно биха могли да кажат, че Нюрнберг не съществува. Следователно, трябва да бъдем наясно, че поради съвременната организация на човека, той не знае за връзките с мъртвите, но фактически тази връзка съществува. Обаче това, което става в глъбините на душата, понякога може да породи едно абнормно знание също и в будното съзнание, и това става именно в сънищата.

Това е едното нещо, което трябва да сложим от едната страна на везните, когато разглеждаме тези сънищни изживявания. Другото нещо е, че ние знаем: Минаването през Портата на смъртта не е един скок от едно състояние в едно свършено друго, както обикновено си съобразяват хората, които не познават тези неща, а представлява един постепенен преход. Това, което една душа е чувствувала тук на Земята, то не изчезва изведнъж, когато човекът минава през Портата на смъртта. Това, което човекът е обичал на Земята, той го обича също и след смъртта, само че за всичко онова, за задоволяването на което е нужно едно физическо тяло, вече не съществува възможност да бъде задоволено. Но това, което душата е имала като желаниа, като радост и страдания, като определени наклонности през време на едно въплъщение във физическото тяло, естествено то ще продължава, след като човекът е минал през Портата на смъртта. И така ние ще разберем, че онзи млад човек, който е умрял внезапно, съвсем неподготвен за смъртта, е имал едно живо усещане, че би могъл да живее още дълго на Земята, че е имал един жив стремеж да бъде обгърнат от едно физическо тяло. Този стремеж е живял още дълго, дълго време след като мъртвият е преминал в Камалока. Това е една сила, която действа в душата.

Сега представете си живо родителската двойка, заспала с мисълта за умрелия син. Свързващите звена между родителите съществуват дори и

когато те спят. Обаче в момента, да речем, в който за двамата, за бащата и за майката, настъпва сънуването, синът проявява един особено жив стремеж, поради развитието на своята душа, който бихме могли да изразим с думите: О, да бих бил и сега на Земята, облечен в моето физическо тяло – ако изобщо бихме могли да преведем това в такива думи. Тази мисъл на мъртвия се отпечатва с душевните дълбини на двамата родители. Обаче родителите не са имали никакво разбиране за особенния характер на процесите в гореспоменатия син. Следователно, те превеждат за себе си това, което се проявява като стремеж в душата, в образи, които са близо до тях, и ако биха могли да възприемат ясно нещата, да възприемат това, което синът влива в техния душевен живот, те биха го почувствували така, че биха могли да си кажат: Сега нашият син копнее за едно физическо тяло! – Образът от съновидението се облича в един разбираем за тях език и се получава такъв образ, който им показва как техният син е бил погребан жив.

Следователно, в такъв сънищен образ не бива да търсим копие на това, което действително се намира в свръхсетивните светове, а с оглед разбирането на съответните сънуващи хора да търсим в съня един вид забулване на това, което представлява истинският, обективен процес. Тази е особеността на съвременния свят на сънищата, че ако не проникнем по-дълбоко в нещата, ние не можем вече да считаме образите, в които те се явяват, за непосредствени копия на истинските процеси, а трябва да кажем: Да, винаги има нещо, което живее в нашата душа, което стои зад образите на сънищата, но трябва да считаме тези образи за една още по-голяма илюзия, за една още по-голяма Майя, отколкото заобикалящия ни физически свят, ако ние ги възприемаме с нашите обикновени сетива.

Че съновидението обаче се представя по този начин, това се е получило едва в нашето настояще, то се е получило за хората, откакто са станали събитията в Палестина, откакто Азовото съзнание е приело формата, която то има оттогава насам. Порано образите, които човекът получаваше в едно трето състояние, което той имаше освен будността и спането, бяха повече подобни на това, което действително ставаше в свръхсетивните светове. И хората живееха духовно с мъртвите много по-интензивно, отколкото могат да го вършат днес. Никак не е нужно да се връщаме далеч назад в столетията, изминали преди християнското летоброене, за да открием достатъчно много хора, които можеха да си кажат: Да, мъртвите не са мъртви, те живеят в свръхсетивния свят, аз виждам това, което те чувствуват, виждам какво са те всъщност. – И както това важи за мъртвите, също важи и за останалите същества от свръхсетивния свят, които познаваме например от царствата на Йерархиите.

Така в определени преходни състояния между будността и съня, за човека съществуваше това, от което сега е останал само един последен, намиращ се в упадък остатък и този остатък е именно сънуването.

Ето защо в онези времена беше много важно хората да усетят, че нещо, което са притежавали по-рано, вече изчезва. В онзи преходен период от развитието на човечеството, когато се разиграха събитията от Палестина, възникнаха някои поводи човек да каже: Изменете състоянието, настроението на душата си, защото за човечеството настъпиха съвършено други времена. Преди събитията от Палестина хората можеха да знаят между другото, че виждат в духовните светове и знаеха от непосредствена опитност какво е положението с мъртвите, със свръхсетивните същества. Тази способност изчезна. Но историята ни дава едно живо доказателство за някогашния съвместен живот с мъртвите, нещо, което навсякъде се проявява като една религиозна почит към мъртвите, а именно: Култът към прадедите, основаващ се на това, че хората си представяха мъртвите като непосредствено действащи лица в един реален свят; култът към прадедите, малко или много, съществуваше навсякъде по Земята. Докато сега, в преходното време, хората усещаха, че трябва да си кажат, макар и да не го казваха с тези думи, приблизително следното: По-рано нашите души са се издигали в света, който наричаме духовен свят. По-рано ние не можехме да живеем заедно с повисшите Същества, с мъртвите. Сега обаче нашите мъртви изчезват в един съвършено друг смисъл от нашето съзнание, ние нямаме вече предишната жива връзка с тях.

Тук ние стигаме до един въпрос, за който трябва да кажем, че умът извънредно трудно ще постигне едно разбиране за него, но едно такова разбиране е по силите на проумяващото човешко сърце. Ето кое правеше така безкрайно важна, така безкрайно свещена и дълбока именно формата на богослужението при първите християни и първите християни бяха онези, които най-живо чувстваха, как им беше отнета непосредствената връзка с мъртвите. Обаче те замениха това, което бяха изгубили по този начин с онези свещени чувства, които възникнаха в техните души при извършване на богослужението, когато принасяха върху гробовете на мъртвите техните жертви, когато изпълняваха тяхното богослужение. И всъщност тъкмо в този преход се стигна дотам, че сега, когато хората усещаха как тяхното съзнание за мъртвите постепенно умира, олтарите приеха формата на ковчег и богослужението започна да се извършва с дълбок и състрадателен трепет пред тленните останки, а не по маниера на древните египтяни. Както казахме, това е един въпрос, който умът не ще може лесно да разбере. Но достатъчно е човек да разгледа формата на един олтар и живо да почувствува онзи преход на целия човешки възглед

в течение на времето, както той бе охарактеризиран, и тогава той ще има едно предчувствие, едно разбиране за тази метаморфоза във възгледа на човешката душа. И от вчерашните указания можем да разберем, че това състояние, което беше постигнато, отново ще бъде постепенно заменено с едно друго и че сега сме изправени пред факта, че в човека се пробуждат първите характерни черти на това друго състояние.

Това, което приведох вчера като един пример, а именно че човекът ще вижда в един вид сънищен образ нещо действително, което трябва да образува кармическото изправяне на едно деяние; то ще представлява повторното разгръщане на онези способности, които отново ще издигнат човека до духовните светове. За цялото Земно развитие това беше относително едно кратко междинно състояние, в което човекът беше изключен от духовните светове; то трябваше да настъпи, за да може човекът свободно да постигне най-мощните сили за своята свобода. Но с целия напредък на общочовешкото развитие е свързано нещо, за което става дума тъкмо в тези лекции, а именно: Човекът вече може да постига само по този начин едно Азово чувство, до едно правилно Азово съзнание. Това Азово съзнание ще се затвърди все повече и повече във вътрешността на човека и колкото повече той отива към бъдещето, толкова по-голямо ще става неговото значение. С други думи: силата и вътрешната сплотеност на индивидуалността ще нарастват все повече и повече, хората все повече ще бъдат поставени пред необходимостта да имат в себе си една здрава опорна точка на тяхното същество.

Така ние виждаме, че онова собствено Азово съзнание, което човекът има днес, съвсем не се простира върху толкова много прераждания, както обикновено се мисли. Достатъчно беше да се върнем назад в миналото само през няколко прераждания, за да намерим, че това Азово чувство не съществуваше по същия начин за хората на миналото, който е характерен за днешния човек. Тъй като Азовото чувство е свързано вътрешно с паметта, не бива да се учудваме, че днес за много хора не е настъпило това, което можем да наречем един спомен за неговите минали инкарнации. Човекът не си спомня също и за това, което е станало с него в първите години от детството му, защото неговото Азово чувство не е било още развито. Не е ли напълно обясним фактът, че днес човекът не може още да си спомня за своите минали инкарнации, понеже неговото Азово чувство не е било развито? Но сега ние се намираме на прехода, когато човекът е развил своето Азово чувство и когато се развиват сили, които ще доведат до там, че с оглед на бъдещето човекът трябва да си спомня своите минали инкарнации. Наближават времената, когато хората не ще могат друго, освен да признаят: Да, сега ние се вглеждаме назад във времената, когато сме съществували на Земята в други форми на

живота; поглеждаме назад и си казваме: Да, ние вече сме били на Земята! – Измежду способностите, които ще се проявяват все повече и повече, ще изпъква и тази, която ще подсказва на човека следното: Аз не мога да съществувам по друг начин, освен да се вглеждам в моите предишни инкарнации!

А сега представете си: За следващите инкарнации, през които ще минават човешките души, които са понастоящем въплътени, ще се появи, така да се каже, вътрешната сила да поглеждат в миналото, да познаят себе си. Обаче за онези, които не са запознати с мислите за повтарящите се земни съществувания, този спомен за миналото ще бъде едно ужасно мъчение. Така че в действителност непознаването на повтарящите се земни съществувания ще бъде мъчително за хората, защото в душите им ще напират такива сили, които ще искат да им говорят за миналите времена, обаче няма да успеят, понеже тези хора са пропуснали да се запознаят с великите мистериини тайни на повтарящите се земни съществувания. Да не иска човек да се запознае с тези истини на Мистериите, както те се възвестяват днес чрез Духовната наука, това означава не само човек да пропусне някакви теории, а означава той да превърне своите бъдещи инкарнации в едно мъчение. Ето защо особено в тези преходни времена, в които живеем, се случва нещо твърде особено. Бавното подготвяне за това е загатнато и в моята втора мистерийна драма „Изпитанието на душата”, където е обърнато внимание върху миналите инкарнации на действащите в драмата лица, инкарнации, които са отдалечени само с малко столетия назад в миналото. Това вече се подготвя за човечеството. Но сега въпросът стои така, че чрез мъдрото ръководство на света, на хората се дава по определен начин да се запознаят с това, което са истините на Мистериите. Сега има относително малко хора, които намират пътя към Духовната наука. Нали така, броят на антропософите в сравнение с броя на останалите хора навсякъде е малък, те в сравнение с броя на останалите хора навсякъде са малко, така че можем да кажем: Хората не се интересуват много от антропософията. Обаче законът за прераждането в нашето време е такъв, че в действителност за хората, които минават като насън през света, без да проучват загадките на съществуването, относително скоро ще настъпи един следващ земен живот; те скоро ще се преродят отново и тогава ще имат достатъчно поводи, за да се запознаят с истините на Духовната наука. Такъв е именно случаят. Така че, когато сега примерно виждаме около нас хора, които са ни скъпи, които обаче не искат да знаят нищо за антропософията, дори проявяват враждебност към нея, ние не трябва да оставаме с потиснати от това сърца. Абсолютно вярно е и антропософът би трябвало да разбере това: Незачитането на Духовната наука или

антропософията означава началото на един мъченически живот в бъдещите прераждания. Това е вярно и ние не бива да се отнасяме леко към този въпрос. От друга страна всеки, който има скъпи приятели и познати, които не искат да знаят нищо за антропософията, може да си каже: Щом аз самият съм един добър антропософ, благодарение на силите, които ми остават, когато вече ще съм минал през Портата на смъртта – тъй като съществуват живите връзки, за които говорихме – аз ще намеря подходящ случай да помогна на тези човешки души. И благодарение на това, че сега времето на междинния живот между смъртта и новото раждане е съкратено, самите тези души ще намерят случай да приемат в себе си истините на Мистериите, които хората трябва да приемат, ако не искат техните бъдещи инакарнации да бъдат изпълнени с мъчение. Още не всичко е изгубено.

Така ние трябва да считаме антропософията за една действителна сила, без обаче от друга страна да гледаме на тези неща с песимизъм и отчаяние. Погрешен би бил оптимизмът, който си казва: Е, щом нещата стоят така, аз също мога да чакам с приемането на духовно-научните истини до моята следваща инкарнация. Защото ако всички биха казали това, тогава постепенно хората биха преминали в следващите инкарнации и за тези инкарнации не биха съществували много възможности да се помогне на хората. Защото ако сега онези, които искат да дойдат в антропософията, все още могат да бъдат запознати с нейните истини чрез малко хора, то за големия брой на онези, които за относително кратко време биха се насочили към антропософията, ще бъдат необходими много познавачи на тази антропософия, за да ги запознаят било тук на физическото поле, било в безплътното състояние, когато те не са инакарнирани, с истините на Духовната наука.

Това е едното нещо, което трябва да кажем, изхождайки от целия характер на великия поврат, който става сега. Другото нещо е, че именно Азът е минал през всичко това, за да изгражда все повече и повече самия себе си, да става все по-самостоятелен и по-самостоятелен. Това самоизграждане от страна на Аза отново е нещо, което ще настъпи, което ще дойде за всички души, което обаче отново ще бъде гибелно за онези, чиито души не се запознават с духовната мъдрост. Защото душите ще чувствуват все по-голямото и по-голямо индивидуализиране като едно усамотяване. Напротив, онези, които се запознават с духовните мъдрости, с великите истини, с великите тайни на духовните светове, ще намерят чрез това възможността да изграждат все повече и повече връзки с душите в духовната област. Старите връзки все повече ще се разпаднат и трябва да бъдат създавани нови. Това ще става постепенно в следващите времена.

Ние живеем сега в Петата следатлантска епоха, тя ще бъде последвана от Шестата, след това от Седмата, докато отново настъпи една такава катастрофа, каквато е имало между Атлантската и Следатлантската епоха. По отношение на своята прилика и разлика с Атлантската катастрофа, тази следваща катастрофа беше охарактеризирана именно тук в Нюрнберг, докато изнасях лекциите върху Откровението на Йоан. Това, което съставлява характера на нашата епоха, ние можем да резюмираме, когато наблюдаваме живота около нас, като кажем: В нашата епоха върху хората действува особено това, което можем да наречем интелектуализъм, умственото схващане за света. Ние живеем фактически в едно време на интелектуализма, в едно време на умственото схващане за света. Тази епоха на умственото схващане за света възникна чрез едно твърде особено обстоятелство. Ние ще се научим да разбираме това обстоятелство, ако си спомним за епохата, която е предхождала нашата сегашна Пета културна епоха. Нашата епоха е била предхождана от тази, която наричаме Гръцко-латинска епоха, от онази чудна културна епоха, през време на която хората не бяха, бихме могли да кажем, така разделени от природата както сега, не бяха така отделени от знанието за света, както този свят се представя външно. Но това е същевременно онази епоха, през време на която Азът, така да се каже, слезе над хората и проникна в тях. Ето защо в тази епоха трябваше да стане също и Христовото Събитие, понеже през нея Азът нахлу по особен начин в човеците. А какво изживяваме ние в нашата епоха? Тук имаме не само нахлуването, проникването на Аза в човечеството, а усещаме още, че една от обвивките, едно от телата на човека поражда един вид отражение или рефлекс в неговата душа. Тялото, което вчера нарекохме „тяло на вярата“ поражда едно отражение или един рефлекс върху човешките души сега в нашата Пета културна епоха. Така че в нашата епоха имаме тази особеност, като че ли в душите на хората се отразява характерът на вярата, който астралното тяло притежава. В Шестата следатлантска епоха във вътрешността на човека ще се отразява характерът на любовта, който етерното тяло носи, а в Седмата културна епоха, преди Голямата катастрофа, там ще се отразява характерът на надеждата, който е присъщ на физическото тяло.

За онези, които са слушали тук или там лекции от рода на тези, които сега изнасям, отбелязвам, че аз представих тези последователни процеси от една друга гледна точка и по друг начин, както в Мюнхен, така също и в Щутгарт. Но те представляват едно и също нещо. Само че това, което сега трябва да бъде изложено във връзка с трите сили на човека – Вярa, Любов и Надежда – там то бе изложено чрез непосредственото отношение към елементите на човешкия душевен живот. Но то е съвсем

същото и аз правя това съвсем съзнателно, за да свикнат антропософите да не се придържат към думите, а да пристъпват към самия въпрос. Когато установим, че нещата могат да бъдат охарактеризирани от най-различни страни, тогава хората няма да се кълнат само в думите, а ще имат стремежа да пристъпват към самия въпрос и да го вземат така, че да се знае: думите, които охарактеризират нещата от най-различни страни, не трябва да означават нищо друго, освен едно приближаване към самия въпрос. Ние твърде малко се приближаваме до същината на даден въпрос, ако се придържаме само към думите, а постигаме това, като привеждаме в хармония всичко, което е било казано през отминалите епохи, също както стигаме до цялостната представа за едно дърво, когато го възприемаме не само от една гледна точка, а от възможно най-голям брой гледни точки.

Следователно, сега именно силата на вярата, съдържаща се в астралното тяло, е тази, която хвърля своята светлина в душата и предава особения характер на нашата епоха. Странно, биха могли да кажат някои, ти сега ни казваш, че силата на вярата е най-важната сила на нашето време! Да, може би бихме могли да признаем това за онези хора, които са запазили в душата си старата вяра, но ето че днес има толкова хора, които гледат на вярата отвисоко, защото считат, че са се издигнали над нея, хора, които считат вярата за една детска степен в развитието на човечеството. – Онези, които наричат себе си монисти, могат да вярват, че те в нищо не вярват, обаче те са по-вярващи от другите, които наричат себе си вярващи. Защото всичко, което се изнася в различните монистични възгледи, е най-сляпата вяра, само че съответните хора не съзнават това: те вярват, че това е знание. Ние изобщо не можем да стигнем до една характеристика на това, което е направено, ако не говорим постоянно за вяра. Ако се абстрахираме от вярата на тези, които вярват, че не вярват – ние намираме, че общо взето в нашето време безкрайно много от това, което е именно най-важното, се опира на онзи рефлекс, който астралното тяло хвърля в душата и така той предава на душата найпламенния характер на вярата. Достатъчно е само да си спомним за жизнените пътища на най-великите хора от нашето поколение, да речем Рихард Вагнер, как самият негов живот, като човек на изкуството, е едно извисяване до определена пламенност на вярата и как това е най-очарователното нещо, когато разглеждаме именно тази личност. Навсякъде, където хвърляме поглед в нашето време, неговите сенчести и светли страни могат да бъдат разбрани от това, което можем да наречем рефлекс на вярата в Аза или в Азовата душа на човека.

И нашата епоха ще бъде заменена от онази, в която ще просияе потребността от любовта. В един свършено друг смисъл ще се осъществи това, което в тази Шеста културна епоха може да се нарече

също и християнска любов. Ние се приближаваме бавно и все повече до нея, до тази Шеста културна епоха и като запознаваме човека в Антропософското движение с това, което са тайните на Вселената, със същността на различните индивидуалности на физическото поле или на по-висшите полета, ние се стремим да запалим в него любовта към всяко създание. Не толкова много чрез това, че говорим за тази любов, колкото чрез живото усещане: Да, сега ние чувствуваме това, което може да възпламени тази любов в човешката душа и вече знаем, че чрез антропософията се подготвя Шестата епоха. Ето как силите на любовта ще бъдат освободени и ще се подготви онова, от което човечеството се нуждае, за да стигне до истинското разбиране на Мистерията, разиграла се на Голгота. Защото тази Мистерия на Голгота е станала, наистина Евангелието е предизвикало това, което вчера посочихме като го сравнихме с говора на детето, защото това е най-дълбоко учение за мисията на земната любов, както тя е свързана с Мистерията на Голгота. Това може да бъде разбрано напълно едва в Шестата следатлантска епоха, когато хората все повече ще се издигнат до там, да намерят в действителност основата в самите себе си и да вършат от дълбочините на душата, т.е. от любовта това, което трябва да стане; когато напълно ще бъде преодоляна необходимостта човек да се ръководи от заповеди, когато ще настъпи състоянието: „Дълг, при който човек обича това, което сам си заповядва”, както казва Гьоте. Когато в нашата душа се пробудят такива сили, които не ни позволяват да постъпваме по друг начин, освен да вършим от любов това, което трябва да вършим, тогава ще сме открили в себе си нещо, което все повече и повече ще намери разпространение в Шестата културна епоха. А с това от етерното тяло ще бъдат извлечени твърде особени сили за усъвършенстване на човешката природа.

Ако искаме да разберем това, което все повече ще настъпва, ние трябва да го разгледаме от две страни. Едната страна е тази, че ще дойде това, което наистина най-добрите Духове са мечтали, а именно едно съвсем определено отношение между моралността, етиката и ума, интелектуалността. Днес все още някой може да бъде голям подлец и същевременно да бъде относително умен човек. Той може да използва именно своя ум, своята интелигентност, за да върши колкото е възможно повече подлости. Днес още съвсем не е необходимо остроумието и моралът да вървят ръка за ръка. Занапред тези две качества на човешката душа няма да съществуват независимо едно от друго. Напротив, онзи, който през миналата инкарнация е постигнал в своята жизнена равностметка нещо, което го прави особено умен, и навлезе в следващата си инкарнация без да е бил морален, по силата общовалидните мирови

закони ще се роди като един глупав човек, така че глупостта и неморалността ще стават все повече и повече неразделни. Неморалността ще се отразява пагубно и парализиращо върху остроумието. Накратко: Ние се приближаваме до епохата, когато моралността и споменатото просветване на силите на любовта, присъщи на етерното тяло, в Азовата душа, ще поразят главно такива сили, които ще хармонизират моралността и ума.

Тази е едната страна, която трябва да имаме предвид. Другата е тази, че едва чрез една такава хармония между моралност и ум Мистерията на Голгота може да бъде разбрана в нейната пълна дълбочина. И това ще стане благодарение на факта, че онзи Учител, който вече беше подготвил хората за тази Мистерия на Голгота, още преди Христос Исус да беше дошъл на Земята, ще напредва все повече и повече в своите поредни инкарнации като велик Учител, свързан с най-великото Земно събитие. Същата индивидуалност, която наричаме приемник на Гаутама Буда относно степента Буда, беше въплътена в онази личност, която живя около сто години преди нашето летоброене и която носеше името Йешу бен Пандира. Онзи Йешу бен Пандира имаше определен брой ученици, между които и един, който още тогава пророчески написа Евангелието на Матей. Това Евангелие трябваше после да бъде само възобновено, когато стана Мистерията на Голгота. И тази индивидуалност постоянно се е въплъщавала и постоянно се е явявала и ще се явява постоянно до тогава, докато се издигне от степента Бодисатва до степента Буда. Това ще стане около три хиляди години след нашето време. Тогава достатъчно голям брой хора ще бъдат надарени с онези способности, за които говорихме и в хода на една забележителна инкарнация на онази индивидуалност, съществувала някога като Йешу бен Пандира, този велик Учител на човечеството, този Бодисатва ще е стигнал дотам, да може да действа по съвършено друг начин като тълкувател на Мистерията на Голгота, а не както това е възможно днес. Наистина днес ясновидецът постига в свръхсетивните светове известни представи за това, което ще настъпи около три хиляди години след нашето време, обаче външната физическа човешка организация не създава никакво физическо тяло, способно да извършва това, което онзи Учител ще извършва три хиляди години след нашето време. Никакъв човешки език не би могъл още да предаде онази магическа сила, която да действа чрез посланието, чрез учението така, както онзи велик Учител на човечеството ще действа. Неговите думи ще се вливат непосредствено като балсам в човешките сърца, в човешките души и всяка дума ще бъде не само теория, а в такъв размер, който е неизмеримо по-голям от това, което е учение, и ще има

същевременно магическата сила да убеждава сърцата и душите в правечното братство между интелектуалност и моралност.

Великият Учител, който ще може да поучава хората по най-дълбок начин за Мистерията на Голгота, за нейната същност, когато човечеството ще бъде узряло за това, ще изпълни онова, което източните пророчества са казали: че този, който ще бъде истинският приемник на Буда, ще бъде най-великият Учител на Доброто, Учителят на Доброто, обърнат към всички хора. Ето защо източното предание го нарича Майтрея-Буда. Той ще има задачата да обяснява на хората именно Мистерията на Голгота и ще намира най-дълбоките и най-смислени идеи и думи, чрез това, че неговите думи, благодарение на особения език, на който ще говори: Език, за който днес никой не може да даде дори една бегла представа. Той ще отпечатва непосредствено и магически в човешката душа естеството на Мистерията на Голгота. Така и ние се приближаваме до това, което можем да наречем бъдещата морална епоха на човечеството. В известно отношение можем да наречем тази епоха, която приближава – „Златната епоха”.

Обаче ние, когато говорим днес на антропософска почва, показваме с пълно съзнание това, което трябва да стане, показваме как Христос постепенно ще се открие за все по-висшите и по-висши способности на човека, показваме как Учителите, които по-рано са учили само отделни народи и отделни хора, ще бъдат тълкуватели, обяснители на великото Христово Събитие за хората, които ще искат да слушат. Ние можем да покажем как чрез това, че епохата на Любовта настъпва, възникват именно условията за тази епоха на моралността.

И след това ще дойде последната Велика епоха, когато в човешката Азова душа ще хвърли своето отражение това, което наричаме надежда. Обаче тогава хората ще бъдат укрепени чрез силата, която произлиза от Мистерията на Голгота и ще имат силата да приемат в себе си силите на надеждата: най-важното, от което се нуждаят, за да преминат през катастрофата, с която ще завърши Седмата следатлантска културна епоха, за да започнат след тази катастрофа по същия начин един нов живот, както следаталантското време донесе един нов живот.

Тогава, когато в последната Следатлантска епоха външната култура, чисто комбинативна култура ще е достигнала най-високия си връх, хората ще чувствуват цялата незадоволителност на тази култура, когато хората ще са така поставени в тази култура, че ако не са развили духовното, те ще изпитват нещо твърде безутешно спрямо тази култура, тогава духовността ще посади надеждата, която ще се изпълни в следващата епоха на човешкото развитие. Ако в човешките души не влезе това, което духовността може да им донесе и което антропософското

движение иска, тогава външната култура все още би могла да върви малко напред, но накрая хората биха стигнали дотам, да си кажат: Да, ние постигнахме всичко това! Безжични устройства пренасят нашите мисли, устройства, за които предците дори не са сънували, такива устройства има по цялото лице на Земята. Но каква е ползата ни от всичко това? Ние изпращаме от едно място на друго най-тривиалните, най-лишените от живот мисли; ние трябваше да напрегнем човешкия интелект до най-висока степен, за да можем най-после с помощта на всевъзможни съвършени инструменти да пренасяме от най-отдалеченото място на земното кълбо на друго място това, което сега ядем, напрегнахме нашите интелектуални сили, за да обхождаме бързо земното кълбо, но нямаме в нашата глава нищо, което да пренесем някак си от една точка в друга. Защото мислите, които можем да носим, са безутешни и наистина те са станали още по-безутешни, откакто ги носим в нашите модерни превозни средства, те са много по-безутешни в сравнение с тези, които сме носили в старите, движещи се с бързината на охлюв, превозни средства.

Накратко казано, чрез външната култура биха били разпространени само безутешност и пустота по лицето на Земята. Обаче в последната културна епоха душата, която е приела спиритуалния живот, ще се възроди тъкмо върху развалините на външния културен живот. Че тя ще е приела този спиритуален живот, ще се убедите от факта, че в душите Ви ще се родят могъщите сили на надеждата: тази надежда, че след голямата катастрофа човечеството ще навлезе в една нова възраст, когато дори във външния живот ще се прояви онова, което отдавна е било подготвяно в душите по един вътрешен, духовен начин.

Така ние напредваме по един съзнателен начин към бъдещите времена, поемайки от нашата епоха на вярата, през епохата на любовта и надеждата, приемайки в себе си духовно-научните истини, за да се приближим все повече и повече до най-висшите, до най-истинните, до най-прекрасните цели на човечеството.

МИРОВ АЗ И ЧОВЕШКИ АЗ МИКРОКОСМИЧЕСКИ СВРЪХСЕТИВНИ СЪЩЕСТВА. ПРИРОДАТА НА ХРИСТОС

Мюнхен, 9. Януари 1912

Необходимо е тази вечер да кажем още нещо върху природата на Христос. Тази необходимост идва оттам, че днес се говори прекалено много върху тази тема, особено в теософските кръгове и че в най-висшия смисъл на думата се налага да стигнем до пълна яснота по този въпрос.

Днес ще разгледаме една наистина за мнозина може би странна, но въпреки това много важна точка по този въпрос. Ще започнем от развитието на човека. Ние знаем: това развитие напредва така, че в хода

на Земяното развитие цялото човечество минава през определени циклически епохи. И често пъти сме говорили за това, че от онази Велика катастрофа насам, която наричаме Атлантска катастрофа, чрез която животът върху древния Атлантски континент е бил преобразен, превърнат в онзи живот на новите континенти, който е именно нашият живот, до нашето време са изминали пет културни периода. Ние говорим за Първата, Древно-индийска епоха, за Втората – великата древна Персийска епоха, за Третата – Египетско-халдео-вавилонска епоха, за Четвъртата – Гръцко-латинската епоха, която е изтекла от 8. до 12. столетие, а след това говорим, от 1413 година насам, за съществуването на нашата собствена, настояща Пета следатлантска културна епоха.

Човешките души, следователно също и онези души, които седят тук, са минали в тези последователни епохи през различни прераждания: една душа в по-малко или повече прераждания, друга в относително по-малък брой прераждания. Съобразно особеностите на тези културни епохи душите са усвоили от техните изживявания това или онова, донесли са го от предишните в по-късни прераждания и се явяват после като души, намиращи се на тази или онази степен от развитието, според това, което са изпитали в различните културни епохи.

Обаче сега ние можем да говорим също и за това, че главно – забележете това добре, само главно – от различните съставни части на човешката природа в отделните културни епохи в човека се развива една или друга, но винаги тя е определяща за съответната културна епоха. Така можем да кажем, че в нашата културна епоха хората, когато се оставят под въздействието на всичко, което нашата културна епоха може да даде, имат призванието да развият това, което в нашия духовно-научен мироглед наричаме Съзнателна душа. Напротив, през времето на Гръцко-латинската епоха беше развита предимно Разсъдъчната, или Чувстващата душа, през Египетско-халдео-вавилонската епоха – Сетивната душа. През Древно-персийската епоха беше развито „тялото на усещанията“, или астралното тяло, а през Древно-индийската епоха онова, което наричаме етерно, или жизнено тяло. Тези различни звена на човешката природа са изпитали при отделните души, минавайки през тези културни епохи, в едно или повече прераждания съответното развитие, или ще го изпитат по-нататък. След нашата културна епоха идва Шестата следатлантска културна епоха, когато ще се развие особено това, което наричаме Дух-Себе и което в теософската литература са свикнали да наричат Манас, а в последната – Седмата следатлантска културна епоха – това, което наричаме Дух-Живот и което в теософската литература са свикнали да наричат Буди. Най-после това, което е

Човекът-Дух, или Аتما, ще се развие по определен начин след една нова катастрофа в далечното бъдеще.

Така ние се намираме в сред този процес, за да развием при нормални условия на нашата култура и чрез това, което ни заобикаля, да развием в настоящето и близкото бъдеще онова, което се нарича Съзнателна душа.

Но ние знаем, че цялото това развитие на човека, цялото това развитие на отделните съставки на душата, както ние ги различаваме, е свързано главно с още нещо друго, свързано е главно с постепенното включване на човешкия Аз. Защото това включване на човешкия Аз в човешката природа е задачата на Земното развитие. Така ние имаме две преплитания се еволюционни течения поради факта, че след Сатурновото, Слънчевото и Лунното развитие, ние трябва да минем и през Земното развитие и вече като Земни човечеци да изградим най-вече тази четвърта съставна част на човешката природа, Аза, да прибавим този Аз към другите съставки на човешката природа, които вече са налице: Да го прибавим към физическото тяло, към етерното тяло и към астралното тяло. Обаче Вие трябва да различавате това главно еволюционно течение, свързано с големите планетарни въплъщения на нашата Земя, от онова по-ограничено еволюционно течение, което можем да проследим в относително по-краткия следатлантски период.

Никой, който е разбрал досегашните неща, не бива да задава въпроса: Но, как става така, че хората вече са развили на Старото Слънце етерното, или жизненото тяло, а сега трябва отново да го развият през Древно-индийската културна епоха? Който е разбрал нещата, не бива да задава този въпрос, защото работата стои така: Без съмнение, човешкото етерно, или жизнено тяло е било заложено още през време на Старото Слънце. Следователно, когато човекът е дошъл на Земята, той вече е притежавал етерното, или жизненото тяло. Обаче това етерно, или жизнено тяло може да бъде формирано още по-добре, вътре в него може да бъде работено чрез по-късните съставки, които човекът вече е развил в себе си. Така че, естествено, човекът има своето етерно, или жизнено тяло на относително по-висока степен, когато той е въплътен в Древно-индийската епоха, обаче през тази следатлантска културна епоха той работи с придобития Аз – с всичко, което човекът е изработил междуременно – в своето етерно, или жизнено тяло, влага в него по-фините форми. И всъщност това, което се развива в нашата следатлантска културна епоха, е едно по-фино формиране на различните съставни части, изграждащи човешката природа.

Ако вземете сега цялата еволюция и вземете под внимание това, което беше казано сега, Четвъртата следатлантска културна епоха, Гръцко-римската, ще застане пред Вас като една особено важна епоха. Защото

тогава в човешката природа трябва да бъде изградено в по-фина форма онова, което наричаме Разсъдъчна, или Чувстваща душа. Но вече до онова време Азът, който принадлежи, следователно, към голямото еволюционно течение, е преминал през едно прогресивно развитие. Така че можем да кажем: Този човешки Аз се разви през Четвъртата следатлантска културна, през Гръцко-римската епоха и постигна високо равнище, като там му предстоеше да работи в Разсъдъчната душа, докато в нашата епоха му предстои да работи в Съзнателната душа.

В известно отношение съществува едно вътрешно родство между човешкия Аз и трите съставки на неговата душевна природа: Сетивната душа, Разсъдъчната душа и Съзнателната душа. В тези три съставки живее предимно своя вътрешен живот човешкият Аз и той живее и ще живее именно в нашата Пета следатлантска културна епоха най-дълбоко в Съзнателната душа, защото в Съзнателната душа може да се изяви чистият Аз, съвсем несмушаван от другите съставки. Да, в нашето време ние живеем в една епоха, в която Азът има именно великото призвание да се развие, да изгражда себе си.

Ако отправим поглед към бъдещето и си припомним, че през следващата Шеста следатлантска епоха човекът ще развива Духът-Себе или Манас, ние разбираме: Духът-Себе или Манас всъщност се издига над сферата на Аза. И човекът не би могъл да развива своя Дух-Себе, черпейки от собствените си сили, а докато развива своя Дух-Себе в бъдещето, по определен начин трябва да му се помага чрез силите, които по-висшите Същества изпращат към Земята. Човекът е стигнал с развитието на своя Аз до там, че той може да стигне само до Съзнателната душа. Обаче това развитие не би било приключено, ако той не би развил в аванс това, което ще постигне своето истинско развитие, своето пълно, своето самостоятелно човешко развитие едва върху Юпитер, върху следващото въплъщение на нашата планета. Човекът би трябвало да развива своя Аз до края на Земното развитие. Той би имал възможност да изпълни това развитие в Сетивната душа, Разсъдъчната душа и Съзнателната душа. Обаче същинският Дух-Себе трябва да стане човешко благо. На Юпитер човекът ще стои по отношение на своя Дух-Себе така, както той стои на Земята по отношение на своя Аз. Следователно, щом човекът развива Духът-Себе също и през време на Земната епоха, той не може да стои по отношение на този Дух-Себе така, както към своя Аз. За нашия Аз ние казваме: Това сме ние самите, това действително сме ние. Но щом Духът-Себе ще се прояви през следващата, през Шестата следатлантска епоха, тогава ние не можем да считаме този Дух-Себе за наш, а би трябвало да казваме: Нашият Аз се е развил до определена степен, така че сега Духът-Себе може да свети в нас като един

вид Ангелско Същество, което не сме самите ние, което свети в нас и ни завладява. – Ето как ще ни се открие нашият Дух-Себе. Едва на Юпитер той ще се прояви като наша собствена същност, както нашия Аз. Така напредва човешкото развитие.

Следователно през следващата, Шестата следатлантска културна епоха ние ще се почувствуваме издигнати до нещо, което свети в нас. Ние не ще казваме: Духът-Себе вътре в мен, а ще казваме: Аз съм съучастник в едно Същество, което свети в мене от по-горните светове, което ме ръководи и насочва, и което е станало мой предводител по милостта на по-висшите Същества. Това, което ще получим едва на Юпитер като наша собственост, ние ще го чувствуваме като един вид предводител, чиято светлина идва от по-висшите светове. И така ще бъде също по-късно с Духът-Живот, или Буди, с Човекът-Дух и така нататък. Ще дойде време, когато човекът ще говори за себе си по начин, различен от този, по който той сега говори. Как говори сега човекът за себе си, когато говори за себе си в духовно-научен смисъл? Той казва: Аз имам три обвивки, три тела: Моето физическо тяло, моето етерно тяло и моето астрално тяло. В тези три тела аз имам моя Аз, същинското земно благо, което се развива вътре в трите тела. Тези три тела са един вид моята по-низша природа. Аз съм израстнал над тях, поглеждам надолу към тази моя по-низша природа и предварително виждам в това, което моят Аз е станал, моята истинска същност, моето истинско същество, което трябва да израства все повече и повече, трябва да се развива все повече и повече.

В бъдеще човекът ще говори и по друг начин за себе си. Тогава той ще казва: Аз имам не само моята по-низша природа и моя Аз, а имам една по-висша природа, към която гледам нагоре като към нещо, което е свързано с мен, както гледам и към моите обвивки, които притежавам от по-рано. – Следователно, в бъдеще човекът ще се чувства поставен по средата между своята по-низша и своята по-висша природа. Той познава по-низшата природа още сега, по-висшата ще му се яви в бъдеще като издигаща се над него, както по-низшата му се явява сега като намираща се под него. Така че можем да кажем: По време на Земното развитие човекът израства от своята четвърта до своята пета, шеста и седма основна част. Обаче тази пета, шеста и седма част не става негово непосредствено притежание през време на същинското Земно развитие, а нещо, до което той тепърва ще се издига постепенно. Така трябва да си представим всъщност тези неща.

Ние трябва да изживеем един период от време, когато казваме: Да, нашата земна мисия беше да развием нашия Аз. Обаче ние виждаме, че ще развием предварително, един вид пророчески, нещо, което трябва да развием истински едва на Юпитер. – Това, което изживяваме сега през

време на Земното развитие, това че се проникваме с една Азова природа и сме развили през време на миналата Земна епоха до настоящето по-фино изграждане на по-низшите основни части и ще формираме в бъдеще по-висшите основни части, следователно това, което изживяваме на Земята като хора, същото вече са го изживели преди нас онези по-висши Същества, които наричаме Ангели, или Ангелои – Същества, които в своето развитие вървят преди нас – те са го изживели в предишни планетарни въплъщения. Но също и по-висшите участници в Йерархията – Архангелите, или Архангелои и Архаите са изживели това на предишните въплъщения на нашата планета Земя: на Старата Луна, на Старото Слънце и на Стария Сатурн. За тях съществуваше също и тогава един вид четвърта съставна част, която те са развивали. А после, във втората половина на съответните планетарни въплъщения те получиха предварително това, което трябва да завършат в себе си на Земята, както ние ще развием Духът-Себе на Бъдещия Юпитер. Тогава те още не бяха включили това напълно в себе си като тяхна собственост, а го притежаваха така, че гледаха нагоре към него.

Ако сега насочим поглед към старото Лунно развитие, ние може да говорим за такива Същества, които тогава също като нас хората през време на Земното развитие трябваше да стигнат до тяхната седма основна част – ние хората също ще стигнем на Земята до нашата седма основна част – без да го включат напълно в себе си, а гледаха нагоре към него като към нещо, намиращо се над тяхното Същество. Когато говорим за Луциферическите Същества, ние говорим за такива Същества, които през време на старото Лунно развитие са останали някак си в положение, в което би се намирал един човек, който през време на Земното развитие не би стигнал до пълното развитие на своята пета, шеста и седма основна част, а би отхвърлил това развитие, би спрял може би при четвъртата или петата и така нататък. Следователно, тези Същества, които стоят на най-различни степени на луциферическите Същества, не са стигнали до тяхното пълно развитие. Така че можем да кажем: Човеците са преминали от старото Лунно развитие в Земното развитие. Човеците са дошли така, че от старото Лунно развитие са преминали в сегашното си нормално развитие. Онези човеци, които на Старата Луна са завършили своето развитие, са донесли със себе си едно нормално развитие: тяхното физическо тяло, етерно, или жизнено тяло и астрално тяло, а на Земята трябва да развият техния Аз, в който после те трябва да приемат нещо друго. Други Същества, които стоят по-високо от човека, трябваше да развият още на Луната това, което при тях отговаря на човешкия Аз. На Луната те биха довели до пълно развитие техния Аз само ако биха развили авансово всичко, което би било за тях пета, шеста и седма

основна част на тяхното Същество. Те са развили само петата или шестата основна част, следователно не са останали само при четвъртата като такава, но не са развили тази четвърта част поради това, че не са проявили предварително петата, шестата и седма основна част, а са спрели до петата или шестата.

Нека вземем под внимание две класи от тези Лунни Същества. Първо онези, които са развили именно тяхната пета основна част, както ние ще развием в Шестата следатлантска културна епоха Духът-Себе и след това бихме приключили нашето развитие само с това, без да развием шестата и седмата основна част. Нека вземем под внимание тази една класа, която луциферическите Същества е развила като нейна пета основна част и нека вземем под внимание една друга класа Лунни Същества от луциферическо естество, която е образувала нейната шеста основна част, но не и седмата. Такива Същества е имало в началото на Земното развитие, когато човекът се готвеше да развие своя Аз. Така че можем да зададем въпроса: Какво беше положението с тези Същества в началото на Земното развитие? Това бяха Същества, които жадно очакваха да развият през време на Земното развитие своята шеста основна част, следователно Същества от луциферическо естество, които на Луната бяха стигнали само до развитието на своята пета основна част и искаха да развият на Земята своята шеста основна част. И това бяха Същества от втора класа, които на Луната вече бяха развили тяхната шеста основна част и на Земята искаха да развият седмата си основна част. Това очакваха те от Земното развитие. След това освен тях от Луната дойде и човекът с три основни части, за да развие своята четвърта част.

Следователно, можем да различим човека, очакващ да развие своята четвърта основна част, своя Аз, след това луциферическите Същества, които очакваха да развият тяхната шеста основна част и такива, които очакваха да развият тяхната седма основна част. Искаме да се абстрахираме от онези, които имаха да развиват тяхната пета основна част, защото имаше също и такива.

С това ние обгърнахме с поглед три класи микрокосмически Същества на Земята, три класи Същества, които бяха дошли на арената на Земното развитие. Обаче от тези три класи само една можеше да постигне на Земята едно физическо тяло. Защото условията, които Земята дава за развитието на едно физическо тяло от плът, тя може да ги даде съобразно нейните цялостни земни отношения само за четвъртата основна част на човека. Само това, което на Земята искаше да развие като същество своята четвърта основна част като Аз, само то можеше да постигне едно физическо тяло. Другите Същества, които искаха да развият една шеста и седма основна част на тяхната природа, не можеха да постигнат никакво

физическо тяло. Защото на Земята не съществуваше никаква възможност за тези Същества, които бяха влезли в това Земно развитие толкова неподготвени за него, нямаше никаква възможност те да постигнат едно физическо тяло. Какво трябваше да направят тези Същества? Те трябваше да направят следното. Трябваше да си кажат: Да, ние не намираме непосредствено едно физическо тяло от плът и кости, защото такива тела съществуват за хората, които искат да развият техния Аз. Следователно, трябва да прибегнем до един вид сурогат на физическо тяло, трябва да потърсим хора, които принадлежат към най-развитите, които следователно са развили тяхната четвърта основна част. Именно в тях трябва да се промъкнем ние и в тях да развием нашето Същество, да работим така, че да развием нашата шеста или седма основна част.

Като последица имаме следното: между обикновените хора на древните времена се появили такива, които можеха да бъдат обсебвани от луциферическите Същества – които естествено стояха по-високо от човека, понеже трябваше да развиват тяхната шеста или седма основна част, докато човекът трябваше да развива своята четвърта основна част. Такива повисши Същества от луциферическо естество ходеха, следователно, като земни човешки тела по Земята. Те бяха предводители на Земните хора, знаеха, разбираха и можеха много повече, отколкото другите хора. Ние узнаваме за тези Същества от древните разкази и легенди, от тях ние чуваме как те са били тук или там, как са основавали големи градове, били са велики предводители на народите и т.н. Това далеч не бяха просто нормалните хора на Земята, а такива, които бяха обсебени от подобни по-висши луциферически Същества, бяха обсебени в най-добрия смисъл на думата. Ние разбираме човешкото развитие на Земята едва тогава, когато можем да обхванем с поглед един такъв процес.

Обаче по-ниско стоящите от тези Същества постоянно се стремят да продължат своето развитие в други човешки тела, понеже те самите не могат да се доберат до никакво физическо тяло. Този е именно фактът, до който можахме да стигнем. Луциферическите Същества постоянно имат копнежа да продължат своето развитие по описания начин вътре в други хора, като ги обсебват – това те вършат още и днес.

В човешката душа работи Луцифер с неговите войнства. Ние сме арена на луциферическото развитие.

Докато ние хората просто използваме физическото тяло, за да се развием на Земята, луциферическите Същества използват самите нас и се развиват вътре в нас. И в това се състои именно изкушението на хората, че в тях работят луциферически Духове.

Обаче междуременно тези луциферически Същества напреднаха в своето развитие, също както и човекът е напреднал. Така че даже някой от тези Духове, който да речем по времето, когато човекът навлезе в Атлантската епоха, стоеше там на прага да развие своята шеста основна част, сега вече е на път – разбира се неговото развитие на Земята е абнормно – да развие вече своята седма основна част. Това той върши по такъв начин, че отново обсебва един човек, за да използва макар и само за няколко години неговите изживявания, за да напредне в собственото си развитие. Поради факта, че в нашата епоха даваме израз на Съзнателната душа и че можем да бъдем обсебени от един луциферически Дух, той има възможност да развие своята седма основна част. И какво се получава, когато човекът бъде обсебен от един висш луциферически Дух? Получава се един гений! Защото сега човешката природа е озарена от това по-висше Същество и макар човекът да се оказва непрактичен за ежедневието, в други области той разчупва схемите и се проявява като истински новатор.

Ние не бива да говорим за луциферическия Дух така, като че ли той е нещо, заслужаващо омраза; той е нещо – развивайки се в човека като един вид паразит – той е нещо, което обсебва човека и той започва да работи като гениален, като един инспириран човек. Така че луциферическите Духове на Земята са абсолютно необходими. И гениалните хора на Земята са онези, в които често пъти, макар и само за няколко години, работи едно много коварно луциферическо Същество. Ако това не би било така, Едуард Шуре не би могъл да обрисова Луцифер като едно симпатично Същество, защото Луцифер участва главно в големите културни постижения на Земята и едно традиционно тесногърдие на традиционното християнство е да вижда в луциферическото Същество само лошия Дявол. И това не означава нищо друго, освен едно непоправимо еснафство. „Природата е грях, Духът е Дявол; взаимно те подхранват съмнението: уродливата хибридна тяхна рожба” – четем ние във „Фауст”.

Без съмнение, на традиционно изграденото християнство му подобава да счита Луцифер за Дявол и да го мрази, обаче този, който познава развитието на човечеството, знае, че луциферическият принцип действа именно в гениите. На последователя на Духовната наука подобава да гледа направо в очите тези неща. И ние не бихме имали едно ръководство за самостоятелно издигане до петия, шестия и седмия принцип на нашето същество, ако тези Духове не биха ни тласкали напред. В действителност луциферическите Духове са тези, на които ние дължим нашето собствено развитие, понеже в същото време те търсят свое собствено развитие, тласкайки ни напред. Така ние самите можем да израстнем над нашия Аз;

защото не случайно хората казват, че гениите и художниците израстват над ограничения човешки Аз.

Така ние гледаме на луциферическите Духове все пак в известно отношение като към един вид предводители на хората. Ние трябва да се освободим от тесногърдието, да се освободим от всяко ортодоксално християнство, според което Луцифер е само един Дявол, който заслужава да бъде мразен от всички. Ние трябва да признаем освобождаващото действие на луциферическия принцип, който е бил заложен от добрите Богове, от добрите духовни Същества, защото през време на Земното развитие той ни издига над самите нас, така ние пророчески, предварително се стремим към това, което през време на Бъдещия Юпитер ще бъде наше собствено притежание, за да се развива още по-нататък. Следователно на Земята има едно взаимно повлияване на микрокосмически Същества, които вече съществуваша в началото на Земното развитие; едно такова взаимно повлияване, че можем да кажем: Хората се придвижват напред, докато развиват своя собствен Аз, придвижват се напред благодарение на такива Същества, които стоят по-високо от човека, защото те са развили вече тяхната пета основна част и развиват шестата, или развиват вече седмата основна част, докато човекът работи едва върху своята четвърта съставна част.

Следователно в тези луциферически Същества ние виждаме свръхчовешки Същества, микрокосмично-свръхчовешки Същества. А сега нека оставим настрана тези духовни Същества, които считаме за луциферически Същества и да преминем към разглеждане природата на Христос.

Христос се различава коренно от другите Същества, които участвуват в Земното развитие. Той е едно Същество от свършено друг разред. Той е едно Същество, което не само през време на Лунното развитие изостана така, както луциферическите Духове, а което, предвиждайки Лунното развитие, изостана още по-рано, още през времето на Старото Слънце, изостана през време на старото Слънчево развитие, следвайки една свръхчовешка Мъдрост. Ние не трябва да считаме това Същество за микрокосмическо в смисъла, в който считаме другите споменати Същества, защото микрокосмически Същества са онези, които бяха свързани със Земното развитие още от началото на това развитие. Христос беше непосредствено свързан не със Земното развитие, а със Слънчевото развитие. В началото на Земното развитие Той беше едно макрокосмическо Същество, едно Същество, което следователно е изложено на свършено други условия, отколкото микрокосмическите Същества. И условията на неговото развитие бяха от особено естество. Те бяха такива, че това макрокосмическо Христово Същество беше развило

макрокосмически четвъртия принцип, макрокосмическия Аз извън Земята. За неговото развитие, т.е. за това Христово развитие беше нормално да постигне извън Земята съвършеното развитие на един Аз от макрокосмическо естество и след това да слезе на Земята. Следователно, за развитието на Христовото Същество беше нормално – когато то слезе от Макрокосмоса на нашата Земя, да донесе великия Импулс от макрокосмическия Аз, за да приеме микрокосмическия Аз, човешкият Аз този импулс и да може да върви по-напред в развитието. За Христос беше нормално да има не микрокосмически Азов Импулс, а макрокосмически Азов Импулс. Така Христовото Същество е едно Същество, което в известно отношение прилича на човека, само че човекът е микрокосмичен и микрокосмически проявява своите четири принципа, следователно и неговият Аз, като Земен Аз е микрокосмически. Обаче Христос има един миров Аз. Следователно при него развитието беше протекло така, че неговото величие идваше от пълното развитие на този Аз, който Той донесе на Земята.

И Той не притежаваше петия макрокосмически и шестия макрокосмически Принцип, защото тях Той тепърва ще развива, за да може да ги даде на човека в условията на Бъдещия Юпитер и Бъдещата Венера.

Следователно, Христос е едно Същество от четиричленно естество – включително до неговия макрокосмически Аз – както и човекът микрокосмически е едно четиричленно Същество. И както през време на Земята епоха човекът има мисията да развие своя Аз, за да може да приема, така Христос трябваше да развие своя Аз, за да може да дава. Когато слезе на Земята, Той беше такъв, че всичко в неговото Същество беше „употребено”, за да може човекът да развие своя четвърти принцип. Но всеки равночислен принцип на Макрокосмоса и Микрокосмоса има едно вътрешно родство със съответния друг, който има същото число. Четвъртият макрокосмически принцип в Христос отговаря на четвъртия микрокосмически принцип в човека и петият макрокосмически принцип в Христос ще отговаря на Духът-Себе в човека.

Така влезе Христос в своя земен път, като донесе на човека от Макрокосмоса онова, което човекът трябваше да развие микрокосмически, само че Христос го донесе като Макрокосмически Принцип. Той влезе в Земята развитие така, че в хода на това развитие не притежаваше нито петия, нито шестия, нито седмия принцип, както и самият човек не ги притежава.

Христос е едно Същество, което макрокосмически се разви до четвъртия принцип и което в хода на своя земен път ще вижда развитието

на своя четвърти принцип в това да даде всичко, за да може човекът да развие своя Аз.

Ако вземем цялото положение на нещата, ние имаме в началото на Земното развитие три класи Същества: хората, които трябва да развият своя четвърти принцип на Земята, една класа луциферически Същества, които трябва да развият своя шести принцип и една класа луциферически Същества, които трябва да развият своя седми принцип, които следователно чрез това, че трябва да развият своя шести и седми принцип, стоят по-високо от човека и в това отношение са по-напреднали от човека. Обаче в това отношение те се издигат също и над Христос, защото Христос трябваше именно да изгради своя четвърти принцип на Земята в преданост към хората. Христос не ще бъде, да речем такъв, който занаят да тласка хората към нещо друго, освен към техния собствен Аз, най-вътрешната човешка същност. Луциферическите Същества ще бъдат тези, които в известно отношение ще издигнат човека над самия него.

Който би наблюдавал нещата отвън, би възразил: Но тогава Христос стои по-ниско от луциферическите Духове например, защото той идва на Земята с нещо, което е напълно сродно с четвъртия принцип на човека. – Той няма заложбата за това да издига човека над самия него, а само да го развива по-дълбоко в неговото душевно същество. Той има заложбата за това да доведе собственото душевно същество на човека все повече и повече до самия него. Луциферическите Същества са развили четвъртия, петия, шестия принцип, следователно в известно отношение стоят над Христос. Практически в бъдеще това ще се прояви така, че чрез приемането на Христовия Принцип в човешката природа, тя ще се задълбочава все повече и повече, ще приема все повече и повече Светлина и Любов в собствената си същност, за да почувствува Светлината и Любовта като нещо, което ѝ е присъщо от край време. Задълбочаването на човешката душа до неподозирани степени – този ще бъде дарът на Христовия Импулс, който ще действа все по-нататък и по-нататък. И когато Христос ще дойде така, както той бе описан в различните лекции, Той ще действа само като сила, която задълбочава човешката душа. Другите Духове, които имат по-висши принципи от Христос, макар и от микрокосмическо естество, ще издигнат човека по определен начин над самия него. Христос ще обърне човешката душа навътре към самата нея и в същото време ще я смири; луциферическите Същества ще издигнат човека над самия него, ще го направят умен, гениален, но по определен начин и високомерен, горд – ще му внушат, че може да бъде нещо свръхчовешко още през времето на Земното развитие. Ето защо всичко това, което в бъдеще ще доведе човека до нещо, чрез

което той ще се издигне някак над самия себе си, което ще го направи горд с неговата собствена човешка природа още тук, на Земята, ще бъде, следователно, проявление на луциферическия елемент. Обаче това, което ще задълбочи човека, което ще доведе човека по отношение на неговия вътрешен живот до такава дълбочина, за да стигне до пълното развитие на неговия четвърти принцип, всичко това ще дойде чрез Христос.

Хора, които разглеждат нещата външно, ще кажат: Но всъщност така Христос стои по-ниско от луциферическите Същества, защото той развива само четвъртия принцип, а луциферическите Същества развиват по-висшите принципи. Разликата е само тази, че луциферическите Същества ще донесат на човека по-висшите принципи като нещо паразитно и външно присадено към човешката природа, а Христос утвърждава четвъртия принцип така, че човешката природа ще бъде напълно пропита, проникната и изпълнена със силите на този принцип. Както някога тялото от плът и кръв на Исус от Назарет беше пропито и изпълнено от четвъртия макрокосмически принцип, така ще бъдат пропити от четвъртия макрокосмически принцип телата на онези, които приемат в себе си Христос. Както четвъртият макрокосмически принцип е дарът на Христос, така шестият и седмият принцип ще бъдат дарът на луциферическите Духове. Така че в бъдеще ще сме свидетели на това – и времената вече се подготвят – как неразбиращите хора ще казват: Да, когато прочетем Евангелията или се оставим под въздействието на онова, което Христос е дал на човечеството и онова, което се разлива от Него като учение, тогава Христос съвсем не е на онази висота, на която стоят може би други духовни Същества, които имат отношение към човека. В известно отношение те се издигат над човека, те не могат да проникнат в целия човек, но проникват в неговия ум, в неговата гениалност! – И разглеждайки нещата външно, човекът може да си казва: Всъщност тези Същества стоят по-високо от Христос!

Ще дойде време, когато нещата ще бъдат схващани така, че хората ще запишат на челата си и ще считат за един велик ръководител на човечеството тъкмо най-силния, най-значителния от тези луциферически Духове, който ще иска да издигне хората над самите тях. Ще се говори: Ах, онова, което Христос е можал да даде, беше само нещо преходно! Сега вече има хора, които говорят така: Ах, какво са всъщност ученията на Евангелията?! Ние вече сме израстнали над тях. – Както казах, хората ще бъдат насочени към един всеобхватен, гениален дух, един изпъкващ над всички дух, който ще завладее една човешка природа от плът, за да я изпълни с гениалност. И хората ще кажат: Този Дух надвишава Христос, защото Христос позволи на човека само да развие четвъртия принцип,

докато този гениален Дух му дава възможност да стигне през време на Земното развитие до седмия принцип!

Така Христовият Дух и Духът на това Същество ще застанат един срещу друг: Христовият Дух, от който хората ще се надяват да получат най-мощния макрокосмически Импулс на своя четвърти принцип, и луциферическият Дух, който в известно отношение ще ги изведе над тази степен.

Ако хората останат при това и си кажат: Ние трябва да извлечем от луциферическите Духове само онова, към което гледаме нагоре така, както гледаме надолу към нашата по-низша природа – те ще постъпят правилно. Но когато стигнат дотам, да казват: Вижте, Христос дава само четвъртия принцип, обаче има Духове, които дават шестия и седмия принцип – тогава хората, които мислят така по отношение на Христос, всъщност ще се кланят на Антихриста и ще го издигнат на своя герб.

Ето как занаяпред ще изглежда положението на Антихриста спрямо Христос. И против такива неща не може да се възрази с външния ум, с външната гениалност, защото ще бъдат противопоставени много други неща, които според разума и гениалността ще са по-остроумни при Антихриста, за разлика от това, което ще се влива все повече и повече в душата като най-дълбок човешки принцип от страна на Христос. Понеже Христос носи на хората четвъртия макрокосмически принцип, понеже този принцип е макрокосмически, той е безкрайно по-важен от всички микрокосмически принципи – той е по-силен от тях, макар и да е сроден с човешкия Аз, по-силен от всички други, които могат да бъдат постигнати през Земното развитие. Следователно, понеже Христос донася на човека четвъртия макрокосмически принцип – въпреки че той е безкрайно по-важен от всички микрокосмически принципи – хората ще твърдят, че той е по-низш от петия, шестия и седмия принцип, които идват от луциферическите Духове, че той най-вече е много по-низш от това, което идва от Антихриста.

Ето защо е толкова важно да се знае как стоят нещата от гледна точка на Духовната наука. По повод на Коперниковата теория, която, така да се каже, извади Земята от нейната неподвижност и я приведе в едно непрекъснато движение около Слънцето и показа, че Земята е една нищожна пращинка в Космоса, вече се задава въпросът: Добре, но как християнската идея ще застане редом с тази теория? – Възниква една противоположност между християнската идея и тази естествена наука, като се казва: В по-стари времена хората можеха да насочват погледа си към Кръста на Голгота и към Христос, защото Земята им изглеждала като избрано място във Вселената, а другите небесни тела им изглеждаха малки и съществуващи заради Земята. Тогава би могло да се каже още:

Земята изглеждаше на хората достойна да носи Кръста на Голгота! Обаче когато Коперниковото учение засегна Духовете, хората започнаха да се подиграват и да си мислят: Тъй като другите небесни тела имат поне толкова значение, колкото и Земята, би трябвало Христос да е бродил от едно небесно тяло на друго небесно тяло. Но понеже другите небесни тела са много по-големи от Земята, би било странно Богочовекът да е извършил своето спасително дело върху малката Земя! – Така смяташе един северен учен. Той мислеше: Както една велика драма, вместо да бъде представена на една столична сцена, се играе на една сцена в предградията или в един селски театър, така изглежда и драмата на Христос. Той казваше: Безсмислено е най-великата драма на света да не бъде представена на едно голямо небесно тяло. Може ли едно грандиозно представление да не се изиграе в един великолепен театър, а в някакъв мизерен селски театър!

Такива думи са твърде странни и ние бихме могли да възразим: Самата християнска легенда се погрижи за това, да не се изказват такива глупави предположения, защото тя разположи тази Мистерия в бедната пастирска ясла, а не в някакво великолепно място на Земята. Това ясно посочва, че не би трябвало да се прави едно такова възражение, каквото е направил северният учен. Хората не винаги се досещат колко непоследователни и нелогични са те с техните умни разсъждения. Идеята не може да устои пред простата истина, която вече е дадена в християнската легенда. И щом тази легенда разполага раждането на Исус не в някакво великолепно място на Земята, а в бедната пастирска ясла, не изглежда лишено от смисъл това, че избрана да носи Кръста е именно Земята, а не някакво друго небесно тяло. Въобще целият начин, по който християнското учение представя по своему това, което Христос имаше да донесе на човечеството, е вече едно указание за онези велики учения, които днес Духовната наука отново трябваше да ни даде. Ако се оставим под въздействието на Евангелията, ние ще открием в тях най-дълбоките духовно-научни истини. Но как тези велики мъдрости се съдържат в Евангелията? Да, аз бих могъл да кажа: Когато онези хора, които нямат дори една искра от Христовия Импулс в себе си, искат да се издигнат до едно разбиране за това, което се намира в Евангелията, тогава те трябва буквално да подложат своя мозък на истинско мъченичество, дори трябва да развият определена гениалност. Че нормалното човешко съзнание не е достатъчно, проличава от това, че много хора не разбират ни най-малко духовно-научното тълкуване на Евангелията. Следователно, с луциферическите сили, с развитието на гениалността Евангелията могат да бъдат разбрани само външно. Обаче така, както те са ни дадени, как техните истини застават срещу нас? Те застават срещу нас така, като че

извират непосредствено, като най-зрялото благо от това, което наричаме Христово Същество – без усилие, без някакво напрежение – и се обръщат към сърцата, които се оставят да бъдат проникнати от Христовия Импулс по такъв начин, че непосредствено озаряват и стоплят душата.

Начинът, по който великите мъдрости застават пред човека, е коренно различен от начина, по който се действа върху разума. Този начин държи сметка за това, че от четвъртия макрокосмически принцип на Христос Исус тези истини бликат като нещо завършено по такъв непосредствен, първичен, елементарен начин, че те непосредствено преминават върху хората. Да, полагат се грижи дори за това, че разумните доводи и цялото луциферическо остроумие на хората напразно да кръжат около тези Христови думи, за да могат едва постепенно да вникнат в тяхната простота и величие, в техния елементарен характер. И това е валидно както за Христовите думи, така и за Христовите дела.

Когато излагаме един факт, какъвто е Възкресението, със средствата, които ни предлага Духовната наука, срещу какъв особен факт стоим тогава? Един знаменит немски теософ още в двадесетте години на деветнадесетия век каза, че може да се види как все повече и повече човешкият разум се прониква от луциферическия принцип. Това беше Трокслер. Той казва: човешкият разум е изцяло луциферически във всичко онова, което иска да разбере. – Общо взето, трудно е да се обърне внимание върху подълбоките теософски мъдрости. Онези от Вас, които присъствуваха на цикъла от лекции, които изнесох в Прага, ще си спомнят, че тогава аз обърнах вниманието върху Трокслер, за да покажа как в него вече съществуваше това, което сега може да бъде изнесено относно човешкото етерно или жизнено тяло. Той посочи, че човешкият разум е пропит от луциферическите сили.

Когато днес, независимо от луциферическите сили, искаме да разберем Възкресението от гледището на добрите теософски сили, ние трябва да обърнем вниманието на това, че с Кръщението, извършено от Йоан в реката Йордан, е станало нещо важно, че там трите тела на момчето Исус, за което говори евангелистът Лука, бяха проникнати от макрокосмическото Христово Същество, което след това живя три години на Земята, а после тези Исусови тела минаха през Мистерията на Голгота заедно с Христовото Същество. Въпросното развитие на Христос Исус през трите години беше, естествено, коренно различно от развитието на всеки друг човек. В какво се състоеше това развитие и какво представляваше всъщност Възкресението, ако с помощта на духовно-научните принципи ние стигнем до основата на нещата?

И така, Исус от Назарет беше потопен във водите на река Йордан. Неговият Аз се отдели от физическото, етерното или жизненото тяло и от

астралното тяло, и макрокосмическото Христово Същество слезе, завладя тези три тела и после живя в тях до 3. Април на тридесет и третата година – както ние можахме да установим. Но това беше един друг живот. Защото, започвайки още от Кръщението, този живот в тялото на Исус от Назарет беше един бавен процес на умиране. С всеки следващ период от живота на тези три години нещо умираше в телата на Исус от Назарет, така че след трите години тялото на Исус от Назарет беше нещо, което стоеше на границата да се превърне в труп и беше задържано само чрез силата на макрокосмическото Христово Същество. Вие не бива да си представяте, че това тяло, в което Христос обитаваше, беше, да речем, няколко години след Кръщението в реката Йордан като едно друго тяло, напротив: една обикновена човешка душа веднага би се отделила от него, ако не беше могъщата задържаща сила на макрокосмическото Христово Същество. Това беше едно бавно, непрестанно умиране, продължаващо три години. И това тяло стигна границите на разпада, когато настъпи Мистерията на Голгота. И сега беше необходимо само следното: да пристигнат онези хора, за които се разказва, че свалиха тялото от Кръста, намазаха го с техните благовонни масла, създавайки една химическа връзка между тези специални вещества и тялото на Исус от Назарет, в което макрокосмическото Христово Същество живя три години, за да го положат после в гроба. Нужно беше съвсем малко, това тяло да се разпадне на прах в гроба, а Христос да се облече в едно – бих казал – съгъстено, физически видимо етерно тяло. Да, възкръсналият Христос се обгърна с едно съгъстено, физически видимо етерно тяло. Така той ходеше по Земята и се явяваше на онези, на които можеше да се яви. Той не беше видим за всички, защото имаше само едно съгъстено етерно тяло, което носеше след Възкресението. Но това, което беше положено в гроба, се разпадна на прах. И според най-новите окултни изследвания беше установено, че тогава е станало едно земетресение. За мене беше нещо поразително, след като от окултните изследвания намерих, че е станало едно земетресение, да констатирам този факт, упоменат в Евангелието на Матей. Земята се разтвори, прахът от трупа падна в пукнатината и се съедини с цялата субстанция на Земята. Чрез разтърсването вследствие на земетресението платната, с които е било увито тялото на Исус, бяха събрани така, както е описано в Евангелието на Йоан. Това е чудесно описано в Евангелието на Йоан.

Ето как трябва да разбираме окултния смисъл на Възкресението, без да изпадаме в противоречие с различните Евангелия. Защото аз вече често пъти обръщам вниманието върху това, че Мария от Магдала не позна Христос, когато Той застана пред нея. Как би могло да се случи човек да е познавал и общувал постоянно с някого преди три дни, да го е виждал

преди три дни – особено когато това е една такава важна личност, каквато беше Христос Исус

– и след изминаването само на три дни да не може да го познае!? Когато се разказва, че Мария не Го позна, тогава Той трябва да и се е явил в една друга форма. Тя Го позна едва тогава, когато Го чу Той да изговаря нейното име. Тогава нейното съзнание се пробуди за Христос Исус.

Всички подробности в Евангелията са за нас напълно разбираеми в светлината на окултизма.

Но някой би могъл да каже: Тома бе подканен от Възкръсналия, Който се яви на учениците, да сложи ръцете си в Неговите рани. Тогава трябва да предположим, че тези рани са били действително по тялото Исусово, че Христос се е намирал в същото тяло, което се разпадна на прах и се яви със същото това тяло пред учениците си. Не! Представете си, че някой има белег от рана: На мястото на тази рана на физическото тяло, етерното тяло се свива особено и получава един вид белег. И в особено свитото етерно тяло, от което са взети съставните части на новото етерно тяло, с което се облече Христовото Същество, тъкмо там бяха доведени до видимост белезите на раните, които беше получил при разпятието, там имаше особено уплътнени места, така че и Тома можа да се убеди, че пред него стоеше една реалност.

Именно това място е едно чудесно място от Евангелията в окултен смисъл. Това никак не противоречи на факта, че имаме работа с едно етерно тяло, сгъстено до видимост от Христовата сила и за нас става напълно обяснимо как можа да се стигне до сцената от Емаус. Ние я виждаме описана в Евангелията: Тук не става дума за едно обикновено приемане на храната, а за едно разтваряне на приетата храна непосредствено чрез етерното тяло, чрез Христовата сила, без съдействието на физическото тяло.

Днес всички тези неща могат да бъдат разбрани от окултните принципи, залегнали в основите на Духовната наука.

Евангелията могат да бъдат разбрани в известно отношение буквално – като оставим настрана предадените в лош превод места. Всички подробности се обясняват по чудесен начин и който е разбрал тези неща, той си казва, когато забелязва някакво противоречие: Тук аз съм бил още глупав! – Той не се чувства така умен, както модерните богослови, които казват: Ние не можем да схващаме Възкресението така, както то е описано в Евангелията!

– Обаче ние можем да го разберем, ако се потопим в основите на нещата.

Но по какъв начин действа всичко това, което беше казано, върху човешкия разум? То действа така, че хората казват: Ако трябва да вярвам във Възкресението, тогава аз трябва да зачеркна всичко, което съм постигнал досега с моя разум. – Това аз не мога. Ето защо Възкресението трябва да бъде заличено. Умът, който говори така, е именно ум, пропит от Луцифер, ум, който не може да разбере тези неща. Този ум все повече и повече ще стигне дотам, да отхвърля великите, въздействащи проповеди и факти, които са станали преди и около Мистерията на Голгота. Обаче Духовната наука ще бъде призвана да направи разбираеми тези неща за хората до найголемите подробности. Тя не ще отхвърля, не ще отрича това, което надхвърля четвъртия макрокосмичен принцип като пети, шести и седми принцип. Въпреки това тя вижда в четвъртия макрокосмически принцип най-великия Импулс, който е бил даван за Земяното развитие.

Но от това Вие виждате, че в известно отношение не е така лесно да бъде разбрано Христовото развитие сред Земята, защото донякъде е основателно възражението, че някои особени Духове, луциферическите Духове, водят по-нагоре до други, но само микрокосмически принципи. По-рано аз изразих това като казах: Христос е като един вид център, в който Съществува действа чрез своето дело, в който Съществува действа чрез това, което е то самото. Около Христос седят дванадесетте Бодисатви на Света, върху които лъчезари това, което се излъчва от Него и което в смисъла на обработването на Мъдростта, те издигат до висши принципи. Обаче от четвъртия принцип то се прехвърля към другите по-висши принципи, доколкото те постигат своето развитие в условията на Земята. Ето как спрямо неповторимостта на Христос възникват големи заблуждения, а именно когато хората не са наясно, че в Христос те имат работа с четвъртия принцип, обаче с четвъртия макрокосмически принцип и макар да е възможно развитието на по-висши принципи, те са именно само микрокосмически принципи, отнасящи се до такива Същества, които на Старата Луна не са завършили напълно своето развитие, но въпреки това според естеството си те се издигат над човека, защото още на Старата Луна са постигнали това, което хората тепърва ще развиват в условията на Земята.

Ние трябва да се издигнем също и до такива неща, каквито бяха обяснени сега, ако искаме да разберем истинското положение на Христовия Принцип сред нашето Земяно развитие, ако искаме да бъдем наясно защо в бъдеще хората ще поставят Антихриста в много отношения по-високо, отколкото Христос. Те ще открият може би, че Антихристът е по-умен, по-гениален, отколкото Христос. Антихристът ще намери много привърженици. Обаче последователите на Духовната наука трябва да се

подготвят и да не се оставят да бъдат измамани чрез това, което описахме току-що. Преди всичко ще бъде необходимо хората да се опират здраво върху принципите на Духовната наука, за да не се оставят да бъдат измамани в тази област. Задачата и мисията на онзи езотеризъм, който се разви от тринадесетото столетие в Западна Европа и за който казахме някои неща, беше преди всичко: Ясно да се разработи това, което може да се каже в този смисъл относно природата на Христос. Така че онзи, който стои на почвата на този езотеризъм, ще проумее все по-ясно и по-ясно какво централно място заема Христос в Земното развитие. И ще се стигне до това – по отношение на така наречените прераждания на Христос върху нашата Земя – да бъде изтъкнат съвършено простият факт: Също както рамото на една везна се опира само върху една точка, а не върху две или повече точки, така и Земното развитие трябва да има само един основен Импулс. Онзи, който допуска повече прераждания на Христос, прави същата грешка, както този, който счита, че за да функционира добре една везна, тя трябва да се опира върху две или повече точки. Обаче в този случай това няма да е везна, а нещо друго. И това, което би могло да ходи по Земята в хода на много инкарнации, вече не би имало нищо общо с Христос. Ето какво би било заключението на всеки обучен окултист по отношение на природата на Христос. С помощта на едно такова просто сравнение той винаги може да посочи цялата неповторимост, цялата еднократност на Христовата природа. Тук Евангелието и Духовната наука се намират в пълно съзвучие.

ЗОРАТА НА НОВИЯ ОКУЛТИЗЪМ

Касел, 27. Януари 1912

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Днес моята задача ще бъде да дам първо едно чисто историческо описание, което ще бъде последвано в други ден от нещо, което може да ни въведе подълбоко в импулсите на розенкройцерското мислене, чувствуване и действие. Днес ние можем да разберем, можем да проявим разбиране спрямо розенкройцерството само тогава, когато запишем в душата си, че розенкройцерството не е нещо, което има веднъж завинаги своята историческа норма, а всъщност е нещо различно през всяко едно столетие. Това е така поради причината, че то винаги трябва да се приспособява към отношенията и условията на настоящето. Ние сме наясно, че основните импулси на Духовната наука трябва все повече да определят културата на настоящето, но че в западната култура, в която живеем, това е много трудно. Не е възможно някой да стане друг човек от днес за утре чрез Духовната наука, само защото чрез нашата Карма сме поставени в западната култура. За нас това не е така лесно, както за

представителите на някои човешки общности, които изхождат от расови или религиозни предпоставки. Защото наш основен принцип трябва да бъде, че ние не се опираме върху някакво религиозно вероизповедание, а в различните религиозни системи виждаме само форми на единния духовен живот. Духовната наука търси във всички религиозни светогледи тъкмо този духовен зародиш на истината. Самопонятно е, че като западен човек антропософът лесно може да бъде криво разбран и то най-вече от страна на различните религиозни изповедания и светогледи, които виждаме около себе си.

Когато правилно разбираме, към какво се стремим като последователи на Духовната наука, тогава ние трябва твърдо да застанем върху една почва: върху почвата на историческото развитие. Ние трябва да разберем, че Духовната наука е едно събитие всред историческото развитие. Всеки един от седящите тук е бил възплътен във всяка културна епоха, а именно бил е няколкократно възплъщаван във всяка културна епоха на човечеството. Но какъв е смисълът на тези прераждания? Защо човекът трябва да мине през всички тези различни обучения в хода на различните културни периоди? Това е довело Лесинг до признаването на идеята на прераждането. Лесинг си казваше: По-рано хората са минали през всички възможни културни епохи и те трябва отново да се връщат на Земята, за да научат нещо ново и да свържат старото с новото. Лесинг мислеше приблизително така: Това, че минаваме през различни инкарнации, трябва да има някакъв смисъл. И този смисъл се състои именно в това, че във всяка нова инкарнация човекът изживява нещо ново, различно от старото.

Ние вече че сто пъти обръщаме внимание върху това, че редуващите се епохи са били напълно различни една от друга. Днес ще обърнем внимание върху един извънредно важен момент, върху тринадесетото столетие. Можем да кажем, че инкарнираните по онова време хора изживяха нещо твърде особено, нещо, което инкарнираните в други времена хора не са могли да изживеят. И това, което ще кажа сега, аз го казвам напълно в смисъла на всички онези, които са имали възможност да водят един одухотворен живот, и които днес са отново инкарнирани. Всички те знаят това.

През тринадесетото столетие за хората беше настъпила една духовна тъмнина, както за най-озарените духове, така и за посветените. Всичко, което тогава през тринадесетото столетие се знаеше за духовните светове, хората го знаеха от преданията, или от предишни посветени, които събуждаха своя спомен за това, което бяха изживявали. Но за кратко време също и тези духове вече не можеха непосредствено да виждат в духовния свят. Това кратко време на затъмнение трябваше да настъпи, за

да бъде подготвено характерното за нашата настояща епоха: днешната интелектуална култура, днешната култура на ума. Днес, в Петата следатлантска културна епоха ние вече сме я постигнали. В Гръцко-римската културна епоха това не беше така. Тогава на мястото на днешното мислене с ума пробладаващото беше непосредственото виждане. Тогавашният човек се срастваше, така да се каже с това, което виждаше и чуваше, дори и с това, което мислеше. Тогава не се умуваше така много, както това става и трябва да става днес, защото това е задача на Петата следатлантска културна епоха.

Тогава през тринадесетото столетие, за посвещението трябваше да бъдат избирани особено подходящи личности и самото това посвещение можеше да стане факт едва след изтичането на споменатия кратък период на затъмнение. Днес все още не е възможно да назовем онова място в Европа, където е станало това, което сега ще кажа. Но не след дълго време и това ще може да стане.

Днес трябва да говорим за зората на новия окултизъм. Нека да си припомним, че в онова време на затъмнение живеяха дванадесет човека, дванадесет изтъкнати Духове, за да подпомагат прогреса на човечеството. Всички те не можеха да виждат непосредствено в духовния свят, но можеха да пробудят в себе си спомена за това, което бяха изживявали в предишни посвещения. И Кармата на човечеството се стече така, че в седем от тези дванадесет мъже беше въплътено онова, което хората запазиха като остатъци на древната Атлантска култура. В моята книга “Тайната наука” вече описах, че в седемте мъдри Учители на прадревна свещена Индия беше пренесено това, което беше останало от Атлантската епоха. Седемте мъже, които отново бяха инкарнирани в тринадесетото столетие, бяха част от дванадесетте; тъкмо те бяха именно онези, които можеха да насочват поглед в миналото към седемте течения на древната Атлантска култура и към онова, което продължаваше да живее от тези седем индивидуалности се присъединиха други четири, които можеха да насочват поглед в миналото към не много отдавна изтекли времена, както споменатите първо седем мъдреци, а тези четири личности можеха да насочват поглед към това, което човечеството беше усвоило като окултни истини през четирите следатлантски културни епохи. Първият можеше да насочва поглед към Древно-индийската епоха, вторият – към Древно-персийската епоха, третият – към Египетско-халдео-вавилоно-асирийската и четвъртият – към Гръцко-римската епоха. Тези четирима се присъединиха към седемте в колегиума на мъдрите мъже през тринадесетото столетие. Дванадесетият имаше най-малко спомени, той беше най-интелектуалният и имаше грижа най-вече за външните науки. Тези дванадесет индивидуалности не само продължиха да живеят в

опитностите на западния окултизъм, но те можеха също и да се инкорпорират в такива личности, които малко или много бяха свързани с окултизма. В стихотворението на Гьоте “Тайните” ние виждаме да се обръща внимание на тези неща по един твърде особен начин.

Следователно, говорим за дванадесет изтъкнати индивидуалности, а към тези дванадесет се прибави и един тринадесети, който трябваше да бъде избран след периода на затъмнение, за да се стигне в западната култура до необходимото посвещение. Обстоятелствата са пълни с тайнственост и, естествено, аз мога да Ви разкажа само отделни подробности, но за мен всичко това е свършено обективна истина. Но Вие можете да го проверите, ако вземете всичко, което бе казано вече от антропософски ориентираната Духовна наука през последните години, и прибавите към него и това, което знаете от външната история от тринадесетото столетие насам.

Именно на колегиума от дванадесетте мъдри мъже беше известно, че в тази епоха трябваше да се роди едно дете, което вече беше живяло по времето на Христовото Събитие в Палестина и което беше присъществувало на Мистерията на Голгота. Тази индивидуалност притежаваше силно изразени сърдечни качества, един твърде дълбок подем на любовта, който е могла да осъществи при съответните условия от тогава насам. В това дете беше вълпътена една извънредно духовна индивидуалност. Сега трябваше да стане нещо, което никога не би могло да се случи отново в същата форма. Тук не става дума за едно образцово посвещение, а за едно изключително събитие. Това дете трябваше да бъде отнето от средата, в която се беше родило и под покровителството на дванадесетте мъдречи да бъде отнесено на определено място в Европа. Но най-важното беше не онова, което външно предприеха дванадесетте, а най-важното беше това, че детето израстна в средата на дванадесетте мъдречи. Благодарение на това мъдростите, които живеяха в дванадесетте мъже, се вляха в детето. Например, един от тези дванадесет притежаваше Марсовата мъдрост и чрез това онази душа разви в себе си точно определени качества, тя получи чрез Марсовата култура едно особено настроение на душата. Тази Марсова култура се състоеше например между другото в това, че душата получи определена способност да защитава с въодушевление окултните науки. Подобни планетарни влияния бяха предадени по отношение на другите души. Чрез съзвучието на различни течения, които изхождаха от дванадесетте мъдречи, душата на това дете се разви по изключително хармоничен начин. Така детето израстна под постоянното покровителство на дванадесетте. После настъпи определено време: детето стана вече младеж, почти навърши дванадесет години и можеше да изяви нещо, което беше като един вид рефлекс, като един вид отражение на

дванадесетте течения на мъдростта. И това, което се изяви тогава, беше нещо ново, също и за дванадесетте мъдреци. Преобразуването беше съпроводено от силни органични изменения. Детето значително се различаваше от другите хора, също и телесно. Междувременно то заболя много силно, тялото му стана като прозрачно. След това дойде време, когато душата напусна напълно тялото за няколко дена. Младежът лежеше като мъртъв. И когато душата се възвърна в тялото, беше станало нещо, което изглеждаше като едно съвършено ново раждане на дванадесетте мъдрости, така че също и дванадесетте мъдреци можаха да научат нещо ново от младежа. Сега той можеше да говори за съвършено нови изживявания. Чрез Мистерията на Голгота той можа да изживее нещо подобно на това, което Павел изживя пред Дамаск. С това беше дадена възможността, всички светогледи, религиозни и научни – общо взето съществуват само дванадесет такива светогледи – да бъдат обединени в един светоглед, който възникна от тези дванадесет. Дадена беше възможността дванадесетте светогледи да се обединят в един единствен светоглед, който не намаляваше значението на нито един от тях. За характера и съдържанието на поученията ще говорим вдруги ден. Обаче сега трябва да добавим, че младежът умря скоро след това, така че земното му съществуване беше твърде кратко. Неговата мисия се състоеше в това, мисловно да свърже дванадесетте течения на мъдростта, да ги изживее и да създаде новото, което после можа да остави на дванадесетте мъдреци, които на свой ред продължиха да работят върху него. Даден беше един много важен стимул за духовна работа. Индивидуалността, от която тръгна този импулс, носеше името Кристиян Розенкройц. Същата тази индивидуалност се прероди през четиринадесетото столетие и този път живя повече от сто години. В този свой земен живот тя направи външно плодотворно онова, което беше изживяла в своя минал кратък живот. Тя пропътува целия западен свят и почти цялата позната тогава Земя, за да приеме отново по един нов начин всяка мъдрост, от която в предишния живот възникна споменатият нов импулс, който трябваше да се влее като един вид есенция в цялата култура на тогавашното време.

Този нов елемент се прояви също и по един външен, екзотеричен начин. Например в живота на Лесинг можем да открием инспирацията, идваща от това Същество. Разбира се, това не може да бъде доказано външно. Но целият начин на мислене при Лесинг е такъв, че този, който е запознат с нещата, ясно може да долови този розенкройцерски импулс. Или например в деветнадесетото столетие, което беше до такава висока степен неподатливо за такива идеи като Карма, прераждане и така нататък, този импулс също действуваше по екзотеричен начин.

Интересно е, че именно в онова време, към края на четиридесетте години, едно научно дружество предложи награда за най-добрия философски труд върху безсмъртието на душата. Между изпратените разработки беше и съчинението на Виденман, което получи наградата. В това съчинение Виденман се застъпваше за приемането на повтарящите се земни съществувания на душата. Естествено, в него не се говореше за прераждането така, както това става днес чрез Духовната наука, но интересен е фактът, че тогава се роди едно съчинение, в което се говореше за прераждането и то беше отличено с награда. Също и други тогавашни психолози се изказаха за повтарящите се земни съществувания на душата. Следователно, никога нишката на вярата в прераждането и Кармата не се беше прекъсвала. Също и първите съчинения на великата личност Е.П. Блаватска, основателката на Теософското общество, могат да бъдат разбрани само ако вникнем в розенкойцерската инспирация, благодарение на която те са възникнали.

Но сега от голямо значение е да знаем: всеки път във всяко едно столетие, розенкойцерската инспирация е давана така, че никога носителят на инспирацията не е назоваван външно. Само най-висшите посветени знаеха това. Днес например за такива процеси може да се говори само, ако са изминали сто години след тях. Защото този е периодът, който трябва да е изтекъл след процесите, преди да може да се говори за тях. За хората е голямо изкушение да отдават фанатична почит на една такава личност, да я превърнат в светец и да ѝ припишат неоспорим авторитет: това е възможно най-лошото. Хората наистина са застрашени от една такава опасност. Обаче в този случай мълчанието е не само необходимата предпазна мярка срещу външните атаки от страна на честолюбието и гордостта, от които хората все пак биха могли да се защитават, а преди всичко срещу окултните астрални нападения, които биха били постоянно насочени против една такава индивидуалност. Следователно, поради това се налага необходимостта, за един такъв факт да се говори едва след сто години. Постепенно чрез такива съзercания трябва да се изработи представата, че центърът на тежестта в историческото развитие е даден именно в розенкойцерството.

Позволете ми да Ви покажа с един тривиален пример, какво се разбира под един такъв център на тежестта. Да си представим една везна: Тя трябва да има горе на кобилищата само една опорна точка. Ако би имала две такива опорни точки, с нея не би могло да се тегли. За историческото развитие също е необходимо един такъв център на тежестта. Например източният светоглед, а също и Шопенхауер, не допускат един такъв център на тежестта, не признават въобще едно историческо развитие в този смисъл. Обаче задачата на западното човечество е да признае

историята. И розенкройцерството има мисията да изработи едно такова схващане, което допуска един център на тежестта в историческото развитие. И сега напълно безразлично е – относно това, което трябва да бъде казано – към кое вероизповедание принадлежи човекът. Защото от Хрониката Акаша може да се установи, че денят, който представлява центъра на тежестта в развитието на човечеството е 3. Април на годината тридесет и трета от нашата ера. Това ние трябва да считаме като особено важно за розенкройцерството, а именно, че тук се намира центърът на тежестта, определящ цялото развитие на човека.

И какво всъщност се случи тогава? Струва си да кажем, че това, което можем да наречем: Светът на Демоните изпадна в криза! Какво означава това? Ние знаем, че в миналото хората притежаваха едно примитивно ясновидство. Впоследствие то започна все повече и повече да отслабва, приближавайки се до пълно изчезване. Работата е там, че до този момент хората живеяха със своето съзнание главно в областта на астралното тяло, а не толкова в областта на Аза. Кризата възникна поради това, че старото ясновидство се помрачаваше все повече и повече. Ето защо човекът можеше да има възприятия само в най-долните области на духовния свят. Азът все още живееше в астралното: обаче Съществата, които Азът можеше да възприеме, ставаха все по-лоши и по-лоши, ставаха все по-нечисти и по-нечисти. Човекът нямаше вече поглед към добрите Същества, а виждаме в астралната област само тези лоши Същества. Изцелението от това състояние трябваше да дойде чрез културата на Аза. Началото на това беше събитието, което стана при Кръщението в реката Йордан. Какво изживяваше един такъв човек, който се оставяше да бъде кръстен? Първо той изживяваше физическата процедура на потопяването във водата и с това отделянето на астралното и на етерното тяло от физическото тяло. Така човекът можеше да види, как в света на Демоните трябваше да избухне една криза. И кръщаващите се си казваха: Ние трябва да променим нашето разбиране, да се “покаем”, според думите на Евангелията. Ще дойде време, когато Духът ще може да прониква непосредствено в Азовото съзнание. Такъв човек чувствуваше: О, всички тези отвратителни астрални Същества все още се намират в мен, те постоянно проникват в мен.

Трябваше да дойде нещо, което се издига над астралното, и това е Азът. Чрез Азът ще бъде възможно да се образуват чисто човешки общности от свободата на душата, които не са вече свързани с кръвни връзки. Представете си сега един такъв човек, обсебен от възможно най-лошите Демони, които знаят, че им предстои една криза. Представете си, че срещу този човек застава едно Същество, което има именно мисията да работи против Демоните. Как трябва да се чувствуват тогава тези

Демони? Те трябва да се чувствуват във висша степен неудобно! И те наистина се чувствуват неудобно пред Христос Исус.

Розенкройцерството носи в себе си импулсите, които трябва да бъдат противопоставени на Демоните. Чрез тези импулси Азът трябва да бъде издигнат на по-висока степен. Само че в това отношение човечеството не е постигнало особен напредък.

Връщайки се към изходната точка на нашето обсъждане, може да ни стане ясно, колко естествено е, че за нас, антропософите е много по-трудно да пробием в света, отколкото за другите. Антропософите ще бъдат подложени на такова преследване, каквото застъпниците на други светогледи не биха могли да си представят. Защото нищо не е по-неприятно на хората, освен когато им се описва истинският образ на Христос. Обаче нашето разбиране се опира върху резултатите на истинското окултно-научно изследване и към това разбиране ние трябва да се придържаме твърдо с всички сили.

ЗОРАТА НА НОВИЯ ОКУЛТИЗЪМ

Касел, 29. Януари 1912

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Днес ние искаме към обсъждането от завчера да прибавим нещо, което би могло да задълбочи още повече нашето лично отношение към антропософския живот. Ако обгърнем с поглед нашия живот, ако се опитваме да намерим верния път сред отделните факти и обстоятелства, ние можем да узнаем много неща чрез едно такова разглеждане на живота.

Тогава ще видим как някои неща, които са ни сполетели, или ни сполетяват като наша лична съдба, трябва да приземим за справедливи и заслужени. Да речем, някой човек е бил лекомислен в тази инкарнация и по-късно го сполетява един удар на съдбата. Вероятно няма да сме в състояние да свържем външно удара на съдбата с лекомислието, но имаме усещането, че този удар е справедливо заслужен. Поглеждайки по-надалече, ние виждаме други удари на съдбата, които ни изглеждат като случайности и не намираме никакво обяснение за тях. Тези две категории изживявания намираме, когато насочваме поглед към нашия живот в миналото.

Сега въпросът е да направим добре разликата между онова, което се явява като случайност и онова, което действува като необходимост. Когато човек разглежда своя живот във връзка с тези две категории изживявания, той не може да постигне едно повисоко развитие, ако не се опита да насочва поглед върху всичко, което му се поднася като случайност. Ние непрекъснато трябва да насочваме поглед върху нещата,

които не сме искали, които са противоположни на това, което ни харесва. Съществува такава душевна нагласа, при която човекът може да се пренесе в следната хипотетична възможност и да си каже: Какво би се случило, ако се устремя към това, което никога не съм искал, което никога не ми е било приятно? Тази представа може да бъде изживяна много интензивно.

За нещата, които ни се струват случайни, трябва да си представим следното: Какво би станало, ако впрегнем цялата си воля, за да ги постигнем? Медитирайки, човек трябва да се пренесе в онази душевна нагласа, с която приемаме събитията в нашия живот като нещо случайно. И всеки човек в наше време може да стори това. Когато постъпваме по този начин, тогава това постепенно оставя едно твърде особено впечатление върху нашата душа, и ние чувствуваме, като че ли нещо иска да се освободи от нас. Аз, примерно, си представям един втори, един друг човек, си казва душата, и той сега е тук. И човек не може вече да се откъсне от тази представа, а такъв един измислен човек става постепенно наш двойник. С този измислен човек ти имаш нещо общо, си казва душата. И тя се издига до представата: Този човек живее вътре в теб. И когато някой се вживява достатъчно интензивно в тази представа, той забелязва, че този измислен човек има своето значение. В нас се пробужда убеждението: Това някога е съществувало и тогава ти си проявил своите волеви сили спрямо днешните случайности. По този начин ние си създаваме едно твърдо убеждение за това, че някога вече сме съществували, преди да се потопим в тази дреха на тялото. И днес всеки човек може да си създаде това убеждение.

А сега нека да се обърнем към поредните инкарнации на човека. Кое всъщност се реинкарнира? Как можем да стигнем до него?

В човешкия душевен живот различаваме главно три вида душевни изживявания. Първо нашите представи, нашите мисли. Когато си представяме нещо, това може да става по напълно неутрален начин. Не е нужно да обичаме, или да мразим това, което си представяме, да заставаме срещу него със симпатия или антипатия. Към представите се прибавя животът на чувствата, на душевните вълнения, които се раждат поради това, че едно нещо ни харесва, обичаме го, а от другото се отвръщаме, мразим го и така нататък. Един трети вид душевни изживявания са волевите импулси. Без съмнение съществуват преходи, но общо взето тези са трите категории душевни изживявания. И една основна черта на здравия душевен живот е тази, че тези три вида душевни изживявания съществуват по отделно. Нашият представен живот възниква поради това, че имаме външни дразнения. Всеки ще се съгласи, че този представен живот е свързан главно със сегашната инкарнация.

Това става ясно, когато помислим, че езикът служи за изразяване на представите. А естествено във всяка една инкарнация езикът може да бъде различен. Както не донасяме със себе си езика, когато започваме една нова инкарнация, така ние не донасяме и представите. И двете, както езика, така и представите, ние трябва да ги изграждаме отново във всяка една инкарнация. Веднъж Хебел е записал в своя дневник нещо твърде странно. Той изразява мисълта, колко драстично би трябвало да действа, когато прероденият Платон би бил измъчван от своя учител по философия поради лошото разбиране на Платоновите идеи, следователно, животът на представите не преминава от една инкарнация в друга и човекът взема със себе си най-малко от живота на представите, когато той преминава след смъртта в духовния свят. След смъртта ние не изграждаме никакви представи, а възприемаме нещата непосредствено, както нашето око възприема цвета. Това, което познаваме като свят на понятията, ние го виждаме след смъртта като един вид мрежа, разпростряна над света. Обаче това, което ни остава след като сме минали през Портата на смъртта и което сваляме отново със себе си като душевни заложби при едно ново раждане на Земята, това са нашите душевни вълнения, нашите чувства, нашите душевни настроения. И ние ще забележим например как при едно дете, което по отношение на неговия представен живот е още твърде малко напреднало, неговият чувствен живот показва вече съвсем определени линии. И понеже нашите волеви импулси са свързани с нашите чувствени настроения, ние вземаме също и тях със себе си, когато минаваме през Портата на смъртта. Когато например човек се поддава на една заблуда, това поражда в неговите чувства нещо различно от състоянието, при което той се посвещава на една истина. След смъртта ние страдаме още дълго време от тези последствия на погрешните представи. Ето защо трябва да кажем, че следва да насочваме поглед върху нашите чувства и волеви импулси, когато се запитваме, какво точно преминава от една инкарнация в друга.

Да предположим, че преди десет, или двадесет години ни е сполетяло едно болезнено събитие. Днес ние ще си спомняме още много добре в нашите представи дори и най-малките подробности от това събитие. Но колко избледняло е страданието, което сме изпитали тогава и колко малко е в състояние човек да изживее отново тогавашните чувства и волеви импулси. Нека помислим за Бисмарк, за когото се знае, при какви извънредно тежки условия той е пристъпил към войната в 1866 година. Какви чувства, какви ужасни изблици на волеви импулси са минали тогава през душата на Бисмарк! Но дали Бисмарк отново е изживял с приблизително същата сила тези душевни вълнения и волеви импулси, когато е писал своите Спомени? Без съмнение – не! Човешката памет е

така устроена между раждането и смъртта, че тя съществува като памет на представите. Естествено, може да се случи, че и след десет, или двадесет години да изпитаме страдание при спомена за нещо преживяно тогава, за някакво болезнено събитие, но общо взето това страдание ще бъде избледняло, ще е изгубило от своята сила в течение на годините, докато в живота на нашите представи споменът може да се разпростре до наймалките подробности. И когато сега си представим, че всъщност самите ние сме се стремили към такива болезнени събития и че дори бихме намерили за симпатично това, което по-рано, като млади, сме намирали за отблъскващо, тогава едно такова затруднение разтърсва душата и се отразява върху целия ни сърдечен живот. Ако по-рано, примерно, някакъв камък е паднал на главата ни, сега се опитваме с всичка сила да си представим, че самите ние сме искали това. Чрез такива представи, че сами сме искали случайността, която ни е сполетяла, ние получаваме една чувствена памет за нашите минали инкарнации. По този начин получаваме една представа за това, как сме поставени в духовния свят. Ние започваме да разбираме нашата съдба. Ние сме донесли със себе си волята за случайностите в този живот от нашата предишна инкарнация.

Когато в медитацията се отдаваме на такива мисли и ги развиваме понататък, това може да има извънредно голямо значение. Между смъртта и едно ново раждане също става нещо, дори това време е безкрайно богато на изживявания, които обаче са от чисто духовно естество. Ето защо ние донасяме със себе си също душевни вълнения, чувства и волеви импулси от времето между последната смърт и последното раждане, т.е. от чисто духовния свят. Това обяснява един факт на новото време, който е извънредно важен, на който обаче общо взето се обръща малко внимание. Един факт, който днес съществува в живота на много хора, само че по-голяма част от тях не го забелязват. Обаче нашето антропософско духовно течение има задачата да насочи вниманието на хората върху този факт и неговото значение. Позволете с един пример да покажа, за какво става дума.

Някой човек, да речем, има повод да отиде някъде и този път води до там, че той тръгва по следите на един друг човек, може би по следите на едно дете. Този човек вижда внезапно, че в края на пътя, по който върви детето, зее една пропаст. Детето неминуемо ще падне в пропастта, ако направи още няколко стъпки напред. Той изтичва след детето, за да го спаси, тича, тича и напълно забравя за пропастта. Тогава съответният човек внезапно чува от някъде един глас, който му извиква: Спри! – Той спира като закован. В момента детето също се хваща за едно дърво и спира да върви, така, че не се случва нищо лошо. Ако в този момент не

беше прозвучал гласът, човекът неминуемо би паднал в пропастта. Сега той се запитва: От къде дойде този глас? Но не намира никой, който би могъл да извика. Обаче има съзнанието, че неминуемо би загинал, ако не беше чул този глас. Той не може да открие никакво физическо същество, колкото и старателно да го търси.

При едно по-дълбоко наблюдение днес мнозина хора биха могли да открият в техния живот някакво подобно изживяване. Само че те не обръщат достатъчно внимание на такива неща. Или едно такова изживяване ще мине безследно покрай съответния човек, тогава впечатлението се заличава, и той не го счита за нещо важно. Но да предположим, че човек му обръща внимание, че не счита това изживяване за нещо маловажно. Тогава той идва може би до мисълта: Всъщност тук ти беше изправен пред една криза, пред една кармическа криза, в този момент твоят живот би свършил, ти би изгубил своя живот. Ти беше спасен само чрез нещо подобно на случайността и от този час би могло да се каже, че един втори живот е бил прибавен към първия. Ти трябва да считаш този втори живот като подарен и трябва да постъпваш съобразно този факт. – Когато едно такова изживяване създава у човека едно такова настроение, че от онзи час той счита своя живот като един дар, това превръща този човек в един последовател на Кристиян Розенкройц. Защото този е неговият подход да призовава душите пред себе си. И онзи, който може да си спомни за едно такова свое изживяване – и при едно по-интимно разглеждане всеки един от седящите тук ще открие нещо подобно в своя живот – един такъв човек може да си каже: Кристиян Розенкройц ми даде знак от духовния свят, че аз принадлежа на неговото течение. Кристиян Розенкройц прибави към моята карма възможността за едно такова изживяване. Този е начинът, по който Кристиян Розенкройц избира своите ученици. Така изгражда той своята общност. Който изживява подобно нещо, той си казва: Тук ми беше подсказан един път: Аз трябва да вървя по този път, доколкото мога да поставя моите сили в служба на розенкройцерството. Обаче онези, които не са разбрали знака, ще стигнат до това по-късно, защото на когото знакът е бил направен веднъж, той не ще може да се освободи от него.

Фактът, че човекът може да има едно изживяване от описания род, идва от там, че през времето между неговата последна смърт и неговото последно раждане той се е срещнал с Кристиян Розенкройц. Някога Кристиян Розенкройц ни е избрал. Той е вложил в нас един волев импулс, който ни довежда сега до такива изживявания. Този е начинът, по който се създават духовни връзки. Естествено, всичко това би изглеждало като халюцинация за едно материалистично разбиране, както и изживяването на апостол Павел пред Дамаск се счита за една халюцинация. Естествено,

последствието от това би било, че цялото християнство почива на една халюцинация, следователно на една грешка. Защото богословите знаят много добре, че в същност събитието пред Дамаск изгражда основата на цялото по-късно християнство. И щом тази основа почива на една измама, естествено, ако мислим логически по-нататък, би трябвало да считаме като погрешно всичко, което произлиза от нея.

Така днес се опитахме да изясним как определени неща, които ни се случват в живота, как определени изживявания ни показват, че сме включени в духовните връзки на света. Когато развием нашата чувствена памет, както днес описахме това, тогава ние се вживяваме в това, което – като духовен живот – проникна със своите потоци и течения в целия свят.

Ето защо истински антропософ е не този, който познава теоретически ученията, а само този, който знае да тълкува своя живот и живота на другите хора в смисъла, който беше посочен днес. Тогава антропософията става една основна сила, която преобразява нашия душевен живот. Ето каква трябва да бъде целта в нашите групи: нашите душевни изживявания да станат други, да се научим да чувствуваме безсмъртното чрез постепенно развитие на чувствената памет. Антропософски ориентираният теософ трябва да има вярата: Само ако искаш, само ако приложиш твоите мощни вътрешни сили, ти можеш да преобразиш твоя характер. Ние трябва да се научим да чувствуваме, да усещаме, че в нас самите и във всичко друго царува нещо безсмъртно. Антропософът става антропософ чрез това, че остава възприемчив през целия си живот, дори и когато косата му е побеляла. И това съзнание, че непрестанно и непрестанно можем да вървим напред, ще преобрази целия ни сегашен духовен живот.

Чрез материализма хората преждевременно остаряват. Преди тридесет години например децата изглеждаха различно от днес. Днес можем да видим вече деца на десет, дванадесет годишна възраст, които правят впечатление на старци. Хората са поумняли по един старчески начин, особено възрастните. Те казват: Ние не искаме вече да лъжем нашите деца, примерно, че щъркелът донася новородените деца. Децата трябва да имат ясни разбирания. Но по този начин те действително лъжат децата. Нашите потомци отново ще знаят, че фактически нашите детски души слизат от духовните светове, летящи като птицеподобни духовни форми. Извънредно важно е да имаме една имагинативна представа за някоя неща, които не са още разбираеми. Без съмнение, напълно възможно е да се намери за факта, който посочих, един по-добър образ, отколкото този с щъркела. Важното е, че между детето и родителите, или възпитателите трябва да действуват духовни сили, трябва да има нещо като един таен магнетизъм. Ние самите трябва да вярваме в имагинациите, които даваме

на децата, когато искаме да обясним на децата смъртта, ние трябва да насочим вниманието си върху един или друг природен процес. Можем да кажем: Виж пеперудата, как тя излиза от пашкула: така е също и с човешката душа след смъртта. – Но първо ние самите трябва да вярваме, че светът е така устроен, че самата природа ни показва в пеперудата, която излиза от пашкула, един образ, даващ нагледна представа за това, как душата излиза от тялото. Мировият Дух е искал да обърне нашето внимание, как става това; ето защо е създал един такъв образ в природата. Извънредно важно е да можем винаги да се учим, да можем постоянно да останем млади, независимо от нашето физическо тяло. И тази е извънредно важната задача на антропософски ориентираната теософия: Да донесем в света подмладяването, от което той се нуждае. Ние трябва да се издигнем над банално-сетивното. Да признаем нещо душевно и нещо духовно в практиката: тази трябва да бъде целта на нашия живот в групите. Нека все повече и повече да се изпълваме с познанието, че развивайки душевните си сили, ние можем да станем господари на външния свят.

ОСНОВНО НАСТРОЕНИЕ СПРЯМО ЧОВЕШКАТА КАРМА

Виена, 8. Февруари 1912

В края на двете публични лекции не случайно аз остро изтъкнах, че за човека антропософията не бива да представлява някаква наука, изобщо нещо, което обикновено наричаме “познание”, а нещо, което в нашата душа може да се превърне от чисто познание, от чиста теория в непосредствен живот, в еликсир на живота. Така, че чрез антропософията ние не само знаем нещо, а преди всичко вливаме в себе си сили, които ни помагат не само в обикновения живот, който водим във физическото съществуване, а и в цялостния живот, който водим както във физическото съществуване, така и в безплътното състояние между смъртта и новото раждане.

Колкото повече чувствуваме как антропософията влива в нас укрепващи сили, благоприятстващи живота елементи, толкова по-добре я разбираме. Но може би при едно такова изказване някому ще застане на устните въпросът: Щом антропософията трябва да бъде нещо, което ни носи укрепване на живота, което ни дарява сили, защо тогава трябва постоянно да усвояваме в антропософията теоретически изглеждащи понятия, защо тогава в живота на антропософските групи сме измъчвани с всевъзможни познания относно планетарните въплъщения, предхождащи нашата Земя? Защо трябва да изучаваме неща, които са станали в извънредно далечни времена? Защо трябва да се запознаваме също с повътрешните, по-фините закони на реинкарнацията, Кармата и

т.н.? Някой би могъл да сметне, че това също е нещо като наука, както и във външния живот ни се предлагат науки за физическия свят.

При обсъждането на този въпрос, който засягаме тук, и който – бих казал – напират да прозвучи от устата, ние трябва да се простим със всички удобства на живота. Ние внимателно трябва да проверим себе си: Дали, задавайки въпроса, ние не влагаме вече в него нещо от обичайната рутина на живота, която, извинете, може да бъде сполучливо изразена с думите: Всъщност човекът с нежелание иска да учи нещо, с нежелание иска да усвои нещо духовно. Това е неудобно за него. Трябва да се запитаме, дали в този въпрос не прибавяме част от това усещане за неудобство. Защото всъщност ние не сме убедени, че постигаме висшите дарове на антропософията по един по-удобен начин, отколкото онова, което примерно извличаме от нашите литературни произведения. Често пъти се подчертава по един лекомислен начин, че е достатъчно само човек да познае себе си, че е достатъчно да се стреми да бъде един добър човек и тогава той вече е антропософ. Обаче едно по-дълбоко познание ни показва именно това, че едно от най-трудните неща на света е човек да бъде добър и че нищо не се нуждае от толкова голяма подготовка, както този идеал – да бъдеш един добър човек.

А що се отнася до въпроса за себепознанието, това съвсем не е такъв въпрос, на който да може да се отговори светкавично, както би могъл да вярва някой. Ето защо днес искаме да засегнем някои въпроси, които често пъти намират израз в току що казаното. Искаме да разгледаме, доколко, макар и привидно, антропософията се явява като едно учение, като една наука, макар че в най-висшия смисъл тя ни дава онова, което можем да наречем себепознание и ни отваря пътя към “добрия човек”. Тук става дума преди всичко за това, да разглеждаме от различни страни как антропософията може да се влее в живота.

Вземете един частен случай от живота. И то не от тези, които се отнасят до някакви научни изследвания, а такъв, с който се сблъскваме всеки ден. Замислете се, примерно, за утехата, от която имаме нужда, когато по един или друг начин изпитваме страдание, когато в една или друга степен сме неудовлетворени от живота. С други думи, нека се запитаме: Доколко може например антропософията да даде утеха на разтревожения човек, когато той се нуждае от утеха? Разбира се, всеки отделен човек ще трябва да приложи това, което би получил в отговор на един такъв въпрос, към своя особен случай. Когато се говори на много хора, може да се говори само в общи черти.

Защо се нуждаем от утеха в живота? Защото можем да бъдем разтревожени за едно, или друго нещо, защото страдаме, защото могат да ни сполетят нещастия. Естествено е по отношение на страданието човек

да се чувства така, като че ли нещо вътре в него би трябвало да се противопостави на това страдание, и да си каже: Защо трябва да страдам, защо ме сполетя това страдание? Не би ли могло животът ми да протече така, че да не ме сполетяват никакви страдания, да бъда доволен? – Онзи, който поставя въпроса така, може да стигне до един отговор само тогава, когато разполага с едно действително познание за природата на нашата човешка карма, на човешката съдба. Защо страдаме ние в света? А с това имаме предвид както външните, така и вътрешните страдания, които възникват от вътрешната организация, поради които ние не винаги сме доволни, не винаги можем да се справим в живота. Защо ни сполетяват такива неща, които ни оставят недоволни?

Ако разгледаме законите на кармата, ще видим, че в основата на нашите страдания стои нещо подобно, каквото е онова, което в обикновения живот между раждането и смъртта може да бъде онагледено приблизително със следния пример. Аз вече често пъти съм споменавал този пример: Да предположим, че някой е живял до своята осемнадесета година от издръжката на своя баща, живял е в радости и удоволствия, не е пропуснал нищо. След това бащата изгубва своето имущество, банкрутира. Младежът трябва да научи нещо подходящо, трябва да полага усилия, за да може да живее. Животът му донася страдания и лишения. И така, този човек е засегнат твърде неприятно от страданията, през които трябва да мине. Да предположим, че съответният човек стига до петдесетгодишна възраст. Благодарение на това, че някога е трябвало да научи нещо, той е станал един порядъчен човек. Той стои сега здраво в живота и може да си каже: Така както аз съдех някога за моите страдания, това беше понятно за онова време; но сега трябва да мисля по друг начин за тях, сега трябва да кажа, че страданията не биха ме сполетели, ако тогава вече имах, макар и само в ограничен размер качествата на един осемнадесетгодишен младеж. Но ако не бяха ме сполетели страданията, аз бих останал един безделник. Страданието беше това, което превърна несъвършенствата в съвършенство. На страданието аз дължа това, че днес съм един човек различен от този, който бях преди четиридесет години. Какво си даде среща тогава в душата ми? Срещнаха се моето несъвършенство, в което се намирах тогава, и моето страдание. И моето несъвършенство търсеше моето страдание, за да може то да бъде премахнато, за да може да се превърне в съвършенство.

Тази констатация може да се получи дори от едно банално разглеждане на живота между раждането и смъртта. Когато разгледаме целия живот и застанем действително по един такъв начин пред нашата карма, както това беше показано в завчерашната лекция, ние винаги стигаме до убеждението, че всички страдания, които ни сполетяват, всички

страдания, които се изпречват на пътя ни, са от такова естество, че те всъщност са търсени от нашето несъвършенство. А именно най-голямата част от мъките и страданията са търсени от онези несъвършенства, които сме донесли със себе си от нашите минали инкарнации. И понеже тези несъвършенства са вътре в нас, нещо, което е по-разумно от самите нас, търси пътя към мъките и страданията. Защото това е едно златно правило на живота, че всички ние като хора имаме в нас един по-разумен човек, един по-мъдър човек, отколкото сме самите ние. Защото този, който в обикновенния живот наричаме “аз”, е по-малко мъдър. Ако би зависело от него, този “полу-мъдрец” би избрал пътя на удоволствието, на радостта, пред този на страданието. “По-разумният” е онзи, който почива в глъбините на нашето подсъзнание, до което нашето обикновено съзнание няма достъп. Той ни закрива погледа към лекомислената радост и запалва в нас една магическа сила, която тръгва по пътя на страданието, без ние да знаем за това. Но какво значи това: Без ние да знаем? Това значи, че по-разумният добива по-голяма сила над по-малко разумният и постоянно действа в нас така, че насочва нашите несъвършенства към нашите страдания и ни причинява страдание, защото с всяко вътрешно и външно страдание ние премахваме едно несъвършенство и ставаме по-съвършени.

Подобни размишления звучат като една добра теория, обаче те не вършат кой знае каква работа. Работата е свършена, когато с усилие на волята човек потърси в живота си определени тържествени моменти и действително, влагайки цялата си енергия в тях, ги превърне в жизнено съдържание на душата си. Това не винаги може да се постигне в обикновения живот, изпълнен с работа, с бързанае, с грижи, понеже тогава ние не можем да се освободим от нашия по-неразумен човек, който носим в себе си. Обаче когато си изберем един тържествен момент от живота – макар и такива тържествени моменти да са кратки – ние можем да си кажем: Сега аз искам да се абстрахирам от всичко, което трополи там навън и в чието трополене аз съм участвувал, сега искам да гледам на моите страдания така, че да почувствувам, как по-разумният в мене е бил привлечен с магическа сила към тях и че аз самият съм си наложил определени страдания, без които не бих победил определени несъвършенства. Тогава ще ни завладее едно чувство на блажена мъдрост, което ни говори: Дори и там, където светът е изпълнен със страдания, той прелива от мъдрост! Ето кое се превръща в едно постижение на антропософията за живота. После ние веднага можем да забравим това усещане. Обаче когато не го забравяме и постоянно го упражняваме, отново и отново, тогава ще видим, че сме положили в душата си нещо като един вид семе, като един вид зародиш и че някои

тъмни чувства, някое лошо настроение в нас се превръщат в радостно настроение, в сила, в чувство за сила. И тогава от такива тържествени моменти на живота ние излизаме като по-хармонични души и като послани хора.

Сега обаче ние ще сме в състояние – ако впрочем антропософът вече е успял да активизира миговете на утеха, съпровождащи страданията – ние ще сме в състояние да прибавим и нещо друго, а именно: Да обърнем поглед към нашите радости, да погледнем към това, което ни доставя радост в живота! Който по този начин застава с безпристрастно чувство пред съдбата си, който застава пред своята съдба така, като че той сам е искал своите страдания, за него се получава нещо твърде особено, когато разглежда своите радости в живота. Той не може да се справи с тях така добре, както със своите страдания. За нас е сравнително лесно да намерим утеха в страданията – и който не вярва, нека да се пренесе в това положение. Обаче да се справим с веселието и радостта е трудно.

Колкото и да се пренасяме в настроението, че сами сме искали нашите страдания: Когато приложим това към удоволствието и радостта, ние не ще можем да сторим друго нещо, освен да се засраим. Ние ще изпитаме чувство на дълбок срам и не бихме могли да се освободим от него по друг начин, освен като си кажем: Не, що се отнася до веселието и радостта, аз действително не съм ги създал чрез моята карма! – И това е единствено възможното избавление, защото иначе срамът може да нарастне до такава степен, че да разруши нашата душа. Единственото избавление е да не приписваме на “по-мъдрият човек в нас” това, че благодарение на него сме изпитали радостта. При тази мисъл ние забелязваме, че сме прави, защото чувството на срам изчезва. Работата стои така, че ние имаме удоволствието и радостта в живота като нещо, което ни е дадено от мъдрото ръководство на света, без да сме го заслужили, и трябва да го приемем като милост, като благодат и винаги да помним, че то е предназначено да ни включи в целостта на Вселената. Удоволствието и радостта трябва да действуват върху нас в тържествените моменти на живота, така че да ги чувствуваме като един вид милост, като благодат от страна на висшите мирови Същества, които искат да ни приемат, присъединят към себе си.

Докато чрез нашите мъки и страдания стигаме до самите себе си и ставаме все по-съвършени, чрез нашите удоволствия и радости ние развиваме онова чувство, което можем да наречем чувство на “блажено почиване” в божествените Същества и сили на света – обаче само като ги считаме като милост, като благодат. И тогава по отношение на удоволствията и радостите единственото оправдано настроение, което трябва да проявим, е чувството на благодарност. Никой не може да

разбере правилно удоволствията и радостите в живота, ако в часовете на уединение и себепознание приписва удоволствията и радостите на своята карма. Ако ги приписва на своята карма, той се поддава на една грешка, която отслабва духовното в нас, парализира го. Всяка мисъл, че едно удоволствие, една радост е нещо заслужено, ни прави слаби и ни парализира. Едно такова изказване може да изглежда твърде крайно, понеже някой би могъл да разсъждава така: Ако страданието е желано и предизвикано от моята собствена личност, тогава аз трябва да съм господар също и на моите удоволствия и радости! Обаче дори един бегъл поглед в душевния живот на човека ни подсказва: Удоволствието и радостта съдържат в себе си нещо заличаващо. Ние едва ли бихме могли да открием другаде по-нагледно описание на този заличаващ елемент в удоволствието и радостта, отколкото в Гьотевия “Фауст”, където парализиращото въздействие на удоволствието и радостта е посочено с думите: “Така от страсти към наслади люшкам се аз. И после от наслади към страсти отново стремя се”. И който размисли поне малко върху насладата, върху влиянието на насладата, върху удоволствието, когато то ни засяга лично, той ще види, че в удоволствието, радостта, има нещо, което ни довежда до замайване в живота и заличава нашия Аз.

Това не бива да звучи като проповед срещу удоволствието и радостта, не бива да се взема като подтик към себичуване, да се изтезваме с горещи клеши и други подобни. Това не е така. Когато искаме да проумеем нещо, това не означава, че трябва да го отбягваме. Не да го “отбягваме”, а спокойно да го приемаме там, където се сблъскваме с него; да се отнасяме към него като към една милост, като към една благодат, и колкото по-съзнателно, толкова по-добре, защото по този начин ние се потопяваме в божествения свят. Следователно, казваме това, не за да проповядваме отшелничеството, а за да събудим правилното настроение по отношение на удоволствието и радостта.

Обаче който би казал: Удоволствието и радостта имат в себе си нещо парализиращо, нещо заличаващо, ето защо трябва да ги отбягваме – което е идеал на аскетизма, на самоизмъчването – той би отхвърлил милостта, благодатта, които му се дават от Боговете. И всъщност самоизмъчванията на аскетите, монасите и монахините са непрестанни бунтове против Боговете. За нас е подобаващо да чувстваваме страданията като нещо, произтичащо от нашата карма, а удоволствието и радостта – като милост, като благодат, дадена от Боговете. Удоволствието и радостта да бъдат за нас като един знак, колко близо ни е допуснал Бог до себе си, а мъките и страданията да бъдат за нас като знак, колко много сме се отдалечили от това, което трябва да постигнем като разумни хора. Ето кое ни дава основното настроение по отношение на кармата и без

това основно настроение ние не можем да напредваме истински в живота. Ние трябва да усетим: Зад това, което светът ни предлага като добро, като красиво, зад този свят стоят Съществата, за които Библията казва: И те видяха, че светът беше красив и добър!

– Обаче доколкото изпитваме болки и страдания, ние трябва да признаем всичко онова, което в хода на реинкарнациите човекът е направил от света, от онзи първоначално добър свят, който той следва да подобри още повече, възпитавайки себе си в едно смело понасяне на тези страдания.

Описаното тук онагледява двата начина, по които приемаме нашата карма. Нашата карма, в известен смисъл, е съставена от страдания и радости. Ние заставаме пред нашата карма с правилна, с добра воля, само ако можем да застанем по един правилен начин пред нашите страдания и радости. Обаче ние можем да размислим и по-нататък. Днешното и утрешното обсъждане ще ни покаже именно как трябва да заставаме пред нашата карма.

Нашата карма ни показва не просто онова, което изпълва нашия живот със страдания и радости, а в живота срещаме например много хора, с които ни свързва само едно бегло запознанство, или хора, които в една или друга степен на родство, на приятелство стоят близо до нас продължително време от нашия живот. Ние срещаме хора, които по един или друг начин ни причиняват страдания, сътрудничеството с тях поражда страдания, следователно пречки, или пък срещаме хора, които ни подпомагат или ние ги подпомагаме, накратко: възникват най-разнообразни отношения. Спрямо един такъв житейски факт ние трябва да си изработим нагласата: Да, ние самите сме го поискали с поразумното същество в нас, поискали сме, примерно, един човек “случайно” да ни срещне по нашия път, търсили сме именно този, който да ни причини това или онова. Ето как следва да приемаме нещата, ако искаме да е плодотворно в антропософски смисъл онова, което завчера казахме относно приемането на кармата.

Именно защото сме имали нещо общо с този човек, защото сме натрупали едни или други задължения към него, сега по-разумното същество в нас урежда нашата среща. Една магическа сила ни тласка към съответния човек.

Тук впрочем ние навлизаме в една област, която е извънредно разнообразна и сложна и по отношение на която можем да дадем само общи гледни точки. Обаче тук ще дадем само такива подробности, които са действително установени чрез ясновидското изследване. Това може да бъде полезно за всеки, защото той може да го проучи по определен начин и да го приложи в своя собствен живот.

Ясновидското изследване установява един забележителен факт. Всички ние изживяваме някъде около половината на нашия живот, онази епоха, когато възходящата линия на живота преминава в низходяща, когато сме изразходвали цялата си младежка сила, когато преминаваме върховата точка и поемаме надолу по низходящата линия. Тази точка, която се пада някъде около тридесетте години, не може да бъде дадена като общо правило, но все пак тя важи за всеки един от нас. Това е онази епоха от нашия живот, през която ние живеем до най-голяма степен в условията на физическия свят. Тук човек може да се поддаде на една измама. Това, което е предхождало тази епоха, са били всъщност, започвайки от детството, проявления на неща, които сме донесли със себе си в настоящата инкарнация, макар те да са ставали все по-слаби и по-слаби. Всичко това ние сме изнесли във от себе си, изградили сме с него нашия живот, така че постоянно сме консумирали от сили, които сме донесли със себе си от духовния свят. Тези сили са вече изразходени, когато настъпва гореспоменатия момент. И когато после отново разглеждаме низходящата линия на живота, нещата се представят така, че ние натрупваме и обработваме това, което сме научили в училището на живота, за да го вземем със себе си в следващата инкарнация. Това ние отнасяме в духовния свят, а по-рано сме го взели от духовния свят. В тази повратна точка на живота ние живеем най-много в света на физическото поле, вплетени сме най-много във всичко онова, което ни занимава отвън. Там ние сме завършили времето на нашето учение, пристъпваме непосредствено в живота, трябва да се справим с нашия живот. Тогава се занимаваме със самите себе си, заети сме най-много с уреждане на външните обстоятелства. Обаче онова, което се поставя в отношение с външния свят, е умът и волевите импулси, които идват от ума. Това, което най-силно блика тогава от нас, това е най-чуждото, за него духовните светове се затварят. Следователно, ние сме най-отдалечени от духовния свят тъкмо в средата на нашия живот.

Окултното изследване установява още един знаменателен факт. Когато проучим как в средата на своя живот човек среща други хора, как търси познанства в живота, тогава установяваме, колкото и странно да звучи, че това са тъкмо онези, с които сме били заедно в предишната инкарнация, и то в най-ранното детство. Окултното изследване установява, че по правило, но не винаги, в средата на нашия земен живот ние срещаме при никакви външни обстоятелства на кармата онези хора, които в нашия минал живот са били именно нашите родители. Много редки са случаите да се срещнем в най-ранното детство на нашия живот с онези хора, които в миналия живот са били наши родители. С тях ние се срещаме именно в средата на нашия живот. Това се явява като един любопитен факт, но е

така. И едва когато се опитаме да проверим едно такова правило в живота, когато устроим нашите мисли така, ние можем да допринесем извънредно много за живота. Когато, да речем, един човек влиза в някаква връзка с друг човек към своята тридесетгодишна възраст, било че се влюбва в него, било че завързва приятелство, влиза в борба с него, или нещо друго, за нас много неща се осветяват, ако си представим, че някога сме били свързани с този човек така, както е свързано детето със своите родители. Установява се и един друг забележителен факт. Онези хора, с които сме се събрали в най-ранното детство, родители, братя и сестри, другари по игра, това са по правило такива личности, с които в наш минал живот, или в някоя от нашите минали инкарнации сме развили такива отношения, че сме се запознали с тях по някакъв начин към нашата тридесета година от тогавашната инкарнация. Установява се много често, че тези хора се явяват като родители, или братя и сестри в нашата сегашна инкарнация. Макар и подобно нещо да ни се струва странно, нека се опитаме да го приложим в нашия живот. Ние ще се убедим, че ако разглеждаме нещата по този начин, животът ни става по-ясен. Ако един или друг опит се окаже погрешен, това няма голямо значение. Но ако в трудните и самотни часове от живота ние го разглеждаме по такъв начин, че той да получи своя смисъл, тогава наградата е голяма. Обаче не бива да подреждаме живота си изборително и да издирваме онези, които бихме искали да са били някога наши родители, само защото ги харесваме. Не бива да поставяме нещата в погрешна светлина чрез един или друг наш предразсъдък. Вие ще се съгласите, че тук сме изложени на големи опасности, възникващи главно от нашите предразсъдъци. И е много добре да възпитаваме себе си в пълна безпристрастност, когато става дума за тези трудни неща.

Сега Вие бихте могли да ме запитате: Но как да разглеждаме живота в неговата низходяща линия? По един забележителен начин ние установихме: В началото на нашия живот ние се запознаваме с хора, които през миналата инкарнация сме срещали в средата на живота, докато сега, в средата на живота, отново виждаме как запознанството с тях е ставало в началото на миналия живот. Но как стоят нещата с низходящата линия на живота? – Там нещата стоят така, че срещаме личности, които са имали работа с нас в предишния земен живот, но може би и още не. Те са имали работа с нас в миналия земен живот тогава, когато се случват особено характерни събития, каквито така често настъпват в човешкия живот, когато настъпва някой решаващ момент в живота – да речем силни изпитания в живота чрез горчиво разочарование. Тогава става така, че във втората половина на нашия живот ние отново се събираме с лица, които вече са били свързани по един, или друг начин с

нас. Чрез това отношенията се разместват и така се уравновесява нещо, което е било причинено по-рано.

Това разнообразява нещата и ни позволява да разберем, че не бива да постъпваме шаблонно. Но във втората половина на нашия живот срещаме лица, при които кармата, която е била вече създадена, не може да бъде изплатена само в един живот. Да предположим, че в един наш живот сме причинили страдание на един човек. Лесно бихме могли да си представим, че в следващия живот отново ще се съберем с този човек и по-разумното Същество в нас ни събира така, че да можем да поправим това, което сме му сторили. Обаче не винаги отношенията на живота са такива, че да можем да поправим всичко, често пъти поправяме само една част. Възникват фактори, които усложняват нещата и които правят възможно такива остатъци на кармата да бъдат поправени във втората половина на живота. Ето как ние стигаме до едно разбиране за кармата, благодарение на което можем да разглеждаме нашето общуване с другите хора именно в светлината на кармата.

Обаче ние откриваме и нещо друго в протичането на нашата карма – онова, което в двете публични лекции обозначихме като съзряване на нашия житейски опит. Ако това обозначение не звучи нескромно, ние можем да си послужим с него. Ние можем да си припомним как ставаме по-мъдри. Ние ставаме по-мъдри благодарение на нашите грешки и за нас е най-добре, когато ставаме по-мъдри от нашите грешки, защото не винаги имаме в един и същ живот възможност да приложим мъдростта: ето защо това, което сме научили от грешките, остава като сила за един следващ живот. Но какво е всъщност това, което можем да усвоим като мъдрост, като опитност в живота?

Вчера аз вече обърнах вниманието Ви върху следното: Ние не можем да пренесем със себе си нашите представи от един живот в друг. Аз посочих, че дори и Платон не можеше да вземе непосредствено със себе си представите на своята душа и да ги пренесе в следващата инкарнация. Ние пренасяме със себе си от един живот в друг това, което представлява нашата воля, нашите чувства, така, че във всеки живот отново стигаме до нашите представи и нашия език. Защото по-голямата част от представите живеят в езика, така че по-голямата част от тях ние извличаме от езика. Този живот между раждането и смъртта ни дава такива представи, които са характерни за живота между раждането и смъртта. Но щом това е така, тогава ние трябва да си кажем: През колкото и инкарнации да минем, винаги зависи, следователно, от нашата Карма, винаги зависи от дадената инкарнация, какви представи получаваме. Онова, което изживявате като мъдрост на представите, Вие винаги го вземате от външния свят. Това зависи от факта, как кармата Ви е поставила в един език, в един народ, в

едно семейство. В нашите представи и мисли ние не знаем за света нищо друго, освен това, което зависи от нашата карма. Тези думи означават твърде много. Те означават, че всичко, което можем да знаем в живота, което можем да усвоим като познание, е нещо напълно лично, и чрез това, което можем да усвоим в живота, ние никога не можем да се издигнем над нашата личност. В живота ние никога не стигаме до разумното Същество в нас, а постоянно оставаме при по-малко разумното. Ако някой си въобразява, че може да знае повече за своето по-висше “себе”, изхождайки от самия себе си, от това, което усвоява от живота, той си представя нещо невярно, отговарящо на неговото удобство. Накратко: Ако разчитаме на това, което усвояваме от живота, ние изобщо не стигаме до някакво познание за нашето по-висше “себе”.

Но как да узнаем нещо за нашето по-висше “себе”, как да стигнем до такова познание? Тук следва да поставим един друг въпрос: Какво знаем ние въобще? На първо място знаем това, което сме усвоили от опита. Впрочем ние знаем само това и нищо повече! И човекът, който иска да познае самия себе си и не знае, че в него се намира само едно огледало на външния свят, може само да си въобразява, че вниквайки в себе си той може да намери своето по-висше “себе”. Не бива да вървим по този лесен път на удобството. Ние трябва да се запитаем относно онова, което става в другите светове, където се намира нашето висше “себе” и където не съществува нищо друго, освен това, което Духовната наука говори за различните планетарни въплъщения на Земята. Както изследваме една детска душа по отношение на външния живот, когато питаем какво се намира около детето, така трябва да питаем и какво се намира около висшето “себе”. Обаче за световите, в които се намира нашето висше “себе” – за тях ние научаваме от Духовната наука и нейните описания, отнасящи се до тайните на Стария Сатурн, на Старата Луна, до развитието на Земята, реинкарнациите и кармата, Девакана, Камалока и т.н. Само по този начин ние научаваме нещо за нашето по-висше “себе”, за онова “себе”, което имаме над физическото поле. И на този, който не се съобразява с тези тайни, ние трябва да кажем: По отношение на самия себе си ти си едно галено котенце! Защото ти се умилкваш твърде много пред тази душа и шепнеш: Вгледай се навътре в себе си; само там ще намериш божествения човек! – Но там тя ще намери единствено това, което е натрупала като опитности, свързани с външния свят! Ние откриваме божествения човек само тогава, когато търсим в самите себе си това, което се отразява там, идвайки отвън, така че всичко, което при известни обстоятелства може да е неудобно за изучаване, всъщност не е нищо друго, освен себепознание.

Истинската теософия в действителност е истинско себепознание! Когато приемаме Духовната наука, ние я приемаме като нещо, което ни изяснява нашето “себе”. Защото къде се намира това “себе”? Нима то е вътре в нашата кожа? Не, то е разлято в целия свят и това, което е в света, то е свързано с нашето “себе”, както и всичко, което е било в света, е свързано с нашето “себе”, и само когато се научаваме да познаваме света, ние се научаваме да познаваме нашето “себе”.

Така стоят нещата с тези привидни теории: всъщност те не са нищо друго, освен пътища за себепознание. Онзи, който търси себепознание, втрещвайки поглед навътре в себе си, си казва: Ти трябва да си добър, да си безкористен! И това звучи чудесно! Само че веднага забелязваме: Тези хора стават все по-егоистични. Напротив, когато човек се измъчва с великите тайни на съществуването, когато се откъсва от това умилкване и лично възвеличаване, когато преминава в това, което се намира в повисшите светове и може да бъде разпознат от тези светове – ето кое води до истинско себепознание. Като размишляваме върху Сатурн, Слънцето, Луната, ние изгубваме себе си в мировите мисли. “В твоето мислене живеят мирови мисли”, си казва антропософски мислещата душа, но тя прибавя: “Заличи себе си в мировите мисли”. Душата, която черпи сили от антропософията, си казва: “В твоите чувства тъкат мирови сили”. Обаче тя веднага прибавя: “Изживей себе си чрез мировите сили!” Изживява себе си не този, който се умилква пред мировите сили, и си затваря очите с думите, с предварителното пожелание: “Аз искам да бъда един добър човек!”, а онзи, който отваря духовното си око и вижда как мировите сили работят във външния свят, вижда как самият той е поставен в тези мирови сили. Душата, която черпи сили от антропософията, си казва и нещо друго: “В твоята воля действуват мировите Същества!”, обаче веднага добавя: “Създай себе си от волевите Същества!” И това наистина става факт, ако разбираме себепознанието по този начин.

Всичко това може да изглежда сухо и абстрактно, обаче в действителност то не остава някаква теория, а се превръща в един вид семе, което ние заравяме в земята; там то израства и живее, отправяйки силите си във всички посоки, за да се превърне накрая в растение, в дърво. Така стоят нещата. Благодарение на чувствата, които развиваме в Духовната наука, ние сме в състояние да пресъздадем себе си: “Създай себе си от волевите Същества!” Ето как антропософията се превръща в еликсир на живота. И когато разширяваме нашия поглед в духовните светове, когато извличаме от там необходимите за живота сили, тогава ние познаваме себе си в нашите дълбини. Едва когато внесем мировото познание в себе си, ние разбираме себе си и постепенно се отдалечаваме

от по-малко умното Същество, което ни отделя от Пазача на прага, и се приближава към по-умното Същество: то е скрито в човека, който все още не е достатъчно силен, но може да стане такъв именно чрез антропософията.

ИНТИМНОСТИ НА КАРМАТА

Виена, 9. Февруари 1912

Аз не бих искал да бъда криво разбран по отношение на една точка, върху която вчера говорихме тук в нашата вечерна лекция и въпреки това, един днешен разговор ми подсказа, че лесно може да се промъкне едно погрешно разбиране. Естествено е тези неща, които са свързани с интимностите на нашата карма, да бъдат трудни за формулиране с думи и много лесно може да се случи едно или друго нещо да не може да бъде ясно разбрано от първи път. Това е точката, която засегнахме вчера, относно факта, че в нашите мъки и страдания трябва да виждаме нещо, което по-разумното същество в нас търси, за да преодолее определени несвършенства и че именно чрез това, че понасяме спокойно страданията, ние можем да вървим напред в нашия път. Не това е, което би могло да бъде криво разбрано, а другото, че напротив, трябва да приемаме удоволствията и радостите като нещо, което получаваме без да сме го заслужили, без да можем да го отнесем към нашата карма, а напротив, трябва да гледаме на него като на една милост, на една благодат, с която сме вплетени в царствата на Духа. Това аз Ви моля да не го схващате така, като че главният тон би се състоял в това, че получаваме радостта и удоволствието като един дар от царуващите божествено-духовни Същества, а Ви моля да поставите главния тон върху това, че бе казано: Когато искаме да разберем нашата карма, ние трябва да имаме предвид, че сме получили тези неща чрез една милост, чрез една благодат. Следователно, радостта и удоволствието са били разляти върху нас като една милост. Онзи човек, който иска да разбере своята радост и удоволствие в своята карма, така, като че ли по този начин Боговете искат да го отличат и да го поставят по-високо от другите, ще постигне точно обратното. Ние съвсем не трябва да разбираме това така, като че ли тези блага ни се дават с цел да бъдем поставени по-високо от другите. Те ни са дадени като един повод да се чувствуваме в милостта на онези божествено-духовни Същества. Следователно, само това, човек да се чувства в милостта, е нещо, което означава един напредък, другото би ни върнало назад в нашето развитие. Ти, човеко, не бива да вярваш, че можеш да стигнеш до чиста радост и удоволствие чрез особени предимства на твоята карма, а трябва да вярваш, че можеш да стигнеш до тях само благодарение на факта, че нямаш никакви предимства – именно

тогава ние следва да вършим дела на милосърдие, и ще ги вършим много по-добре, отколкото когато понасяме болки и страдания. Убеждението, че трябва да сме достойни за милостта – ето кое ни води напред! Следователно, не е оправдано становището на някои хора, че онзи, който живее в радост и богатство, е заслужил това. Моля да имате предвид тези думи, за да бъде избегнато едно погрешно разбиране.

Нека сега да разширим нашето обсъждане, засягащо въпросите на кармата по един по-свободен начин, така че Духовната наука да се превърне за нас в един вид жизнена сила. Когато разглеждаме нашия живот и това, което се случва с нас, първоначално можем да имаме два вида изживявания. Единият вид може да бъде такъв, че да си кажем: Да, сполетя ме едно нещастие, сполетя ме това, или онова. Да предположим, че ме е сполетяло едно нещастие. Когато насочвам мислите си върху нещастията, което ме е сполетяло, аз мога да кажа: Ако не бях небрежен, това нещастие нямаше да ме сполети. Обаче ние не винаги можем да предприемем едно такова обсъждане с обикновените нормални средства на съзнанието, а в много случаи ще намерим, че не можем да си дадем никаква сметка, как нещастията е свързано със събитията на нашия настоящ живот. Ние ще бъдем именно заставени със средствата на обикновеното съзнание да кажем за някои неща, които ни сполетяват: В нашия живот нахлу една случайност, която няма нищо общо с нас! Постепенно ние ще можем да правим разликата между неща, които сме в състояние да извършим, неща, в които, така да се каже, сполучаваме, или не сполучаваме. При някои неща, в които не успяваме, ще намерим за понятно, че не сме успели, че е редно да не успеем, защото сме били лениви, невнимателни, или нещо подобно. При други неща обаче напразно ще разчитаме на нашите сили и способности. Ето защо полезно е от тази гледна точка да се вгледаме в нашите собствени преживявания, да разделим именно нещата, за които можем да кажем: Аз имах неуспех и беше редно да не успея, без да бъда виновен за това. При други неща ще си кажем: Колко чудно е, че успях! После ще се обърнем към неща, които идват като една случайност в живота, за които изобщо не можем да си представим, че могат да имат някаква връзка с причините, които са ги предизвикали, следователно случайни неща и онези, които сме извършили, без те да имат нещо общо с нашите способности. Ето кое искаме да изследваме, ето в кое искаме да се задълбочим.

Да, предстои ни да се занимаваме с твърде странни неща. Нека за миг да предположим, че всичко, което ни е сполетяло, идва в отговор на нашите желания, че сме разгърнали цялата си воля, то да се случи. Да предположим, че от покрива се откъсва една керемиди и пада върху нечие рамо. Нека, като един вид експеримент, да си представим, че това не ни е

сполетяло случайно. Нека да развием следната хипотеза: Какво би се случило, ако ти се намираще горе на покрива, разместваш керемидите, и една от тях – докато ти светкавично слизаш на улицата – полита надолу и те улучва в рамото? Или, ако например, наглед безповодно, сами си предизвикаме една простуда? Да си представим как една дама, недоволна от съдбата си, умишлено се излага на простуда, в резултат на което умира. Следователно, нещата, които иначе приемаме за случайни, сега мисловно ги подреждаме по такъв начин, като че ли сами сме ги желали и подготвили. Същото можем да постигнем и с онези събития, които имат непосредствена връзка с нашите качества и способности. Да речем, не успяваме в нещо. Например, когато пропускаме един влак, не искаме да си представим, че виновни за това са били всички възможни външни обстоятелства, а искаме да си представим, че поради нашата небрежност сме пропуснали да стигнем навреме на гарата. Нека си го представим като един вид опит. Когато сторим това, ние стигаем до там, че си измисляме един несъществуващ човек. Това би бил един странен човек, който измисляме с нашата фантазия, един човек, който би извършил всичко това: един камък да падне на рамото ни, да получим тази или онази болест и т.н. Естествено ще знаем, че това няма нищо общо със самите нас. Въпреки това ние го очертаваме съвсем ясно пред погледа си и бихме могли да стигнем до твърде странни опитности по отношение на него. След известно време ще забележим: Естествено, ти не си извършил това, този човек е измислен. Но въпреки всичко, ние вече не можем да се отделим от него. Мисълта за него не ни напуска. И забележителното е, че тази мисъл не остава статична. Тя оживява вътре в нас и започва да се видоизменя. И в определен момент ние имаме усещането, че този човек стои скрит вътре в самите нас. Колкото и странно да изглежда, ние все повече се убеждаваме: В известен смисъл самите ние сме подготвили всичко това, което се разиграва в мислите ни. Или с други думи: Това съвсем не е чувството, че някога действително сме извършили въпросното действие, обаче това са мисли, които по определен начин отговарят на това действие. Тогава ние си казваме: Да, тук или там ти си извършил нещо, чиито последици сега понасяш. Ето едно добро упражнение за да постигнем един вид памет за чувствата, свързани с нашите предишни инкарнации. В душата възниква нещо, благодарение на което ние можем да усетим: Някога ти си бил там и си подготвил всичко това.

Вие се досещате, че култивирането на спомени за предишните инкарнации не е нужно да бъде нещо лесно. Защото помислете само за това, как трябва да напрегнете мисълта си, за да извикате в съзнанието си нещо, което неотдавна сте забравили. Трябва да извършите една работа,

свързана с размисъл. Човекът напълно забравя това, което е изживял в миналите си инкарнации и той трябва да предприеме нещо, за да улесни връщането на спомените. Тук става дума именно за едно такова упражнение. И към казаното в публичната лекция ще прибавя това, че човекът забелязва, как тази памет на чувствата постепенно се пробужда в него и той усеща: Ти сам си подготвил това в миналото.

Нека не пренебрегваме такива правила, които ни се дават, защото все повече ще се убеждаваме как животът се проявява, а ние ставаме все по-силни. Ние ще констатираме, че когато сме направили това веднъж и сме добили чувството: Ти сам беше този, който направи всичко това – тогава ще заставаме срещу бъдещите събития, които срещаме, по свършено друг начин. Чрез това се изменя цялата ни душевна нагласа. Докато по-рано сме имали може би страх или други подобни чувства, когато нещо ни е сполетявало, сега получаваме като помощ един вид спомен на чувствата. И когато се сблъскваме с нещо, ние имаме вече насоката на нашите чувства, които ни казват: О, това се случва поради тази или онази причина. И тъкмо до това се свежда първоначалното припомняне на миналия живот. По този начин животът става по-ясен, по-спокоен, и точно от това се нуждаят хората, не само тези, чиито копнежи ги тласкат към антропософията, а също и тези, които стоят извън антропософията. Следователно, никак не е правилно, когато много хора казват: Какво ни интересуват нашите минали инкарнации, щом не можем да си спомним за тях? За да постигнем правилната душевна нагласа към настоящия земен живот, ние следва да развиваме една памет на чувствата, а не една памет на понятията и представите.

В тези лекции аз действително бих искал да посоча колко много неща могат да бъдат постигнати практически и че всеки, който практически прилага антропософията ще има усещането, че живее в антропософията.

Но за човека в течение на неговата карма не е важно само това, което си е навлякъл в миналите инкарнации, защото ние прекарваме един живот, протичащ между смъртта и едно ново раждане. Това не е един живот, лишен от събития, а такъв, в който минаваме през много събития, в които преживяваме и изпитваме всякакви неща. И в нашия земен живот също се явяват последствията на преживяванията, които сме имали в духовния свят, само че те се явяват по един особен начин, така че именно по отношение на тези събития се чувствуваме често пъти много склонни да говорим за случайности. Ние можем да припишем такива събития на важни случки, които сме преживяли там.

Днес бих искал да посоча нещо, което привидно стои далече от първата част на нашето разглеждане. Вие ще се убедите колко важни са тези неща

за всички хора и как привидните случайности могат да се окажат от решаващо значение за загадъчните събития от живота.

Във връзка с това бих искал да обърна вниманието върху един исторически факт, който е запазен не в историческите книги, а в Акашовата летопис. Трябва да обърна първо вниманието Ви, че нашите души, каквито са те сега тук, са били непрекъснато въплъщавани в най-различни земни тела, въплъщавани в древна Индия, в Персия, в Египет, в Гърция. Ние действително сме минали през тези най-различни прераждания. Нашият поглед постоянно е виждал други отношения и условия, постоянно сме вниквали в други отношения и има дълбок смисъл, че минаваме през тези различни прераждания. Ние не бихме могли да водим сега нашия живот така, ако не бихме преживяли тези различни неща. Нещо твърде особено са изпитали душите на онези хора, които са живяли в дванадесетото, тринадесетото столетие от нашето летоброене. Тогава за хората настъпиха твърде особени отношения. От тогава до сега не са изминали пълни седемстотин години. За развитието на човечеството настъпиха такива отношения, че можем да кажем: Тогава човешките души се откъснаха до най-голяма степен от духовния свят и настъпи толкова дълбок духовен мрак, че дори и за най-напредналите човешки души се оказа невъзможно да поддържат връзка с духовния свят. Впрочем тогава също имаше високо развити хора, но и те трябваше да минат през това състояние на затъмнение, което беше настъпило в средата на 13. столетие. Това състояние привърши към средата на 19. столетие, и тогава в определена област на Европа настъпи нещо твърде особено. В момента тази област не може да бъде посочена, но може би след време това ще е възможно в някоя от следващите лекции. От това сумрачно състояние на ясновидския живот израстнаха дванадесет велики, изтъкнати европейски мъдреци, които бяха развити духовно по особен начин. Ако обгърнем с поглед тези дванадесет най-велики мъдреци на Европа, трябва първо да отделим седем от тях и да разгледаме тези седем. Тези седем си спомниха в това време за техните минали посвещения. Този спомен, наред с познанията, които бяха останали, беше такъв, че тези седем мъдреци повториха в себе си състоянието, което бяха изживяли по-рано, което бяха изживяли във времето след Атлантската катастрофа, а именно през периода на древната индийска култура. Това, което бяха поучавали седемте Риши на Индия, отново възкръсна в душите на седемте мъдреци на Европа. Те бяха седемте лъчи на свещената мъдрост, така че в сърцата на тези седем мъдри мъже живееше древната свещена атлантска култура. Те бяха събрани чрез една велика мирова карма на определено място в Европа, където можаха отново да се намерят. Към тези седем се присъединиха още четирима. От тези

четиримата първият разви първия период след Атлантската катастрофа, древната индийска култура. Душевната същност на тази култура отново просветна в душата на осмия. Онзи, който носеше в себе си древната персийска култура, вля лъчите на своето душевно същество в душата на деветия, от третият културата на третия период, на египетско-халдейската култура просветваше в душата на десетия, а четвъртият, който носеше в своето душевно същество гръцко-латинската култура, направи така, че тя да просветне в душата на единадесетия. Обаче това, което тогава беше култура на настоящето, което можеше да бъде изживявано в настоящето, което хората можеха да изпитат, то съществуваше в дванадесетия мъдрец. В дванадесетте мъже, които се бяха събрали за една особена мисия, живеяха дванадесетте различни гледища на човешкото духовно развитие. Една тайна е, че всички религии и всички философии, които са възможни, могат да бъдат категоризирани в дванадесет основни типа. И независимо дали ще вземете будизма, брахманизма, философията Веданта, материализма, всичко може да бъде сведено до дванадесет становища, само че тук трябва да се постъпва много точно. Следователно, в онзи колегиум от дванадесет мъдри мъже беше съединено онова, което беше разпространено върху цялата Земя като различни гледни точки, като различни религии, философии, или други светогледи.

След като периодът на духовно затъмнение отмина и отново можеше да се работи по духовен начин, към 12-те се присъедини и един 13-ти. Този тринадесети беше дошъл при тях по един странен начин. Това, което разказвам сега, принадлежи към онези събития, които стават скрито в развитието на човечеството, но могат да станат само веднъж. Те не се повтарят и за тях не се разказва никому, не за да се избегне евентуално подражаване, а поради една съвършено друга причина. Дванадесетте бяха известни за тринадесетия по един чуден начин, периодът на духовно затъмнение беше минал и можеха да се развият първите лъчи на ясновидството, така че те знаеха: сега трябва да се роди едно дете, което има зад себе си забележителни и чудни инкарнации. Те знаеха преди всичко, че една от неговите инкарнации е станала по времето, когато се беше разиграла Мистерията на Голгота. Те знаеха следователно, че на Земята отново се връщаше един съвременник на събитията на Палестина и тази сегашна инкарнация на роденото през 13. столетие дете – и то при такива особени обстоятелства – беше от такова естество, че не би могло да става дума за раждане на някаква високо развита човешка индивидуалност. Изобщо един лош навик е, когато се говори за предишния живот, хората винаги да посочват само важни исторически личности. Този лош навик е твърде много разпространен. Често пъти при мен са идвали хора, които говорят за своите минали инкарнации и винаги

твърдят, че в миналото са били исторически личности, или личности от Евангелията. Неотдавна при мен дойде една дама, която твърдеше, че в нейния минал живот е била Мария Магдалена. Аз ѝ казах, че тя е двадесет и четвъртата Мария Магдалена, която срещам в живота си. Трябва да се проявява най-голяма предпазливост и да не се стига до нелепи фантазии.

От историята ние също знаем твърде малко за последователните инкарнации на тази личност, тринадесетия. Тя постоянно се е прераждала с изпъкващи, значителни сърдечни качества. Знаеше се, че тази индивидуалност отново ще се роди като дете и че е предназначена да извърши забележителни неща за човечеството. Тези дванадесет мъдри мъже узнаха чрез своето ясновидство, че от самото начало това дете трябва да бъде напълно изолирано от света; те го взеха под своя закрила и го отгледаха и възпитаха. То бе взето от неговите родители и бе поставено под закрила и възпитанието на дванадесетте мъдри мъже. Те го отгледаха с много грижи и според правилата на тяхното ясновидство, така че всичко, което беше заложено в него като способности в миналите инкарнации, можа отново да се развие. Вие ще забележите, че от това събитие е останало един вид предчувствие в онези, които са знаели нещо от историята на духовния живот. Гьотевото стихотворение “Тайните” често пъти е било споменавано по този повод. Движен от едно дълбоко предчувствие, Гьоте е загатнал за този колегиум на 12-те и за душевното състояние на неговите участници. В своето стихотворение Гьоте разказва как при дванадесетте идва тринадесетият, братът Маркус. Но тук става дума не за братът Маркус, а за онова дете, което бе взето и възпитано от дванадесетте, докато то стана младеж. Това дете се разви по един странен начин. Дванадесетте мъдреци не бяха фанатици, а просветени, спокойни, вътрешно хармонични духове. Какво прави фанатикът? Той иска колкото е възможно поскоро да обърне хората към своите разбирания; обаче хората не искат това. Според фанатикът всеки човек трябва да вярва както него и той се сърди, когато някой не му вярва. Когато в нашето време някой застъпва това или онова становище, хората съвсем не вярват, че той иска да накара другите да вярват нещо друго, освен онова, което е мислил и вярвал онзи, за когото той говори. Така аз дълги години бях считан за нитчеанец, защото бях написал една книга за Нитче. Но хората не могат да разберат, че някой може да предаде нещо по обективен начин; те вярват, че всеки е фанатик за това, което казва, относно онова, което говори.

Естествено, 12-те не бяха фанатици и те предпазиха детето от всякакви учения, облечени в думи. Обаче те живееха заедно с него и в резултат на това от тях към детето се насочваха 12 различни светлинни лъча, а то ги

приемаше така, че в душата му те се превръщаха в дълбока вътрешна хармония. То не би могло да бъде изпитано като обикновен ученик, но в неговата душа живееше, превърнато в чувствата и усещания, това, което дванадесетте носители на дванадесетте различни вида религии вливаха в неговата душа. И цялата конфигурация на душата, цялото основно настроение представляваше един хармоничен отзвук от дванадесетте различни вероизповедания на човечеството, които са разпространени по цялата Земя.

Така обаче душата на това момче трябваше да понася много неща и последствието беше, че душата действуваше върху тялото по един особен начин. И тъкмо поради това, че нещата, които сега разказвам, действително настъпиха, те не могат да се повторят; те можеха да настъпят единствено в онзи момент.

И странно, колкото по-голямо, по-хармонично ставаше душевното съдържание на това момче, толкова по-нежно ставаше неговото тяло. То ставаше все по-нежно и по-нежно. И в определена възраст тялото на момчето стана толкова нежно, че то буквално стана прозрачно, през него и през неговите отделни органи можеше да се вижда. И този младеж ядеше все по-малко и по-малко, докато накрая престана напълно да се храни. Един ден той изпадна в едно апатично състояние: душата беше излязла от тялото и след няколко дена отново се върна в него. Сега младежът бепе напълно преобразен вътрешно. Дванадесетте различни лъчи на човешките светогледи бяха съединени като в една светлина и сега той се произнасяше върху най-чудните и велики тайни. Той не повтаряше това, което единият, вторият, третият е казал, а казваше в една съвършено нова форма и по един чудесен начин неща, с които беше съединено всичко, което другите знаеха. И той казваше това така, като че тази нова мъдрост е родена току що в него, като че един по-висш Дух говореше в него, така че сега дванадесетте мъдри мъже можеха да научат нещо ново. И те всички се учеха от него, предложено им беше безкрайно много, на всеки един едно съвършено обяснение на това, което той знаеше от по-рано.

Аз ви описах първата школа на Кристиян Розенкройц, защото този тринадесети е една индивидуалност, която ние наричаме Кристиян Розенкройц. В онова свое въплъщение той много скоро умря, имаше едно кратко земно съществуване. Той отново се прероди в четиринадесетото столетие и тогава животът му продължи повече от сто години. Тогава в него отново се проявиха онези неща, които се бяха зародили в душата му през тринадесетото столетие. Тогава, в тринадесетото столетие той имаше един кратък живот, а в четиринадесетото столетие – един дълъг живот. Той използва първата половина на този живот за големи

пътувания, за да търси различните културни центрове на Европа, Африка, Азия, за да се запознае с това, което беше възникнало там през тринадесетото столетие. След това отново се завърна в Европа. Някои от тези, които го бяха отгледали и възпитали в тринадесетото столетие, бяха отново преродени, а към тях се присъединиха и други. Именно тогава беше създадено онова течение, което наричаме розенкройцерско. И Кристиан Розенкройц постоянно идваше на Земята в най-различни нови въплъщения.

Обаче чрез своята личност той действуваше и в днешно време, дори и през кратките междинни периоди, в които не е инкарниран, да, той продължава да оказва своите духовни въздействия върху хората чрез повисшите си тела по такъв начин, че не се налага да бъде пространствено свързан с тях. Нека да разгледаме тези загадъчни въздействия.

Сега бих искал да си послужи с един пример. Онези, които участвуват в окултния духовен живот, установиха нещо твърде знаменателно. Когато някой съизживява именно нещата, които се разиграват около нас в духовното поле, например когато той е изживял тези неща през осемдесетте, деветдесетте години на миналото столетие, той можеше да долови определени влияния от една странна личност – аз привеждам само един случай от многото други – но тези влияния се проявяваха така, че съответният човек не се чувствуваше особено добре. И всички, които долавяха известни въздействия, идващи от едни или други свои съвременници, живеещи далеч от тях в пространството, долавяха нещо като сияние, което идваше от една личност, но това сияние не беше напълно хармонично. После настъпи новото столетие и онези, които можеха да доловят окултните влияния, констатираха, че влиянията са станали хармонични. Какво се беше случило? Сега искам да Ви посоча причината.

През 1900 година, на 12. Август умря една личност, която все още не е достатъчно оценена: Соловьев. Той имаше едно етерно тяло, което действуваше лъчезарящо на далечни разстояния. Обаче въпреки че Соловьев е един велик философ, неговата глава, неговият интелект нямаха онези далечни въздействия, каквито бяха присъщи на неговата душа. Неговото мислене е велико и красиво, обаче неговата философия нямаше онази голяма стойност, която притежаваше душата му. Неговият интелект, неговата глава се явяваха като пречка чак до смъртта му и всичко това беше усещано като една дисхармония на окултните влияния. И когато той умря, когато неговият мозък се отдели, а етерното му тяло засия в етерния свят, тогава той беше освободен и вече несмущаван от своето мислене, така че лъчезареше по един чуден начин в етерния свят.

По отношение на такъв род познания някой би могъл да възрази: Какво ни засягат тези неща? Но тъкмо едно такова възражение е направо нелепо, защото човекът е свързан с духовните процеси, които стават около него и някои окултисти забелязват, че начинът, по който действуват, се определя от това, че те ги виждат. Но духовните процеси действуват и в другите хора, които не виждат. Всичко, което става в духовната област, действува съвместно. Не само това, което високо развити френски или руски личности излъчват, бива усещано в съответната част на Земята; на цялата Земя бива усещано това, което хората мислят и чувствуват, независимо къде се намират те. Всичко, което става в духовния свят, има своето влияние върху нас и ние постигаме правилния усет за нещата едва тогава, когато знаем, че душата е поставена в духовния свят така, както белите дробове са поставени във въздуха.

В една особено висока степен лъчезари онова, което се намира в етерното тяло на високо развитите индивидуалности и то действува върху другите хора. Така и етерното тяло на Кристиан Розенкройц действува навсякъде по света. Но тук трябва да изтъкнем един особено важен, многозначителен факт, и това е нещо, което се разиграва между смъртта и едно ново раждане в духовния свят и не бива да се разглежда като някаква предварително подготвена от нас случайност.

Кристиан Розенкройц винаги е използвал кратките междинни времена между своите инкарнации, за да призове в създаденото от него духовно направление душите, за които знаеше, че те са вече узрели за това. Между своите умирания и раждания той се занимава с това, да избира по определен начин узрелите за неговото течение духове. Но и хората, ако обръщат внимание, следва да разбират, чрез какво Кристиан Розенкройц им дава знак, че трябва да се числят към неговите избранници. Този знак се явява в живота на много хора от нашето съвремие, само че те не му обръщат особено внимание. Но между привидно случайните събития има и такива, а именно нещо, което показва, че онзи, на когото този знак е даден, всъщност вече е избран от Кристиан Розенкройц, намерен е за узрял в периода между смъртта и едно ново раждане. Той дава този знак тук на физическото поле. Това събитие може да се нарече клеймото на Кристиан Розенкройц.

Да предположим, че един човек лежи в леглото – на други места аз разказвах други събития, всички те са се случили – и внезапно се пробужда. За него е необяснимо защо се пробужда и когато, ръководен от един инстинкт, поглежда върху една стена, той вижда там нещо особено. Стаята е сумрачно осветена, стената е тъмна и ето, той вижда написано на стената: “Стани веднага”. Той става, но всичко му се струва странно.

Излиза от къщата и върху неговото легло пада таванът, който неминуемо би го убил. Нещата са станали така, че никой друг не е пострадал. Този човек проследява всичко; и тогава разбира, че никакво същество на физическото поле не е могло да го предупреди, че трябва да стане от леглото. Ако би продължил да лежи, той сигурно вече би бил мъртъв.

Мнозина биха дали следното обяснение: Този човек е имал някаква халюцинация или нещо подобно. Обаче нещата могат да имат много по-дълбоко обяснение. Тъкмо такива изживявания, които са изпитани от стотици хора, не са случайни. Винаги става дума за едно призоваване от страна на Кристиян Розенкройц, защото винаги кармата на призованите се представя до този момент така, че може да се каже: Кристиян Розенкройц първо подарява живота, за който после претендира да бъде посветен на създаденото от него духовно течение.

Аз изрично подчертавам, че в нашето съвремие в живота на много хора се явяват такива изживявания – важното е човек да бъде много внимателен към тях. Не винаги случаят е очебиен, но много хора на нашето време изживяват нещо подобно. Виждате ли, когато някоя вечер говоря и повтарям нещо, това става съзнателно, защото имам опит, че от неща, които някой е забравил напълно, или наполовина, той прави странни изводи. Казвам това поради причината, че никой не трябва да се почувствува подтиснат, ако не е имал такова изживяване – това не бива да се случва, защото той все пак ще намери в живота си нещо – нужно е само да пристъпи към едно старателно проучване. Естествено, аз мога да посоча само едно типично събитие. Следователно тук имаме един житейски факт, за който можем да кажем, че той не е предизвикан в рамките на една инкарнация: Ние сме имали шанса да срещнем Кристиян Розенкройц в духовния свят. Аз изтъкнах особено силно това събитие на призоваването. Бихме могли да приведем също и други събития, непосредствено свързани с духовния свят, които се разиграват в живота между смъртта и раждането, обаче за нас е важно именно това събитие, което е толкова интимно свързано с нашето духовно движение.

И така вие виждате как от едно такова събитие може да настъпи едно съвършено друго настроение, ако искаме да видим какво всъщност става в живота. Повечето хора минават бързо през живота и не му обръщат внимание; те не размишляват, а развиват един живот в прослава на действията. Обаче ако много действия, които са неподготвени и незрели, не биха били извършвани, и хората биха размишлявали поне малко, те щяха да извършват много по-смислени дела в живота си! Знаците би трябвало да бъдат разчитани спокойно и внимателно. Често пъти само на пръв поглед изглежда така, сякаш ние размишляваме, докато всъщност чрез спокойствието ние получаваме сили, които ни позволяват да

следваме призивите на кармата; ние започнем да разбираме кармата, когато тя ни призовава. Това са неща, върху които исках този път да насоча Вашето внимание, защото те ни помагат да вникваме още по-дълбоко в нашия живот.

Аз Ви разказах чисто исторически събитието от тринадесетото столетие, което някому ще изглежда твърде странно, за да покажа, на какво трябва да обръщат внимание хората, за да се научат да се включват в живота и да разбират знака на Кристиан Розенкройц. За да можеше това да се случи, беше необходим колегиумът на 12-те, към които се присъединил и 13-ят. Току що описаното събитие беше необходимо, за да се даде възможност на хората от нашето и следващите столетия да разбират и следват подобни знаци. Кристиан Розенкройц е изработил един такъв знак, именно за да насочва вниманието на хората към новите изисквания на времето, и този знак трябва да им напомня, че те му принадлежат, че те трябва да му посветят своя живот в името на общочовешката еволюция.

ФАКТЪТ НА ПРЕМИНАЛИЯ ПРЕЗ СМЪРТТА. БОЖЕСТВЕН ИМПУЛС

„ПЕТ ВЕЛИКДЕНА” ОТ АНАСТАСИУС ГРЮН

Дюселдорф, 5. Май 1912

Днес моята задача ще бъде да споделя с Вас подробности, които ще бъдат обект и на публичната лекция, за които обаче не може да се говори в една публична лекция така, както това е възможно пред хора, които са подготвени да приемат тези неща чрез едно продължително изучаване в една работна група.

Първото, за което искаме да говорим, е нещо, което в настоящото време е извънредно важно за онези, които се занимават с Духовна наука и които насочват своя копнеж към нея. Вярно е, че въпросът, който ще бъде засегнат тук, е бил често пъти разглеждан, обаче за духовно-научните възгледи трябва да се говори колкото е възможно по-често, възгледи, които трябва да образуват сили и импулси за хората от настоящето и близкото бъдеще. Днес ще изтъкна една страна на това, което Духовната наука трябва да означава за света, а това е, че в нашето настоящо време имаме извънредно голяма нужда да дадем един вид душа на това, което можем да наречем нашето мирово тяло, нашата Земя.

Мирово небе сно тяло! Действително, така както днес можем да говорим за едно небесно тяло, не можеше да се говори до преди много отдавна в развитието на човечеството. Нужно е само да хвърлим бегъл поглед назад в историческото развитие на човечеството, за да открием, че до неотдавна на хората изобщо не би им хрумвала мисълта да говорят за

едно небесно тяло, обитавано от човечеството. В миналото ние откриваме култури, които съставляваха едно цяло и които се развиваха в тесни граници. Индийската култура, персийската и така нататък, бяха ръководени от Духовете на народите на съответната култура; те се развиха при отделни народи, които бяха разделени от планини, морета и реки, и водеха един напълно затворен живот.

Вярно е, че такива култури все още има и ние с право говорим за италианска, руска, френска, испанска, германска култура. Обаче наред с всичко това днес забелязваме, когато оставим погледа си до броди навред по Земята, че върху цялата Земя се шири нещо единно, нещо общо, което свързва народите на Земята в едно единство и което се предава до най-отдалечените народи.. Достатъчно е само да помислим за индустриализма, за железопътните линии, за телеграфа, за изобретенията на новото време. По същия начин се издават и инкасираните чекове, строят се железопътни линии и телеграфи върху цялото Земята; същото се отнася и за предстоящите открития.

Нека да се запитаме сега: Какво е особеното на всичко това, което се простира по един и същ начин върху цялото Земята, така че то е еднакво в Токио, Рим, Берлин, Лондон? Всичко това снабдява човечеството с хляб, облекло, както и с все по-нарастващите потребности от лукса. Върху цялото Земята се разпростира една материална култура, без разлика между отделните нации и раси. И тази материална култура се разви върху една малка област на Земята и извън тази област не се знаеше почти нищо за нея. Днес съобщенията обикалят Земята за няколко часа и кой би искал да се съмнява, че тази култура би могла да се нарече една земяна култура! И тази култура ще става все по-материална, нашето Земята ще бъде все повече поглъщано от тази култура.

Онези хора, които разбират необходимостта от духовно-научното движение, ще развиват все повече разбирането, че едно тяло никога не може да съществува без душа. Както една материална култура обхваща цялото Земята, така и духовното познание трябва да бъде душата, която се простира върху цялата Земя, без разлика на нация, цвят, раса, народ. И както методите за построяването на железопътните линии и на телеграфите се прилагат по един и същи начин върху цялата Земя, така и хората на Земята в кратко време трябва да се разберат по въпросите, които засягат душите на човечеството. Онова, което все повече и повече ще се ражда в тези души като копнеж и въпроси, изисква отговор на въпросите. И от това възниква необходимостта от едно духовно движение. Тогава ще настъпи нещо в огромни мащаби, подобно на съобщителните връзки между отделните народи. Една съобщителна

мрежа между душа и душа ще бъде изтъкана над цялото Земно кълбо. И това, което ще се изтъче между душа и душа, можем да го наречем едно вътрешно разбирателство относно всичко онова, което е свещено за отделните души по цялото Земно кълбо: а именно, как те се отнасят към духовния свят.

Не след дълго време върху цялото Земно кълбо ще съществува едно интимно разбиране относно онова, което във времената на миналото беше донесло най-острите борби, най-страшните дисхармонии на човечеството, докато то все още беше разпокъсано в отделните културни области, които не знаеха нищо едни за други. Това, което ще се развие върху цялата Земя като едно обхващащо цялото земно човечество духовно движение, трябва да се развие обаче и в най-малък мащаб от душа към душа. Колко много са отдалечени едни от други днес будистите и християните, колко малко се разбират те, колко много те взаимно се отричат, когато защитават единствено своите вероизповедания! Но ще дойде време, когато ще има все повече будисти, които изхождайки от будизма, ще станат последователи на Духовната наука и все повече християни, които са вдъхновявани от християнството, ще станат последователи на Духовната наука. И те ще проявяват най-пълно, най-дълбоко разбиране едни спрямо други.

Че човечеството се стреми към едно такова интимно разбиране, към едно такова разбирателство, ние виждаме днес от това, че дори и във външната наука се проявява един стремеж, който намира израз в онази научна дисциплина, която сравнява различните религии. Не бива да омаловажаваме заслугите на тази научна дисциплина: тя действително е постигнала твърде много. Но какво изнася тя на бял свят, когато описва ученията на различните религии? Макар и да не се казва направо, но зад всичко, което тази сравнителна наука изнася на бял свят, се крие само това, което в религиите не е нищо друго, освен едно детинско вярване; онези, които са схванали същинското ядро на религиите, не могат да се задоволят с нейните обяснения.

Но към какво се стреми Духовната наука по отношение на религиите? Тя иска да познае именно онова, което научните изследователи на религиите не могат да разберат – най-ценното благо на мъдростта в отделните религии.

От какво изхожда Духовната наука? От това, че човечеството води своя произход от един общ Бог и че първичната мъдрост на цялото човечество, която произхожда от общия Бог, е разпределена само временно в определен брой лъчи, озаряващи различните народи и човешки групи. Тази първична мъдрост и първична истина, неразмътена от едно или друго вероизповедание – тъкмо нея Духовната наука се стреми да намери

отново и да я възвърне на хората; това е нейният идеал! Ето защо тя може да се впусне в разглеждането на отделните религии. Обаче тя не спира погледа си върху външните обреди и церемонии, а върху това как в тази или онази религия се съдържа прадревният извор на мъдростта. За нея религиите са като един вид канали, през които се разлива в отделни потоци онова, което някога беше разлято равномерно върху цялото човечество.

Докато християнинът на външното вероизповедание, който не знае нищо друго, освен това, което външното вероизповедание е възпитало в човешките сърца в течение на столетията, казва на будиста: Ако искаш да дойдеш до истината, ти трябва да вярваш в това, в което аз вярвам – и срещу тези думи будистът противопоставя това, което е свещено за него и така не може да се стигне до никакво разбирателство между християнин и будист, Духовната наука се отнася по коренно различен начин към тези неща.

Който с помощта на новите ясновидски методи прониква в ядрото на будизма, както и на християнството, той се запознава с онова, което е главният нерв на будизма: Той се научава да познава онези висши Същества, които са произлезли от царството на хората и които се наричат Бодисатви. Също и християнинът чува тук или там как един Бодисатва е произлязъл от човечеството и се научава да познава как един такъв Бодистава действа и работи сред човечеството. Той научава, че между тези Бодистави е имало един, който се е родил около шестстотин години преди нашата ера като Сидхарта, като син на цар Судходана, че в своята двадесет и девета година се е издигнал до ранг Буда и този антропософски християнин научава, че едно такова Същество, което се е издигнало от Бодистава до ранг Буда, не трябва да идва вече на Земята в едно тяло от плът.

Изследователите на религии не могат да правят никакви проучвания за такива Същества, каквито са например Бодистава или Буда. Те не могат да се издигнат с техния поглед до това, какво представлява вътрешната същност на едно такова Същество, не могат да прозрат как едно такова Същество, макар и то да не живее в едно тяло от плът, все пак направлява и ръководи човечеството от духовните светове.

Обаче ние, като антропософски християни можем да бъдем вярващи по отношение на този Бодистава, също както и един будист. Ние разбираме това чрез нашето духовно-научно развитие. И ние казваме точно същото, което един будист казва относно своя Буда. Антропософският християнин казва на будиста: Аз разбирам и вярвам в същото, в което ти вярваш и разбираш. – И никога, който в областта на християнството се е издигнал до Духовната наука, не би се осмелил като християнин да каже:

Все пак Буда отново ще се върне на Земята в плът. – Той би трябвало да знае, че това ще нарани най-интимните чувства на будиста и чрез едно такова изказване той изобщо не се приближава до истинския характер на онова Същество, което се е издигнало от Бодисатва до Буда. Той се е научил да познава и разбира тези Същества от своето християнство.

И как ще се отнесе към тези неща будистът, който е станал антропософ? Той ще научи, че християнството трябва да бъде охарактеризирано по един особен начин чрез това, което лежи в неговата основа. Той би казал: Вярно е, че християнството също има един такъв основател на религията, както и всички други религии по света, обаче с него се свързва и едно друго Същество... Основателят е Исус от Назарет. Би могло да се каже много относно тази личност, относно това, което в течение на столетия е било свързано с нея. Обаче християнинът вижда тази личност на Исус от Назарет по друг начин, а не както будистът гледа на основателя на своята религия. В източните страни казват: Който е един велик основател на религия, той се е издигнал до едно свършено равновесие на своите страсти и желания, накратко, на всички човешки, лични качества. Така ли изглежда Исус от Назарет? Показва ли той едно такова свършено равновесие? Ние четем в Евангелията, че Той избухва в гняв, че събаря масите на среброменителите, изгонва ги от храма, изказва думи на страстен гняв. Тук ние виждаме, че Той не притежава онова, което се очаква от един източен основател на религия. Бихме могли да посочим и други примери, но тези неща не влизат в разискването. Важното е, че християнството се различава от всички други религии на Земното кълбо, доколкото тези религии сочат към един основател на религия като към един велик Учител. Обаче който би вярвал, че най-дълбоката същност на християнството се крие в един такъв велик Учител, той не познава същността на християнството. Не става дума за едно свързване на християнството с Исус от Назарет, за едно позоваване на един велик Учител. Произходът на християнството сочи към един факт. То изхожда от един неличен факт: Мистерията на Голгота.

Чрез какво е могло да стане това? Чрез това, че в течение на три години в Исус от Назарет присъствуваше едно Същество, наричано Христос, ако искаме да изберем за Него едно име. Обаче с това име не може да бъде обхванат божественият Дух, който наричаме Христос, който познаваме в Христос. Нещо божествено не може да бъде обхванато с едно човешко име, с една човешка дума. А при Христос имаме работа с един велик, разливащ се над света божествен Импулс: С Христовия Импулс, който проникна, навлезе в Исус от Назарет при Кръщението в реката Йордан. Ето кое е съществено за християнството – именно този Христов Импулс, който дойде на Земята чрез една физическа личност, който навлезе във

физическата личност на Исус от Назарет; Исус от Назарет беше този, който приюти Христос в своите обвивки. Христос навлезе в тази физическа обвивка, защото развитието на света върви по такава линия, че първоначално то върви надолу, а после отново се отправя нагоре. Мистерията на Голгота се разигра в най-долната точка. И това беше необходимо, защото само от нея можеше да избликне силата, която е в състояние да издигне човечеството в духовния свят.

След Атлантската катастрофа ние имаме Древно-индийската епоха, чиято духовност не беше постигната през следващите епохи, а ще бъде постигната едва през Седмата епоха. Индийската епоха бе последвана от Персийската, след която дойде Египетско-халдейската епоха. Дори когато проследяваме развитието на човечеството само външно, става ясно, че духовността постоянно намалява. След това стигаме до културата, която стоеше изцяло върху почвата на земното: До гръцко-латинската култура. Тук, в гръцките произведения на изкуството, ние виждаме величествената среща между духовното съдържание и формата. А в римската култура, в юрисдикцията на Рим, човекът стана пълен господар във физическата област. Духовният смисъл на гръцката култура има своя израз в думите: По-добре просяк в горния, физическия свят, отколкото цар в царството на сенките. В това се изразява целият ужас пред света, който стои зад физическото поле, ужасът пред света, в който човекът навлиза след смъртта. Тук духовността е слязла до най-дълбоката си точка.

Оттук нататък обаче човечеството се нуждаеше от един Импулс за обръщане към духовните светове и този Импулс му беше даден в Четвъртата следатлантска културна епоха чрез това, че в тази епоха се разигра нещо, което фактически се изплъзна от законите на физическия свят.

Как се разигра Мистерията на Голгота в отдалеченото кътче земя на Палестина? Тя се разигра така, че можем да кажем: Тя се разигра интернационално, интерконфесионално. Тази Мистерия на Голгота се прояви изолирано, скрито. Външната култура не знаеше нищо за нея, не знаеха за нея нищо римляните, които бяха господари на това кътче земя. И наистина те не бяха никакви последователи на Христос, а още по-малко бяха такива юдеите.

Следователно, кой присъствуваше там, когато се разигра Мистерията на Голгота? Кои личности събра около себе си Онзи, който в своята тридесета година можа да приеме в себе си Христос? Нима Той събра около себе си ученици както Конфуций, Лаотдзедзе или Буда сториха това? Ако погледнем точно, Той не стори това. Нима Неговите ученици бяха Негови апостоли преди Мистерията на Голгота? Не! Те се разпръснаха, разотидоха се, когато Онзи, който дотогава бяха следвали, пое своя

страдалчески път. Те станаха Негови Апостоли едва чрез това, че Той – минавайки през смъртта – им даде сигурността, че съществува. Едва тогава те станаха Негови истински апостоли и разнесоха Неговата сила между народите на Земята. Преди това обаче те изобщо не бяха Го разбрали. И онзи, който след Мистерията на Голгота направи най-много за разпространението на християнството, Го разбра едва тогава, когато Той му се яви духом.

Така ние виждаме: По същество християнството се състои не в това, какъвто е случаят при другите религии и техните основатели, че един Учител събира около себе си ученици и тези ученици разпространяват понататък неговите учения, а в това, че един Божествен Импулс слезе на Земята, премина през смъртта и се яви като причина за възхода на човечеството. Едва когато след смъртта личният елемент изчезна, едва тогава се прояви онази сила, която дойде на Земята чрез Христос. Сега продължи да действа не едно учение, а фактът, че Христос беше в Исус, че Той премина през Мистерията на Голгота, от която се разля силата, с чиято помощ общочовешката еволюция можеше да поеме отново нагоре.

Тази е разликата между това, което християнството поставя в изходната точка на своето развитие и това, което други религии поставят като своя изходна точка. Когато обгръщаме с поглед изходната точка на християнството, следва да обясним това, което стана при Мистерията на Голгота. Апостол Павел казва: Чрез Адам, т.е. онзи, който още преди грехопадението, още преди да стане човек, се даде повод за тази низходяща линия, който следователно още не беше една личност, чрез Адам човечеството беше поведено по една възходяща линия, а чрез Христос то отново беше поведено по една низходяща линия.

Всичко това – за да се превърне то в един истински усет за нещата – изисква дълбоко и пълно вникване във всички окултни истини, отнасящи се до човечеството. За да бъде разбрано всичко, което се крие в този факт, необходимо е да се устремим към разбирането на най-интимните и най-дълбоките окултни истини. Първоначално дори и там, където християнството направи първите си стъпки, хората не можаха веднага да разберат неговите най-дълбоки истини. Да бъде разбран този преминал през смъртта Божествен Импулс и че той не би могъл да се прояви повторно на Земята, да се проумее, че този факт, попадайки в най-долната точка на общочовешката еволюция, разлива силата, чрез която човечеството отново ще се издигне нагоре, беше достъпно само за малцина. Ето защо хората от столетията, които последваха, се позоваха на Исус от Назарет, Него търсеха те; те все още не можах да разберат

Христос. Чрез Исус Христовият Импулс се вля също и в творенията на изкуството. Хората искат Исус, а не Христос.

Но ние се намираме едва в началото на християнството, на действителното християнство, то се намира едва в началото на своето развитие. И когато сега се казва: Не ни отнемайте личния Исус, Който ни утешава и повдига, на Когото ние се опираме, не ни давайте вместо него един неличен факт – хората трябва да се научат да разбират, че това не е нищо друго, освен егоизъм. Едва когато преодолеят този личен егоизъм, едва когато се убедят, че могат да се наричат християни само ако извеждат християнството от събитието, разиграло се в грандиозната самотност на Голгота, едва тогава те действително ще се приближат до Христос. Обаче всичко това ще е възможно в по-далечното бъдеще.

Ако днес би могло да има хора, които твърдят, че Христос не би трябвало да бъде разпнат на Кръста или при неговото второ пришествие би трябвало да бъде избегнато разпятието – самопонятно е, че не може да става дума за едно второ физическо възплъщение – това би означавало само едно хорско мнение и нищо повече. Тези хора не правят разлика между това, което не може да бъде и това, което е едно пълно недоразумение. Защото онова, което се вля в човечеството чрез Мистерията на Голгота, можеше да се породи само от един Божествен Импулс, който изпита всички болки и страдания на човечеството, всички бедствия и цялата мизерия, цялата подигравка и позора, цялото презрение и целия срам, както това стана с Христос. И всичко това беше много, много по-тежко за понасяне от един Бог, отколкото от един обикновен човек.

Мистерията на Голгота е един факт, който не може да бъде доказан както другите исторически събития. Не подлежи на доказване дори и самият факт на Разпятието. По този въпрос не съществуват никакви обективни, автентични документи. Обаче фактът, че то не може да бъде доказано, си има и добрата страна, понеже в известен смисъл то лежи извън еволюцията на човечеството. Защото Мистерията на Голгота – и до това се свежда нейната същинска природа – е нещо, което не се занимава с това, което е пряко свързано с еволюцията на човечеството.

Тогава с какво се занимава тя? С отклонението на човечеството в низходящата посока и със завръщането му във възходящия път, с луциферическото влияние върху хората! Луцифер с всичко онова, което му принадлежи, не е никакъв човек, Луцифер и неговите сподвижници, това са свръхчовешки Същества. И Луцифер никога не е имал тенденцията и копнежа да поведе чрез своите дела човечеството по наклонения път. Той искаше да срази своите врагове, а не да вкара хората по наклонения път. Прогресивните, горните Богове воюваха

срещу Луцифер и долните, регресивните Богове, и още от началото на Земяното развитие човекът беше въввлечен в този спор между Боговете. Това беше нещо, което Боговете трябваше да разрешат помежду си горе в духовните светове, обаче чрез спора на Боговете човекът беше въввлечен в света на материята по-дълбоко, отколкото беше предвидено. Ето защо Боговете трябваше отново да създадат изправлението за това. Хората трябваше да бъдат отново изведени нагоре, влиянието на Луцифер трябваше да бъде премахнато. А това не можеше да стане чрез един човек. Това можеше да бъде осъществено само чрез едно действие на Боговете. Това дело на Боговете трябва да бъде охарактеризирано като такова, каквото то е в действителност.

Когато проучваме нашата Земя, ние установяваме двете най-загадъчни събития върху нея: раждането и смъртта. Че съществата могат да умират – това е основен проблем за човечеството. Смърт, умирање съществува само на Земята: Във висшите светове не съществува никаква смърт, а преобразуване, метаморфози. Обаче смъртта трябва да се препише на онова, което навлезе в човечеството чрез Луцифер и ако не би последвало нищо отстрана на Боговете, цялото човечество би било вплетено все повече и повече в една тенденция, водеща към смъртта. От една страна на Боговете трябваше да бъде принесена една жертва: Един от тях трябваше да слезе на Земята и да изживее смъртта, която може да бъде изпитана само от земните хора, като едно дело, уравнивяващо влиянията на Луцифер. И от тази смърт на Боговете се излъчва силата, която може да лъчезари също и в човешките души, за да ги извади от мрака, където те попаднаха поради делото на Луцифер. Сега и един Бог трябваше да умре в условията на физическия свят.

Това не засяга пряко хората, те са изправени пред една работа на Боговете. Нищо чудно, че онова, което е работа на висшите светове, не може да бъде представено с физически средства, защото то лежи извън физическия свят.

Но плодовете от това дело на Боговете, което трябваше да се разиграе тук, на нашата Земя, се паднаха на човечеството и християнското посвещение дава на хората силата да разберат това дело на Боговете. И също както произходът на човечеството, неговото произлизане от лоното на Бога можеше да стане само веднъж, така и преодоляването на това, което проникна в човешката душа при този произход, можеше да стане само веднъж.

Когато християнинът, който е станал антропософ, представя на будиста, който също е станал антропософ, това Христово Същество, тогава будистът би казал: Следователно, аз бих те разбрал погрешно, ако повярвам, че това, което ти наричаш Христос, подлежи на реинкарнация.

Не, то никога не подлежи на реинкарнация, също както ти не можеш да кажеш, че Буда би могъл отново да се въплъти на Земята! – Въпреки това съществува една голяма разлика. Будистът сочи към великия Учител, на когото приписва своята религия, обаче християнинът сочи към един факт на духовните светове, който се е разиграл самотно на Земното кълбо, той сочи към нещо, което е изцяло безлично, което няма нищо общо с едно вероизповедание. Отначало никой не беше последовател на този факт, не го признаваше, той нямаше нищо общо с някаква определена област на Земята; силата на Боговете се разля в една величествена самотност и този факт се включи в цялото следващо развитие на човечеството.

Да търси истината в различните религии, тази е задачата на един духовно-научен светоглед и ако действително търсим ядрото на истината във всички религии, това означава мир всред човечеството на Земята. Когато даден последовател на една религия я разбира в светлината на Духовната наука, тази религия никога не налага никакъв свой отпечатък върху истината. Както християнинът антропософ не може да каже, че Буда отново ще се прероди на Земята, защото тогава той не ще е разбрал Буда, така и будистът антропософ не би твърдял, че Христос отново ще се прероди, защото това би означавало, че той изобщо не разбира Христос. Обаче истината относно Буда и истината относно Христос никога не означава – ако не намесваме личните си предразсъдьци – спорове и сектантство, а хармония и мир. Ето какво произтича от истината, тя означава и поражда мир в света. Всички народи и всички религии по Земята могат да принадлежат на Буда, великия Учител, проповядващ най-висшата мъдрост. Всички народи и всички религии по Земята могат да принадлежат също и на Христос, на божествената сила в най-висшата истина. И взаимното разбирателство означава мир в целия свят. И този мир е душата на новия свят. Антропософията води тъкмо към тази душа, която като Духовна наука, принадлежаща на всички хора, трябва да определя всяка земна култура по лицето на цялата Земя.

Такива познания бяха култивирани в розенкройцерските школи на миналите столетия от тринадесетото, четиринадесетото насам. Те знаеха, че с такива познания в човешките души се влива мир. И те знаеха, че дори някой, който не може да изпита този мир на Земята, той ще го почувствува след смъртта като изпълнение на неговите най-скъпи идеали, когато погледне надолу към Земята и види как мирът се ражда между народите в същия размер, в който те се отварят за такива познания.

Така както аз говорих днес тук, така говорех през последните столетия в тесен, малък кръг принадлежащите на кръга на розенкройцерите. Днес това може да се говори пред по-големи кръгове от хора.

Онези, чиято мисия е да действуват импулсирани от духовно-научното движение, като изпълняващи завета на онова, което се влива в човечеството от Мистерията на Голгота, знаят много добре: Исус, който беше приютит в себе си Христос, всяка година по времето на Великден навеща мястото, където се разигра Мистерията на Голгота. Независимо дали Исус е въплътен или не, всяка година той посещава това място и там учениците, които са достатъчно напреднали, могат да се свързват с него.

Ето какво усещаше един поет – Анастасиус Грюн – а именно: как една индивидуалност слиза и всяка година посещава мястото, на което се разигра Мистерията на Голгота: Това става всяка година през първия ден на Великдена. Той описва такива срещи на Учителя с неговите ученици. Първата среща, която става след разрушението на Йерусалим; втората – след завладяването на Йерусалим от кръстоносците; третата – когато Ахасфер минава покрай Голгота; четвъртата – когато един монах се моли за спасението на Йерусалим от завоевателите; тогава различните секти, разпръснати по лицето на Земята спореха помежду си, докато Онзи, който донесе на Земята благовестието и завета на мира, обръщаше с поглед мястото на своето действие. Това са четирите картини, свързани с предишните посещения на Исус. А после, в стихотворението си „Руини”, Анастасиус Грюн описва едно бъдещо слизание на Исус. Това, което той описва, се разиграва в далечното бъдеще: тогава мирът ще властва на Земята. И това няма да е през епохите на конфесионалното християнство, а през епохата на розенкройцерското християнство. И така, Анастасиус Грюн вижда как няколко деца си играят. От земята те изравят – макар и това да изглежда като някаква утопия – един предмет от желязо, но не знаят какво представлява той. Само онези, които са запазили в паметта си далечни спомени за отдавна минали борби на хората знаят, че това е един меч. Във времето на мира хората вече не познават предназначението на меча и го използват като плуг. После един земеделец копае и намира един предмет от камък. Отново хората не разбират какъв е този предмет. Той беше за известно време прогонен от Земята, казват онези, които все още знаят нещо за него. Но хората вече не го познаваха! Някога хората са го използвали като символ на раздора – това е един кръст от камък – обаче сега, когато хората се събират в името на идващия Христов Импулс, този предмет се превръща в нещо друго.

И как ни описва всичко това поетът през 1836 година? Той ни описва този символ на мисията, която ще изпълнява правилно разбираният Христов Импулс, по следния начин:

Макар и тоз предмет да не разпознаха,

С вечна прелест той в гърдите им остана, Семето му всички друмища навред превзема; Защото това, което те не разпознаха – беше кръст!

И този кръст от камък те в градината полагат Древност достолепна, със загадки пълна Увиват се по него цветя и рози най-различни, Все нагоре те катерят се от вси страни.

Ето как сега застава кръстът на Голгота, Изтъкан от слава, блясък, смисъл най-дълбок: Той изцяло е покрит от своите рози
И отдавна изпод розите Кръста никой вече не съзира.

ПЕТ ВЕЛИКДЕНА Анастасиус Грюн

1.

На изток, гдето от градини цветни
Две деца червенобузи своя поздрав изричат
Гдето ведра приказка и сказание дълбоко
В гори от рози и всред цветя се леят

Шепне там един пастир суров:
Година всяка тук Исус Христос пристига
По ранен час навръх Великден
И от Маслиновия хълм, с одежди на възкръснал

Надолу Той се вижда, гдето долината е преброждал, Която
нявга саван и кръст му бе дарила;
Гдето Сион в лъчите златни гордо се издига, Гранитна
крепост, проклятието скрила.

Веднъж Великденът дойде отново;
Господ Бог вираше се долу
Към полето голо, сиво, опустяло Навред руини, прах и пепел
Отломки само погледът съзира!

Той знае – това буци пръст изровени са само, Полета, отново
изорани,
Там ниви нявга вятърът ще гали
И венци от снопи златни хората очакват

Той вижда как оттам на новото учение дървото
С корени дълбоки и стъбло огромно
Като свод издига се над суша и морета
И навред разпръсква сянка, плодове и сила!

През тез полета походът тържествен на
смъртта премина, Надлъж и шир ни следа от друм човешки,
Ни птица пее, ни лист от вятъра шуми,
Ни тревица се полюшва, ни посев зеленее.

На смъртта триумфът неудържим се носи, Живот оскъден
тук призрачно мъждука: Стене сякаш тук един поет издъхващ,
И между скалите шепне изворът Кедрон:

„Радостно простирах някога снагата моя
Всред цветя и пясъци сребристи
И тогава бурята събори в моята прегръдка
На крепостта Мория останките древни

Сега от камък на камък аз тялото си влача, От гняв и мъка
стенания издавам

А скалите в рани нозете ми превръщат, Като кървав изворът
ми аленее!

О, изворът ми бистър като огледало нявга, Показващ царска
крепост, храма, озарен от Бога, Хълм, с дворци осеян, с ровове
опасан

И един народ за всичко туй достоен!

Нека в скалите на парчета се разбие
Огледалото, в което тези чудеса блестяха
И да не отразява вече този образ на смъртта, Този образ на
земя опустошена, пълна с ужас!

И само гробовете, изсечени в скалите
Но помръдват вече от години,
Около този гроб голям застинали навред, Ограждащи като
мравуняк сякаш древния Ливан.

Щом градежът стар се срути
Облаци от прах покриха всичко

Сиво е сега полето, ни усмивка, ни лист зелен, Само сиви
повлекла от мъх студен!

Малцина от народа оцеляха,
Трупове живи: толкоз смърт – без отечество,
закон и храм! И видях тогава как дървета, храсти съхнат,
С лик мъртвешки в пясъка потъват

И славеите надалече отлетяха,
И всички птици зад морето също;
Не подобава радостните им песни да кънтят
Там, гдето всичко е замлъкнало в тъга.

И розите заминаха след тях,
Чак до морето синьо, що ги спря; Там, поклащайки се те сега
цъфтят,
Покрай брега зелен, същинско утро цветно!

Изчезнаха навред цветя и звуци, Целият живот изтласкан бе
оттук! Един останах само аз: една сълза, Потекла от всеобщата
разруха.

2.

И отново пак Великденът настъпи
И отново аз видях как от Маслиновия хълм
Исус се вглежда в долината, Днес от пустош сива завладяна.

Лястовица малка, летяща плахо
Над дом опожарен, а нявга тъй красив,
И въпреки че овъглено е гнездото нейно,
Тя ново си изгражда от развалините жалки.

Ето как и човекът осмели се
Върху тез отломки жалки да гради отново
Свойте хижи, къщи и дворци, Докато цял градът се извиси.

И ако градът би поискал погледа ви да насочи
Към останките, върху които той изникна,
Би трябвало едно и също всеки странник да си каже: От
развалините ти роди се, в развалини

отново ще преминеш!

Но градът не е съгласен! Ето чуй: От кулите му
Камбаните тъй радостно кънтят.

Който пее с весел глас, не за смърт се готви, От камбаните се
леят неговите песни.

Около храма, от сиви камъни граден, В залите му вътре и в
полетата навън, Събират се мъже с погледи сурови,
Проблясват шлемове и брони.

Копия кънтят по мраморните плочи, Как смело кон до кон
навън цвилят! Броните блестят, вят се знамената цветни. От
всеки пояс меч виси.

О, нима със своя Бог воюват те,
Че със сила обкръжават домът му свят? Нима редиците
небето да превземат искат, С оръжие потегляйки към храма?

О, не! Как те внезапно там смирено коленичат, Дочувайки
звука на органа тържествен! Навеждат се главите, коравите
ръце омекват, Железният юмрук разкаян до сърцето се опира.

Светият кръст Христов да се издига виждам аз Високо над
храмовия свод, тъй светъл и свободен, Мъжете всички също
него носят на гърдите:

Храм на Бога искат да са те!

Кръстът, във всички цветове обагрен, На доспехите си
окачиха те, Всевъзможни кръстове живи
Смирено поемат шествието свое.

А на олтара, гдето хиляди свещи трептят, Свещеникът сега
хляба жертвен разчупва, Обагрени от кръв ръцете му
протегнати стоят, Но струва ми се, не от кръв Христова.

Смирено коленичил до олтара
Мъж един самотен там мълчи,
По-красив от всички, дори и коленичил, А колко по-красив
изправен той би бил!

На родния му дъб молитвата прилича, Горд, силата си чудна
той усеца,
Но смирен върховете свои свежда
Щом бурята, този орган Божи, над него прогърми:

„Всичко тук привърши!“ – такава е съдбата
на човешките стремежи! Ни камък, за който яростта човешка
не воюва,
Ни храст, с човешки сълзи необлян,
Ни пращинка, с кръв човешка ненапоена!

И кръстът, стърчащ нявга в тази долина, Стълбът окървавен,
с позор и срам покрит, Върху Голгота издигаме го ний отново,
Висок и светъл, белег на триумф велик!

От всички царствени корони, от всички знамена, Навред от
всички планини, от всички долини,
От всички мечти по морета, океани
Сияе в слава това, което нявга бесило беше.

С венец блестящ ме увенчаха!
Макар и трикратно листата му златни
изпепелени да бяха, В пожара стихийен на градуве и къщи,
Дали той отново в развалини и прах ще рухне?

Една корона само вечно тук ще свети, И тя долината вечно
ще огрява: Изплетена от тръни нявга беше тя!
О, как венецът редом с нея аз да нося!

Ето, виждам аз как вместо палми зелени
Поклонниците кървави мечове държат,
И предусещам тук останки от жертвата на Каин, Който
братът свой във гняв уби.

Виждам аз: от всички чела сурови
Крещи кръвният знак на убиецът братов!
О, да бях аз онзи поклонник на прага приведен, Да носех
като него сърце спокойно и чисто!

Да би лежала моята глава на каменния праг
В сънища светли, умирайки, люляна!

Свежда се лилията бледа към долината земна, Отлита вярата
към звездите небесни.

3.

И отново Великденът настъпи, от хълма Вглежда се Исус
надолу към града: Свален е кръстът от кулите на храма,
Един свенливо само неговия гроб бележи.

Високо от минарета и джамии
Властват на полумесеца лъчите,
На мюезина гласът призовава за молитви
Там, гдето нявга Соломоновият храм стоеше гордо.

За камъка е безразлично чий знак той носи, Дали вграден е в
храм или в джамия;

От хората той знае, че все едно е
Дали монах, левит или дервиш на него стъпва.

Свали мюсюлманинът от небесата далечни
Луната и украси със нея земния свят;
Издигна християнинът от Земята към Небето
Своя кръст, от дърво издялан.

На прах отдавна е превърнат войнът на кръста! Навред ни
псалм се чува, ни звук камбанен! Останаха монаси само, те
вардят,

Както куче пази гроба господарски.

Закупиха те със злато този празен гроб, Бакалници
неверникът издигна вътре;

На уморения поклонник дава срещу откуп срамен
Местенце, където да коленичи само може.

Великден днес е! По пътища безбройни
Поемат ли натам набожни християни? А богатите кертвани и
корабите чудни Нима и те натам не се отправят?

Не! Пустни и празни са храмовите зали, Неколцина
поклонници там са само.

А може би отвън чакат те своя ред? Погледнете, очи! Има ли пътници там?

Нито един! Бедуини само препускат Възседнали конете си бързи по прашния друм. Поклонник там нито един. А корабите християнски Превозват само товари и злато.

Ето виж, обрасли с мъх разрушените стени, Отдавна нито покрив, нито свод;

Тук на Бога църквата малка стоеше

А сега всичко бавно руши се.

Никнат там бурени само, Верните поклонници последни;
Листакът им издига се нагоре Стъблата им колоните красят.

Почива в сянката им пътник морен, Лицето му – като сбръчкана маслина, Той белега на всички пилигрими носи: Дрипи и тояга, но не и Христовия знак.

Той зрънце е от онази малка шепа семена, Що някога от земята тук бурята надигна

И пося по всичките страни,

И по всички ветрове разпръсна.

И както полхът главата гали

Ту в светлина, ту в сенки гъсти, Така и в нея образи и мисли бродят,

Ту среднощно мрачни, ту слънчево сияйни:

„За мен отечеството вече не цъфти! Братята мои

Скитат по света, разпилени във одежди бедни! И все пак – един народ сме! Свързват ни Страдания и мъки общи.

Легендата говори за човека, който

Не може да умре, за Ахасфер.

Народът мой се скита всред народи други

Като него жилав, от смърт лишен.

Християните се двуомяха – струваше им се

Че като желязо твърдо е нашето тяло, С мечовете си нашата кръв проляха Нашите старци, жени и деца заклаха!

Християните в лудост голяма
Нашите тела в огън горяха,
Домовете и хижите наши опожариха,
И под самите нас жаравата раздухваха.

Защо гневят се те? Че някога осъдихме по право
Грешник ний един, което и те също вършат! Ако той учеше
това, що вършат те,
Наистина със право на кръста прикован бе той!

Ако някога, християнино, ни върнеш твоите земи, Закона,
правото и свободата,
Хилядолетната война ще свърши,
Ще настъпи само кратък миг на тишина и мир!

Тук ми е добре! Тук ние двамата сме равни, Позорно
тъпкахме земите общи!

Но и под самия гнет на неверниците страшни, Не ще ти аз
ръка за мир подам!

Достатъчно почивах! Как дрямката ме освежи!
Да видим ний сега как сделките над гроба там вървят.
Купуват се ковчези златни, мадони и венци от рози!
Купуват се кръстове изящни и сувенири най-различни!"

4.

И Господ от Маслиновия хълм отново
Зърна как Великденското утро долината озари!
Ни песни, ни камбани го приветстват.
Трепет празничен само въздуха раздвижва.

Все още полумесецът от всички кули свети,
Непреклонен, победоносен, ясен;
Но и кръстът върху гроба не е заличен,
Монасите са още тук.

На секти разделени, разпалват те
Огън на омраза вместо свещи на мира;
Едва ли Кръстът и Луната воюваха тъй страшно,

Както тук – монасите в одежди сиви и кафяви.

Олтарът и амвонът превръщат се в окоп и крепост,
Храмът – в боен стан, гдето битките ехтят между
Поклонника римски от север, копта от запад,
Гърка от изток, арменец от юг.

На пашата застрашителния лик възпира
Кръвта им да не оскверни олтара;
На еничара камшикът укротява тук
Проповедниците на мира всеобщ.

Ето в манастира монахът коленичил,
Сутрешният вятър бялата брада развява
И всред розите, от смирението му разцъфтели,
Той ревностно небето умолява:

„Как радостно ще потънат изгнилите ми кости
В покрива сив на долината,
Стига очите ми замрежени отново да зърнат
Лъчът на кръста как от кулите блести!

Дано над всички планини отново ти издигнеш
О, Господ мой, победоносното си знаме,
Дано вместо венци на гроба, ме посрещне Звън камбанен и
пилигримски песни.

Да, вярно е, че когато в божествената си красота
На сън се приближи до мен, гневът
Ти мощно прогърмя: „Навън, недостойни, на раздора синове,
Не позорете тук извора на моя мир!

Вий, които спорите във моя храм
За една врата или за някакво стъпало,
Знайте: за мен стъпало е Земята цяла,
А моята врата – светът широк.

Вий, които карате се за олтарна свещ, Слепци, нима в нощта
си не допускате, Че светлината моя ослепително блести Над
морета и земи.

Аз нявга посадох като сигурна закрила Дървото мое плодно
в земната градина, От Словото мое животът блика,
И не към мъртвия камък е то приковано!”

Така ти, Господи, говореше! Но това, което Аз през сълзи
умолявах, сега ми ти изпрати! На Готфрид синовете станът
свой

Върху земите на фараона смело укрепиха.

В погледа им войнствен огън свети, Над главите – на стара
слава ореолът,

Мишците им – от вяроност и сила древна изковани! Нека бъде
там и старата ни вяра!

Ето пълководецът! Не увяхват цветните венци
Над главата му до днес. Водопадите на Нил освещават
Кръщението на новата му слава.

Аз зная, че размаха той страховития си меч
Не само над главата на Мурад,
И не само срещу горди мамелюци
Изля той справедливия си гняв.

Аз зная, пътят му към долината на Цион
През пустинята минава
Аз зная, пирамидите огромни
За него само стъпала са към Голгота.

Тук нявга с полумесец под нозете
ще стои със златен кръст в ръка героят Полето сиво ще
приветства мантията сива: И ще покриват те света велик.

На Голгота той орлите си ще разположи
Около кръста, който най-красивият венец му даде. Венците
други сне той от главата
И положи ги върху гроба освободен!”

Говори тъй монахът. И чува, хълмове далечни Съмтно
проехтяват, войските знатни приближават; И чува, как криле
орлови във въздуха свистят,

Ехо от далечен водопад и боен вик.

Да, негови са тез войски! В стегнат ход
И в победен блясък отминават те!
Да, негови са тез орли! – Но в полет горд
Крилете им шумят и отминават те!

5.

Някога Великден пак ще бъде, ще се вира Господ в
долината, която пее и цъфти; Навред отново блясък и
блаженство,

Догде окоето му – око на Бог – съзира!

Един Великден поетът вижда да цъфти
И сега той вече може
От розите венци да сплита
Короната им ще увенчава несбъднатия още ден.

Един Великден окоето на поета вижда,
Издигайки се над мъглите, които всичко скриват, И като от
върхове планински

Съзира Той идващите хиляди години,

Един Великден, на Възкресението празник,
и отново
Полъхът на пролетта над цветните гробове
се завръща;
На подмладяването празник, в който
Божият дъх в човешкото сърце се ражда.

Ето виж, каква промяна над Цион връхлита,
Тук пролетна възхита дълго ще ехти;
Към планините палмите зелени се изкачват,
В долината цветните поляни радостно блестят.

Навред около руини стари
Безспир вълнуват се посеви златни,
Далеч на север, гдето белите вълни се носят, Дълбоко в
морето стаена е Винета.

Отдавна върху развалините стари Разстила се зелената
премяна. Сякаш кротка и тиха забрава

Обгръща прадревната мъка на мрачния ден.

Отдавна склоновете са с лозя покрити, Отдавна розите
Голгота са превзели.

Сега ако някой на розите цената иска да посочи
Изрича той на Ширас и Голгота имената.

Отдавна цялата Земя е слънчева градина, Нито полумесец,
нищо кръст се тук издигат! Какво целяха кървавите битки?
Вечен мир отдавна тук цари!

Кедрон остана! Блести той пред моя взор
От златни класове обгърнат,
Сякаш сълзи рони, но сълзи от възхита
Покриват русите му златни клепки!

Навред цъфтеж, сияние и песни,
В надпревара всичко бърза да покълне, Сякаш днес оживено
да възвърне
Това, що столетия наред във сън проспа.

Навред природата ухае, свети и блести
Както в хижите планински, така и в града от долината;
Не подозира никой, че над развалините тя ликува
И никой гробовете стари не сънува.

Ликува пищната земя, радостта си бурна изразява
Един народ, от щастие целунат, на добродетели богат,
Като звездите сериозен и дълбок,
Като розите красив, като кедрите сърцат.

Отдавна във забрава потънали са тук Чудовищата страшни в
дълбоките води, Ужасите древни, кървавите зверства, Битки,
робство и измами.

И веднъж се случи, че децата в полето Изровиха един
предмет безформен от желязо; За сърп изглеждаше той твърде
тежък,

За рало – твърде лек и малък.

С усилие завличат те странната находка, Бащите взират се,
но не я разпознават. Съседи всички се събират, гледат,
И те без отговор остават.

Но ето идва старец белобрад,
Безчет години преживял, със сбръчкано лице. Приличаш сам
на легенда стара.
Показват му предмета, но и той го не познава.

Но за завидане са всички, че не го познават веч! На
прадедите глупост, в гроба той отдавна
бе разяден, В очите им той би трябвало люти сълзи да
извика. Защото това, което те не разпознаха, беше меч!

Занапред земята той ще пори като рало, На семената път в
браздите ще прокарва; На меча подвизите нови ще се носят
Като птици в слънчевия ден.

И нещо друго някога се случи:
На орач един ралото във нещо твърдо се удари
И щом земята той наоколо разрови, Чудна фигура от камък
се показва.

Повика той наоколо съседи всички, Погледнаха я те, но
нищо не разбраха!
Ти, древен, мъдър старец, ще ли нам помогнеш? Вгледа се и
той – не проумява нищо.

Макар и тоз предмет да не разпознаха,
С вечна прелест той в гърдите им остана, Семето му всички
друмища навред превзема; Защото това, което те не разпознаха
– беше кръст!

Той вижда не битки и кървави знаци,
Той вижда само короната златна на победата своя
Той вижда не бури и удари страшни,
Той вижда само дъждовната цветна дъга!

И този кръст от камък те в градината полагат Древност
достолепна, със загадки пълна Увиват се по него цветя и рози
най-различни, Все нагоре те катерят се от вси страни.

Ето как сега застава кръстът на Голгота, Изтъкан от слава,
блясък, смисъл най-дълбок: Той изцяло е покрит от своите
рози

И отдавна изпод розите Кръста никой вече
не съзира.

ПРИ ОСВЕЩАВАНЕТО НА АНТРОПОСОФСКИЯ КЛОН „КРИСТИЯН РОЗЕНКРОЙЦ“

Хамбург, 17. Юни 1912

Днес ние сме се събрали тук, за да измолим благословията на онези духовни Същества, които бдят над нашето духовно-научно движение, благословията за една нова работна група, която за най-дълбоко задоволство създаде едно свое място за работа, изразяваща чрез най-разнообразни символи импулсите на нашата воля: а именно импулсите на преданост към духовните Същества, волята да им служим по един истински начин. Употребен е много труд на Духа и на душата, за да бъде достойно обзаведено това помещение. Заобиколени от тези символи, членовете на този антропософски клон непрекъснато ще получават правилните подтици за своята работа; онези обаче, които дойдоха тук, за да съизживеят откриването, ще отнесат със себе си един траен спомен, а онези, които изпращат насърчаващи подтици, ще останат трайно свързани в Духа с хората, които потърсиха тук поле за своята работа.

Да си поставен в едно такова движение, каквото е нашето духовно-научно движение – това следва да приемаме като една милост от страна на духовните сили, защото това движение ще се превърне в една необходимост и ние трябва да участвуваме в това движение, което ще се влее в предстоящото общочовешко развитие, ако то не иска да пресъхне и да се провали в своя напредък.

Като окултист човек вижда, че едно такова оплодяване на човечеството е неизбежно. И че именно ние можем да се чувствуваме задължени да подадем ръка на това оплодяване: Ето кое трябва да считаме като една милост.

Времето между шестнадесетото и деветнадесетото столетие донесе вълните на материализма, който също е една необходимост, макар и той да донесе само такива блага, които са необходими за физическия свят. Само малцина от ръководните духове на по-новото време можаха да разберат, че от необходимите, но обременителни вериги на материализма отново ще израстне един подем.

Антропософското движение е изливането на духовни сили и истини от висшите светове. Хората отново трябва да разберат и знаят тези неща, които са били скрити в течение на хилядолетия.

Когато искаме да проверим как е устроено движението, в което стоим, ние можем да намерим най-важния признак. Това е като че в него би действувал най-красивият и най-истинският Дух на човечеството, защото три точки, почувствуваани по правилен начин, дават веднага представата, че се касае за нещо, което е напълно в смисъла на изискванията на нашето време. Тези три точки не подсказват нищо друго, освен че в света трябва да бъде прокарано едно движение, в което може да участва всеки човек. Общото най-човешко течение е охарактеризирано с думите: Това общество образува зародиша на едно всеобщо побратимяване на хората и така нататък. Това не означава нищо друго, освен: На Земята не може да има нито един човек, който не би могъл да стане член на това общество.

– Обаче по лицето на Земята са разпространени най-разнообразни вероизповедания и философии. Не всички изповедания и философии могат да са погрешни. Който би твърдял това, би обвинил мъдрото ръководство на света. Следователно може да става дума само за това да се търси обективното ядро на всички светогледи, което води до взаимно разбиране. Като един вид девиз, произтичащ от тези принципи, имаме в следното изречение: „Нито една религия не стои по-горе от истината.“ Стремежът към истината може да обедини всички хора понеже истината подпомага взаимното разбирателство. Тук вече имаме и третия принцип.

Но би могло да се добави: Материалистите са изключени от това общество. Те са изключени само тогава, когато тяхната материалистична вяра стои за тях по-високо от търсенето на силите, които стоят в основата на всички явления. Не ние изключваме материалистите, защото когато всичко се схваща правилно, не може да има никаква злоупотреба и никакво израждане сред Теософското движение, понеже то обхваща великия идеал на душевната хармония и душевния мир. Нека нагледно да си представим как истината и мирът могат да навлязат в света.

Християнинът, който не е станал антропософ, ще има малко разбиране за това, което издига будиста до висшите светове. Обаче християнинът, който е станал антропософ, ще трябва да се старае да го разбере, той чувства това като задължение, произлизащо от принципите на Теософското движение, които признава. И на християнина му става ясно: животът на Гаутама Буда на Земята означава нещо, ако той знае, че един човек трябва да е минал през множество прераждания, докато стане един Буда. Будистът знае, че след като Буда е достигнал степента Буда, той вече няма нужда да идва отново на Земята в тяло от плът. В Християния

аз обърнах вниманието върху мисията на Гаутама Буда. Показах как тази душа има да решава една особена задача на планетата Марс. Буда е преминал на Земята предварителната степен, за да може да играе между Марсовите хора в една роля, подобна на тази, която Христос игра на Земята – не чрез един вид Мистерия на Голгота, не преминавайки през смъртта, защото Марсовите човеци имат условия на живот, различни от тези на Земните хора. Следователно на окултиста му е ясно: Вярата на будистите, че Гаутама Буда вече няма нужда да се връща отново на Земята в тяло и плът, си има своето дълбоко основание. Ние не водим борба срещу тяхното убеждение, което стои така близо до сърцето им, а искаме да проявим найдълбок интерес към това убеждение.

Когато будистът е станал антропософ, той се научава да познава това, което е най-свещено за християните. Той разбира, че във факта на минаването на определена личност през физическата смърт се крие една мирова тайна, че Христос е слязъл от висшите светове за еднократно въплъщение, за да не идва вече никога в едно физическо тяло. Той започва да разбира, че тази тайна е уравнивяването на борбата между Христос и Луцифер. Когато будистът научава това чрез антропософията, той си казва: Аз разбирам това, което християнинът мисли в най-дълбокия смисъл, разбирам еднократната инкарнация на Христос и виждам, че Христос не е бил на Земята, преди да е намерил едно тяло чрез Исус от Назарет.

Когато се отдадем на подчертаните принципи, ние научаваме нещо, което е точно противоположно на един определен страх, който често наблюдаваме при християните. Страхуваният се християнин лесно се подвежда, че неговото вероизповедание изгубва от своя блясък, когато бъдат осветлени също и предимствата на другите вероизповедания. Но християнското вероизповедание получава именно един по-възвишен блясък, когато проникнем окултно отделните религиозни вероизповедания. Който е така страхливо загрижен, че неговото вероизповедание би могло да изгуби, ако то бъде поставено до вярата на будистите, той трябва да си спомни, че за християнския богослов съществуват все още някои нерешени въпроси, че например един важен въпрос е още този, дали хората, които са живели преди Мистерията на Голгота, също участвуват в спасението. Обаче ако християнинът прибави това, което будистът знае, той вижда, че това са същите души, които вече са живели преди идването на Христос и които после непрекъснато се прераждат на Земята. Но някой би могъл да запита: Как стои обаче работата с душата на Буда, която шестстотин години преди Христос беше инкарнирана за последен път и вече няма да се върне на Земята?

На този въпрос с окултното изследване дава един задоволителен отговор. То ни показва, че Буда беше един предшественик, принадлежащ към една по-висша Йерархия, изпратен долу с Венерините човеци, така че с право може да се говори за една мисия на Буда като подготовка за Христос. Всяка една религия, която е неегоистична и не тиранизира другите, може да ни улесни в разбирането на която и да е друга религия. Един ортодоксален будист би могъл да издигне своя Буда над всички други Същества – нещо, което един истински будист не би могъл да стори.

Ако някой би искал да бъде фанатичен в смисъла на един ограничен будизъм, той би могъл да проповядва, че не може да съществува никое друго същество, което да не се нуждае да дойде отново на Земята в плът като човек, освен самият Буда, следователно той трябва да бъде най-висшият. С това на будизма би било създадено едно безкрайно предимство спрямо християнството, така че то би заело второто място. Тогава едната религия би водила борба срещу другата. Обаче това би било едно нетеософско дело. Защото теософията или Духовната наука съществува за това, да разпространява мир по лицето на Земята, да доведе чрез разбиране и изучаване на едни и същи истини за основното значение на всяка една религия. Ето защо трябва да помним, че не бива да изговаряме нашите принципи устно, а после да ги превръщаме в тяхната противоположност.

Нека да сме завладени от убеждението, че основаването на една работна група е не само нещо, на което трябва да се радваме, но че с това за нас възниква едно висше задължение, особено тогава, когато свържем нейното основаване с онова име, което принадлежи на благородния мъченик, който чрез своя начин на действие е понесъл и в бъдеще ще понася повече, отколкото който и да е друг човек. Казвам: един човек, защото това, което Христос изстрада, изстрада го един Бог. Това е свързано с голямата опасност, пред която един ден ще се изправи истината. Когато кръщаваме нещо с името „Кристиян Розенкройц“ следва да сме наясно колко трудно се поддържа тъкмо този съюз. Ние даваме обет за една вярност, за която може би не ще бъдем достатъчно силни. Въпреки това никому не бива да бъде забранявано да поддържа в своята душа тази вярност, една вярност, която прави необходимо да поемем в ръцете си посоката на нашето бъдеще. Когато се чувствуваме привлечени към нещо, което вече съществува, така че го превръщаме в поле за работа, ние вече апелираме към силите на вече утвърдения идеализъм. Обаче когато основаваме нещо ново, зад нас стои приятелят на всеки сепаратизъм, на всеки свръхземен егоизъм: За Луцифер възниква една нова надежда при всяко ново основаване. Не е така, когато се

присъединяваме към нещо старо. Ето защо горко ни, ако сме забравили думите: „Народът не усеща Дявола, дори когато той го държи за яката”. Обаче ние винаги можем да го отстраним от нашата яка, когато имаме добрата воля за това.

Един велик, но опасен момент е, когато свързваме основаването с едно име, което носеше един толкова голям мъченик. Ето защо основателите трябва да дадат на самите си обета, да не се отказват от това дръзновение, а да следват с цялата си вяност и с всичките си сили това, което са обещали. С всяко основаване на антропософски работни група ние поемаме една тежка отговорност. Когато се вземе предвид колко недостатъчно беше разбран импулсът, даден от Кристиян Розенкройц, ние можем да преценим, че извънредно големи трудности ще възникнат именно за онези, които се осмеляват да го следват.

Ние виждаме вече в нашето време, колко трудно е разбирането на християнството и колко незначителна е волята за да бъде постигнато това разбиране. Принципите, които светят като пътеводни звезди в духовно-научното движение и които днес охарактеризирахме, ще допринесат както за едно задълбочаване, така също и за едно разтърсване на хладните, на безразличните. Необходимо е да бъде събудено чувството за отговорност. Да се проникнем достатъчно силно с това чувство, тази трябва да бъде задачата на това място. Дори и в най-тесните пространства, върху Вас могат да връхлетят всевъзможни изпитания.

В момента, когато дори само се произнася името на Кристиян Розенкройц, в сила влиза принципът: Никая религия не трябва да бъде за нас по-висша от стремежа към истината. – Кристиян Розенкройц никога не изисква някакъв култ към личността и държи на това, ученията да бъдат доведени близо до ума и да бъдат разбрани. Неговото учение никога не изисква вяра в учителя. Ако първо употребим нашите сили, едва тогава ще получим вече възможността да разберем чрез истината Учителите на мъдростта и на хармонията. От никого не се иска да вярва предварително в тях, защото тогава вярата в Учителите би стояла по-високо от самата истина. Ако някога би се изисквала безусловна вяра в един Учител, тогава вече принципите на Теософското общество биха били нарушени.

Ние можем да познаем дали нещо, което произхожда от окултните извори, е вярно или не, когато обърнем внимание на определени методи. Например би било лесно при издаването на книгата: „Как се постигат познания за висшите светове?” да се напише: Тези учения са дадени чрез инспирация, те произхождат от Учителя и така нататък, или нещо подобно. – Обаче принципът на Теософското движение е вече нарушен, ако авторът не носи отговорност за написаното от него. Ако някой би

твърдял, че една книга е написана без отговорност от автора, Вие можете да сте сигурни, че тук няма никаква истина, а само една измама от страна на Луцифер и Ариман. Днес Учителите не позволяват писателят да отхвърлят отговорността от себе си; ето защо дълг е човек постоянно да призовава за съвет своя разум и да не счита нищо за истина само по силата на авторитета. Естествено много по-удобно е да се кълнем в култа на личността, защото преценките на разума изискват усилия. Само онези, които са винаги готови да проверяват, да изпитват това, което е дадено от духовните светове, могат да пазят вярност към Християн Розенкройц. Ето защо имайте предвид, че тук се основава една работна група, която иска да пази вярност – независимо от личността, която в даден момент е призована като Учител – да пази вярност към принципа: Да изложи в една разбираема за хората форма това, което се разлива чрез Христос от духовните светове.

Ако Вие давате обет да се придържате към този дух на мислене и действия, тогава в този час аз мога да си позволя и да призова долу благословията на духовните Същества, в които не е нужно да вярваме, понеже добре знаем, че се намираме в тяхната сфера. Нека тук да властвуват добрите Духове и да благославят работата, която ще се върши на това място, тези Духове, за чието съществуване аз съм толкова сигурен, колкото съм сигурен и в присъствието на всички, които стоят тук в своите физически тела. Нека с тези думи да бъде осветено и това работно място. Защото всичко, което възниква в резултат на нашата подкрепена от добрите Духове работа, наистина ще бъде в състояние да предпази християнството от иначе неизбежно връхлитания го мрак. Нека тук да властвуват Учителите на мъдростта и хармонията.

МИСИЯТА НА КРИСТИЯН РОЗЕНКРОЙЦ, НЕЙНИЯТ ХАРАКТЕР И ЗАДАЧИ. ГАУТАМА БУДА И НЕГОВАТА МИСИЯ НА МАРС.

Нюшател, 18. Декември 1912

Днес нашите приятели пожелаха да обсъдим нещо, за което стана дума тук миналата година. Тогава изтъкнахме, че посвещението на Християн Розенкройц е станало по един твърде особен начин в тринадесетото столетие и оттогава насам индивидуалността на Християн Розенкройц постоянно е действувала и продължава да действа през столетията. Днес ние отново искаме да се запознаем с характера и същността на Християн Розенкройц като обгърнем с поглед великата задача, която той имаше в първата зора на нашето клонящо към интелектуализма време, за да се погрижи за бъдещето на човечеството.

Онзи, който както Християн Розенкройц застава пред света като един водещ окултист, трябва да държи сметка за особеностите на своята епоха.

Духовният живот, в който стоим сега, се определя от възникването на новата естествена наука, от откритията на Коперник, Джордано Бруно, Галилей. Днешните хора се запознават с мировата система на Коперник още от ранното училище и вземат със себе си получените чрез това впечатления за целия живот. В предишни времена душата усещаше нещо различно: почувствайте каква огромна разлика съществува между един човек на настоящето и един такъв, който е живял преди столетия. Преди епохата на Коперник всяка душа на земните човечи вярваше, че Земята виси неподвижно в мировото пространство, а Слънцето и звездите се въртят около нея. Хората изгубиха почвата под краката си, когато Коперник разви учението, че Земята под тях се движи с огромна скорост във Вселената. Не трябва да подценяваме една такава революция на мисленето, която предизвика и съответното преобразуване на чувствата. Всички идеи и представи на хората станаха различни от тези, които съществуваха преди Коперник. Сега искаме да си зададем въпроса: Какво има да каже окултизмът за тази революция на мисленето?

Онзи, който като окултист повдига въпроса как можем да разберем света с идеите на Коперник, трябва да си каже: С идеите на Коперник може да бъде създадено много нещо, което в естествената наука води до големи триумфи във външния живот, обаче с тях не можем да разберем нищо от духовната основа на света и на нещата, защото Коперниковите идеи са най-лошият инструмент, който някога е изнамиран в хода на общочовешката еволюция с цел да бъдат разбрани духовните основи на света. Това идва оттам, че всички понятия и идеи на Коперник са инспирирани от Луцифер. Защото коперниканството е една от последните атаки, едно от последните големи нападения, които Луцифер е предприемал срещу човешкото развитие. В по-старите светогледи, съществуващи преди Коперник, хората имаха външния свят на Майя, на илюзията; обаче с благата на мъдростта, които се предаваха от поколение на поколение, те получаваха и истината за нещата и за света. Обаче след Коперник човекът има около себе си Майя и илюзия не само по отношение на своите сетивни възприятия; сега самите му понятия и идеи се превърнаха в Майя, в илюзия. Днес за човека е нещо самопонятно, че Слънцето стои в средата, а планетите се въртят около него, описвайки елипси. Но не ще мине много време и в бъдеще хората ще разберат, че възгледът на Коперник относно звездния свят е много по-неправилен, отколкото съществуващият преди него възглед на Птоломей. Коперниково-Кеплеровият светоглед е един много удобен светоглед. Но ще се отнася до обяснението на онова, което е Макрокосмосът, той е далеч от истината.

Ето как Кристиан Розенкойц беше изправен пред един светоглед, представляващ илюзия, и той трябваше да вземе своето решение. Кристиан Розенкойц трябваше да спаси окултизма в едно време, когато самите научни понятия бяха една илюзия, една Майя. В средата на шестнадесетото столетие излезе трудът на Коперник „Ротацията на небесните тела”. В края на шестнадесетото столетие пред розенкойцерите се изправи необходимостта мировата система да бъде разбрана от окултизма, тъй като Коперниковата милова система с нейните небесни тела, считани за материални образувания, представляваше една Майя още в самите си понятия. Ето защо в края на 16. столетие беше проведена една от конференциите, за която стана дума тук миналата година, след като междуременно още през 13. столетие беше посветен самият Кристиан Розенкойц. Тази окултна конференция на водещите индивидуалности събра Кристиан Розенкойц с онези дванадесет индивидуалности от тринадесетото столетие, както и някои други бележити индивидуалности от мъдрото ръководство на човечеството. Там присъствуваха не само личности, които бяха инкарнирани на физическото поле, а също и такива, които се намираха в духовните светове. На тази конференция присъствуваше и същата тази индивидуалност, която беше въплътена в шестото столетие преди Христос като Гаутама Буда.

Източните окултисти с право вярват – защото те знаят това като истина – че Буда, който в двадесет и деветата година на своя живот като Гаутама Буда се издигна от Бодисатва до степента Буда, тогава беше въплътен за последен път във физическо тяло. Съвсем правилно е, че индивидуалността, която от Бодисатва става Буда, не се явява вече след това на Земята във физическа инкарнация. Обаче това не означава, че той „не действа вече” за Земята. Буда действа за Земята и в следващите периоди от време, макар и да не се явява вече на Земята във физическо тяло, а да упражнява своята дейност от духовния свят. Ние виждаме действието на Буда с неговите сили от духовния свят в астралното тяло на детето Исус от Евангелието на Лука, чуваме това негово действие в песента на Ангелите „Слава на Бога във висините...”, която чува също и пастирите в полето. Тези думи произлизат от Буда, който действуваше в астралното тяло на току-що роденото дете Исус, за което разказва Евангелието на Лука. Това прекрасно, тържествено благовестие на мира и любовта е фактически един резултат от това, което Буда внесе като свой дял в християнството. Обаче Буда действа също и по-късно – не физически, а от духовния свят – в делата на хората и той сътрудничеса за това, което трябваше да стане в името на общочовешката еволюция.

Например през седмото и осмото столетие в близост до Черно море съществуваше една много важна школа на Посвещението, където – намирайки се в духовно тяло – Буда поучаваше духовните кандидати. В такива школи има учители, които поучават във физическо тяло; обаче за по-напредналите ученици е възможно да получават указания също и от един Учител, който има само етерно тяло. И така, Буда поучаваше там онези, които можеха да приемат по-висшите учения, по-висшите познания. Тогава между учениците на Буда имаше един, който няколко столетия по-късно отново се инкарнира на Земята. Следователно, имаме работа с една физически живееща личност, която живее няколко столетия по-късно във физическо тяло в Италия и която познаваме под името Свети Франциск от Асизи. Особеният маниер на Франциск от Асизи, който също и в живота на неговите монаси има такава голяма прилика с този на учениците на Буда, идва от обстоятелството, че самият Франциск от Асизи беше един ученик на Буда.

Достатъчни е само да насочим бегъл поглед към особеностите на такива духовно устремени хора като Франциск от Асизи и на такива, които благодарение на сегашната култура участват в индустрията, техниката и новите откритията на съвременното. Имаше мнозина, също и окултни личности, които изпитваха болка в душите си, когато трябваше да помислят, че в бъдеще ще има два вида хора. Те вярваха, че едната класа ще бъде обърната изцяло към практическия живот, ще вижда своето благо в производството на хранителни средства, в построяването на машини и т.н., ще се отдава изцяло на практическия живот. А другата класа хора ще бъде онази, към която ще принадлежат хора като Франциск от Асизи, които заради духовния живот напълно ще се отказват от практическия живот.

Ето защо беше толкова многозначителен моментът, когато за подготовката на онази гореспомената конференция Кристиан Розенкройц призовава определен брой окултисти, един по-голям кръг от хора, на които постави пред очите двата вида човешки същества, които би трябвало да живеят в бъдещето. Първо той призова един по-голям кръг, за да посочи на хората този съществен факт. Кристиан Розенкройц проведе това предварително събрание няколко години по-рано, не защото му беше неясно какво предстоеше, а защото искаше да накара хората да мислят за перспективата на бъдещето. За насърчаване на мисленето той каза приблизително следното: Погледнете към бъдещето на света. Светът се стреми към практическия живот, към индустрията, към железопътни линии и така нататък. Хората ще станат като впрегатни животни. И онези, които не искат това, ще бъдат като Франциск от Асизи, непрактични за живота, ще живеят само за вътрешното си развитие.

Кристиян Розенкройц разясни тогава на хората, които го слушаха, че на Земята не ще има никакво средство, което да възпрепятства образуването на тези две класи хора. Всичко, което би могло да се направи за хората между раждането и смъртта, не ще може да попречи хората да се разделят на тези две класи. Доколкото става въпрос за условията на Земята, невъзможно е да се създаде помощ за тези две класи хора. Помощ може да се получи само тогава, когато би се провеждало един вид възпитание, не между раждането и смъртта, а между смъртта и едно ново раждане.

Помислете следователно, че розенкройцерите бяха поставени пред задачата да действуват в отделните хора от свръхсетивния свят. За да разберем какво имаше да стане, трябва да разгледаме живота между смъртта и предстоящото ново раждане от една точно определена гледна точка.

На Земята ние живеем между раждането и смъртта. Между смъртта и едно ново раждане човекът стои в определена връзка с другите планети. В моята книга „Теософия” е описано пребиваването на душата в Камалока. Това пребиваване на човека за определено време в душевния свят, е времето, през което човекът става обитател на Луната. После той става обитател на Меркурий, после обитател на Венера, след това обитател на Слънцето, на Марс, на Юпитер, на Сатурн и накрая обитател на обширното небесно или мирово пространство. Не е неправилно да се твърди, че между две инкарнации на Земята има пребивавания на други планети, живот в духовни тела. Днес човекът не е достатъчно напреднал в своето развитие, за да може да си спомня в сегашната инкарнация това, което той изживява между смъртта и едно ново раждане, обаче в бъдеще това ще бъде възможно. Макар и сега да не може да си спомня това, което е изживял например на Марс, той все пак има в себе си силите на Марс, макар и да не знае нищо за тях. Можем направо да заявим: Сега аз съм жител на Земята, обаче моите сили съдържат в себе си нещо, което съм усвоил на Марс. – Нека да разгледаме един човек, който е живял на Земята, след като беше приета Коперниковата система, Коперниковият светоглед. Откъде Коперник, Джордано Бруно, Галилей и други имат способностите, които проявяват в тази инкарнация? Помислете само: малко преди това индивидуалността на Коперник,

1401-1464, се инкарнира в Николай Кузански, един дълбок мистик. Припомнете си колко различна е душевната нагласа в неговото съчинение „Docta ignorantia”. По какъв начин в тази индивидуалност дойдоха силите, които направиха Коперник толкова различен от Николай Кузански? От силите на Марс се вля в него това, което по-късно направи от него астронома Коперник. Също и при Галилей, той също е приел в

себе си силите на Марс, които му придадоха особената конфигурация на модерния природомислител. Също и Джордано Бруно, силите за това им идват от Марс, където те са ги усвоили между смъртта и новото раждане.

Но фактът, че човек получава такива сили, които водят от триумф към триумф, идва оттам, че тогава Марс действуваше различно от по-рано. По-рано от Марс изхождаха други сили. Културата на Марс, която хората изживяват между смъртта и едно ново раждане, е минала през една голяма криза в петнадесетото и шестнадесетото земно столетие. През петнадесетото и шестнадесетото столетие положението на Марс беше толкова решаващо, толкова катастрофално, колкото на Земята по времето на Голгота. Както по времето на Мистерията, разиграла се на Голгота, бе роден същинският Аз на човека, така на Марс се роди онова духовно направление, което, когато се пое от човека, се прояви в коперниканството. След като на Марс царуваха тези състояния, напълно естествено би било Марс непрекъснато да изпраща на Земята хора, които донасят на Земята идеи като тези на Коперник, въпреки че те си остават една илюзия, една Майя. Следователно ние имаме пред нашия поглед един упадък, един залез на Марсовата култура. Преди това от Марс се разливаха добри сили. Обаче сега оттам все повече се разливат сили, които биха въвели човека все по-дълбоко в илюзията, в Майя. Сега силите, които се разливат от Марс, вдъхват остроумие, но това остроумие води до илюзорни идеи.

Вие виждате, следователно, че в петнадесетото столетие можеше да се каже: Спасението на Марс, а с него и спасението на Земята зависи от това, залазващата култура на Марс да получи отново един възходящ импулс. На Марс положението беше приблизително същото, каквото на Земята до Мистерията на Голгота, когато от духовните висини човечеството потъна в дълбините на материята, за да получи чрез Христовия Импулс тласъка нагоре. През 15. столетие на Марс възникна необходимостта от това, на Марсовата култура да се даде един възходящ импулс. Ето големият въпрос, който стоеше пред Кристиан Розенкройц и неговите ученици: Как Марсовата култура да получи един нов, възходящ импулс, защото от Марсовата култура зависеше също и спасението на Земята. Пред розенкройцерството стоеше великият въпрос, въпросът да се отговори: Какво трябва да стане, че за спасението на Земята Марсовата култура да поеме нагоре? Марсовите Същества просто не биха могли да знаят кое може да служи за тяхното спасение, защото само на Земята можеше са се знае как стоеше работата с Марс. На Марс съвсем не се чувстваше никакъв упадък. Ето защо онази конференция в края на шестнадесетото столетие бе свикана заради един практически отговор. Тази конференция беше добре подготвена от Кристиан Розенкройц

благодарение на това, че най-интимният ученик и приятел на Кристиян Розенкройц беше живеещият в духовно тяло Гаутама Буда. И на тази конференция беше съобщено, че Същестото, което някога беше инкарнирано на Земята като Гаутама Буда, сега, като духовно Същество, каквото беше, след като беше станал „Буда”, ще пренесе арената на своята дейност на Марс. Индивидуалността на Гаутама Буда беше един вид препратена чрез Кристиян Розенкройц от Земята на Марс. Гаутама Буда напусна арената на своята дейност и се отправи към Марс, а през 1604 година извърши за Марс едно дело, подобно на това, което Мистерията на Голгота представляваше за Земята.

Кристиян Розенкройц успя да разбере какво би означавало за цялата Вселена, ако Буда продължи да действа там и какво би означавало, ако учението на Буда за Нирвана, учението, че човек трябва да се освободи от Земята, остане там, на Марс.

Учението за Нирвана беше неподходящо за насочената към практическия живот Земяна култура. Това се потвърди при ученика на Буда, Франциск от Асизи: въпросното учение превръща своите последователи в хора, отчуждени от света. Обаче това, което в будизма беше неподходящо за насърчаване на практическия живот на хората между раждането и смъртта, то имаше огромно значение за насърчаване на техните души между смъртта и едно ново раждане. Ето какво разбира Кристиян Розенкройц: За онова, което трябва да послужи на Марс като пречистване, учението на Буда е най-подходящото средство. Както някога Същестото на Любовта, Христос, живя на Земята в едно време и всред един народ, който не беше особено близък до това Същестото на Любовта, така и князът на мира, Буда, се издигна през седемнадесетото столетие към Марс, където царяха войни и битки, за да изпълни там своята мисия. Там душите бяха преди всичко войнствено настроени. Буда извърши едно велико жертвено дело, подобно на онова, което извърши Христос при Мистерията на Голгота. Това беше едно космическо жертвено дело, да бъдеш Буда на Марс. Там той беше един вид жертвеното агне и можем да отбележим като един вид разпятие на Буда това, че той се остави да бъде въввлечен в това войнствено обкръжение. Буда извърши това дело на Марс в служба на Кристиян Розенкройц. Така действуват във Вселената ръководещите Същества, не само на Земята, а от една планета те се пренасят на друга.

От онова време насам, след като Буда извърши Мистерията на Марс, човекът приема в себе си други сили от Марс между смъртта и едно ново раждане, различни от тези при упадъка на Марсовата култура. И човек донася със себе си от Марс не само съвършено други сили в новото раждане, а чрез влиянието, което духовното дело на Буда упражнява, в

човека се вливат от Марс определени сили, когато той се отдава на медитация, за да се издига в духовните светове. Когато модерният духовен човек медитира в смисъла, даден от Кристиан Розенкойц, в него се вливат също и онези сили, които Буда изпраща към Земята като спасител на Марс.

Така Кристиан Розенкойц ни се явява като като великият служител на Христос Исус. Обаче делото, което Кристиан Розенкойц извърши заради Христос Исус трябваше да бъде подкрепено от онова, което Буда – като пратеник на Кристиан Розенкойц – трябваше на свой ред да прибави към делото на Христос Исус. Така душата на Гаутама Буда не е вече тук, на физическата Земя, а тази душа е станала изцяло помощник на Христовия Импулс. Какво прозвуча като слово на мира над описаното в Евангелието на Лука момче Исус? „Слава във висините и мир на Земята!“. Това прозвуча от съществуването на Буда и то тайнствено звучи от Буда, извирайки от планетата на войната, за да се влее в човешките души на Земята.

Обаче благодарение на факта, че всичко това се случи, беше възможно да се предотврати и разделянето на хората в две класи, разделянето на хората като Франциск от Асизи и такива, които живеят в материализма. Ако Буда би останал непосредствено свързан със Земята, той не би се тревожил за „практичните“ хора, а останалите би направил монаси като Франциск от Асизи. Чрез спасителното дело на Гаутама Буда, извършено на Марс, стана възможно следното: През периода между смъртта и новото раждане ние можем да осъществим нашето развитие в условията на Марс, да бъдем последователи на Франциск от Асизи, без да се налага по този начин да отнемем нещо от Земята. Вероятно това ще Ви прозвучи гротескно, но то отговаря на истината: След 17. столетие всеки човек – в условията на Марс – за известно време е будист, францисканец, непосредствен последовател на Франциск от Асизи. Впоследствие Франциск от Асизи се е появил за кратко само веднъж на Земята, умрял е в детска възраст и оттогава не се е възплъщавал. Оттогава той е свързан с дейността на Буда и е един от най-изтъкнатите последователи на Буда в условията на Марс.

И така, ние разгледахме събитията, станали през онази забележителна конференция в края на 16. столетие, които са донякъде сходни с това, което се случи на Земята през 13. столетие, когато Кристиан Розенкойц събра около себе си своите верни индивидуалности. Сега вече стана възможно да се предотврати застрашителното разделяне на човешкия род на две класи; сега вече човешкият род можеше да бъде обединен. И онези хора, които искат да се включат в едно езотерично развитие, въпреки техния просперитет в практическия живот, сега могат да постигнат своята цел благодарение на факта, че Буда действа от Марс, а не от Земята.

Така че силите, необходими за един здрав езотеричен живот също произлизат от дейността на Буда.

Когато днес човек става медитиращ – какво означава това, аз вече разгледах в моята книга „Как се постигат познания за висшите светове?“ – съществено е, че при розенкройцерското обучение развитието е такова, че човекът не се откъсва от дейността, която неговата Карма изисква от него тук на Земята. Розенкройцерското езотерично развитие е съвместимо с всяка жизнена ситуация, с всяка професия. Благодарение на обстоятелството, че Кристиян Розенкройц разбра как дейността на Буда можа да бъде пренесена от Земята на Марс, станаха възможни правилните въздействия, които Буда – намирайки се извън Земната сфера – може да упражнява върху хората.

Ето как ние отново се приближихме към духовните постижения на Кристиян Розенкройц и трябва да навлезем в тяхното езотерично съдържание, ако искаме да разберем неговите действия през периода между 13. и 16. столетие. Би било добре, ако найобщо си припомним колко последователна се оказа нашата западна теософия след като беше основана средноевропейската секция на Теософското общество. Тук в Швейцария бяха изнесени лекционните цикли върху четирите Евангелия. В зародишен вид всички те се съдържат в моята книга „Християнство като мистичен факт“, написан преди 12 години. В „Как се постигат познания за висшите светове“ е посочен пътя за западното развитие според начина, по който може да бъде следван при всеки вид практическа дейност. Днес аз Ви посочих причината за този факт тъкмо в мисията на Гаутама Буда, която му беше възложена от Кристиян Розенкройц, както и значението, което неговото изпращане на Марс имаше за цялата ни Слънчева система. Така се прибавя камък върху камък към зданието на нашата западна теософия, което се издига последователно и логично, за да съхрани връзките между миналото и това, което предстои. Вътрешната логика е едно от качествата, което един светоглед трябва да има, ако той иска да бъде граден върху истинността. И онзи, който копнее да бъде близо до Кристиян Розенкройц, вижда с огромно удивление колко последователно самият Кристиян Розенкройц изпълни великата мисия, която му беше определена за нашето време като розенкройцерско-християнска мисия. Обстоятелството, че великият Учител, проповядващ Нирвана, изпълнява една мисия извън Земята, в условията на Марс, е едно от делата на Кристиян Розенкройц, носещо печата на неумолима логика и последователност.

Нека в края на това обсъждане да прибавим и една практическа подробност: През миналата година ние посочихме как неволно човек може да получи едно познание за това, че може да се намира в

определена връзка с Кристиан Розенкойц. Но човек може да отправи и нещо като един въпрос към съдбата: Мога ли и аз да постигна някои качества, които биха ми позволили да стана ученик на Кристиан Розенкойц? – Това може да стане по следния начин: Нека той да се опита да постави пред душата си образа на големия Учител на новото време Кристиан Розенкойц сред неговите 12 избраници, изпращащ Гаутама Буда в мировото пространство през началото на 17. столетие, последователно изпълнявайки това, което стана приблизително в 6. столетие преди Христос чрез проповедта в Бенарес.

Когато този образ грейне пред душата с цялото си значение, когато човек почувствува как от образа, който поражда потресаващо впечатление, се излъчва нещо, така че от душата се изтръгват думите: О, човеко, ти не си просто едно земно същество, ти си едно космическо същество! – тогава идва утешителната вяра: Сега аз мога да стана един ученик, устремен към Кристиан Розенкойц! – Този образ представлява важна медитативна субстанция и илюстрира отношението на Кристиан Розенкойц към Гаутама Буда.

Ето какво аз исках да пробудя в душите Ви с това обсъждане – един стремеж, който винаги ще ни напомня: Ние сме длъжни да проявяваме интерес към изучаването на света, защото тъкмо от него ще извлечем средствата, чрез които самите ние ще съумеем да напредваме в познанието си за висшите светове.

ДОПЪЛНЕНИЕ

ЗНАЧЕНИЕТО НА ГОДИНАТА 1250

Бележки от лекция в Кьолн, 29. Януари 1911

Защо се нуждаем от Духовна наука? Като същества, живеещи на физическото поле ние също се намираме в един процес на слизване. Нашето тяло не е същото, каквото е било в древни времена, нашите тела са по-малко проникнати от душата, по-малко поддържани от Духа. Както растението е проникнато и пропито от водата, така и в древни времена вътре в нас е действувало етерното тяло. То проникваше със своите градивни сили физическото тяло. Днес то е изгубило своята сила, която някога е упражнявало върху тялото. Спасение е възможно само, ако направим духовното в нас по-силно. Когато астралното тяло се проникне с духовното, тогава и човешкият род ще стане по-здрав. Фактът, че човешкото физическо тяло се разпада, това е съдба, но етерното тяло може да стане по-силно и да действа обратно върху него. Въпреки това днес хората са устремени към все по-голям упадък. Духовната наука работи за оживяването, за оздравяването на тялото и душата. Оздравяващо действа особено това, което може да бъде възприемано не

само със сетивата и с мозъка. За света изглежда нещо безсмислено, когато ние казваме, че трябва да насочим нашите мисли върху неща, които не могат да бъдат доказани външно. Обаче детинско е да искаме да докажем Духовната наука със средствата на днешната наука.

В мисленето върху външния свят действува един по необходимост разграждащ елемент, който упражнява разрушаващо действие върху физическото тяло. Сънят неутрализира това действие, отстранява неговите последствия. Много явления от днешния културен живот действуват разрушително, например светлинните образи, които абсолютно увреждат етерното тяло. Светлинните образи възбуждат и сетивността. Истинското изкуство може да онагледи за благото на хората това, което идва от висшите светове. В светогледа на Духовната наука ние работим в съюз със свръхсетивни Същества. Нищо друго не дава една здрава вътрешна опорна точка, освен духовното познание. Някой роб със здрава духовна опорна точка във времето на фараоните и на египетското жречество е стоял по-сигурно, отколкото някой човек от днешното време. Днес хората се стремят към шаблонното, към това, което им се предлага по силата на авторитета. Обаче душата може да намери една здрава опорна точка само чрез собствена дейност в будното вътрешно същество. Духовно-научното настроение дава на хората една опора и ги прави сигурни, защото сега те имат здрава опора в своя вътрешен свят чрез това, което Духовната наука им дава. Ето защо тя е така необходима за душата, както хлябът за тялото.

Ние стоим на една Земя, която отива към разпад. Постепенно ще се стигне дотам, че езерата, реките, моретата ще пресъхнат. Чрез такива преобразувания образът на Земята се изменя. Геологията допуска, че вече се намираме в една епоха на разлагането на Земята. Бележитият геолог Едуард Зюс потвърждава, че градивните процеси все повече биват измествани от разпадните процеси. Това се наблюдава през последната голяма епоха от еволюцията на Земята, а именно Следатлантската епоха. Разпадните процеси са особено подчертани от 1250 година насам.

Някои изследователи и гениални в своята специалност хора показват известна искра на разбиране. Например Бурдах. Той забелязва една промяна от Възраждането насам, но не знае нищо за изменение посоката на Земята ос по времето, когато Духовете на Личността се оттеглиха.

Различните духовни Същества действуват по различен начин в различните времена. Чрез това всяка епоха има своя собствен характер, както и всяка възраст има своята задача. Би действувало разрушително, подкопаващо, ако бихме искали да въведем египетски учения, които имаха своите корени в атавистичното ясновидство на народа и са се запазили като вяра в свръхсетивния свят, макар и под изменена форма.

Обект на вярата е не това, което умът вижда, т.е. външната страна на света; вярата има своите дълбоки корени в минали опитности на душата. Духовете на Личността – Архаите, са невидими и въпреки това те са налице и действуват в еволюцията на човечеството. Особено силни бяха действията на Архаите през Египетско-халдейската епоха. Тогава Духовете на Личността бяха особено привлечени от Земята сфера. Сега вече положението е друго. Сега те изобщо не са привлечени от това, което става на Земята. От 1250 година насам положението се е изменило. В тринадесетото столетие стана една важна промяна в Земяните отношения. Оттогава Архаите се оттеглиха от човечеството, за да работят в по-висшите светове. По-рано тяхната дейност се упражняваше повече на Земята. Такива събития трябва да бъдат съответно оценени, защото оттогава насам са валидни други закони.

Срещу прогресивните Духове във Вселената стоят техни противници, в този случай онези Духове на Личността, които са изостанали в своето развитие. Тези противници, лошите Духове на Личността сега имат предимство. Това е свързано с изменената посока на Земята ос в 1250 година. Земята описва в течение на хилядолетия едно конусовидно движение, движение на нейната ос, което образува два конуса с върхове в центъра на Земята; тя описва едно танцувално движение. От петото, шестото столетие преди Христа оста на Земята се обръща все повече. В науката това се нарича напредване на пролетната точка, на точката на пролетното равноденствие. Порано разпределението на пролетта, лятото, есента и зимата е било различно, то е било по-равномерно.

Любовта към личността, всичко, което е свързано с нея, има своите добри и своите лоши страни. Възникна Ренесанса, появиха се хора, които живеяха изцяло в личността. До 13. столетие, а и дълго след това събитията протичаха много бурно, включително и през Ренесанса; виждаме го най-вече при хората на изкуството, при Цезар Борджия, папа Александър VI. Същото важи и за водачите на кръстоносните походи. През онези времена всичко ставаше под знака на Духовете на Личността. Цялата тогавашна история беше протъкана от лошите Духове на Личността. Човекът изцяло беше обсебен от Духовете на Личността.

Инкарнираните през тринадесетото столетие души знаеха, че хората не можеха да се освободят от своята личност и противниковите Същества направиха хората така материалистично настроени, както не е било никога по-рано. Проникнатите от лошите Духове на Личността хора не можеха вече да виждат горе в духовните светове. През онова време връзката с духовния свят се установяваше чрез вярата и върху нея се крепяха схоластичните църковни учения. Сега вярата и знанието бяха строго разделени. Това продължи да действуват през следващите столетия.

Последен представител на онова време беше Кант; неговите последователи бяха всъщност негови поклонници. Обаче Лутер смътно усещаше присъствието на лошите Духове на Личността. Той захвърли мастилницата именно срещу материалистичния дух на времето.

Но тази епоха е отминала. Ние живеем в епохата на Архангелите, с мисли, които могат да се издигнат в областта, където се намират Архангелите и противниците на Архангелите. Противниците на Архангелите не проникват вече толкова дълбоко в душите на великите личности, както вършеха това Духовете на Личността. Не съществуват вече никакви личности, които като Леонардо да Винчи да стоят във връзка с добрите Духове на Личността или като папа Александър VI, който стоеше във връзка с лошите Духове на Личността. Днес хората са по-скоро стандартни. Днес те преследват абстрактни идеали. Все повече идеите, мненията, чувствата са тези, чрез които хората са като обсебени от противниците на Архангелите. Хората се екзалтират от абстрактни идеали, стават фантазори, не обичат вече своя вечен собствен Аз, а са движени от всевъзможни удоволствия и страсти. Те се привързват само към земната личност, мечтаят за някакъв нереален фантастичен образ. Но само стремежът към духовния свят може действително да изпълни душите със съдържание.

Едно вторично въздействие лошите Духове на Личността се ражда чрез виното. Виното става противник, враг в собственото тяло на човека. Въздържанието от вино е правило за онзи, който иска да прониква в духовните светове. Обаче мечтателният антиалкохолизъм и вегетарианството си остават твърде абстрактни идеали. Същото е например с фантазирането за гръцка култура на тялото, за олимпийски игри и така нататък. Днешната приумица за студените душиве също принадлежи към тези неща. Така екзалтацията на пияните прераства в дива склонност към престъпност, защото противниците на Архаите действуват по този начин в сетивния Земен свят.

Всеки човек трябва да почувствува своето място в света, трябва да изживее нещо от това, което нахлува по охарактеризирания начин като буря в човечеството. Иначе неустойчивостта, несигурността, изгубването на равновесие ще станат нещо всеобщо. Хора, които се колебаят между мечтателството и материализъм, не могат да се справят със света. Имаше например един почитател на Вагнер – някой може да е екзалтиран от Вагнер и при това да не разбира нищо от него – който отиде бос до Байрот, после стана аскет, спеше на една дъска, посипана с кремък и накрая се превърна, заедно с Ницше, в противник на Вагнер. Неустойчивостта на душата се изразява в неврастенията, срещу която е нужна една здрава опора във вътрешния свят на човека.

Обаче за разлика от хората на Средновековието, на които им беше достатъчна вярата, ние се нуждаем от нещо друго. Едно седемгодишно дете се нуждае от нещо различно, отколкото един човек, който има вече седем пъти по седем години. Духовната наука може да ни изтръгне от пасивните шаблони, без чрез това да станем неустойчиви. Външният блясък на нашата цивилизация ще се сгромоляса бурно. Изкуства, науки, всичко ще се разпадне. Формите не могат да останат, те ще се разпилеят: Времето и Духът са по-силни от човека с неговите желания и страсти. Духовната наука е необходимост и последователят на Духовната наука трябва да е вътрешно убеден, че тя е една необходимост.

СЕДЕМТЕ ПРИНЦИПА НА МАКРОКОСМОСА И ТЯХНАТА ВРЪЗКА С ЧОВЕКА

Бележки от лекция в Кьолн, 28. Ноември 1911

Макрокосмосът, великият свят, също подлежи на развитие, както Микрокосмосът, човекът – малкият свят. Той трябва да развие своите седем принципа също както и човекът. Тези принципи представляват целостта на Йерархиите.

I. Серафими, Херувими, Престоли

II. Господства, Сили, Власти

(Кириотетес, Динамис, Ескузиаи) III. Архаи, Архангели, Ангели

IV. Син Човечески

Линията на развитие на макрокосмическите принципи е следната:

Първи макрокосмически принцип

на развитието = Престоли

Втори макрокосмически принцип

на развитието = Херувими

Трети макрокосмически принцип

на развитието = Серафими

Четвърти макрокосмически принцип

на развитието = Христос

Или, графически изобразено:

При Земята долу с 1,2,3 и т.н. са обозначени коренните раси. Следователно, схематично изобразено имаме:

1. Полярна коренна раса – Повторение на Сатурновия принцип - Престоли
2. Хиперборийска коренна раса – Повторение на Слънчевия принцип – Херувими
3. Лемурийска коренна раса – Повторение на Лунния принцип – Серафими
4. Атлантска коренна раса – Средата на Земята – Христос
5. Нашата коренна раса – По-нататъшно развитие
6. Предчувствие за Юпитеровото развитие
7. Предчувствие за Венериното развитие

Следователно Христовият Принцип ще се развива и по-нататък през епохата на Юпитер, за да стигне пълното си развитие едва към средата на Шестата – Венерината епоха.

От средата на Атлантската епоха Христовият Принцип може да действа едва в зародишен вид. При човека това става чрез първия Азов зародиш. Първото пряко реално действие в нашата епоха настъпи с откровението на Синай, където Христос се яви на Мойсей под името Яхве, или Йехова. След това стана прякото свързване на Христос със Земята чрез Кръщението в реката Йордан и чрез трите години в телата на Исус от Назарет. Следователно Христовият Принцип се вля в

човечеството същевременно с импулса на Аза. Ето защо Христос означава макрокосмическия Аз.

По-нататъшното развитие на петия, шестия и седмия принцип на Земята може, следователно, да бъде усетено само като един вид вътрешно предчувствие. На човека не може да бъде дадено никакво по-висше тяло, освен изграденото с четвъртия макрокосмически принцип физическо тяло. Едва на Юпитер ние ще получим петото, а на Венера шестото тяло и т.н. Ето защо спрямо Гръцко-римската епоха в човека съществува един вид вътрешно противоречие между Дух, душа и тяло, което ще става все по-доловимо в хода на развитието. Това противоречие днес вече може да бъде усетено от по-чувствителните хора.

Нека сега, с помощта на тази схема да разгледаме действието на Луциферическите Духове. Луциферическите Духове произхождат от една Йерархия, която стои по-високо от човека: от Йерархията на Ангелите, които обаче не са могли да завършат своето цялостно развитие на Старата Луна, където те постигнаха своята човешка степен. Ето защо те остават неспособни в своето по-нататъшно развитие да намерят връзката с четвъртия макрокосмически принцип. В замяна на това обаче луциферическите Духове – един вид предчувствайки – са развили на Старата Луна своя четвърти, пети принцип и т.н., обаче без макрокосмическия четвърти принцип, т.е. без Христовия Импулс, който все още не е бил там.

Да разгледаме сега развитието на такива луциферически Духове, които в своето развитие на Луната са стигнали до петия принцип. Те не знаят нищо за четвъртия принцип, не знаят, следователно, нищо за Христос. Това трудно може да се изрази с нашия език. Бихме могли да кажем приблизително следното: Те се обръщат подигравателно към горните Богове, които полагат усилия за развитието на Христовия Принцип в човечеството и ги предизвикват: Вие можете да дадете на човека само четвъртия принцип; ние обаче можем да му дадем петия принцип. – Това фактически е нещо по-висше, което те, както ние предчувствайки го вършим в Петата коренна раса, са донесли със себе си като нещо вече изработено. На всичко това обаче му липсва четвъртият макрокосмически принцип, Христос, за който те изобщо не знаят нищо. Следователно, в известен смисъл те са преждевременно узрели, предварително разполагат с нещо, обаче не са в хармония с Космоса. Ето защо според тях нормалното развитие е нещо „по-просто” и те си въобразяват, че стоят над него. И ще дойде време, когато чрез силата на по-висшите принципи, на петия и дори на шестия принцип, луциферическите Духове ще имат голямо влияние върху намиращото се под тяхна власт човечество.

Не можем ли ние още днес да го предусетим? В изкуството, науката и т.н., навсякъде срещаме известна преждевременност в развитието, на което очевидно липсва вътрешният кълн на истината, както и хармонията с вечността.

Предводителят на онези Духове, които са развили по този начин шест принципа, които, следователно, на Старата Луна бяха стигнали близо до края на своето нормално развитие, е Антихристът, който вече може да изглежда толкова подобен на Христос, че да бъде смесен с Него.

Днес по-голяма част от човечеството вече е попаднала под влиянието на луциферическите Духове. Оттук необходимостта да бъде поощрявано сега това, което човекът може да получи на Земята като свой вътрешен свят единствено чрез медитацията. Ето защо Духовната наука е толкова необходима.

В началото на нашата Пета културна епоха, следователно в края на Гръцко-римската епоха, в тринадесетото столетие, за кратко време човечеството беше напълно отрязано от ясновидските способности. Ето защо тогава беше проведена една голяма конференция на най-мъдрите хора, в колегиума на дванадесетте. На тази конференция присъстващите първи седем бяха свещените Риши, всеки един от които беше въплътил в себе си по една от седемте атлантски степени на развитието. Други четирима мъдреци бяха въплътили в себе си културата на първите четири подраси на нашата епоха: осмият – културата на Древно-индийската подраса, деветият – тази на Древно-персийската подраса, десетият – културата на Египетско-халдейската подраса и единадесетият – културата на Гръцко-римската подраса. Дванадесетият въплъщаваше в себе си всичко следващо. Всред тях беше и един младеж, един тринадесети, него те бяха взели със себе си и всичките дванадесет направиха така, че по определен начин тяхната мъдрост можа да се влее в него. В резултат на това тялото на младежа заблестя и стана като прозрачно. В продължение на дълго време той не можеше да приеме никаква храна. Под тези силни въздействия той живя кратко, но през това време благодарение на всичко, което беше приел от останалите, той стана Учител на дванадесетте относно неща, които те сами поотделно не можеха да обхванат. Благодарение на собствените си усилия, той можа да им обясни по-висшия смисъл на събитието, станало с апостол Павел пред Дамаск. После той умря и през 14. столетие се прероди като Кристиян Розенкройц. След това живя сто години и оттогава насам е учител не само на 12-те, но и на цялото човечество. Неговата задача е да предпазва човечеството от луциферическите влияния.

Тези луциферически влияния са много силни и те непрекъснато ще нарастват. Обаче за тях с право бихме могли да кажем: „Народът никога

не усеща Дявола, дори и той да го дърпа за яката.” В близко бъдеще лужицерическите влияния ще стават все по-отчетливи.

ЗВЕЗДНОТО НЕБЕ НАД МЕН – МОРАЛНИЯТ ЗАКОН ВЪТРЕ В МЕН

Бележки от лекция в Сент Гален, 19. Декември 1912

Духовната наука ни учи, че процесите между смъртта и новото раждане са свързани с отношенията в Космоса. Душата е подложена на един важен контраст: през време на физическото съществуване ние можем да породим у себе си определени промени, обаче това не може да се случи в периода между смъртта и новото раждане. Например между раждането и смъртта сме имали определено отношение към един човек, изживяваме нещо общо с един приятел; сега след смъртта сме научили за него нещо, което не сме изживели с него на Земята. Как ние изграждаме отношението след смъртта? Как можем да изградим нашите чувства към него по симпатия или по антипатия? Когато самите ние сме минали вече през Портата на смъртта и ни последва някой, с когото във физическия живот сме имали определено отношение, тогава продължително време след смъртта това отношение остава неизменено, защото след смъртта вече не можем да прибавим нищо ново към съществуващото отношение. Ние сме подчинени на нашата Карма, след като сме влезли в духовния свят. Моментът на преобразуването на тази Карма настъпва едва в новия земен живот: Тя може да бъде поправена едва в следващата инкарнация. Един физически мъртъв човек не е в състояние да упражнява въздействия върху други мъртви, в смисъл че може да предизвика някаква промяна в живота им. Обаче живият има възможност да въздейства върху мъртвите.

Да вземем например следния случай: Двама души, които се обичат, имат различно отношение към Духовната наука. Единият я обича, другият я мрази. Между двамата съществува дух на опозиция. Ако човек може да говори за свобода на своята воля, то е защото в човешката душа Азовото съзнание върви по много по-дълбоки пътища, отколкото астралното съзнание, така че често пъти в основата на душата си човек копнее за това, което съзнателно мрази. Как да окажем помощ на мъртвия? За тази цел е необходима здрава духовна връзка с него. Можем да му помогнем примерно с тихо, спокойно четене или ако, свързвайки се сърдечно с него, съумеем да му изпратим в духовния свят подходящи представи и имажинации. Такива приятелски услуги винаги имат добър ефект. Четенето, отправено към мъртвите, има смисъл дори и в земния си живот те да са били равнодушни към нас. Ние можем да облекчим мъките им, дори ако нямаме никакво доказателство, че в земния живот те са

копнели за духовни познания. Ние можем често пъти да констатираме, че от физическото поле може да се изпрати голяма благословия към духовните светове, въпреки извънредно голямата пропаст, която съществува между живота от раждането до смъртта и живота от смъртта до новото раждане.

Много хора, живеещи на Земята, ще почувствуват, че имат дълбока вътрешна връзка с мъртвите и същевременно ще носят в себе си съзнанието, че те помагат на мъртвите. Първите души, с които влизаме във връзка след смъртта, са онези, с които на Земята вече сме свързани с близки отношения, а не такива души, които тук на Земята не сме познавали. Земният живот намира непосредственото си продължение след смъртта. Душата е в самите предмети, които възприема, изпълва ги.

През периода на Камалока етерната форма на човека се уголемява все повече и повече, така че най-външната ѝ граница се очертава от орбитата на Луната. Всички хора изпълват същото пространство, което е затворено от орбитата на Луната; те не си препречват пътя през периода на Камалока. После ние ставаме обитатели на Меркурий, както преди това сме били обитатели на Луната, после ставаме обитатели на Венера, обитатели на Слънцето. Сега е налице една по-висша духовност, астралната природа на Лунната сфера е преодоляна. Животът на всяка една от тези планети зависи от състоянието на душата, до което човек е стигнал в сферата на Луната. Онези, които имат морално съчувствие, живеят различно от егоистите и се отварят за човечеството. Ние ще можем да изградим отношения, особено с онези, с които сме били заедно в земния живот. Видът на тези отношения ще зависи от взаимната утеха, която сме си давали, и от страданията, които сме си причинявали. Докато се намира на Меркурий, един недостатъчно морален човек ще бъде духовен отшелник, а един морален човек ще бъде дружелюбен обитател на тази планета.

През следващия период, в сферата на Венера, ние се разширяваме толкова много, че изпълваме пространството чак до най-външните граници на Венерината сфера. Който не е бил религиозен, който не е приел в себе си нещо вечно, нещо божествено, който не е могъл да постигне в сферата на Меркурий духовно-душевни отношения с други човешки души, той също ще бъде един духовен отшелник в сферата на Венера и обратно, там ние ще бъдем дружелюбни същества, ако в сферата на Меркурий сме били свързани с еднакво мислещи и чувстващи същества и сме развили религиозна топлина помежду си. Атеистите стават отшелници в сферата на Венера, монистите ще трябва да живеят в затвора на собствената си душа, така че единият не ще може да се доближи до другия. Да бъде човек духовен отшелник, означава той да

има едно притъпено съзнание, което не обхваща другия; да бъде човек дружелюбно същество означава той да има едно ясно съзнание, което прониква в съзнанията на другите души. Без съмнение човекът непрекъснато се издига нагоре в звездните светове, след смъртта си обхожда тези звездни светове, обаче колкото по-механично е изповядвал някаква религия на Земята, толкова по-бързо се връща той към новата инкарнация; това също се отнася и за тези, които в предишния си живот са били престъпници или умствено недоразвити. Напротив, колкото по-ясно е било съзнанието в звездния свят, толкова по-бавно се връща една душа за следващата инкарнация. Навън в Космоса човек трябва да е станал напълно съзнателен, за да е в състояние да формира по-късно своя физически мозък. После човекът става обитател на Слънцето. Това настъпва приблизително сто години след новата смърт. В сферата на Слънцето човек има възможността да изгради определено отношение към всички хора. Ако един човек се е отворил за Христовия Импулс, тогава неговата душа е отворена за всички хора. След като Мистерията на Голгота е вече исторически факт, ние можем да се свържем с Христовия Импулс, който е най-великата духовна сила. Обаче онзи, който не е приел Христовия Импулс в себе си, остава един духовен отшелник в сферата на Слънцето.

Трябва да обърнем внимание и на нещо друго. Когато след смъртта, в сферата на Луната един човек се явява със своята аура пред един ясновидец, този ясновидец вижда, че в ядрото на огромното етерно тяло е загатната една облакоподобна аура. Тя е еднакво тъмна във всички посоки и остава такава известно време през Меркуриевия период. В началото на Венериния период от едната страна на облакоподобната формация настъпва едно просветляване и ако наблюдаваме даден човек с погледа на ясновидеца, ние ще установим: Доколкото морален и религиозен е бил, дотолкова е могъл и да създаде отношения със Съществата от висшите Йерархии. Ако човекът е бил добър, през Венерения период той ще живее в духовно съприкосновение с повисшите Същества; ако не е бил добър, той не може да ги разпознае и по този начин сам се осъжда на мъките и страданията, които го очакват там като отшелник.

Преди Мистерията на Голгота, в Първата културна епоха на следатланския период Слънцето беше такава, че на Слънчевото тяло можеше да се вижда, така да се каже, престолът на Христос. Онези, които са били добри хора в живота си на Земята, намираха на Слънчевото поле Христовото Същество. По времето на Заратустра Христос беше вече на път към Земята и човек не можеше да го намери на Слънцето. От Мистерията на Голгота насам Христос е съединен със Земята. Ако на

Земята хората не са приели в себе си Христовия Импулс, те не могат да намерят Христос между смъртта и първото си раждане. Когато след това е станал обитател на Слънцето и е приел в себе си Христовия Импулс, човекът застава пред множество факти, които ние наричаме Хронниката Акаша. Ако на Земята човекът не е намерил Христос, той – попадайки на Слънцето – се оказва неспособен да чете в Хрониката Акаша. Ние можем да разчитаме тази писменост само ако на Земята сме приели с топло сърце Мистерията на Голгота. Само тогава, намирайки се на Слънцето, ние се научаваме да четем това, което Христос е вършил на Слънцето в продължение на милиони години. Според днешните условия ние сме достатъчно силни, за да станем обитатели на Слънцето. А по-късно, след смъртта ние ще стигаме до сферата на Марс, на Юпитер, Сатурн и накрая до света на неподвижните звезди. При завръщането си оттам нашето етерно тяло става все по-малко и все по-малко, докато накрая станем толкова малки, че отново да се въплътим в един нов човешки зародиш.

До времето на пребиваването ни в сферата на Слънцето ние сме ръководени от Христос. Оттам нататък се нуждаем от един друг ръководител, който трябва да ни води от Слънцето по-нататък в Космоса. Сега до нас застава Луцифер. Когато на физическото поле сме попаднали под негово влияние, тогава за нас е лошо, обаче когато на Земята сме постигнали правилно разбиране за Христовия Импулс, тогава на Слънцето ние сме достатъчно силни, за да следваме също и Луцифер без да има опасност за самите нас. Оттам нататък той се грижи за вътрешния напредък на нашата душа, както Христос се беше грижил на отсамната страна на Слънцето за нашето развитие. Ако на Земята сме приели Христовия Импулс, тогава Христос става покровител на душата ни в нашия път към Слънцето. Вън от кръга на Слънцето Луцифер е предводителят в космическата Вселена; вътре в кръга на Слънцето той е изкушителят.

Ако през времето на пребиваването ни в сферата на Слънцето, ние сме въоръжени с Христовия Импулс, тогава Христос и Луцифер ни ръководят като братя. Но колко различно трябва да схващаме еднаквите думи на Христос и Луцифер! Чудното напътствие на Христос: „У вас живее божествената искра, вие сте Богове”. И голямото изкушение на Луцифер: „Вие ще станете като Бога”. Това са две почти еднакви изказвания, но в същото време те са най-ужасяващите противоположности! Всичко зависи от това, къде стои човекът: откъм страната на Христос или откъм страната на Луцифер.

Духовната наука ни дава едно важно разбиране за света. Във физическото тяло ние трябва да усвоим на Земята едно разбиране за

Христос и Луцифер, иначе не можем съзнателно да навлезем в мировото пространство.

Сега на Земята започва времето, когато хората трябва да осъзнаят, дали след смъртта Христос или Луцифер е този, който ни нашепва в душата своите думи. В живота между смъртта и новото раждане ние трябва да се научим да разбираме по правилен начин Христос, за да не продължаваме спящи от Слънчевата сфера нататък в мировите пространства.

Духовната наука трябва да изпълнява съществена роля и в нашето ежедневие. Хората все повече и повече ще установяват какви жизнени сили могат да бъдат извлечени през периода между смъртта и новото раждане. Занапред ще се раждат хора с недоразвити тела, защото, отхвърляйки Духовната наука, те ще са неподготвени да извличат жизнени сили от Космоса. Хората трябва да се стремят към разбиране на Духовната наука и заради самата Земя! Човекът трябва да помни: Преди сегашния живот ти си пребивавал в един духовен свят! Ако хората се отворят за Духовната наука, това ще ги направи щастливи. „Звездното небе над мен, моралният закон – вътре в мен!” – ето в какво се състои величието на света. Човекът си казва: Да, това, което е моя вътрешен живот, аз съм го взел от звездния свят; а това, което изживявам в мировото пространство, сега то просветва в моята душа. Ти имаш лоши подтици в душата си, защото, докато си живял в звездния свят, не си опитал да потърсиш там неговите сили, както и духовните сили на Христос! Ние трябва да осъзнаем нашето родство с Макрокосмоса. Днес човекът може само да предусеща това, което протича между смъртта и новото раждане.

Той чувствава: В земното съществуване ти живееш в своята душа и събираш в своя Дух силите на звездното небе. – Ако човекът правилно медитира върху съдържанието на тези думи и ги изживява като представа, те се превръщат в една сила, която е от огромно значение за него.

ПОСЛЕСЛОВ

Лекциите, събрани в предлагания том излизат за пръв път в този вид. Те не са били предвидени за издаване и Рудолф Щайнер не е преглеждал стенографските записи. Заглавията на отделните лекции са дадени от Мария Щайнер. Записките са направени от различни слушатели, като някои от тях могат да бъдат считани за добри и предават почти дословно думите на лектора; при други ясно се долавят известни празноти в текста, или представляват кратки, откъслечни резюмета. Последното важи особено за лекциите в Кьолн, 29. Януари 1911, Щутгарт, 28. Ноември

1911 и в Сент Гален, 19. Декември 1912, но поради важното им съдържание те са прибавени като приложение.

Темите, обсъждани в този том са още по-подробни описания на изложеното в книжката „Духовното ръководство на човека и човечеството (Събр.Съч. 15), излязла през Август 1911, следователно малко преди първата лекция в този том. Това следва да се има предвид най-вече за по-доброто разбиране на бележките, възпроизвеждащи лекцията в Кьолн от 29. Януари 1911. Бележките от лекцията в Сент Гален от 19. Декември 1912 следва да бъдат съпоставени с лекционния цикъл „Окултни изследвания върху живота между смъртта и новото раждане” (Събр.Съч. 140), както и с лекциите в Касел от 29. Януари, Виена, 8. и 9. Февруари 1912, включени в цикъла „Прераждане и Карма тяхното значение за съвременната култура” (Събр. Съч. 135).

Рудолф Щайнер е изнасял тези лекции в рамките на тогавашното Теософско общество, където поначало е застъпвал самостоятелно изградена от него Духовна наука или антропософия. Според негови по-късни научни указания термините „Теософия” и „теософско” са заменени с „Духовна наука”, „духовно-научно”, „антропософско”.

УКАЗАНИЯ

Събраните в този том лекции излизат за първи път в този състав. Лекциите от Рудолф Щайнер не бяха предназначени за печатане и той самият не е преглеждал направените по тях записки. Ето защо заглавието на това издание и заглавията на отделните лекции не са дадени от него.

Доколкото лекциите бяха вече публикувани в отделните издания, техните заглавия бяха дадени от Мария Щайнер.

Самите записки са много различни. Едни от тях могат да се считат като добри, почти дословно предадени думи от Рудолф Щайнер. При други се чувствуват празноти. Други представляват само съкратени или само бедни, откъслечни бележки. Това важи особено за лекциите изнесени в Кьолн на 29. I. 1911 г. в Щутгарт на 28. XI. 1911 г. и в Сент Гален на 19. XII. 1912г. Обаче поради голямото значение на тяхното съдържание, те са прибавени като приложение към тома.

Темите са по-нататъшни разширения на описанията дадени в малката книжка "Духовното ръководство на човека и на човечеството", "Духовнонаучни резултати за развитието на човечеството", която излезе в 1911 г., следователно малко преди първата лекция на този том. Обръщаме вниманието върху тази връзка особено за по-доброто разбиране на оскъдните бележки, с които е предадена лекцията от Кьолн, изнесена на 29. I. 1911 г. Напротив относно бележките върху лекциите от Сент Гален, изнесена на 19. XII. 1912 г. трябва да се има предвид томът "Окултни

изследвания върху живота между смъртта и едно ново раждане"/1911-13 г., пълно издание 1961 г. / и изнесените в Касел на 29. I., във Виена на 8 и 9. II. 1912 г. - томът "Прераждане и карма и карма и тяхното значение за настоящето"/5 лекции: Берлин 23, 30. I., Щутгарт 20, 21. II., Берлин 5. III. 1912 г. /, пълно издание 1959 г.

По времето, когато Рудолф Щайнер изнасяше тези лекции, със своята антропософска ориентирана Духовна наука той още се намираще в тогавашното Теософско общество и употребяваше думите "Теософия", "теософски", обаче винаги в смисъла на неговата от самото начало антропософски ориентирана Духовна наука. Съобразно с едно по-късно указание на самия Рудолф Щайнер тези наименования са заменени тук с "Духовна наука", или "Антропософия", "духовнонаучно", или "антропософско".

Към стр. 9:

Предговор от Мари Щайнер: Мари Щайнер написа предговора за отделните издания на лекциите от Лугано и Лукарно, 16 и 19. IX. 1911 г. "Христовия импулс в историческото развитие", Дорнах 1947 г. Последните три раздела са добавка от Предговора към "Мисията на Християн Розенкойц, нейният характер и задача", Дорнах 1947 год.

основаването от Х. П. Блаватска Теософско общество: Елена Петрова Блаватска - родена с името фон Хан /Екатеринослав, южна Русия, 1831-1891 Лондон/ основава заедно с полковник Х. С. Олкот в 1875 г. в Ню Йорк Теософското общество, което скоро след това се премести с център - Индия /Аднар при Мадрас/.

Тайното учение: Синтез на науката, религията и философията. Том I - Космогенеза, том II - Антропогенеза, Лондон 1888 год. Един 3-ти том бе издаден от Ани Безант по ръкописи, Лондон 1897 г. Роберт Фрьобе е направил превод от 3-то английско издание на немски език "Тайното Учение". "Съединение на науката, религията и философията". Лайпциг 1899-1906 Издателство Араката, Улм 1960 г.

Макс Мюллер: /1823-1900 г. / . Един от най-знаменателните ориенталисти на 19то столетие.

Дойсен: /1845-1919 г. / . Философ и индолог.

Към стр. 10: *Рудолф Щайнер:* Той преживя своята младост: Виж Рудолф Щайнер "Пътят на моя живот", пълно издание 1962 г.

заплануваният в Геноа конгрес: Виж Рудолф Щайнер "Историята и условията на Антропософското общество". Осем лекции в Дорнах VI. 1923 г. пълно издание 1959 г.

Към стр. 12: *цел на изнесените в 1911 и 1912 г. лекции*: "Значение на кармата" Виж към това изнесените в Берлин и Щутгарт лекции "Прераждане и карма и тяхното значение за културата на настоящето", пълно издание 1959 г.

Към стр. 13: *Йешу бен Пандира, когото между другите очерни също и Хекел*: В неговата книга "Мирови Загадки", Бон 1899 г. От Йешу бен Пандира произхожда... Евангелието на Матея: Матей беше ученик на Йешу бен Пандира. Виж Рудолф Щайнер - "Евангелието на Матея", 12 лекции, Берн, IX. 1910 г. , пълно издание 1959 г.

Към стр...: *Съвременното Теософско движение*: Виж Мария Щайнер в Предговора на стр...

Към стр...: *една година, която има голямо значение*: 1899 г.: Краят на Кали-Юга /Тъмната епоха/, която трая 3101 г. пр. Хр. до 1899 сл. Хр.

Към стр...: *Владимир Соловьев*: 1853-1900 г. Избрани съчинения, 5 тома, преведени от руски от Хари Кьолер /Хариет фон Вакато/. Виж том. I, 2 част: Неделни и Великденски писва, стр. 254 и следв.. "Кратък разказ за Антихриста", Щутгарт 1922 г. По-нататък стихотворения преведени от Мария Щайнер, Дорнах 1959 г.

Към стр...: *както посочих в Базел*: Рудолф Щайнер, "Евангелието на Лука", 10 лекции, Базел, -X. 1909 г. пълно издание 1955 г. Нирманакайя: В източната окултна наука наименованието за тялото на едно Същество Буда, след като е минало в съвършенство.

Към стр...: *Йоан от Дамаск... една книга във формата на роман*: Легендата за Варлам и Йосафт. Първи немски превод на гръцкия текст от Феликс Либрехт, Мюстер, 1847 г. Нов превод от Лудвиг Бухард, Мюнхен /издателство Театин/.

Към стр...: "Изпитание на душата", която /драма/ бе представена в Мюнхен: Втората от модерните мистерийни драми на Рудолф Щайнер, първо предаване в Мюнхен през лятото на 1911 г. Виж: Четири Мистерийни драми /1910-1913/, пълно издание 1962 г.

Към стр...: *мечтанието на Сократ*: Виж указанието на стр...

Към стр...: *Целзус*: римски философ, средата на 2-то столетие сл. Хр. Написал книгата "Истинското слово", първата полемика против Християнството.

Към стр...: *Урим... Тумим*: На еврейски - Блясък и Мъдрост. Виж 2. Мойсей 28 и следва.

Към стр...: *Йозафант - също има за Бодисатва*: Виж указанието на стр., по-нататък Ернст Куп, "Варлам и Йосаф". Една библиографсколитературно-историческа студия, Мюнхен 1894 г., съчинения на Княжеската Баварска Академия на Науките.

Към стр...: *Саббатай Зеви /1626-1676 г./*: в 1666 г. се представя за Мисия, но след това преминава към мохамеданската религия. Виж Й. Кашайн, "Саббатай Зеви, Мисията от Измир", 1930 г.

Към стр...: *Християн Розенкройц*: Една личност на 14-то столетие, която историята не счита за историческа, позната легендарно от две розенкройцерски съчинения: "Откритието на братството на високопохвалния орден на Р. К.", Касел 1614 г. и "Познанието на високопочитаното братство на високопочитаното розенкройцерство", Касел 1615 г. Според тези съчинения Християн Розенкройц е един германец от благороден произход, който е живял от 1378 г. до 1484 г. Името се явява за първи път в 1604 г. в Страсбург: "химическата сватба на Християн Розенкройц. 1459 г.", чийто автор беше Йохан Валентин Андрее като носител на вдъхновението на Християн Розенкройц. Виж Рудолф Щайнер "химическата сватба на Християн Розенкройц", статия излязла в списанието... Мюнхен 1917/1918 г. Напечатано отново в Йохан Валентин Андрее, Химическата сватба на Християн Розенкройц, преведено от Валтер Вебер, Щутгарт 1957 г.

Към стр...: *тайните фигури на розенкройцерите*: Тайните фигури на розенкройцерите от 16-то и 17-то столетие, 3 тетрадки, Алтона 1785-88 г. /анонимно/. Тетрадка I съдържа една студия от Хинрекус Мадатанус Теософус: излиза 1621 г.

Към стр...: *Хинрекус Мадатанус Теософус*: Анаграматичен псевдоним на последователя на Парацелзий Хандрианес от Минзихт, първоначално Зойменихт, има на един алхимик, който има заслугата да е описал първи камъка на пресеченото вино /антимоноксидкали/. Той е бил син на един пастор от Брауншвайг, живял от 1590 до 1638 г. Виж Ц. С. Пихт, Хинрекус Мадатанус в списание..., Щутгарт 1927 г. 1годишн. VII т. 4.

Към стр...: *Х. П. Блаватска - "Разбулената Изид"*: 2 тома, Ню Йорк 1877 г. на немски: "Един ключ на учителите върху древните и модерни мистерии, наука и богословие", Лайпциг /1909 г. /.

Към стр...: *Виденман... Дросбах*: Максимилиан Дросбах написа в 1849 г. съчинението "Прераждане, или разширение на въпроса за безсмъртието по емпиричен път според познатите природни закони". Без назоваване на своето име той обяви една награда за най-доброто развитие на написаните в тази книга мисли на стойност 40 златни дуката. Чрез това бе даден повод за написване съчинението на Густав Виденман /1812-1876 г./ "Мисли върху безсмъртието като повторение на земния живот", Виена

1851 г., което получи наградата. Малкото съчинение бе издадено отново заедно с една статия на Ц. С. Пихт "Изникването на идеята за прераждането при лекаря и философа Густав Виденман към 1850 г." в издателство Щутгарт 1961

Към стр...: *Хайнрих Кунрат*: Практикуващ лекар и автор на много алхимически съчинения/1560-1605 г. /. Явяващото се в един запис от лекции име "Нашни Куни" би трябвало да сочи с "Куни" върху Кунрат.

Към стр...: *Сократ... че добродетелта е нещо, което може да се научи*: В диалозите на Платон "Менон" и "Протагорас".

Към стр...: *цитат от Шопенхауер*: Дословно: "оказа се, че да проповядваш морал е лесно, но да основеш морал е трудно". В "Относно волята в природата". Едно обяснение на потвърждението, което философията на автора е получила чрез емпирическите науки откакто тази философия излезе на бял ден", Хамбург 1836 г. Виж Пълни съчинения в 12 тома с увод от Рудолф Щайнер, Наследници по Книжарницата Й. Г. Коташе, Щутгарт и Берлин/1894 г. /том 6ти. В сравнение с доброто повече зло: Вместо "повече" можем свободно да изберем "море". В неговата цялост това място е предадено с празноти.

Към стр...: *Макс Планк*: 1858-1947 г. Основател на квантовата теория. "Становището на по-новата физика към механистичния възглед за природата", лекция държана на 23. III. 1910 г. на 82-то Събрание на германските природоизследователи и лекари в Кьонигсберг: Лайпциг 1910 г.

Към стр...: *Д-р Бройер*: Йозеф Бройер, виенски интернист. Виж Рудолф Щайнер "Пътят на моя живот", пълно издание 1962 г., по-нататък лекцията от 10. XI. 1917 г. върху Психоанализа, напечатана в "Антропосо-фия", списание за свободен духовен живот, Щутгарт, годиш. 17. книга 3 и 4/IV-IX 1935 г. /.

Към стр...: *Шуберт, Готхилф Найрих фон*/1780-1860/, натур-философ: Историята на душата, Щутгарт 1839 г.

Към стр...: *Фолкелт, Йохан*/1848-1930 г./: Сънищната фантазия, Щутгарт 1875 г. Виж също Рудолф Щайнер, "Загадки на философията в нейната история представени като очерк", Пълни съчинения 1955 г.

Към стр...: *вчера ние чухме*: В публичните лекции, Мюнхен 19. XI. 1911 г. "От Парацелзий до Гьоте". От тези лекции не е запазен никакъв запис.

Към стр...: *това, което Хиеронимус разказва*: Виж Рудолф Щайнер "От Исуса към Христа", 11 лекции, Карлсруе, X.1911 г., Пълно издание 1958 г.

Към стр...: *в публичната лекция*: Нюрнберг 1. XII. 1911 г. "От Исуса към Христа". От лекцията не е запазен никакъв запис.

Към стр...: *на един нов обработвател на науката на сънищата*: До сега не можа да бъде установено.

В отговора на зададените въпроси: Виж указанието на стр. . .

Към стр...: *цикъл върху Откровението*: Виж Рудолф Щайнер, "Откровението на Йоана" 13 лекции, Нюрнберг, VI. 1908 г. Пълно издание 1961 г.

Към стр...: *лекции както в Мюнхен, така също и в Щутгарт*: Отнася се за лекциите от Мюнхен 18, 20. XI. 1911 г. и от Щутгарт 28. XI. 1911 г. Всички те се съдържат в настоящия том.

Към стр...: *цитат от Гьоте*: От "Сентенции в проза", Раздел 6 в Гьотевите естествено научни съчинения, издадени с уводи и коментари от Рудолф Щайнер, том IV към Теорията на Цветовете, 1883 г.

Към стр...: *че днес се говори толкова много върху тази тема*: Виж Предговор от Мария Щайнер, стр... и следващата.

Към стр...: *Едуард Шуре*: Виж Рудолф Щайнер/Едуард Шуре, "Луцифер" - "Децата на Луцифер", драма от Едуард Шуре, преведена от Мария Щайнер фон Сиверс, в свободни рими от Рудолф Щайнер, Дорнах 1955

Към стр...: *един северен учен*: Не можа да бъде установено.

Към стр...: *Трокслер*: Игнац Паул Витал /1780-1866/, лекар и практикуващ педагог в Базел и Берн: Лекции върху философията, Берн 1835 г. и "Погледи в съществуването на човека", 1811 г.

Към стр...: *в прага при моя цикъл*: Рудолф Щайнер "Окултна физиология", 8 лекции, Прага, III. 1911 г. , Пълно издание 1957 г.

Към стр...: *Лесинг.. идея за прераждането*: Възпитанието на човешкия род, Берлин 1780 г.

Към стр...: *Виденман*: Виж указанията на стр...

Към стр...: *Хебел... Дневник*: "Според прераждането на душите е възможно сега Платон отново да бъде наказан на училищния чин за това, защото - не разбира Платона". Дневниците на Хебел № 1335.

Към стр...: *Бисмарк*: Мисли и спомени, 1898 г. 2 тома.

Към стр...: *публични лекции*: Виена 6 и 7. II. 1912 г.: Смъртта и безсмъртието в светлината на Духовната наука и Същност на вечността и природата на човешката душа в светлината на Духовната наука. Лекциите не са напечатани.

Към стр...: *всички религии и всички философии.. могат да бъдат сведени към 12 основни типа*: Виж Рудолф Щайнер, "Човешката и космическата мисъл", 4 лекции, Берлин I. 1914 г. Пълно издание 1961 г.

Към стр...: *понеже написах върху Ницше една обективна книга*: Фридрих Ницше, един борец против своето време /Ваймар 1895 г./.. Пълно издание 1962 г.

Към стр...: *предмет на публична лекция*: Дюселдорф 5. V. 1912 г.: "Духовното ръководство на човека". От лекцията не е запазен никакъв

запис. Виж все пак книжката "Духовното ръководство на човека и човечест-вото", Пълно издание 1960 г.

Към стр...: *с него се свързва също едно друго същество*: Тук има една празнота в записа.

Към стр...: *по-добре просек в горния свят*: Омир, Одисея, песен XI.

Към стр...: *Анастасиус Грюн*: Антон Грах фон Ауершперг /1806-1876/. "развалини", един епично-лирически цикъл излязъл в 1836 г. Стихотворението "Пет Великдена " съставлява неговия завършек. Тъй като сти- хотворението, едва ли вече е познато, то бе прибавено от Мария Щайнер още при първото издание на лекцията.

Към стр...: *три точки на Теософското общество*: 1. Да бъде образувана ядката на един всеобщ братски съюз на човечеството, без разлика на вяра, нация, съсловие и положение. 2. Да се развива познание то на дълбоките духовни истини, ядката на истината на всички религии. 3. Да бъдат изследвани по-дълбоките духовни сили, които дремят в човешката природа и в останалия свят.

Към стр...: *в Християния бе обърнато вниманието върху мисията на Буда*: Човекът в светлината на теософията, окултизма и философията, 10 лекции Християния, Осло VI. 1912 г., Пълно издание 1956 г., лекция 9-та от 11. VI. 1912 г. Виж също лекцията в Нойшател, 18. XII. 1912 г. /в настоящия том/ и Берлин 22. XII. 1912 г., лекция 5-та в "Животът между смъртта и новото раждане в отношение с космическите факти".

Към стр...: *народът не чувствава дявола никога*: Гьоте, "Фауст" I, Избата на Ауребах в Лайпциг.

Към стр...: *основен труд на Коперник*: Нюрнберг, 1543 г.

Към стр...: Николай Кузански: /1440 г. /.

Към стр...: *от основаването на средноевропейската секция на Теософското общество*: Виж Рудолф Щайнер, "Историята и условията на Антропософското движение и отношение с Антропософското общество", 8 лекции Дорнах VI. 1923 г. Пълно издание 1959 г. в Швейцария цикли от лекции върху Евангелията: Евангелието на Йоана, 8 лекции Базел

XI. 1907 г. , излезли в бюлетина "Какво става в Антропософското общество"/1946/47/, Евангелието на Лука, 10 лекции Базел IX. 1909 г. , Пълно издание 1955 г., Евангелието на Матей, 12 лекции Берн IX. 1910 г., Пълно издание 1959 г. Евангелието на Марка, 10 лекции, Базел IX. 1912 г., Пълно издание 1960 г.

Към стр...: *проповедта в Бенарес*: Първата проповед на Буда след неговото озарение: "Върху осемчленния път, причината на страданието и премахването на страданието".

Към стр...: *бележит геолог Зюс*: Едуард Зюс/1831-1901/австрийски геолог, "Лицето на Земята", 3 тома, Виена 1883-1901 г.

Към стр...: *Бурдах*: Кондрад Бурдах /Кьонигсберг 1859-1936 г. Берлин/, главният застъпник на духовно историческия метод в изследването на езиците и литературата.

Към стр...: *и следва*: Противниците на Архаите... противници на Архангелите: Тук бележките са само обяснителни и евентуално даже погрешни.

Към стр...: *във вас живее божествената искра, вие сте богове*: Йоан, 10, 34.

Към стр...: *ще бъдете като Бога*: 1. Мойсей, 3, 5.